

KÚRIAI DÖNTÉSEK BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2023/8
71. évfolyam

2023. augusztus

TARTALOM

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEK

2/2023. (VII. 5.) BK vélemény a büntetőjogi és büntető eljárásjogi tárgyú büntető kollégiumi vélemények felülvizsgálatáról..	1415
--	------

FELÜLVIZSGÁLT BK VÉLEMÉNYEK

1. BK vélemény (az azt kiegészítő 63. BKv-val és 73. BKv-val egységes szerkezetben).....	1416
8. BK vélemény több hivatalos személyt érintő erőszak minősítéséről.....	1417
10. BK vélemény a terhes állapotban lévő nő sérelmére elkövetett testi sértésről.....	1420
11. BK vélemény a lopás kísérletének minősítéséről.....	1420
17. BK vélemény az ítélet jogerőre emelkedésekor a letartóztatásban lévő terheltnek a büntetés végrehajtása alóli halasztásáról.....	1420
18. BK vélemény a foglalkozástól eltiltás alkalmazásáról.....	1421
19. BK vélemény a kölcsönösen elkövetett hivatalos személy elleni erőszakról.....	1421
20. BK vélemény a büntetőjogi felelősség önálló elbírálásáról a költségvetési csalás körében.....	1422
22. BK vélemény kiskorú veszélyeztetésének megvalósítása a tankötelezett gyermek iskola látogatásától történő visszatartásával.....	1422
24. BK vélemény a felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakról.....	1423
25. BK vélemény a haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés mellett alkalmazandó pénzbüntetésnél a megfelelő kereset, illetve jövedelem értelmezése.....	1423
26. BK vélemény a bűncselekmény felfegyverkezve elkövettként minősítéséről.....	1424
27. BK vélemény a többek által elkövetett szexuális erőszakról.....	1424
28. BK vélemény tartási kötelezettség elmulasztása kóros elmeállapotban.....	1425
29. BK vélemény idegen vagyron kezelésével megbízott személy esetében a csalás megállapíthatósága.....	1425
30. BK vélemény a kényszergyógykezelés felülvizsgálatáról.....	1427
31. BK vélemény folytatólagos bűncselekmény elévüléséről.....	1427
32. BK vélemény súlyosítási tilalom a járművezetéstől eltiltás esetében.....	1428
33. BK vélemény a perújítás elrendeléséről..	1428
34. BK vélemény a garázdaság halmazati kérdéseiről.....	1428
35. BK vélemény a hűtlen kezelés megállapíthatóságáról.....	1430

36. BK vélemény a hamis magánokirat felhasználásának folytatólagos elkövetéséről.....	1430
37. BK vélemény az üzletszerűen elkövetett bűncselekményekről.....	1431
38. BK vélemény a járművezetéstől eltiltás alkalmazásának szempontjai.....	1432
39. BK vélemény a hasonló jellegű bűncselekmények az üzletszerűség megállapításánál.....	1435
40. BK vélemény a lopás súlyosabban minősülő eseteinek értelmezéséről.....	1437
41. BK vélemény a szándékos veszélyeztetési bűncselekményekről.....	1437
42. BK vélemény a lopás, a rongálás és a magánlaksértés bűncselekményét érintő egyes minősítési és halmazati kérdésekről..	1438
43. BK vélemény a vagyoni jogokat sértő bűncselekmények folytatólagosságáról.....	1440
45. BK vélemény a fegyveres szervek által kiállított okiratok jellegéről.....	1440
49. BK vélemény a függelemsértő katonai bűncselekményekről.....	1441
50. BK vélemény a szökésről és az önkényes eltávozásról.....	1442
51. BK vélemény a személyi és tárgyi összefüggésről a katonai büntetőeljárásban.....	1442
53. BK vélemény az előzetes fogvatartás és a bűnügyi felügyelet beszámításának értelmezése végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés és pénzbüntetés kiszabása esetén.....	1443
54. BK vélemény a próbára bocsátás egyes kérdéseiről.....	1443
55. BK vélemény a felnőttkorúak próbára bocsátásáról és a büntetés végrehajtásának felfüggesztéséről.....	1445
56. BK vélemény a büntetés-kiszabás során értékelhető tényezőkről.....	1447
57. BK vélemény a kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása miatti büntetőjogi felelősségről.....	1451
60. BK vélemény a felfüggesztett szabadságvesztés és a javítóintézetni nevelés együttes alkalmazásáról.....	1453
61. BK vélemény a bűncselekmény bírósági határozatban történő megnevezéséről.....	1454
64. BK vélemény a tárgyalás folytonosságával összefüggő egyes kérdésekről.....	1456
65. BK vélemény a feltétlen hatályon kívül helyezési okokról.....	1456
66. BK vélemény a vádlottnak a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegségéről.....	1457
69. BK vélemény a vagyonelkobzásról.....	1457
76. BK vélemény a súlyosítási tilalom a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban.....	1459

78. BK vélemény a vagyonek Kobzás elrendeléséről a korrupciós bűncselekmények kapcsán.....	1459
79. BK vélemény a járművezetés ittas állapotban vétségével és a járművezetés bódult állapotban vétségével összefüggésben elkövetett szabálysértések értékelésének szempontjairól.....	1460
81. BK vélemény a polgári igény elbírálásával kapcsolatos egyes kérdésekről	1460
83. BK vélemény az erőszakos többszörös visszaesőkről	1462
84. BK vélemény a pénzbüntetés ügydöntő határozatban engedélyezett részletekben történő megfizetéséről	1462
87. BK vélemény a szabálysértések érték- egybefoglalásáról.....	1463
90. BK vélemény a pótmagánvádas eljárás gyakorlati tapasztalatai alapján felmerült egyes jogértelmezést igénylő kérdésekről ..	1464
91. BK vélemény a védő helyettesítésével kapcsolatos egyes kérdésekről.....	1470
94. BK vélemény a vádemelés előtt elrendelt letartóztatás miatt bejelentett ügyészégi fellebbezés elbírálásának egyes szempontjairól	1472
95. BK vélemény a vagyonek Kobzás egyetemleges alkalmazásának tilalmáról, illetve a részesekkel szembeni alkalmazásáról.....	1473
1/2013. (V. 8.) BK vélemény	1474
4/2013. (X. 14.) BK vélemény	1476
2/2014. (VII. 7.) BK vélemény	1476
1/2016. (II. 1.) BK vélemény.....	1477
1/2021. (V. 13.) BK vélemény	1477
2/2021. (V. 13.) BK vélemény	1479
3/2021. (V. 13.) BK vélemény	1480
4/2021. (V. 13.) BK vélemény	1480

FÓRUM

Bérces Viktor: A személyi szabadságot érintő kényszerselekmények megítélése a Kúria joggyakorlatában, különös tekintettel a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések egyes típusaira.....	1482
---	------

CONTENTS

CHAMBER OPINIONS

Chamber Opinion 2/2023. (VII. 5.) BK on the review of certain criminal chamber opinions on criminal law and criminal proceedings..... 1415

REVISED CHAMBER OPINIONS

Chamber Opinion 1 BK (consolidated with supplementing Opinions 63 and 73 BK)..... 1416
 Chamber Opinion 8 BK on the classification of assault on multiple public officials..... 1417
 Chamber Opinion 10 BK on causing bodily harm to a pregnant woman 1420
 Chamber Opinion 11 BK on the classification of attempted theft..... 1420
 Chamber Opinion 17 BK on the postponement of the enforcement of sentences against defendants under arrest... 1420
 Chamber Opinion 18 BK on the application of disqualification from a profession..... 1421
 Chamber Opinion 19 BK on mutually committed assault on a public official 1421
 Chamber Opinion 20 BK on the individual assessment of criminal liability for budget fraud 1422
 Chamber Opinion 22 BK on the abuse of a minor committed by not allowing a minor of compulsory school age to go to school..... 1422
 Chamber Opinion 24 BK on assault on a public official with an instrument capable of causing death 1423
 Chamber Opinion 25 BK on determining appropriate earnings or income in connection with the financial penalty imposed on a person sentenced to fixed-term imprisonment for a criminal offence committed for gain 1423
 Chamber Opinion 26 BK on the classification of a criminal offence as committed with an instrument capable of causing death 1424
 Chamber Opinion 27 BK on sexual violence committed by more than one person..... 1424
 Chamber Opinion 28 BK on failure to provide maintenance in a state of mental disorder..... 1425
 Chamber Opinion 29 BK on establishing whether a person entrusted to manage assets not owned by them committed fraud 1425
 Chamber Opinion 30 BK on the revision of the necessity of compulsory psychiatric treatment..... 1427
 Chamber Opinion 31 BK on the limitation periods for continuous criminal offences.... 1427
 Chamber Opinion 32 BK on prohibition of aggravation in connection with disqualification from driving a vehicle 1428
 Chamber Opinion 33 BK on granting retrial. 1428

Chamber Opinion 34 BK on the concurrence of multiple instances of nuisance 1428
 Chamber Opinion 35 BK on establishing misappropriation..... 1430
 Chamber Opinion 36 BK on using false private deed continuously 1430
 Chamber Opinion 37 BK on criminal offences committed regularly for generating income 1431
 Chamber Opinion 38 BK on the aspects of imposing disqualification from driving a vehicle..... 1432
 Chamber Opinion 39 BK on the similarity of criminal offences when establishing the regular commitment of criminal offences for generating income..... 1435
 Chamber Opinion 40 BK on the interpretation of aggravated cases of theft .. 1437
 Chamber Opinion 41 BK on criminal offences that intentionally endanger the person or property of others..... 1437
 Chamber Opinion 42 BK on the classification and concurrence of theft, vandalism and trespass..... 1438
 Chamber Opinion 43 BK on continuous criminal offences that violate property rights..... 1440
 Chamber Opinion 45 BK on the nature of documents issued by law enforcement agencies 1440
 Chamber Opinion 49 BK on military offences that constitute insubordination..... 1441
 Chamber Opinion 50 BK on desertion and arbitrary leave 1442
 Chamber Opinion 51 BK on personal and material connection in military criminal proceedings..... 1442
 Chamber Opinion 53 BK on crediting pre-trial detention and criminal supervision in the case of suspended imprisonment and financial penalty..... 1443
 Chamber Opinion 54 BK on certain issues of release on probation..... 1443
 Chamber Opinion 55 BK on releasing adults on probation and suspending the enforcement of the punishment..... 1445
 Chamber Opinion 56 BK on the factors that can be assessed during sentencing 1447
 Chamber Opinion 57 BK on criminal liability for drug trafficking and drug possession..... 1451
 Chamber Opinion 60 BK on the joint imposition of suspended imprisonment and special education in a juvenile correctional institution 1453
 Chamber Opinion 61 BK on naming the criminal offence in court decisions 1454
 Chamber Opinion 64 BK on certain issues of the continuity of the trial 1456

Chamber Opinion 65 BK on absolute grounds for annulment.....	1456
Chamber Opinion 66 BK on the mental disorder of the defendant that occurred after the commission of the criminal offence.....	1457
Chamber Opinion 69 BK on the forfeiture of assets	1457
Chamber Opinion 76 BK on prohibition of aggravation in retrials following annulment.....	1459
Chamber Opinion 78 BK on the forfeiture of assets in connection with corruption-related criminal offences	1459
Chamber Opinion 79 BK on the assessment of infractions committed in connection with driving under the influence of alcohol and driving under the influence of intoxicants ..	1460
Chamber Opinion 81 BK on certain issues related to civil claims.....	1460
Chamber Opinion 83 BK on violent multiple recidivists	1462
Chamber Opinion 84 BK on allowing in the conclusive decision the financial penalty to be paid in instalments	1462
Chamber Opinion 87 BK on accumulating the value of infractions	1463
Chamber Opinion 90 BK on certain issues of interpretation of law arisen from the practice of substitute private prosecution procedures	1464
Chamber Opinion 91 BK on certain issues of the substitution of the defence counsel...	1470
Chamber Opinion 94 BK on certain aspects of deciding on appeals of the prosecution regarding pre-trial detention	1472
Chamber Opinion 95 BK on the application of forfeiture of assets against instigators and abettors, and the prohibition of the universal forfeiture of assets	1473
Chamber Opinion 1/2013. (V. 8.) BK	1474
Chamber Opinion 4/2013. (X. 14.) BK	1476
Chamber Opinion 2/2014. (VII. 7.) BK.....	1476
Chamber Opinion 1/2016. (II. 1.) BK.....	1477
Chamber Opinion 1/2021. (V. 13.) BK	1477
Chamber Opinion 2/2021. (V. 13.) BK	1479
Chamber Opinion 3/2021. (V. 13.) BK	1480
Chamber Opinion 4/2021. (V. 13.) BK	1480

FORUM

Viktor Bérces: Appraisal of coercive acts affecting personal freedom in the jurisprudence of the Hungarian supreme court, with particular regard to certain types of coercive measures affecting personal freedom	1482
---	------

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEK

2/2023. (VII. 5.) BK vélemény

**a büntetőjogi és büntető eljárásjogi tárgyú
büntető kollégiumi vélemények felülvizsgálatáról**

A Kúria Büntető Kollégiuma az eddig kibocsátott büntetőjogi és büntető eljárásjogi tárgyú kollégiumi véleményeket a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény korábbi felülvizsgálat óta eltelt módosításaira figyelemmel, valamint a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény hatályba lépésére és jelen kollégiumi vélemény elfogadásáig hatályba lépett módosításaira figyelemmel felülvizsgálta, és a továbbra is fenntartott kollégiumi véleményeket a jogszabályi változásoknak és a bírói gyakorlat alakulásának megfelelő módosításokkal közzéteszi.

A Kúria Büntető Kollégiuma nem tartja fenn a 6., 7., 9., 14., 15., 16., 23., 52., 58., 59., 62., 68., 71., 72., 74., 75., 77., 80., 82., 85., 86., 89., 92., 93., 96., 97., 98., 99., 100., 101., 3/2007., 4/2007., 5/2007., 3/2013., 5/2013., 1/2014., 3/2014., 1/2023. számú büntető kollégiumi véleményt.

A Kúria Büntető Kollégiuma továbbra is fenntartja a 8., 10., 11., 18., 24., 26., 27., 36., 41., 49., 53., 55., 56., 60., 78., 79., 4/2013., 2/2021., 3/2021., 4/2021. számú büntető kollégiumi véleményt.

A Kúria Büntető Kollégiuma a mellékletben közzétettek szerinti módosítással tartja fenn a 1., 17., 19., 20., 22., 25., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 37., 38., 39., 40., 42., 43., 45., 50., 51., 54., 57., 61., 64., 65., 66., 69., 76., 81., 83., 84., 87., 90., 91., 94., 95., 1/2013., 2/2014., 1/2016., 1/2021. számú büntető kollégiumi véleményt.

A fenntartott kollégiumi vélemények felülvizsgált szövegét a jelen kollégiumi vélemény melléklete tartalmazza.

A Büntető Kollégium vezetője gondoskodik a hatályos kollégiumi véleményeknek a Kúria honlapján történő feltüntetéséről.

Budapest, 2023. július 5.

Dr. Csák Zsolt
kollégiumvezető

Dr. Schmidt Péter
a kollégium jegyzője

FELÜLVIZSGÁLATI BK VÉLEMÉNYEK

Az 2/2023. (VII. 5.) BK vélemény melléklete

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

1. BK vélemény

(az azt kiegészítő 63. BKv-val és 73. BKv-val egységes szerkezetben)

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A.

A vád

A 2017. évi XC. törvény (Be.) meghatározza a vádat mint az ítékezés alapját, és alapvető rendelkezésként rögzíti a vádhoz kötöttség elvét.

A Be. az 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) fogalomrendszerével ellentétben már nem használja a törvényes vád fogalmát, azonban a 422. § (1) bekezdése tartalmazza a vádirat törvényes elemeit. Mindebből következően már nem a törvényes vád fogalmáról és következményeiről szól a Be., ugyanakkor a vádra vonatkozó részletszabályok nem hagynak kétséget afelől, hogy a bíróság továbbra is köteles vizsgálni a vád törvényességét.

A Be. alapján ezért már nem a törvényes vád hiánya okából van helye az eljárás megszüntetésének, hanem a törvényes elemek hiányában a vád érdemi elbírálásra alkalmatlanságát kell megállapítani.

Mindez nem változtat azon a továbbra is érvényesülő törvényi kötelezettségen, hogy a bíróság a vád alapján ítélezkedik, a vádról döntenie kell, azt ki kell mértenie, de azon túl nem terjeszkedhet.

A bíróság alapvető feladata tehát a büntetőjogi főkérdések vád alapján történő elbírálása. Ennek során a vád az ítékezés kereteinek áthághatatlan meghatározója. Ezért pedig a bíróságnak a vád törvényességét (alaki legitimitáció a vád emelése kapcsán, törvényes elemek megléte, egyéb tartalmi kellékek) mindig vizsgálnia kell.

Nem törvényes például ezért a vád, ha közvádra üldözendő bűncselekmény miatt magánvádló emel vádat, ha a törvény nem ad lehetőséget a sértettnek arra, hogy pótmagánvádlóként lépjen fel, vagy katonai büntetőeljárásban nem katonai ügyész vagy a legfőbb ügyész által katonai büntetőeljárásra kijelölt ügyész emelte (I/2018. BJE).

Összefoglalva: bár a törvény nem tartalmazza a törvényes vád fogalmának normatív megjelenítését, ez nem változtat azon az alapvető jelentőségű követelményen, hogy a vádnak alakilag és tartalmilag törvényesnek kell lennie. Ez pedig azt jelenti, hogy arra jogosultól kell származnia – alaki legitimitáció – (ügyészség, magánvádló, pótmagánvádló), és a Btk. Különös Részében foglalt

valamely bűncselekmény törvényi tényállásának megállapítására alkalmas tényállást kell leírnia.

I.

A vád törvényessége

1. A bíróság az ítékezés során a törvényi feltételeknek megfelelően emelt vád alapján jár el [Be. 6. § (1) bekezdés]. Az ítékezés alapjának fogalmát és a vád tárgyát a Be. 6. § (2)–(3) bekezdésének rendelkezései határozzák meg.

a) A vád törvényességének alaki feltétele, hogy a bírósági eljárás lefolytatását vádlói jogosultsággal rendelkező személy kezdeményezze. A vádemelés joga általában az ügyészséget mint közvádlót illeti meg [Be. 25. § (1) bekezdés]. A törvényben meghatározott esetekben azonban magánvádló vagy pótmagánvádló képviseli a vádat [Be. 53. § (1) bekezdés, 54. § (1) bekezdés].

Nem törvényes a vád

- ha közvádra üldözendő bűncselekmény miatt magánvádló emel vádat, vagy
- ha a sértett olyan esetben lép fel pótmagánvádlóként, amikor ezt a törvény nem engedi meg.

b) A vád törvényessége alaki feltételeinek vizsgálata értelemszerűen megelőzi a tartalmi követelmények vizsgálatát.

2. A Be. 422. § (1) bekezdése meghatározza a vádirat törvényes elemeit.

A vád törvényességének minimális tartalmi követelménye, hogy meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi. Ha ezek nem teljesülnek, a vád érdemi elbírálásra alkalmatlan, ezért bírósági eljárás nem indulhat, illetve nem folytatható. A bírósági eljárás kezdeményezésére irányuló kifejezett akarat, azaz a vádolás a vádirat (bírósághoz történő) benyújtása által teljesül.

A törvény megkülönbözteti a vád törvényességének hiányát és a vádirat tartalmi elemeinek hiányát [vö. Be. 422. § (2) bekezdés *c)*, *d)* és *e)* pont]. Következésképpen a vád törvényességének tartalmi feltételei szempontjából indokolt a Be. 422. § (1) és (2) bekezdésének értelmezése.

a) A vád törvényességének elengedhetetlen tartalmi eleme, hogy azonosításra alkalmas, meghatározott személy ellen irányuljon. Ismeretlen személy ellen emelt vád nem törvényes. A Be. 422. § (1) bekezdés *a)* pontjának előírása a terhelt személyének egyértelmű – beazonosítható módon, vádiratban való – megnevezését, illetve feltüntetését várja el. Főszabályként ez feltételezi a Be. 184. § (2) bekezdésében foglalt személyazonosításra alkalmas adatok meglétét.

Ugyanakkor – a törvény helyes értelmében – a Be. 422. § (1) bekezdés *a)* pontja szerinti „azonosításra alkalmas” kitétel nyilvánvalóan akkor is megállapítható, ha a vádirat nem úgy tartalmazza a terhelt Be. 184. § (2) bekezdése szerinti személyi adatait. Az esetleges hiányosságok a bírósági eljárásban pótolhatók. Magánvádas ügyben előfordulhat, hogy a feljelentésből a feljelentett kiléte nem állapítható meg, és az csak

nyomozás útján tisztázható. Ilyen esetben a bíróság által elrendelt nyomozás eredményéhez képest kell állást foglalni arról, hogy a vád törvényességének ez a tartalmi követelménye teljesült-e [Be. 765. §, 766. § (1) bekezdés c) pontja, 767. § (1) bekezdés].

b) A vád törvényességének elengedhetetlen tartalmi eleme, hogy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekményt tartalmazzon. Ez egyben a vádirat Be. 422. § (1) bekezdés b) pontja szerinti törvényes elemének meglétét is feltételezi.

A vád tárgyává tett cselekmény körülírása akkor pontos, ha a vádló indítványában ismertetett történeti tényállás hiánytalanul tartalmazza a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket: az elkövetési magatartást, a cselekmény megvalósításának helyét és idejét stb.

3. A Be. 6. § (2) bekezdése alapján a bíróságnak a vádról döntenie kell, a vádon túl nem terjeszkedhet.

a) A Be. 6. § (2) és (3) bekezdése értelmében nem tekinthető a vád tárgyának a vádban nem szereplő személy cselekvősege, továbbá a vádban le nem írt cselekmény, s ehhez képest a bíróság a vádon túl nem terjeszkedhet, a vádat viszont köteles kimeríteni (vádelv).

b) A Be. helyes értelmezése alapján a bíróság nincs kötve a vád tárgyává tett cselekmény – vádló által indítványozott – Btk. szerinti jogi minősítéséhez, attól belátása szerint eltérhet, illetve törvényi kötelezettsége a vádtól eltérő minősítés lehetőségének vizsgálata [Be. 495. §].

A vád kereteit ugyanis elsődlegesen a vád tárgyává tett cselekmények történeti tényállásának leírása határozza meg.

A vád tárgyának terjedelmét a bűncselekmény minősítésén kívül a Btk. Általános Részének rendelkezései is befolyásolhatják. A jogi minősítés és a bírói értékelés körébe tartozik, tehát nincs akadálya annak, hogy a bíróság a vád tárgyává tett cselekményt – a vádló jogi álláspontjától eltérően – ne egy, hanem több bűncselekménynek minősítse [alaki bűnhalmazat, Btk. 6. § (1) bekezdés].

c) A vád tárgyához tartoznak azok a cselekmények is, amelyek a vádló szerint több törvényi tényállást valósítanak meg, de az egyik megvalósulása a másikat kizárja, ezért a több cselekmény csak egy törvényi tényállás szerint, bűncselekményi egységként értékelhető (látszólagos anyagi halmazat).

d) A bíróság, ha a vádló álláspontját tévesnek találja, a vádelv sérelme nélkül önálló bűncselekményként értékelheti a vádló indítványa szerint önállóan részcselekménynek, büntetlen eszköz-, mellék- vagy utócselekménynek tekintendő cselekményt, azaz valóságos anyagi halmazatot állapíthat meg.

e) A folytatólágosság törvényi egységébe [Btk. 6. § (2) bekezdés] tartozó részcselekményeket az elkövetési magatartás és az elkövetési körülmények kellően pontos leírásával kell vád tárgyává tenni. Ha az indítvány csupán általánosságban utal arra, hogy az elkövető meghatározott időtartamon belül a vád tárgyává tett részcselekményeken kívül más részcselekményeket is elkövetett, ezek a részcselekmények nem tartoznak a vád tárgyához.

f) Nem jelenti a vádelv sérelmét, ha a bíróság ügydöntő határozatában megállapított tényállás ugyan nem fedi teljesen a vádiratban leírt tényeket, de a bűncselekmény törvényi tényállásának lényeges elemeit alkotó tények tekintetében annak megfelel, ezért a tettazonosság keretén belül marad.

Ha a bíróság a vád tárgyává tett cselekményt a vádtól eltérően minősíti, illetve a Btk. Általános Részének rendelkezései alapján a vádtól eltérően értékeli (pl. látszólagos halmazat helyett valóságos halmazatot állapít meg), a vád tárgyának keretein belül szükségessé válhat – az új minősítés szerint eltérő törvényi tényállási elemekhez, illetve az eltérő értékeléshez igazodva – a történeti tényállás kiegészítése vagy megváltoztatása. Így pl., ha a vád szerint a cselekmény sikkasztás, a bíróság azonban hűtlen kezelésnek minősíti, nem az elkövetési érték, hanem a vagyoni hátrány nagyságát kell bizonyítani és megállapítani.

g) A vádló utóbb kiterjesztheti a vádat a történeti tényállásban leírt, de vád tárgyává nem tett cselekményre [Be. 538. § (1) bekezdés b) pont], a bíróság azonban nem hívhatja fel a figyelmét erre a lehetőségre. Ugyanis ezzel vádlói funkciót gyakorolna.

h) Ha a bizonyítási eljárás eredményeképpen a vád szerinti cselekmény minősített (illetve súlyosabban minősülő) esete megállapításának lehet helye, akkor a bíróság – a tettazonosság körében maradvá és értelemszerűen a hatásköri szabályok betartásával – a (súlyosabb) minősítő körülményre kiterjedően is elbírálhatja a terhelt cselekményét, az ügyészség vádmódosítása hiányában is.

4. A vádemelés alakszerűségeit a Be. meghatározza. Az ügyészség általában vádirattal, bíróság elé állítás esetén egyszerűbb formában emel vádat [Be. 421. § (1) bekezdés, 726. § (4) bekezdés, 728. § (3) bekezdés].

A magánvádas eljárás feljelentéssel indul meg [Be. 765. § (1) bekezdés], esetleg ismeretlen elkövetővel szemben. Az ugyancsak meghatározott személlyel szemben emelendő magánvádnak a feljelentésből hiányzó tartalmi ismérveit szükség esetén nyomozás útján [Be. 767. § (1) bekezdés], illetve személyes meghallgatáson [Be. 769. § (1) bekezdés] lehet és kell tisztázni.

A pótmagánvádló – a vádejtés esetét kivéve – vádindítvánnyal emel vádat [Be. 793. § (1) bekezdés]. A vádindítvány alakszerűségeiről a Be. 793. § (2) és (3) bekezdése rendelkezik. Ha az ügyészség megsérti a vádemelés törvényes alakszerűségeit, de a vád törvényes elemei teljesülnek, a bíróság felhívja őt a hiányosságok pótlására. Ha ez nem vezet eredményre, megszünteti az eljárást [Be. 493. § (3) bekezdés]. Értelemszerűen ugyanígy jár el, ha magánvádló képviseli a vádat. A pótmagánvádló vádindítványát a bíróság a Be. 794. § (1) bekezdésében felsorolt esetekben elutasítja. Ha az elutasítás az (1) bekezdés b) vagy d) pontján alapul, a pótmagánvádló a vádindítványt a törvényben meghatározott határidőn belül ismételt benyújthatja.

II.

A vád és a vádirat törvényi kelléke hiányának eljárásjogi következménye

1. a) A tárgyalás előkészítése során a bíróság vizsgálja, hogy a vád törvényes-e, illetve a vádirat megfelel-e a törvényes előírásoknak.

Ha a vádirat nem vagy hiányosan tartalmazza a vádirat törvényes elemeit, a vádirat hiányosságainak pótlása iránt a bíróság határidő tűzése mellett felhívást intézhet az ügyészséghez, amelynek elmaradása esetén – az ügy érdemi vizsgálata nélkül – nem ügydöntő határozattal megszünteti az eljárást [Be. 493. §].

Ezekben a kérdésekben a bíróság a tárgyalás kitűzése után is határozhat [Be. 511. § (1) bekezdés]. Az eljárás tárgyalási szakaszában azonban a Be. 492. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján tárgyaláson kívül is megszüntetheti az eljárást [Be. 537. § (1) bekezdés *c)* pont], törvényes elemeinek hiányában viszont erről már csak a tárgyaláson határozhat [Be. 567. § (2) bekezdés *c)*, *d)* pont].

A pótmagánvádló vádindítványát a bíróság a vádindítvány törvényi kellékeinek hiánya vagy az előírt alakszerűségek megsértése miatt a tárgyalás előkészítése során vagy a tárgyaláson utasítja el [Be. 794. § (1) bekezdés].

Amennyiben a pótmagánvádló az ügyészségi vádejtés után veszi át a vád képviselét, a bíróság az erre vonatkozó írásbeli bejelentést fogja elutasítani, ha a Be. 798. § (1) bekezdésében megkívánt feltételeket nem tartalmazza [Be. 799. § (1) bekezdés *d)* pont].

b) Ha a bíróság a vád törvényes elemeinek vagy tartalmi elemeinek hiányossága miatt a tárgyalás előkészítése során, illetve a tárgyaláson megszünteti az eljárást (elutasítja a pótmagánvádló vádindítványát), az eljárást megszüntető végzés ellen az általános szabályok nem zárják ki a fellebbezést. A vádló, a vádlott és a védő jogainak törvényi szabályozásából azonban az következik, hogy az eljárás megszüntetése (a vádindítvány elutasítása) miatt csak az jelenthet be fellebbezést, aki a vádat képviselte: az ügyészség, a magánvádló vagy a pótmagánvádló.

A Be. kizárja, hogy a vádlott vagy a védő a vádlott terhére jelentsen be fellebbezést. Az eljárás folytatása érdekében bejelentett fellebbezés pedig nyilvánvalóan a vádlott terhére szól, mert a további eljárás a vádlott bűnösségének megállapítását is eredményezheti. A törvény nem teszi lehetővé, hogy a vádlott vagy a védő fellebbezésével törvényes vád hiányában, illetve a vád kellékhianyai ellenére „kikényszerítse” az érdemi döntést.

Mindezek alapján a megszüntető végzés ellen bejelentett vádlotti vagy védői fellebbezés a törvényben kizárt, ezért azt már az elsőfokú bíróságnak el kell utasítania [Be. 588. § (1) bekezdés]. Ha ez elmarad, a fellebbezés elutasítása a másodfokú bíróság feladata [Be. 597. § (1) bekezdés]. Ha a vádló fellebbezése annak megállapítására irányul, hogy a bíróság tévesen szüntette meg az eljárást a vád törvényes elemeinek vagy tartalmi elemeinek hiánya, illetve a vádemelés formájára előírt alakszerűségek megsértése miatt, a fellebbezés elbírálása során nem vehető figyelembe, ha a vádló utólag, a fellebbezésben vagy a másodfokú eljárásban pótolja az eljárás megszüntetésére okot adó hiányosságokat.

c) A másodfokú eljárásban nem tekinthető az eljárás folytatására lényeges hatást gyakorló eljárási szabálysértésnek az, hogy az elsőfokú bíróság nem szüntette meg az eljárást a 492. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján, jóllehet ennek feltételei fennálltak. Ebben az esetben a másodfokú bíróságnak a vád alakszerűségének hiánya ellenére meghozott elsőfokú ítéletet kell felülbírálnia. Minthogy a bíróság nem jogosult a vád funkcióinak gyakorlására, a felülbírálat során nem értékelhető eljárási szabálysértésként vagy megalapozatlansági okként, hogy az elsőfokú bíróság nem szerzett be a vádat alátámasztó olyan bizonyítási eszközt, amelynek a beszerzésére az ügyészség nem tett indítványt.

2. A Be. 4. § (1) bekezdése alapján a bíróságnak a Be.-ben megállapított feltételek esetén kötelessége az

eljárást hivatalból megindítani és – értelemszerűen – lefolytatni.

A vád törvényessége, illetve a tartalmi elemekkel rendelkező vád a bírósági eljárás lefolytatásának feltétele, hiánya pedig a bírósági eljárás lefolytatásának akadálya.

Ehhez képest rendelkezik a Be. az eljárás nem ügydöntő végzéssel történő megszüntetéséről, azaz arról, hogy a bíróság a vádirat törvényes elemeinek, illetve tartalmi elemei hiánya esetén, vagy ha a vádat nem az arra jogosult emelte nem köteles az eljárást lefolytatni [Be. 492. § (2) bekezdés *c)*, *d)* és *e)* pont, 567. § (2) bekezdés *c)* és *d)* pont].

3. Ha a vád törvényes, azonban a vádirat a Be. 422. § (2) bekezdés *a)* pontjában foglalt kelléket (bizonyítási eszközök megjelölése) nem tartalmazza, akkor a bíróság először a Be. 493. § (4) bekezdése értelmében hivatalból intézkedhet.

Ha az ügyészség a bíróság megkeresésében foglaltaknak nem tett eleget, akkor a bíróságnak az eljárást meg kell szüntetnie [Be. 492. § (2) bekezdés *e)* pont].

4. a) A Be. 456. § (1) bekezdése alapján a bíróságnak az ügydöntő határozatban a vádról határoznia kell. Kétségtelen, hogy a vád törvényessége, illetve törvényi kellékének hiánya miatt az eljárás megszüntetésével a bíróság a vádról határoz. A megszüntető végzés azonban ebben az esetben nem minősül ügydöntő határozatnak.

b) E határozat jogi természetét tekintve azonban különbözik a más okból hozott megszüntető határozattól. Ez esetben ugyanis a bíróság nyilvánvalóan csupán a vád – bírósági eljárásra, azaz érdemi elbírálásra való – alkalmasságát (eljárásjogi feltételeinek meglétét), nem pedig a vádban foglaltak büntetőjogi felelősséget megalapozó, anyagi jogi feltételeit vizsgálja, illetve bírálja el.

A bűncselekmény hiányának megállapítása feltételezi a vád törvényességét. A bíróság csak olyan vád alapján vizsgálhatja érdemben a büntetőjogi felelősséget, amely megfelel az eljárásjog által támasztott követelményeknek. Ezért, ha a vádban a cselekmény nem pontosan körülírt, emiatt anyagi jogi következtetés levonására alkalmatlan, a büntetőeljárást nem bűncselekmény hiányára alapozottan, hanem a vád törvényes elemeinek hiánya okából kell megszüntetni. Ugyanígy, minthogy az ismeretlen személlyel szemben emelt vád nem törvényes, az eljárást ugyancsak a vád törvényes elemeinek hiánya okából kell megszüntetni akkor is, ha a vádban leírt cselekmény nem bűncselekmény.

Az előzőekben kifejtettekből az is következik, hogy a vád eljárásjogi, azaz érdemi elbírálásra való alkalmatlansága, mint a büntetőeljárás akadálya nem jelenti egyben az adott személy büntetőjogi felelősségre vonásának elháríthatatlan akadályát. Következésképpen a vád törvényes elemeinek, illetve törvényi kellékének hiánya miatt történő megszüntetés nem ügydöntő határozat, ezért a büntetőjogi felelősség tekintetében anyagi jogerőhatással nem rendelkezik.

Ez ugyanis csak a kimerített váddal, az elbírált cselekmény tekintetében valósulhat meg. A bíróság pedig csak az eljárás akadálya miatt nem döntött a büntetőjogi igényről, vagyis nem bírálta el érdemben a vád tárgyává tett cselekményt.

A vád törvényes elemeinek, illetve tartalmi elemeinek hiánya miatt hozott megszüntető határozat esetében a megváltoztathatatlanság, mint véglegesség csak az adott, eljárásjogi szempontból alkalmatlan vád

következményei tekintetében áll fenn, ami nem más, mint az eljárás akadály.

Ehhez képest, ha a megszüntető végzés véglegessé válik – nyilvánvalóan elévülési időn belül –, akkor nincs törvényes akadály annak, hogy a vádló az általa korábban vád tárgyává tett cselekmény miatt a terhelttel szemben ismét vádat emeljen. A bíróság az ismételt vádat – értelemszerűen annak eljárásjogi alkalmassága esetén – jogosult és köteles érdemben elbírálni, és ugyanazon cselekmény miatt más személlyel szemben is indulhat eljárás.

c) A vád törvényes elemeinek hiányában, illetve a vád Be. 422. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt tartalmi elemek hiánya miatt hozott végleges megszüntető határozat ellen a Be. 648. § a) pontja és 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatának nincs helye, mert az eljárás megszüntetése a büntető anyagi jog szabályaival nincs összefüggésben. A törvényes elemek hiányában ugyanis nem kerülhet sor a büntető anyagi jog normáinak az alkalmazására, a büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalásra.

A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján ugyancsak nincs helye felülvizsgálatnak, mert a bíróság nem járt el a törvényi előírásoknak megfelelően előterjesztett vád hiányában.

A vád törvényességének utólagos – jogerő utáni – vizsgálata körében a törvény már csak annak vitatását teszi lehetővé felülvizsgálati eljárásban, hogy a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság nem az arra jogosult által emelt vád alapján járt el [Be. 649. § (2) bekezdés c) pont].

A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján viszont – figyelemmel a Be. 608. § (1) bekezdés e) pontjára – felülvizsgálatnak helye van, ha a bíróság törvénysértően állapította meg a vád törvényes elemeinek hiányát, mint eljárásjogi akadályt és emiatt szüntette meg az eljárást.

Ha a Kúria ezt az eljárás szabálysértést megállapítja, a megtámadott megszüntető végzést hatályon kívül helyezi, és új eljárást rendel el, amelyben a vádat érdemben el kell bíráltni [Be. 663. § (1) bekezdés a) pontja]. Ez esetben a megismételt eljárást nyilvánvalóan az eredeti vád alapján kell lefolytatni. Következésképpen, ha a vád törvényes elemeinek hiánya miatt hozott jogerős megszüntető határozat esetében, illetve ellenére az ügyészség ragaszkodik az eredeti vádhoz, akkor ezt az igényét csak felülvizsgálat útján tudja érvényesíteni; egyébként pedig – elévülési időn belül – ismételt vádat nyújthat be.

III.

A vádlói és a bírósági feladatok elhatárolása

1. a) A vád bizonyítása a vádlót terheli [Be. 7. § (1) bekezdés], és az eljárás feladatok megoszlásának elvéből (Be. 5. §) is az következik, hogy a vád megalapozása a vádló és nem a bíróság feladata.

A Be. 163. § (2) bekezdése nem hagy kétséget afelől, hogy a büntető bírósági döntésnek valóságúnak és igazságérvényűnek kell lennie. Az ügyészségnek ugyanakkor aktív bizonyítást kell folytatnia [Be. 164. § (1) bekezdés], nem hagyatkozhat pusztán arra, hogy a bíróságnak egyébként is joga van a Be. 164. § (2) és (3) bekezdése alapján hivatalból is elrendelni bizonyítást, és a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására törekedni.

Az ügyészség a vádiratban indítványt tesz arra, hogy a bíróság milyen bizonyítási eszközöket szerezzen be és vizsgáljon meg [Be. 422. § (2) bekezdés a) és b) pont]. A tárgyalás előkészítése során pedig a bíróság intézkedik aziránt, hogy az ügy elbírálásához szükséges bizonyítási eszközök rendelkezésre álljanak (Be. 498. §).

b) A Be. 163. § (2) bekezdésének alapelvi szintű rendelkezése szerint a bíróság – az ügyészség és a nyomozó hatóság mellett – döntését valósághű tényállásra alapozza. A megalapozatlanság elkerülése érdekében ezért a tényállás alapos és hiánytalan tisztázására kell törekednie, hogy ennek eredményeként, a bizonyítékok szabad értékelése alapján [Be. 167. § (4) bekezdés], megalapozott (hiánytalan és helyes) tényállást állapítson meg. A bizonyítás kereteit és tárgyát azonban a vádelv behatárolja.

2. A Be. 163. § (2) és (3) bekezdéséből értelemszerűen következik, hogy a bíróságnak ugyan törekednie kell a bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására, azonban, ha az ügyészség nem indítványozza, a bíróság nem köteles a vádat alátámasztó bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására. Ez a rendelkezés – a korábbi szabályozáshoz képest – következetesebben elhatárolja a bíróság és a vádló feladatait, s egyértelműen az ügyészség feladatává teszi, hogy gondoskodjon a vád megfelelő megalapozásáról.

a) Az ügyészség a bírósági eljárás menetében is előterjeszthet a vád alátámasztása érdekében bizonyítási indítványt, de azt a bíróság nem köteles teljesíteni. Az ügyészség ugyanis közvetett módon bírósági funkciót gyakorolna, ha kötelező erejű indítványával meghatározhatná, hogy a bíróság milyen bizonyítást vegyen fel. A bíróságnak általában „hivatalból” is intézkednie kell a bizonyítási eszközök beszerzéséről, és a Be. 498. és 493. §-ai értelmében a vádirat hiányosságainak pótlása, a bizonyítási eszköz felkutatása, biztosítása vagy megvizsgálása érdekében, ha szükséges, az ügyészséget megkeresheti. Ha az ügyészség nem tesz eleget a vádirat kellékhányának pótlására vonatkozó megkeresésnek – ezáltal a vádirat kellékhányát nem szünteti meg –, a bíróság a Be. 492. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszünteti az eljárást.

b) Az eljárás adatai a vádat (esetleg) alátámasztó további bizonyítási eszközök létezésére utalhatnak. Ha ezek beszerzésére az ügyészség nem tett indítványt, a bíróság erre nem is hívhatja fel, mert ezzel a felhívással, a Be. 5. §-át megsértve, vádlói funkciót gyakorolna.

Ugyanakkor például a sértett indítványára vagy hivatalból a bíróság elrendelheti eljárási cselekmények elvégzését, bizonyítás kiegészítését terhelő bizonyítékok vonatkozásában is (vö. Be. 498. §, 519. §, 520. §, 547. §). A bíróságnak a Be. 3. § (6) bekezdése alapján a terhelt mentő, illetve a büntetőjogi felelősséget enyhítő körülményeket hivatalból kell figyelembe vennie.

A Be. 164. § (2) bekezdése tehát nem azt jelenti, hogy a bíróság a vádló indítványának hiányában terhelő bizonyítékot nem szerezhet be, illetve nem vizsgálhat meg, hanem csupán azt, hogy erre nem köteles. A bíróság tehát hivatalból is elrendelhet bizonyítást mind a terhelt terhére, mind javára.

c) Eszerint kell eljárni a tárgyalás előkészítése után is. A bíróság az ügyészséget a bizonyítási eljárás adataira figyelemmel sem hívhatja fel a vádat alátámasztó bizonyítási indítvány előterjesztésére, de hivatalból elrendelheti bármilyen bizonyítási eszköz beszerzését, ha ez a hiánytalan és helyes tényállás megállapítása

érdekében szükséges. (A kifejtettek, értelemszerű eltérésekkel, akkor is irányadók, ha magánvádló vagy pótmagánvádló képviseli a vádat.)

Kúria Büntető Kollégiuma által az 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

8. BK vélemény

Több hivatalos személyt érintő erőszak minősítéséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Ha a hivatalos személy elleni erőszakot (2012. évi C. törvény 310. §) több hivatalos vagy külföldi hivatalos személy ellen, azoknak egységes eljárása keretében követik el, a cselekmény nem válik több bűncselekménnyé. A konkrét hatósági eljárás egysége a bűnhalmazat megállapítását ilyen esetben kizárja.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

10. BK vélemény

A terhes állapotban lévő nő sérelmére elkövetett testi sértésről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Ha a terhes állapotban levő nő a rajta elkövetett testi sértés következtében méhmagzatát elvesztette, a cselekmény a 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 164. § (6) bekezdés d) pont 2. fordulata szerint minősül. A Btk. 164. § (6) bekezdés d) pontja a bűncselekmény tárgyi oldalán jelentkező minősítő körülményeket a maradandó fogyatékoság vagy súlyos egészségromlás általános meghatározásában foglalja össze.

Amennyiben a terhes állapotban levő nővel szemben követtek el testi sértést és annak folytán a méhmagzatát elvesztette, ez a következmény önmagában – egyéb kihatások mérlegelésétől függetlenül – a sértett súlyos egészségromlását idézi elő; így az ilyen testi sértés a Btk. 164. § (6) bekezdés d) pont 2. fordulata szerint minősül. Ugyanakkor azonban alanyi vonatkozásban érvényesül a Btk. 9. §-a, mely szerint az eredményhez – mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez – a törvény által fűzött súlyosabb jogkövetkezmények akkor alkalmazhatók, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli. Következésképpen, ha az elkövető nem tudta és a tőle elvárható figyelem vagy körültekintés mellett a körülményekből nem ismerhette fel, hogy a bántalmazott nő terhes állapotban van: cselekménye nem minősíthető a Btk. 164. § (6) bekezdés d) pontjának 2. fordulata szerint.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

11. BK vélemény

a lopás kísérletének minősítéséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Ha a lopási cselekmény csak a kísérletig jutott el, a tulajdon elleni szabálysértés (2012. évi II. törvény 177. §) szempontjából – miként a lopásnál egyébként is – vizsgálni kell, hogy az elkövető szándéka milyen érték ellopására irányult. Erre az eset összes körülményeiből kell következtetést levonni.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

17. BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Az ítélet jogerőre emelkedésekor a letartóztatásban levő terheltnek a büntetés végrehajtására nem lehet halasztást adni.

A vádemelést követően elrendelt vagy fenntartott letartóztatás – a Be. 297. § (4) bekezdésének megfelelően alkalmazandó Be. 290. §-a alapján – eljárási szakok szerint az adott eljárási szakaszt lezáró határozatig (az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig, továbbá a másod-, illetve harmadfokú eljárás befejezéséig) tart.

A Be. 456. § (3) bekezdése alapján az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően kell a kiszabott büntetés vagy az alkalmazott intézkedés végrehajtását megkezdeni, az abban foglaltakat teljesíteni, illetve a jogerőre emelkedést követően állnak be az elítéléshez, a felmentéshez vagy az eljárás megszüntetéséhez fűződő jogkövetkezmények. A Be. 458. § (1)–(3) bekezdése pedig részletesen szabályozza azt, hogy az első-, a másod-, illetve a harmadfokú bíróság ítélete mikor emelkedik jogerőre.

Ezekből a szabályokból következően a terhelt az ítélet jogerőre emelkedésének időpontjától kezdve már nincs letartóztatásban.

Mindezzel összhangban állnak a végrehajtással kapcsolatos szabályok is. A szabadságvesztés végrehajtása elhalasztásának feltételeit a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 39. §-a, a halasztás engedélyezésének eljárási szabályait a Bv. tv. 44. §-a, a jogerőssé vált szabadságelvonó büntetés foganatosításának rendjét a Bv. tv. 84. §-a szabályozza. A szabadságvesztés végrehajtására halasztás engedélyezése, eredményét tekintve nem más, mint a végrehajtandó szabadságvesztésnek a végrehajthatóvá váláshoz képest egy, a törvény által meghatározott feltételek melletti, törvényi keretek közötti, későbbi időpontban való megkezdése. A szabadságvesztés végrehajthatósága, foganatba vétele, tényleges megkezdése azonos tárgykörbe tartozó, de tartalmát tekintve nem egymást lefedő fogalmak.

A kiszabott büntetés végrehajthatóságának alapja a jogerő. A jogerő az előfeltétele – többek között – az ügydöntő határozat végrehajthatóságának és az elítéléshez fűződő jogkövetkezmények beállásának. Mindez azt is jelenti, hogy az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követően az ügydöntő határozatban kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés végrehajtását meg kell kezdeni. Mindezen az alapon

értelmezhetők a büntetés végrehajtásának megkezdésére adható végrehajtási kedvezmények, ekként a halasztás intézményének vagy végrehajtandó szabadságvesztés esetén a szabadságvesztés megkezdésére való behívás szabályozása.

A Bv. tv. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján a szabadságvesztés végrehajtása iránt azonnal intézkedni kell, ha a szabadságvesztést kiszabó ügydöntő határozat jogerőre emelkedésekor a terhelt akár az adott ügyben, akár más ügyben előzetes fogvatartásban van.

Ez a törvény által meghatározott olyan eset, amikor a végrehajtás megkezdése nem válik el – mert törvényi alapon nem válhat el – a végrehajthatóságtól és a kiszabott szabadságvesztést a jogerővel együtt járó végrehajthatóvá válással egyidejűleg kell megkezdni.

A letartóztatásban lévő terheltnek tehát az ítélet jogerőre emelkedésekor a bíróság a büntetés végrehajtására halasztást nem adhat; ez a szabadságvesztés félbeszakítását jelentené, amit a Bv. tv. 116. § (1) bekezdése szerint a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka vagy az agglomerációs központ vezetője engedélyezhet.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

18. BK vélemény

A foglalkozástól eltiltás alkalmazásáról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

a) A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 52. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezés a szakképzettséget igénylő foglalkozása szabályainak megszegésével bűncselekményt elkövetővel szemben nyújt lehetőséget a foglalkozás gyakorlásától eltiltáshoz. E rendelkezés azzal szemben is alkalmazható, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tevékenységet nem a foglalkozásaként gyakorolta, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképesítéssel, amely szabályainak megszegésével a bűncselekményt elkövette [52. § (2) bekezdés].

b) A „foglalkozásának felhasználásával” kitétlen azt az esetet kell érteni, amikor a foglalkozás nyújtotta lehetőség közvetlen kihasználásával kerül sor a szándékos bűncselekmény elkövetésére.

a) A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 52. § (1) bekezdés b) pontja azokról az esetekről rendelkezik, amikor a foglalkozás tulajdonképpen eszköze a bűncselekmény elkövetésének. Ilyen esetben a szakképzettséget nem kívánó foglalkozás is számításba jöhet.

A foglalkozástól eltiltás előfeltétele ebben az esetben az, hogy a foglalkozás felhasználásával kövessék el a szándékos bűncselekményt.

Tisztázni kell ilyenkor, hogy az elkövető mennyiben használta fel a foglalkozását a bűncselekmény megvalósításánál. Ez mellőzhetlenné teszi, hogy az elkövető munkaköre tüzetes megállapítást nyerjen. A foglalkozási ágon belül a ténylegesen betöltött munkakört, annak adottságait, az általa nyújtott

lehetőségeket lehet csak felhasználni, így az említett büntetés alkalmazásának alapjául is ez szolgálhat.

Ebből következik, hogy nem lehet általánosságban egyes szakképzettséghez nem kötött, illetve hatósági engedély nélkül gyakorolható foglalkozási ágaktól (pl. gyári munkás, vállalati alkalmazott stb.) minden megszorítás nélkül az elkövetőt eltiltani, hanem ennek csupán az említett foglalkozási ágakon belül egyes szabatosan meghatározott munkaköröktől (pl. pénzeszedő, pénztáros, raktáros stb.) lehet helye.

Amennyiben ilyen munkaköre nincsen, a foglalkozástól való eltiltásra nem kerülhet sor. A szakképzettséghez vagy hatósági engedélyhez nem kötött foglalkozáson tehát a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontja vonatkozásában a munkakört kell érteni.

b) A „foglalkozásának felhasználásával” kitétel lényegileg arra utal, hogy az elkövető a szándékos bűncselekmény véghezvitele során foglalkozását mintegy eszközül használta fel, más szóval a foglalkozás által adott lehetőséget vagy alkalmat közvetlenül kihasználta.

Ennek nem mint lehetőségnek, hanem ténylegesen kell fennállnia. Meg kell tehát állapítani, hogy az elkövető ténylegesen milyen módon használta fel a foglalkozása nyújtotta lehetőséget a bűncselekmény véghezvitelénél.

Ez az adott esetben az elkövetés módjából, az elkövetési körülményekből stb. állapítható meg. Amennyiben a bűncselekmény elkövetéséhez a foglalkozás felhasználására szükség nem volt, illetve arra ténylegesen nem került sor, a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazására nincs alap.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

19. BK vélemény

A kölcsönösen elkövetett hivatalos személy elleni erőszakról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Az elkövetővel ugyanazon szerven belül működő hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére a kölcsönös vagy együttes hivatali eljárásuk alatt, illetve ahhoz kapcsolódva is elkövethető a Btk. 310. §-ában meghatározott hivatalos személy elleni erőszak.

A Btk. 310. §-ában foglalt törvényi rendelkezés által védett jogi tárgy a hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy hivatalos eljárása, valamint a hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy cselekvési szabadsága és tisztelete.

A törvény az elkövető személye vonatkozásában annyiban különböztet, hogy a bűncselekmény elkövetője lehet egyes személy vagy pedig – csoportosan elkövetés esetén – a csoport szervezőjeként, vezetőjeként vagy tagjaként fellépő személy. Nem tesz azonban különbséget abban a vonatkozásban, hogy az elkövető hivatalos személy (külföldi hivatalos személy) vagy pedig a Btk. 459. § (1) bekezdésének 11., 13. pontjában nem említett személy.

Ebből következik, hogy nem zárhatja ki az említett bűncselekmény megállapítását az, hogy az elkövető maga is hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy, akár ugyanazon szervek belül működik a sértettel, akár a Btk. 459. § (1) bekezdésének 11., 13. pontjai alapján minősül hivatalos személynek vagy külföldi hivatalos személynek és a cselekményt kölcsönös vagy együttes hivatali eljárásuk során vagy ahhoz kapcsolódva követte el.

A fentiek a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntette (Btk. 311. §) esetén értelemszerűen alkalmazandók.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

20. BK vélemény **A büntetőjogi felelősség önálló elbírálásáról** **a költségvetési család körében.**

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A költségvetési család (2012. évi C. törvény, 396. §) bűncselekményének az elbírálása során a büntetőbírószág az ügy eldöntése szempontjából lényeges tényeket a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény szabályai szerint önállóan állapítja meg, az adóhatóság, illetve a társadalombiztosítási vagy más szerv jogerős határozatához nincs kötve.

A büntetőbírószág a büntetőjogi felelősséget érintő lényeges tényeket – a bizonyítékok szabad értékelése alapján a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 167. § – a Be. 7. § (5) bekezdésével összhangban önállóan állapítja meg.

A büntetőeljárás szempontjából az a kérdés, hogy a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 396. §-ában megjelölt befizetési kötelezettséget megsértették-e és a bevétel csökkentésével okozott vagyoni hátrány összege mennyit tesz ki, olyan előzetes kérdés, amelyet az ügyész, illetve a bíróság – szükség esetén szakértői vélemény beszerzése mellett – maga bírál el, az eljárás felfüggesztése [Be. 394. § (3) bekezdés c) pont, 488. § (1) bekezdés d) pont, 535. § (1) bekezdés] nélkül.

Ebből következik, hogy a Btk. 396. §-ában foglalt bűncselekmény elbírálása során nincs kötve a közigazgatási szerveknek a bevételecsökkenés összegét megállapító határozatához, hanem azt a büntetőeljárás szabályai szerint, az irányadó igazgatási jogi szabályok előírásainak figyelembevételével önállóan állapítja meg.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

22. BK vélemény **Kiskorú veszélyeztetésének megvalósítása a** **tankötelezett gyermek iskola látogatásától történő** **visszatartásával**

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A Btk. 208. § (1) bekezdésében meghatározott kiskorú veszélyeztetése megvalósulásának alapjául szolgálhat a tankötelezett gyermek huzamos időn keresztül való visszatartása az iskola látogatásától, ha ez a kiskorú értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti.

1. A Btk. 208. § (1) bekezdése nem sorolja fel a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személyt, amelynek kötelességeit, amelyek nem teljesítése a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti.

A nevelésre köteles személy kötelességeinek egyike: biztosítani a tanköteles gyermeknek az iskolába járását.

A szülők alkotmányos kötelessége a kiskorú gyermekükéről történő gondoskodás és e kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását [Magyarország Alaptörvénye XVI. Cikk (3) bekezdés]. Ezzel összhangban a nemzeti köznevelésről szóló törvény szerint a szülő kötelezettsége biztosítani gyermeke tankötelezettségének teljesítését.

A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.

Ha a szülő – valamint a Btk. 208. § (1) bekezdésében írtak szerint a gyermek nevelésére köteles személy – kötelességét nem teljesíti, a gyermeket az iskola látogatásától huzamosabb időn keresztül visszatartja: ez a nevelési, felügyeleti vagy gondozási kötelezettség olyan súlyos megszegése, amely a gyermek értelmi fejlődését veszélyeztetheti, és így a kiskorú veszélyeztetése büntetnének megállapítására alapul szolgálhat.

A gyermek értelmi fejlődése veszélyeztetésének megállapítása tényekből levont következtetés. Nemcsak akkor áll fenn, ha a gyermek írástudatlan marad, hanem ha az iskolalátogatástól való huzamos visszatartása következtében nincsenek meg azok az alapvető ismeretek sem, amelyek hiánya folytán az életviteléhez szükséges további ismereteket sem képes megszerezni.

2. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 247. §-a szabályozza a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott kötelezettségek megszegésének szabálysértését.

Eszerint az a szülő vagy törvényes képviselő

a) aki a szülői felügyelete vagy gyámsága alatt álló gyermeket kellő időben az óvodába, illetve az iskolába nem iratja be,

b) aki nem biztosítja, hogy súlyos és halmozottan fogyatékos gyermeke a fejlődését biztosító nevelésben, nevelés-oktatásban vegyen részt,

c) akinek a szülői felügyelete vagy gyámsága – kivéve a gyermekvédelmi gyámsága – alatt álló gyermeke ugyanabban az óvodai nevelési évben az iskolai életmódra felkészítő foglalkozásokról vagy ugyanabban a tanévben az iskolai kötelező tanítási óráról, illetve foglalkozásokról igazolatlanul a jogszabályban meghatározott mértéket vagy annál többet mulaszt, szabálysértést követ el.

E rendelkezések egybevetéséből kitűnik, hogy az ismertetett szabálysértéstől a kiskorú veszélyeztetésének büntette alapvetően különbözik. Ez utóbbi

megvalósulásának ugyanis törvényi előfeltétele, hogy az említett súlyos kötelességmulasztás azzal a következménnyel járjon, hogy a gyermek szellemi fejlődését veszélyeztesse. Ezt a nyilván inkább kivételesen előforduló következményt esetleg szakértő bevonásával, a tárgyaláson felmerült egyéb bizonyítékok alapján lehet megállapítani. Ennek hiányában azonban a szülő mulasztása csupán az említett szabálysértést valósítja meg.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

24. BK vélemény

A felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A hivatalos személy elleni erőszak akkor minősül felfegyverkezve elkövetettként, ha az elkövető az élet kioltására alkalmas eszközt a bűncselekmény elkövetésekor magánál tartja annak érdekében, hogy azt szükség esetén felhasználja, függetlenül attól, hogy a hivatalos vagy a külföldi hivatalos személynek az elkövető felfegyverkezett voltáról tudomása van-e vagy sem.

1. A hivatalos személy elleni erőszak a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 310. § (2) bekezdése szerint súlyosabban, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha felfegyverkezve követik el.

A Btk. 459. § (1) bekezdésének 6. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint felfegyverkezve az követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.

Ez a rendelkezés tehát a felfegyverkezve elkövetést nem korlátozza arra az esetre, ha az elkövető a fegyvert használja is; elég, ha azt magánál tartja. Az élet kioltására alkalmas eszköz használata tehát a súlyosabb minősítésnek nem előfeltétele.

2. A Btk. 459. § (1) bekezdésének 6. pontjában foglalt meghatározás szerint az elkövető a fegyvert az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében tartja magánál. Az „érdekében” kitétel tartalmilag céltudatoságra utal, aminek megállapításánál az elkövető szándékára is figyelemmel kell lenni.

(Ha pl. az elkövető állandóan hord magánál zsebkést, és azt a cselekmény elkövetésénél is a zsebében tartja, de azt a körülményekből következtethetően a hivatalos személy ellenállásának leküzdésére felhasználni nem kívánja, és nem is használja fel: a zsebkés magánál tartásának a cselekmény elkövetésével semmiféle összefüggése nincs, a minősített eset megállapítására alapul nem szolgálhat.)

Ki kell zárni a minősített eset köréből azt, amikor az élet kioltására alkalmas eszközt az elkövető nem a cselekménnyel összefüggésben, tehát nem a hivatalos személy ellenállásának leküzdése érdekében tartja magánál.

Ezt az álláspontot támasztja alá az is, hogy a felfegyverkezve elkövetés társadalomra veszélyessége azért magasabb fokú, mert az egyfelől az elkövetőnek az

eszközzel kapcsolatos szándéka folytán fokozottabb elszántságára utal, másfelől a fegyver esetleges használata a hivatalos személy amúgy is veszélyes helyzetét objektíve súlyosítja. Amennyiben azonban a fegyverként használható eszközzel az elkövetőnek semmiféle ilyen szándéka nincsen, úgy az elkövető és a cselekmény fokozottabb társadalomra veszélyességéről nem lehet szó.

Minthogy az elkövető szándéka és a cselekmény társadalomra veszélyessége szolgál a súlyosabb minősítés alapjául, közömbös az a körülmény, hogy az elkövető felfegyverkezett voltáról a hivatalos személynek tudomása volt-e vagy sem.

A kifejtettek értelemszerűen irányadók a közfeladatot ellátó személy elleni erőszakra és a hivatalos személy vagy a közfeladatot ellátó személy támogatója elleni, felfegyverkezve elkövetett erőszakra is (Btk. 311–312. §).

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

25. BK vélemény

A haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés mellett alkalmazandó pénzbüntetésnél a megfelelő kereset, illetve jövedelem értelmezése

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Akit haszonszerzés céljából elkövetett bűncselekmény miatt határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélnék, ha megfelelő jövedelme, vagyona van, pénzbüntetésre kell ítélni [2012. évi C. törvény 50. § (2) bekezdés].

A törvény célját figyelembe véve – a pénzbüntetés szempontjából – akkor megfelelő a kereset, illetve a jövedelem, ha az elkövető a pénzbüntetést, akár részletekben is, de képes megfizetni.

Az a kérdés, hogy a vádlott keresete mikor tekinthető megfelelőnek, csak a konkrét ügyben az adott körülmények részletes vizsgálata alapján dönthető el.

Általánosságban annyi emelhető ki, hogy a kereset, illetve a jövedelem megfelelő összeget elérő volta mellett minden esetben figyelemmel kell lenni a vádlott keresetét, illetve jövedelmét terhelő törvényes tartási kötelezettségeire (gyermektartás, szülőtartás, testvértartás stb.) továbbá a maga és a tartásra szoruló családtagok minimális létfenntartását biztosító kiadásokra.

A pénzbüntetés kiszabásának alapjául csupán az említett kiadások fedezetét meghaladó kereset, illetve jövedelem szolgálhat.

A pénzbüntetés alkalmazása szabadságvesztés mellett tehát akkor felel meg céljának, ha alappal lehet következtetni arra, hogy a vádlott a pénzbüntetést törvényes tartási kötelezettségeinek teljesítése mellett, a maga és tartásra szoruló családja minimális megélhetésének veszélyeztetése nélkül saját keresetéből, jövedelméből – akár részletekben is, de – képes megfizetni.

Annak megállapítása szempontjából, hogy a vádlott keresete, illetve jövedelme a pénzbüntetés vonatkozásában megfelelő-e, a családtagok közül csak annak a vádlottal egy háztartásban élő családtagnak a keresete, illetve jövedelme vehető figyelembe, aki a

vádlottat terhelő tartási kötelezettség tekintetében vele egy sorban ugyancsak tartásra kötelezett. De ez a kereset, illetve jövedelem is csupán abból a szempontból jön tekintetbe, hogy a tartásra szoruló családtagok eltartása nem kizárólag a vádlott keresetét, illetve jövedelmét terheli, hanem ez a kiadás megoszlik közte és a vele egy sorban ugyancsak tartásra kötelezett családtagok között; ennyivel tehát a vádlott keresete, jövedelme e kiadások alól mentesül.

Az olyan családtagok keresete, illetve jövedelme azonban, akik a családjogi jogszabályok szerint a vádlottat terhelő tartási kötelezettség tekintetében vele egy sorban tartásra nem kötelezettek, nem vehető figyelembe. Pénzbüntetésnek az ilyen keresetre, illetve jövedelemre figyelemmel történő kiszabása ugyanis azt eredményezné, hogy annak megfizetése az említett személyekre hárulna át, amire pedig törvényes alap nincsen; azáltal egyben a büntetéssel elérni kívánt cél is meghiúsulna.

A fentiekből folyik, hogy a házastársa háztartásában élő vagyontalan, keresettel, illetve jövedelemmel nem rendelkező vádlottal szemben szabadságvesztés mellett pénzbüntetés kiszabásának nincs helye.

A törvény ugyanis a megfelelő keresetet, illetve jövedelmet személyhez, éspedig a vádlott személyéhez köti. Nincsen tehát törvényes lehetőség arra, hogy a vádlottal egy háztartásban élő házastárs keresete, illetve jövedelme szolgáljon alapul a pénzbüntetés kiszabásánál. Ez esetben ugyanis a pénzbüntetés végeredményben a bűncselekményt el nem követett házastársat sújtaná.

Olyan esetben azonban, amikor a megfelelő keresettel, illetve jövedelemmel rendelkező férj vagy feleség – vádlottként szereplő – házastársa nem dolgozik, önálló keresete, jövedelme nincsen: a bíróságnak gondosan vizsgálnia kell, nincs-e olyan közös vagyona, amely a pénzbüntetés alkalmazásának alapjául szolgálhatna.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

26. BK vélemény

A bűncselekmény felfegyverkezve elkövettként minősítéséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Ha az elkövető a sértettet az attól elvett vagy annak kezéből kiejtett – az élet kioltására alkalmas – eszközzel nyomban bántalmazza: a cselekmény felfegyverkezve elkövettként minősül.

A 2012. évi C. törvény (Btk.) 459. § (1) bekezdésének 6. pontja szerint felfegyverkezve követi el a bűncselekményt az, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.

A törvény helyes értelmezése szerint a súlyosabban minősülő, felfegyverkezve elkövetett cselekmény megvalósul már akkor, ha az elkövető a sértett ellenállásának leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt magánál tartja anélkül, hogy azt használná. A súlyosabb minősítéshez tehát nem szükséges a megjelölt eszköznek a használata is.

Ha az elkövető a cselekmény véghezvitelének megkezdése előtt az emberi élet kioltására alkalmas eszközt (pl. baltát, fejszét, gumibotot stb.) a meghatározott cél érdekében ugyan nem tartotta magánál, hanem azt a cselekmény véghezvitele közben a sértettől elveszi vagy egyébként megszerzi, és azt a sértett ellenállásának leküzdése vagy megakadályozása érdekében ténylegesen fel is használja: ez olyan többletmagatartást jelent, amely magában foglalja a kevesebbet, vagyis az eszköznek a törvényben meghatározott cél érdekében csupán magánál tartását.

A használat a „magánál tartást” nyilvánvalóan felöleli. De egyébként is ilyen esetben az elkövető a sértettől elvett vagy az általa elejtett eszköz felvételével azt a sértett ellenállásának leküzdése vagy annak megakadályozása érdekében – habár rövid ideig is – „magánál tartja”.

Észerint, ha az elkövető a cselekmény véghezvitelének megkezdése előtt a törvényben meghatározott cél érdekében magánál még nem tartott, de a véghezvitel során a sértettől megszerzett – az élet kioltására alkalmas – eszközt az említett célból felhasználja: a felfegyverkezve elkövetett, súlyosabban minősülő bűncselekményt megvalósítja.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

27. BK vélemény

A többek által elkövetett szexuális erőszakról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A többek által elkövetett szexuális erőszak büntette [2012. évi. C. törvény 197. § (3) bekezdés c) pont] megállapításának nem akadálya az, hogy a bűncselekmény elkövetési magatartását megvalósító két személy egyikének büntethetőségét a kóros elmeállapot kizárja.

Az ítélkezési gyakorlatban felmerült az a kérdés, hogy ha a szexuális erőszakot két személy valósítja meg, s ezek egyike kóros elmeállapota folytán nem büntethető, lehet-e a büntetőjogi felelősséggel tartozó elkövető cselekményét a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 197. § (3) bekezdés c) pontja szerint minősíteni.

A Btk.-nak a büntethetőséget kizáró okokat meghatározó rendelkezései ebben a körben csupán annyit tartalmaznak, hogy nem büntethető az a személy, akinél ezeknek az okoknak valamelyike felmerült. De nem tartalmaz a Btk. olyan rendelkezést, amely szerint a büntethetőségi akadály ezt meghaladó körben, nevezetesen más elkövető cselekményének elbírálása során is figyelembe vehető lenne.

Igy olyan magatartást, amelyet valamely bűncselekményt meghatározó törvényi tényállás is tartalmaz, a nem büntethető személy is megvalósíthat, csupán a bűncselekmény elkövetése nem állapítható meg terhére, mert ezt a tételes jogi rendelkezés – a büntethetőséget kizáró ok – megakadályozza.

A cselekmény tehát – adott esetben a több személy közreműködését igénylő szexuális erőszak elkövetési magatartása – végbemegegy abban az esetben is, ha a szükséges számú közreműködő között nem büntethető személy is van. Ettől függetlenül az a törvényi megoldás,

hogy az így megvalósult elkövetési magatartás csak a büntethető elkövetők vonatkozásában értékelhető bűncselekményként. A büntethető elkövetők büntetőjogilag releváns magatartását úgy kell tehát elbírálni, mintha valamennyi elkövető büntetőjogi felelőssége fennállna.

Ugyanerre az eredményre vezet az a logikai megfontolás is, amely szerint az együttesen vagy egymás cselekményéről tudva, de azonos alkalommal és azonos sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény tárgyi súlyát, büntetőjogi rosszállást érdemlőségének fokát egyáltalán nem csökkenti az a körülmény, hogy azt az elkövető nem büntethető személlyel együttműködve, illetve ketten vagy többen valósították meg.

A büntethetőséget kizáró ok tehát csupán azt akadályozza meg, hogy az a személy bűncselekmény alanya legyen, akinél ez az ok fennáll, de ilyen személynek a – büntethető elkövető bűncselekményt megvalósító magatartásában való – közreműködése esetén az elkövető büntetőjogi felelősségét ugyanúgy kell megítélni, mintha a másik közreműködő is büntethető lett volna.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

28. BK vélemény Tartási kötelezettség elmulasztása kóros elmeállapotban

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A tartási kötelezettségnek a beszámítási képességet kizáró kóros elmeállapotban levő személy által való elmulasztása esetén hiányzik a Btk. 212. §-ában meghatározott bűncselekmény egyik törvényi tényállási eleme, az önhiba. Ezért a vádlott felmentését bűncselekmény hiányára és nem büntethetőséget kizáró okra kell alapozni.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 212. §-ában meghatározott tartási kötelezettség elmulasztását követi el, aki jogszabályon alapuló és végrehajtható hatósági határozatban előírt tartási kötelezettségét önhibájából nem teljesíti.

A Btk. tehát az önhibát törvényi tényállási elemként szabályozza.

Az önhiba az elkövetőnek felróható tényező, amelyért ekként felelőssé tehető.

A vád tárgyává tett cselekmény [a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 6. § (3) bekezdés, 422. § (1) bekezdés b) pont] kapcsán elsődlegesen abban a kérdésben kell a bíróságnak állást foglalnia, hogy az adott cselekmény bűncselekmény-e [Btk. 4. § (1) bekezdés].

Bűncselekmény hiányában van helye felmentésnek mindazokban az esetekben, amelyekben a vádlott nem valósította meg maradéktalanul valamely bűncselekmény törvényi tényállását.

Ebből a szempontból közömbös, hogy az önhiba mint törvényi tényállási elem mely okból hiányzik.

Ha a Btk. 212. §-ában meghatározott tartási kötelezettség elmulasztásának a törvényi tényállása az önhiba hiánya folytán nem valósult meg maradéktalanul, a felmentő

ítélet rendelkezését bűncselekmény hiányára kell alapítani.

A Be. 566. § (1) bekezdés a) pontja szerint a bíróság a vádlottat a vád alól felmenti, ha a cselekmény nem bűncselekmény. A határozat indokolásában jelöli meg, hogy a felmentést melyik okra alapítja [Be. 566. § (4) bekezdés].

A beszámítási képességet kizáró kóros elmeállapot a Btk. 17. § (1) bekezdése szerint büntethetőséget kizáró ok, ezért az ilyen állapotban levő személy bűncselekményt nem követhet el, büntetőjogi felelősségre nem vonható. Az ilyen személy – önhiba mint törvényi tényállási elem hiányában – a tartási kötelezettség elmulasztásának bűncselekményét eleve nem valósíthatja meg.

Mindebből az a következtetés vonható le, hogy ha a Btk. 212. §-ában meghatározott tartási kötelezettség elmulasztásának a törvényi tényállása az önhiba folytán nem valósult meg maradéktalanul, a felmentő ítéleti rendelkezést bűncselekmény hiányára és nem büntethetőséget kizáró okra kell alapítani.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

29. BK vélemény Idegen vagyon kezelésével megbízott személy esetében a csalás megállapíthatósága

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. Az idegen vagyon kezelésével megbízott személy azzal, hogy a sikkasztás, hűtlen kezelés vagy a szándékos rongálás által okozott hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) a sértett megtévesztésével utóbb eltünteti vagy csökkenti, a sikkasztás, hűtlen kezelés vagy szándékos rongálás mellett a csalást nem követi el.

II. Ha viszont a kezelésére bízott vagyonban gondatlan bűncselekménnyel, hanyag kezeléssel okoz hiányt (vagyoni hátrányt), és ezt utóbb a sértett megtévesztésével eltünteti vagy csökkenti azért, hogy a kártérítési, illetve a megtérítési kötelezettsége alól egészen vagy részben mentesüljön, a hanyag kezelés vétsége és a csalás bűncselekménye bűnhalmazatban megállapítható.

III. Abban az esetben, ha az idegen vagyon kezelésével megbízott személy a reá bízott vagyonban gondatlanul – de bűncselekményt meg nem valósító módon – okoz hiányt (kárt, vagyoni hátrányt), vagy ilyen hiány (kárt, vagyoni hátrányt) a vagyonban neki fel nem róható okból keletkezik, és ennek megtérítésére – a jogszabály rendelkezése vagy szerződésben vállalt kötelezettség alapján – köteles, amennyiben e hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) utóbb a sértett megtévesztésével eltünteti vagy csökkenti azért, hogy a kártérítési, illetve megtérítési kötelezettsége alól egészen vagy részben mentesüljön, a csalás bűncselekményét valósítja meg.

IV. A II. és III. pont esetében a csalással okozott kár azzal az összeggel azonos, amelynek erejéig az elkövetőt a leplezett hiány (kárt, vagyoni hátrány) tekintetében a jogszabályok szerint anyagi felelősség

terheli. Ez az összeg azonban nem haladhatja meg a leplező magatartás folytán a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés mértékét.

I. A csalás bűncselekményének egyik törvényi tényállási eleme a károkozás; a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 459. § (1) bekezdés 16. pontja értelmében kár a bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés.

Az idegen vagyon kezelésével megbízott személy, ha a rá bízott vagyonban szándékos vagyon elleni bűncselekménnyel (sikkasztással, hűtlen kezeléssel, szándékos rongálással) okozott hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) a sértett megtévesztésével utóbb eltünteti vagy csökkenti azért, hogy a kártérítési, illetve a megtérítési kötelezettsége alól egészben vagy részben mentesüljön, ezzel a magatartásával a rábízott vagyonban további hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) nem okoz.

Az elkövetési érték és a kár nagysága ugyanis az esetek döntő többségében azonos. A Btk. 459. § (1) bekezdés 16. pontjában írtakat szem előtt tartva pedig a vagyoni hátrány magában foglalja a kárt, a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés mértékét.

Ebből következően a hiány (kárt, vagyoni hátrány) már a korábbi bűncselekmény folytán bekövetkezett. Az utóbb, az annak palástolása céljából megvalósított magatartásból tehát hiányzik a csalás bűncselekményének egyik tényállási eleme, a károkozás. Így pedig a hiánynak (kárnak, vagyoni hátránynak) a sértett megtévesztésével való eltüntetése vagy csökkentése azért, hogy az elkövető a kártérítési (megtérítési) kötelezettsége alól egészben vagy részben mentesüljön, illetve ennek megkísérlése a csalásnak a megállapítására (a sikkasztás, a hűtlen kezelés vagy a szándékos rongálás mellett) – ugyanazon tény, körülmény kétszeres értékelésének tilalma folytán – alapul nem szolgálhat.

II. A Btk. 377. §-ában meghatározott hanyag kezelés vétségét az követi el, akit olyan idegen vagyon kezelésével vagy felügyeletével bízták meg, amelynek kezelése vagy felügyelete törvényen alapul, és az ebből folyó köteletségének megszegésével vagy elhanyagolásával gondatlanságból vagyoni hátrányt okoz [lásd 4/2003. Büntető jogegységi határozat].

E bűncselekmény – a törvényi szabályozásból következően – akkor valósul meg, ha a vagyoni hátrány a vagyonban ténylegesen bekövetkezik.

Az elkövető vagyonkezelése, vagyonfelügyelete különböző jogviszonyok (polgári jogi, családjogi, munkajogi stb.) keretében történhet. A különböző jogágak szabályai a vagyonkezelői kötelezettség vétkes megszegéséhez különböző jogkövetkezményeket fűznek.

Egységesebb azonban abban, hogy a vagyonban vétkes – tehát akár gondatlan – magatartással okozott hiány (kárt, vagyoni hátrány) esetén a károkozó kártérítési, megtérítési kötelezettséggel tartozik.

Az idegen vagyon kezelésével megbízott személy tehát – a vagyonkezelői jogviszonytól függően, különböző felelősségi rendszerek szerint – anyagilag akkor is felelős a kezelésére, felügyeletére bízott vagyonban bekövetkezett hiányért (kárárt, vagyoni hátrányért), ha azt gondatlan bűncselekménnyel, hanyag kezeléssel okozta.

Ha a hanyag kezelés vétségének elkövetője a magatartása folytán a vagyonban bekövetkezett hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) azért, hogy a különböző anyagi felelősségi

rendszerek szerinti kártérítési, megtérítési kötelezettsége alól egészben vagy részben mentesüljön, a sértett megtévesztésével utóbb eltünteti vagy csökkenti, ezzel a fennálló hiány (vagyoni hátrány) felderítését megghiúsítja. Megakadályozza azt, hogy a jogosult vele szemben kártérítési, megtérítési igényét érvényesítse.

Ilyen esetekben a vagyonkezelő a hanyag kezelés vétségét meghaladóan a csalás bűncselekményét is megvalósítja. Vitathatatlan ugyanis, hogy az elkövető két vagy több magatartása két vagy több törvényi tényállás keretei közé illeszkedik. A magatartások alapvetően eltérő jellegűek (gondatlanok, illetve szándékosak), időben is egymást követőek. Attól függően, hogy a vagyonkezelés, vagyonfelügyelet milyen jogviszony keretében történik, az anyagi felelősség mértéke, a vagyon tulajdonosa, a kártérítés jogosultja, a sértett személye is eltérő lehet.

Ebből következően a hanyag kezelés vétsége és a csalás bűncselekménye valóságos anyagi halmazatba kerül [Btk. 6. § (1) bekezdés].

III. Amint arról a II. pontban már említés történt, az idegen vagyon kezelésével megbízott személy a vagyonban vétkesen – tehát akár gondatlanul – okozott hiányért (kárárt, vagyoni hátrányért), attól függően, hogy a vagyonkezelés milyen jogviszonyon alapul, a különböző felelősségi rendszerek szerint anyagi felelősséggel tartozik.

A felelősség akkor is fennáll, ha a vétkes magatartás, amely a hiány (kárt, vagyoni hátrány) bekövetkezésére vezetett, bűncselekményt nem valósít meg. Sőt a vagyonkezelő anyagi felelőssége fennállhat vétkeségére tekintet nélkül akkor is, ha részéről felróható magatartás sem állapítható meg (pl. a veszélyes üzem működéséből eredő kárért való felelősség; a pénztáros, a pénz- vagy értékkezelő anyagi felelőssége, a leltárihiányért való felelősség stb.).

Ilyen esetekben, ha a vagyonkezelő a vagyonban bekövetkezett hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) utóbb azért, hogy anyagi felelőssége alól egészben vagy részben mentesüljön, a sértett megtévesztésével eltünteti vagy csökkenti, a hiány (kárt, vagyoni hátrány) felderítését megghiúsítja.

Ezzel a leleplező, megtévesztő magatartásával – a II. pontban írtakkal egyezően – megakadályozza a sértettet abban, hogy vele szemben – a különböző felelősségi rendszerek szerinti – kártérítési, megtérítési igényét érvényesítse. A vagyonkezelő tehát a reá bízott vagyonban bekövetkezett, a kártérítési, megtérítési kötelezettség folytán esetleg csupán átmenetileg fennálló hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) véglegessé teszi.

Ily módon a vagyonban valóságos kárt okoz, és e magatartásával megvalósítja a csalás bűncselekményének törvényi tényállását. E bűncselekményben a büntetőjogi felelősségét meg kell állapítani.

IV. A II. és a III. pontban kifejtettek szerint az idegen vagyon kezelésével megbízott személy, ha a rábízott vagyonban gondatlan bűncselekménnyel vagy egyébként bűncselekményt meg nem valósító módon gondatlanul hiányt (kárt, vagyoni hátrányt) okoz, illetve a vagyonban neki fel nem róható okból keletkezik hiány (kárt, vagyoni hátrányt), azért – attól függően, hogy a vagyonkezelés milyen jogviszonyon alapul –, a különböző felelősségi rendszerek szerint anyagi felelősséggel, kártérítési, megtérítési kötelezettséggel tartozik.

Az anyagi felelősség mértéke a különböző jogágak szabályai szerint eltérő lehet.

Ha az elkövető a II. és a III. pontban is említett utóbbi leplező, a sértettet megtévesztő magatartásával a család bűncselekményét megvalósítja, a csalással okozott, a büntetőjogilag értékelhető kár azzal az összeggel azonos, amelynek erejéig a vagyonkezelőt – a vagyonkezelés alapját képező jogviszonytól függően, a különböző felelősségi rendszerek szerint – kártérítési, megtérítési kötelezettség terheli.

Ha azonban ez az összeg meghaladja a leplező magatartás folytán a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés mértékét, a csalással okozott, a büntetőjogilag értékelhető kár nagysága a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés mértékével azonos.

Ha viszont a különböző felelősségi rendszerek szerinti kártérítési, megtérítési kötelezettség mértéke alatt marad a vagyonban ténylegesen bekövetkezett hiány (kár, vagyoni hátrány) nagyságának – s így ez az összeg a család bűncselekménye tekintetében kárként nem értékelhető –, a büntetés kiszabása körében súlyosító körülményként vehető figyelembe.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

30. BK vélemény a kényszergyógykezelés felülvizsgálatáról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban: Bv. tv.) 69/B. § (1) bekezdése szerinti eljárásban a büntetés-végrehajtási bírónak állást kell foglalnia abban a kérdésben, hogy a kényszergyógykezelés törvényi okai [2012. évi C. törvény 78. §] közül az alanyi jellegű feltételek továbbra is fennállnak-e.

II. Ebben az esetben a büntetés-végrehajtási bírónak eljárása során tárgyalást kell tartani, és azon alakszerű határozatot kell hozni [Bv. tv. 69/B. § (2) bekezdés].

I. Kényszergyógykezelés esetén a 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 69/B. § (1) bekezdése értelmében a büntetés-végrehajtási bíró a kényszergyógykezelés megkezdésétől számított hat hónap eltelté előtt az ügyet hivatalból felülvizsgálja, és ha azt állapítja meg, hogy a kényszergyógykezelés szükségessége már nem áll fenn, a kényszergyógykezelést megszünteti.

Ebben az eljárásban a büntetés-végrehajtási bírónak azt kell vizsgálnia, hogy a törvényben írt (2012. évi C. törvény, 78. §) azok az alanyi jellegű feltételek, amelyek a kényszergyógykezelés elrendelését megalapozták, továbbra is fennállnak-e.

A Bv. tv. 69/B. § (1) bekezdése szerinti eljárásban a szükségesség körében tehát a tárgyi jellegű feltételek már nem vizsgálhatóak. Így nem lehet újból értékelni, hogy a kényszergyógykezelés alatt álló személy elbírált cselekménye büntethetőséget kizáró ok hiányában bűncselekmény tényállását valósítja-e meg, s utóbbi esetben milyen annak a súlya, jellege s milyenek a személyi körülmények. Mindezeknek az eldöntése az ítélelhozó bíróság hatáskörébe tartozott.

A Bv. tv. 69/B. § (1) bekezdése szerinti – a kényszergyógykezelés felülvizsgálata iránti – eljárásban a szükségesség keretében azt kell vizsgálni, hogy a beteg meggyógyult-e, illetve a bűnisméltés veszélye fennáll-e, valamint, hogy a kényszergyógykezelés – a beteg esetleg változott egészségi állapotára is figyelemmel – a társadalom védelme szempontjából a továbbiakban nem szükségtelen-e.

Ha az említett körben való vizsgálat eredményeként a büntetés-végrehajtási bíró azt állapítja meg, hogy a kényszergyógykezelés szükségessége már nem áll fenn, a kényszergyógykezelést a Bv. tv. 69/B. § (1) bekezdése értelmében megszünteti.

II. A Bv. tv. 69/B. § (2) bekezdése értelmében a kényszergyógykezelés felülvizsgálata során a büntetés-végrehajtási bíró végzéssel tárgyaláson határoz. A (3) bekezdés szerint a tárgyaláson meg kell hallgatni az ügyészt, a védőt és – feltéve, hogy állapota miatt megjelenhet, és a jogainak gyakorlására képes – a kényszergyógykezelés alatt álló személyt.

A 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet 17. § (1) bekezdése értelmében ebben az eljárásban két orvosszakértőt kell alkalmazni.

Ellentétes tartalmú bizonyítékok a tárgyalás során is felmerülhetnek. Érdemi döntést igényel annak megállapítása, hogy a kényszergyógykezelés megszüntetésére nincs alap. Éppen ezért a büntetés-végrehajtási bíró nem csak akkor határoz a „megszüntetés felől”, amikor a kényszergyógykezelés szükségessége nem szűnt meg.

Ezek a körülmények nyilvánvalóvá teszik, hogy a büntetés-végrehajtási bírónak minden esetben tárgyalást kell tartani.

Tanácsülésre nem kerülhet sor még akkor sem, ha a tárgyalás kitűzése előtt a kényszergyógykezelés szükségességét igazoló egybehangzó adatok állnak rendelkezésre. Még kevésbé felelne meg a jogszabály helyes értelmének az az álláspont, hogy ilyen esetekben határozathozatalra nincs is szükség.

Ezért a kényszergyógykezelés felülvizsgálata iránti eljárásban az újbóli megvizsgálás eredményét minden esetben alakszerű határozatba kell foglalni.

A büntetés-végrehajtási bíró a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, az iratok alapján akkor utasíthatja el, ha kényszergyógykezelés alatt álló személy, annak házastársa, élettársa, törvényes képviselője vagy a védő a három hónapon belül ismételt előterjesztett kérelemben új körülményre nem hivatkozott [Bv. tv. 69/B. § (7) bekezdés].

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

31. BK vélemény Folytatólagos bűncselekmény elévüléséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A folytatólagosan elkövetett bűncselekmény egyes részselekményei büntethetőségének önálló elévülése kizárt.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 6. § (2) bekezdése szerint „nem

bűnhalmazat, hanem folytatólagosan elkövetett bűncselekmény az, ha az elkövető ugyanolyan bűncselekményt, egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközönként többször követ el”.

A Btk. 27. § a) és b) pontjában foglalt rendelkezés szerint az elévülés határidejének kezdőnapja befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósul, kísérlet és előkészület esetén pedig az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ér.

A folytatólagosan elkövetett bűncselekmény egység, amelynél a törvényi tényállást külön-külön is megvalósító részselekmények együttesen alkotnak egyetlen bűncselekményt. Ebből következik, hogy a büntethetőség elévülése szempontjából nem külön-külön az egyes részselekmények elkövetésének, hanem a bűncselekmény törvényi tényállásához tartozó legutolsó részselekmény befejezésének, illetőleg – kísérlet esetén – a véghezvitelre irányuló utolsó tevékenység megvalósításának az időpontja az irányadó, s ettől kell számítani a folytatólagosan elkövetett bűncselekmény törvényi büntetési tételéhez igazodó elévülési időt.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

32. BK vélemény

Súlyosítási tilalom a járművezetéstől eltiltás esetében

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A járművezetéstől eltiltás körének kiterjesztésénél érvényesül a súlyosítási tilalom.

A Btk. 55. § (3) bekezdése szerint a járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú (légi, vasúti, vízi vagy közúti) és kategóriájú járműre is vonatkozhat. Ebből következően a törvényben meghatározott esetekben a büntetéskiszabási célok elérése végett szükséges bírói elemző tevékenységnek mind a járművezetéstől eltiltás alkalmazhatóságának, mind az érvényesülési körének a megállapítására ki kell terjednie.

A 2017. évi XC. törvény 595. § (1) bekezdésének első mondata szerint az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, a vádlott büntetését, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést súlyosítani csak akkor lehet, ha a terhére fellebbezést jelentettek be. A (2) bekezdés értelmében a vádlott terhére szóló fellebbezés a bűnösség megállapítására, a súlyosabb minősítésre, a büntetés súlyosítására, a büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél súlyosabb intézkedés megállapítására, vagy az ilyen intézkedés helyett büntetés megállapítására irányuló fellebbezés. Amennyiben tehát az ügyészség az elsőfokú ítélet ellen a vádlott terhére fellebbezést nem jelent be, a másodfokú bíróság a járművezetéstől eltiltás időtartamának, illetve érvényesülési körének a vádlott terhére való megváltoztatására nem jogosult.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

33. BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Perújítás elrendelésének akkor van helye, ha a cselekménnyel kapcsolatos bűnösség körének vagy a cselekmény jogi minősítésének változtatására utaló új bizonyítékok lényegesen enyhébb, illetőleg lényegesen súlyosabb büntetés kiszabását valószínűsítik.

A Be. 637. § (1) bekezdése a) pontjának aa), illetve ab) alpontja szerint perújítási ok, ha az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozóan olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy a terheltet fel kell menteni, lényegesen enyhébb büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett intézkedést kell alkalmazni, illetve a büntetőeljárást meg kell szüntetni, illetőleg a terhelt bűnösségét meg kell állapítani, vagy lényegesen súlyosabb büntetést, intézkedés helyett büntetést kell kiszabni, vagy büntetés helyett alkalmazott intézkedésnél lényegesen súlyosabb intézkedést kell alkalmazni.

Ez a rendelkezés lehetővé teszi, hogy a perújítás a bűncselekmény minősítésének megváltoztatása nélkül is lényegesen enyhébb, illetőleg súlyosabb büntetés kiszabására irányuljon.

A Be. 637. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt perújítási ok megvalósulása szempontjából az alapügyben hozott jogerős határozatban kiszabott büntetés, illetve intézkedés mértéke az alapvető jelentőségű, és ehhez való viszonyítás alapján kell eldönteni, hogy az új bizonyíték előreláthatóan lényegesen súlyosabb, illetőleg enyhébb büntetés kiszabását eredményezi-e.

Mindezekből következik, hogy olyan esetekben, amikor az alapügyben megállapított tényekhez képest a perújítási indítványban előadott új bizonyítékok arra utalnak, hogy a bűnösség köre változna, avagy a cselekmény jogi minősítése lenne eltérő: ez a körülmény kizárólag akkor lehet alapja a perújítás elrendelésének, ha ez a változás egyben valószínűvé teszi a terhelttel szemben lényegesen súlyosabb (vagy enyhébb) büntetés kiszabását, illetve büntetés helyett intézkedés vagy lényegesen súlyosabb intézkedés alkalmazását.

Ez a bűncselekményegység valamennyi esetére vonatkozik. A törvényi egységbe tartozó (pl. összefoglalt) bűncselekmény esetében az egyik cselekménynek a megállapítása, avagy ennek hiánya nem a bűnösséget, hanem a minősítést érintő kérdés. Ugyanazon bűncselekmény bűnösségi körének szélesebbé vagy szűkebbé válása, illetőleg az alapügyben alkalmazott jogi minősítés változásának a szükségessége csupán olyan esetben perújítási ok, ha ez valószínűsíti a büntetéskiszabás lényeges változását.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

34. BK vélemény

a garázdaság halmazati kérdéseiről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Bűnhalmazat létesül, ha az elkövető egy cselekménnyel a garázdaság, valamint a testi sértés vagy a rongálás törvényi tényállását is megvalósítja, feltéve, hogy a testi sértés vagy a rongálás törvényi büntetési tétele nem súlyosabb, mint a garázdaságé.

I. A bűnhalmazatnak a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) Általános Részében (6. §) elhelyezett és ezért a Különös Rész valamennyi tényállására alkalmazandó szabálya szerint: bűnhalmazat az elkövetőnek egy vagy több cselekmény által megvalósított és egy eljárásban elbírált több bűncselekménye (nem bűnhalmazat a folytatólagosan elkövetett bűncselekmény).

Ennél fogva a Btk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott garázda, erőszakos magatartás tanúsításával is elkövethető egy vagy több más bűncselekmény. Ugyanakkor lehetséges a garázdaság olyan elkövetése is, hogy azzal egyidejűleg más bűncselekmény nem valósul meg.

Amikor az elkövető a garázda, erőszakos magatartás tanúsításától függetlenül vagy azzal bizonyos időbeli és térbeli összefüggésben ugyan, de mégis elkülönülten valósít meg más bűncselekményt, így pl. rongálást vagy testi sértést: az ún. anyagi halmazat szabályai az irányadók. Ha azonban a garázdaságtól nem elkülönülten, hanem azzal egybeesve, magával az erőszakos magatartás tanúsításával követnek el rongálást, testi sértést: az ún. alaki halmazat esetéről van szó.

II. A garázdasággal kapcsolatban az egység, illetőleg a bűnhalmazat helyes megítélésénél a garázdaság elkövetési magatartásából kell kiindulni.

A tanúsított magatartás erőszakos volta két irányban nyilvánulhat meg: személy, avagy dolog ellen.

A személy elleni erőszakos magatartás megvalósulhat már a sértett testének egyszerű érintésével is, ha ez a magatartás támadó jellegű. Így lökdösődéssel, rángatással, ütlegeléssel, arculütéssel stb. Ha az ilyen elkövetési módokkal megvalósított garázda magatartás egyéb bűncselekmény törvényi tényállását önállóan nem meríti ki, a garázdaságnak természetes egységben megvalósuló esetéről van szó, akkor is, ha a garázda magatartás több mozzanattól áll. A személy elleni erőszakkal megvalósított garázdasághoz – a garázda magatartás fogalmához – tehát nem tartozik hozzá szükségszerűen a megtámadott személynek bármilyen súlyú testi sértés okozása. Ha viszont az elkövetési mód olyan, hogy a garázda, erőszakos fellépés a sértettnek testi sértést okoz, bűnhalmazat megállapításának lehet helye.

A dolog elleni erőszakkal elkövetett garázdaságnál az egység, illetőleg a bűnhalmazat értékelése részben hasonló, részben eltérő az előbbiektől. A dolog egyszerű érintése, megfogása, erőszakos magatartás tanúsításának még nem minősül. Dolog elleni erőszakos magatartás tanúsítható egyrészt dolgok, tárgyak helyének rendeltetésellenes megváltoztatásával (dobálással stb.), másrészt úgy is, hogy a dologban csak jelentéktelen állagsérelem, rongálódás keletkezik. Minthogy az utóbbiak a dolog elleni erőszakkal elkövetett garázdaság fogalmához – a mindennapi értékítélet szerint – szükségszerűen hozzátartoznak, a bűnhalmazat kérdése a garázdasággal elkövetett rongálásnak ezekben az eseteiben nem, hanem csak akkor kerülhet szóba, ha a rongálás önállóan is megvalósít bűncselekményt.

III. 1. A II. alatt kifejtettek értelmében a személy elleni erőszakos magatartással elkövetett garázdaság a könnyű testi sértés okozását nem szükségszerűen foglalja magában. Garázdaság ugyanis elkövethető olyan erőszakos, támadó fellépéssel, amely még könnyű testi sértéssel sem jár.

Vizsgont ebből következik, hogy ha a garázdaságnak ilyen eredménye van, a könnyű testi sértés és a garázdaság vétségét halmazatban kell megállapítani. Természetesen figyelemmel kell lenni arra, hogy a Btk. 164. § (2) bekezdésében meghatározott könnyű testi sértés elkövetője csak magánindítványra büntethető [Btk. 164. § (10) bekezdés, 2017. évi XC. törvény 53. § (1) bekezdés].

Garázdaságot is megvalósító súlyos testi sértés esetén halmazatról nem lehet szó, mert az utóbbi súlyosabban büntetendő, mint a garázdaság vétsége, és így csakis a súlyos testi sértés büntette állapítható meg.

Ez azonban nem vonatkozik a garázdaság minősített eseteire. A minősített garázdasággal [Btk. 339. § (2) bekezdés] halmazatban a nem súlyosabban büntetendő súlyos testi sértést [Btk. 164. § (3) bekezdés] meg kell állapítani.

Nem lehet szó garázdaság és a tetteges becsületsértés Btk. 227. § (2) bekezdés halmazatáról sem. A tetteges becsületsértés elkövetési változatait (pl. arculütés, lökdösődés, fellökés stb.) ugyanis a garázda, erőszakos magatartás szükségszerűen magában foglalja.

Míg a garázdaságnál megkívánt erőszakos magatartás tanúsítása nem szükségképpen feltételezi könnyű testi sértés okozását, addig vannak olyan bűncselekmények, amelyeknél nem erőszakos magatartás tanúsításáról, hanem erőszakkal való elkövetésről van szó. Az ezek törvényi tényállásában szereplő erőszak, valamely személyre közvetlenül ható olyan fizikai erő kifejtése, amely az ellenállást megtöri. Ehhez képest e bűncselekmények elkövetésénél kifejtett erőszak – szemben a garázda magatartás tanúsításával, amely ugyancsak támadó jellegű, de enyhébb fellépést jelent – a közönséges életfelfogás szerint is legtöbbször együtt jár a sértettnek könnyű testi sértés okozásával. Ilyen pl. a szexuális kényszerítés [Btk. 196. §], a szexuális erőszak [Btk. 197. §], a rablás [Btk. 365. §]. Ezért ezekkel a bűncselekményekkel halmazatban – az elkövetésük során alkalmazott erőszakkal megvalósított – könnyű testi sértés általában nem állapítható meg.

III. 2. Ha a garázdaságot dolog elleni erőszakos magatartással követik el, és ez utóbbi csupán szabálysértést valósít meg, a garázdaság mellett a rongálás szabálysértésének a megállapítására nem kerülhet sor. A dolog elleni erőszakos magatartás fogalmába ugyanis a – csak szabálysértést megvalósító – csekélyebb károkozás, jelentéktelen állagsérelem beletartozik.

Ha azonban a rongálásban megnyilvánuló garázda, erőszakos magatartás – a nagyobb kárt el nem érőn – kisebb kárt okoz [ötvenezer-egy és ötszázezer forint között van, Btk. 459. § (6) bekezdés a) pont], továbbá, ha a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást a garázdaság elkövetője bünszövetségben valósítja meg [Btk. 371. § (2) bekezdés bb) pont], vagyis, ha a rongálás bűncselekmény: a garázdasággal halmazatban a rongálás vétségét meg kell állapítani.

Az ilyen mérvű, illetőleg jellegű rongálás ugyanis már nem szükségszerű velejárója a garázdaságnak, ugyanakkor a garázdasággal megvalósult rongálás vétségének büntetése [Btk. 371. § (2) bekezdés] nem

súlyosabb a garázdaság vétségének a büntetésénél [Btk. 339. § (1) bekezdés].

Amennyiben a garázdaság alapesetét megvalósító dolog elleni erőszakos magatartás nagyobb stb. kárt okoz – a törvény rendelkezésénél fogva, a bűnhalmazat mellőzésével – csak a súlyosabb bűncselekmény, azaz a súlyosabb rongálás megállapításának van helye. A garázdaság minősített esetei (büntette) mellett azonban sor kerülhet a nagyobb kárt okozó, illetőleg a védett kulturális javak körébe tartozó tárgy, műemlék, régészeti lelőhely vagy régészeti lelet vagy külföldi védelemben részesített kulturális örökségi elem; vallási tisztelet tárgya vagy vallási szertartás végzésére szolgáló épület; temetési hely, temetkezési emlékhely, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgy tekintetében elkövetett rongálás büntetnének [Btk. 371. § (3) bekezdés] halmazatban való megállapítására. IV. Az a jogértelmezés, amely szerint a garázdasággal egyidejűleg megvalósított rongálás vagy könnyű testi sértés vétsége bűnhalmazatban áll a garázdaság vétségével (illetőleg a minősített garázdaság büntette a megvalósult és nem súlyosabban büntetendő testi sértés vagy rongálás büntetével): összhangban van a bűnhalmazatnak a Btk. 6. § (1) bekezdésében foglalt azon szabályával, hogy több bűncselekmény egy cselekménnyel is megvalósítható.

Ugyanakkor lehetővé teszi az életben előforduló erőszakos garázda magatartások tényleges társadalomra veszélyességének enyhébb, illetőleg súlyosabb elkövetési változatainak igazságos értékelését. Egyúttal ez a jogmagyarázat biztosítja a Btk. visszaesésre vonatkozó rendelkezésének maradéktalan hatályosulását is.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

35. BK vélemény A hűtlen kezelés megállapíthatóságáról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Aki a kezelésére bízott idegen gépi meghajtású járművet a használatra vonatkozó rendelkezésektől eltérő módon veszi igénybe, hűtlen kezelést valósíthat meg.

Az 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXXVI. Fejezetében szabályozott hűtlen kezelés, valamint a jármű önkényes elvétele több vonatkozásban mutatólagos hasonlósága ellenére egymástól lényegesen eltér.

A jogi tárgy szempontjából vizsgálva a Btk. 376. § (1) bekezdésében szabályozott hűtlen kezelés a vagyonkezelési megbízásból folyó köteleességszegéssel összefüggő vagyoni hátrány okozását jelenti. A Btk. 380. § (1) bekezdésében meghatározott jármű önkényes elvétele folytán pedig a gépi meghajtású jármű tulajdonosa vagy jogos használója a használati jogának gyakorlásában van időlegesen akadályozva. Ezt nyomatékosan kifejezésre juttatja az e törvényhelyhez fűzött miniszteri indokolás is.

A hűtlen kezelés esetében az idegen vagyon kezelésére vonatkozó kötelezettség terheli az elkövetőt. A kezelés magában foglalja a rábízást is, de ennél szélesebb kört

ölel fel; tartalmazza az idegen vagyontárgy üzemeltetését, működtetését és általában olyan huzamosan tartó vagy folyamatos tevékenységet, amelyet az elkövető a tulajdonos, illetőleg a megbízó érdekében végez.

A Btk. 380. § (1) bekezdése büntetni rendeli azt az esetet is, amikor az elkövető a rá bízott idegen gépi meghajtású járművet jogtalanul használja. Ennek az elkövetési fordulatnak az esetében a rábízás általában időleges jellegű és olyan birtokba adást jelent, amely a jármű használatától eltérő egyéb célból (javítás, szerelés, megőrzés stb.) történik.

Lényegesen eltér a tárgyalat két bűncselekmény elkövetési magatartása is.

A hűtlen kezelés azáltal valósul meg, hogy az elkövető nem köteleességszerűen, vagyis a tulajdonos érdekében, hanem éppen annak vagyoni hátrányt okozva tevékenykedik.

Ezzel szemben a jármű önkényes elvétele azokban az eseteiben, amikor az elkövető a rá bízott idegen gépi meghajtású járművet jogtalanul használja, maga a használat a bűncselekmény véghezviteli magatartása. Ebben az esetben tehát a használat nem a vagyonkezelési megbízáson alapul. A Btk. 380. § (1) bekezdésében a hűtlen kezelésnek megfelelő elkövetési magatartás nincs szabályozva.

A hűtlen kezelés eredmény-bűncselekmény. A vagyonkezelési megbízásból folyó köteleesség szándékos megszegésével okozati összefüggésben áll a vagyoni hátrány bekövetkezése, amely – a Btk. 459. § (1) bekezdés 17. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint – a vagyonban okozott kár mellett magában foglalja az elmaradt vagyoni előnyt is.

Mindazokban az esetekben tehát, amikor pl. a gépkocsivezető a kezelésére bízott gépjárművet a reá vonatkozó rendelkezések megszegésével magáncélra veszi igénybe, ez a vagyonkezelési megbízatással járó köteleesség olyan szándékos megszegése, amely a megbízó érdekkörében vagyoni hátrányt eredményezhet, és ezáltal a Btk. 376. § (1) bekezdésében foglalt hűtlen kezelés valósulhat meg.

A törvénynek ez a szabályozása teszi lehetővé a szóban forgó cselekményekkel kapcsolatosan a vagyoni hátrány összegéhez igazodó differenciált felelősségre vonást.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

36. BK vélemény a hamis magánokirat felhasználásának folytatólagoan elkövetéséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A hamis magánokirat felhasználása folytatólagoan elkövetett, ha a hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú – ugyanazon vagy több – magánokiratot, ugyanazon jogviszonyból származó jog vagy kötelezettség létezésének, megváltoztatásának vagy megszűnésének bizonyítására többször használják fel, és a folytatólagoosság egyéb törvényi feltételei is fennállnak.

A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 6. §-a határozza meg a bűnhalmazat és a folytatólagosan elkövetett bűncselekmény fogalmát.

A folytatólagosan elkövetett bűncselekmény kizárja a bűnhalmazatot. Akkor állapítható meg, ha az elkövető ugyanolyan bűncselekményt, egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközönként többször követ el. E törvényi feltételek fennállása esetén valamennyi bűncselekmény kapcsán lehetséges a folytatólagos elkövetés megállapítása, kivéve a folytatólagosság fogalmilag kizárt, illetőleg egyes törvényi tényállások jellege folytán ide nem vonható eseteit.

A hamis magánokirat felhasználása gyakran járulékos cselekménye a vagyon elleni bűncselekményeknek, rendszerint azok eszköz-, elő- vagy a leplezését szolgáló utócselekményeként követik el.

A folytatólagosan elkövetett bűncselekmény törvényi feltételei közül az egységes elhatározás és a rövid időközönként való többszöri elkövetés olyan ismérvek, amelyeket bármely bűncselekménynél, így a hamis magánokirat felhasználásánál is azonos szempontok szerint kell vizsgálni és megállapítani.

Az „ugyanolyan bűncselekmény” fogalmának megítélésénél hasonlóképpen ugyanazok a megfontolások érvényesülnek a hamis magánokirat felhasználásának gyakorlatában, mint más bűncselekmények folytatólagos elkövetésének megítélésében. A Btk. Különös Részének azonos törvényi tényállásában meghatározott cselekmények minősülhetnek ugyanolyan bűncselekménynek. A folytatólagosság megállapításához azonban nem kell az egyes cselekmények jogi minősítésének is teljesen azonosnak lennie. Nem kizárt a folytatólagos elkövetés megállapítása, ha egyes cselekmények a törvényi tényállás alapesetét, míg mások annak minősített esetét valósítják meg. A hamis magánokirat felhasználása kapcsán azonban értelemszerűen csak a Btk. 345. §-ában foglalt törvényi tényállás tarthat a többször megvalósított ugyanolyan bűncselekmény keretébe, minthogy e bűncselekménynek minősített vagy privilegizált esete nincs.

A folytatólagos bűncselekmény megállapításának az a feltétele azonban, hogy a bűncselekményeket azonos sértett sérelmére kell elkövetni, a hamis magánokirat felhasználása kapcsán sajátos formában jelentkeznek.

A hamis magánokirat felhasználása esetében közvetlen értelemben vett sértetről nem lehet beszélni. E bűncselekmény védett jogi tárgya a közbizalom, legszorosabb értelemben a magánokiratok bizonyító erejébe vetett bizalom. A gazdasági élet egyensúlya és a polgárok ügyleti biztonsága a magánokiratok valóságába vetett bizalomra támaszkodik, ezért a hamis magánokirat felhasználása az ügyleti forgalomnak, a magánokiratok bizonyító erejére támaszkodó biztonságához fűződő társadalmi érdeket védi. Miután a hamis magánokirat felhasználása azzal valósul meg, ha valaki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál, a folytatólagosság megítélése során elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy a hamis stb. magánokiratot milyen jogok és/vagy kötelezettségek, azaz milyen jogviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelezettségek bizonyításra használták fel többször; tehát a megsértett jogviszony mibenlétének a tisztázása.

Ha a megsértett jogviszony, illetőleg az abban megtestesülő érdek ugyanazon elkövető több hamis magánokirat felhasználásával elkövetett cselekményénél azonos, akkor az azonos sértett sérelmére elkövetést mint a folytatólagosság egyik feltételét meg lehet állapítani. Ha például az elkövető a fiktív számlák tartalmát lekönyvelti, és a könyvelés ekként valótlan adatai alapján jogosulatlanul számolja el az általános forgalmi adót az adóbevallásában, akkor egyetlen jogviszonyban, és pedig az elkövető és az adóhatóság között fennálló adójogviszonyban valósultak meg a hamis magánokirat felhasználásának elkövetési magatartásai.

Ugyanez a helyzet akkor is, ha pl. a pénztáros ugyanannál a gazdálkodó szervezetnél sikkasztja el folyamatosan a kezelésére bízott pénzeket, és ezt a tevékenységsorozatát – egyetlen vagy több – hamis magánokirat többszöri felhasználásával leplezi. Ugyanakkor a sértett jogviszony különbözősége folytán már nem folytatólagosan elkövetett, hanem több rendbeli a hamis magánokirat felhasználása akkor, ha az elkövető egyetlen hamis magánokirat többszöri megtevesztő felhasználásával több személyt vagy gazdálkodó szervezetet károsít meg. Ilyenkor a kapcsolódó vagyon elleni bűncselekmény, a csalás is több rendbeli.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

37. BK vélemény

Az üzletszerűen elkövetett bűncselekményekről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Az üzletszerűen elkövetett – ugyanolyan vagy hasonló – cselekmények egy eljárásban elbírálása esetében bűnhalmazatot kell megállapítani, ha az üzletszerűség a bűncselekmény minősítő körülménye, vagy ha a szabálysértési értékre elkövetett cselekmény az üzletszerűség folytán bűncselekmény. Nincs helye viszont bűnhalmazat megállapításának, ha

- a) a cselekmények a folytatólagosság egységébe tartoznak,
- b) az üzletszerűség az alaptényállás eleme, vagy
- c) a cselekmények elkövetési magatartása folyamatos jellegű, valamint
- d) törvényi egység esetén.

Az üzletszerű elkövetés a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) Különös Részében alaptényállási elem vagy minősítő körülmény.

A Btk. 6. § (1) bekezdése szerint, ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg és azokat egy eljárásban bírálják el, bűnhalmazatot kell megállapítani. A (2) bekezdés a bűnhalmazat alól egy kivételt szabályoz: a folytatólagosságot.

A törvény tehát nem tartalmaz halmazatot kizáró rendelkezést az üzletszerű elkövetésre.

Az üzletszerű elkövetésnél a rendszeres haszonszerzésre irányuló törekvés az elkövető olyan célja, amely vagy a büntetőjogi felelősségre vonás, vagy a megvalósult bűncselekmény súlyosabb minősítésének a feltétele. Ha a rendszeres haszonszerzésre irányuló törekvés – az üzletszerű elkövetés – az alaptényállás eleme, akkor a

törvényi tényállás többszöri megvalósítása ellenére bűncselekményegység létesül.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy egyszeri elkövetés esetén ne lehetne ezen bűncselekmény megvalósítását megállapítani, amennyiben fennáll a rendszeres haszonszerzésre törekvés.

Amikor a törvény az üzletszerű elkövetést a bűncselekmény minősített eseteként szabályozza, a már megvalósult bűncselekmény elkövetéséhez többletként olyan alanyi ismérv is társul, amely súlyosabb megítélést von maga után. Az üzletszerű elkövetés tehát ezekben az esetekben a fokozott társadalomra veszélyességet fejezi ki, s hatásában ugyanolyan, mint az egyéb minősítő körülmények.

Ezért akár ugyanolyan, akár hasonló jellegű több bűncselekmény üzletszerű megvalósítása esetén bűnhalmazatot kell megállapítani a következő bűncselekményeknél, illetve azok üzletszerű elkövetésre vonatkozó további minősített eseteinél:

- magzatelhajtás [Btk. 163. § (2) bekezdés a) pont],
- emberi test tiltott felhasználása [Btk. 175. § (3) bekezdés b) pont],
- kábítószer készítésének elősegítése [Btk. 182. § (3) bekezdés b) pont],
- teljesítményfokozó szerrel visszaélés [Btk. 185. § (2) bekezdés],
- ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés [Btk. 189. § (3) bekezdés c) pont],
- kerítés [Btk. 200. § (3) bekezdés; (6) bekezdés],
- kiszolgáltatót személy megalázása [Btk. 225. § (3) bekezdés],
- vesztegetés [Btk. 290. § (3) bekezdés],
- vesztegetés elfogadása [Btk. 291. § (2) bekezdés b) pont],
- hivatali vesztegetés elfogadása [Btk. 294. § (3) bekezdés b) pont],
- befolyással üzérkedése [Btk. 299. § (2) bekezdés c) pont],
- robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [Btk. 324. § (2) bekezdés],
- lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés [Btk. 325. § (3) bekezdés],
- nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [Btk. 326. § (4) bekezdés a) pont, (5) bekezdés a) pont,
- haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [Btk. 329. § (3) bekezdés],
- oktatással összefüggő jogosulatlan tevékenység [Btk. 343/A. § (2) bekezdés],
- egyedi azonosító jellel visszaélés [Btk. 347. § (2) bekezdés],
- sporteredmény tiltott befolyásolása [Btk. 349/A. § (2) bekezdés],
- embercsempészség [Btk. 353. § (3) bekezdés d) pont],
- lopás [Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont bb) alpont],
- sikkasztás [Btk. 372. § (2) bekezdés b) pont bc) alpont],
- csalás [Btk. 373. § (2) bekezdés b) pont bc) alpont],
- gazdasági csalás [Btk. 374 § (3) bekezdés b) pont bb) alpont],
- információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás [Btk. 375. § (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés b) pont, (4) bekezdés b) pont],
- uzsora-bűncselekmény [Btk. 381. § (2) bekezdés],
- védelmet biztosító műszaki intézkedés kijátszása [Btk. 386. § (3) bekezdés],

- iparjogvédelmi jogok megsértése [Btk. 388. § (2) bekezdés],
  - pénzhamisítás elősegítése [Btk. 390. § (2) bekezdés],
  - készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés [Btk. 393. § (2) bekezdés],
  - készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése [Btk. 394. § (2) bekezdés],
  - jövedékkel visszaélés elősegítése [Btk. 398. § (2) bekezdés a) pont],
  - pénzmosás [Btk. 399. § (6) bekezdés b) pont ba) alpont, (7) bekezdés b) pont ba) alpont],
  - rossz minőségű termékkel visszaélés [Btk. 415. § (2) bekezdés c) pont],
  - megfelelés hamis tanúsítása [Btk. 416. § (2) bekezdés b) pont],
  - tiltott adatszerezés [Btk. 422. § (4) bekezdés b) pont].
- a) Nem kerülhet sor bűnhalmazat megállapítására, ha a cselekmények a Btk. 6. § (2) bekezdésében foglalt folytatólágosság egységébe tartoznak.
- Ha azonban a folytatólágosan elkövetett cselekmény egyúttal üzletszerűen megvalósítottként is minősül: a folytatólágosság mellett az üzletszerűséget is meg kell állapítani.
- b) Nincs helye a bűnhalmazat megállapításának, ha az üzletszerű elkövetés az alaptényállás eleme. Ebben az esetben bűncselekményegység valósul meg, mivel az üzletszerűség a büntetőjogi felelősségre vonás feltétele. Ilyen bűncselekmény a zugírászat (Btk. 286. §).
- c) Ha a törvényi tényállás szerinti elkövetési magatartás folyamatos jellegű, akkor természetes egységbe olvad a törvényi tényállást kimerítő – fizikai értelemben vett – több cselekmény. Ilyenkor az üzletszerűen elkövetés minősítő körülményének fennállása sem változtat az elkövetési magatartás folyamatosságára miatt létrejött egységen.
- d) Nincs helye bűnhalmazat megállapításának, ha az elkövető több vagy tartós cselekménye egy bűncselekményt valósít meg, vagy több bűncselekmény a Btk. rendelkezése alapján egy bűncselekményt valósít meg [Btk. 6. § (3) bekezdés], kivéve, ha az elkövető a vádemelést követően újabb ugyanolyan bűncselekményt követ el (kábitószer birtoklása [Btk. 178. § (2) bekezdés a) pont aa) alpont; 179. § (3) bekezdés a) pont ab) alpont], új pszichoaktív anyaggal visszaélés [Btk. 184/B. § (2) bekezdés a) pont]; költségvetési csalás [Btk. 396. § (3) bekezdés b) pont, (4) bekezdés b) pont]).

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

38. BK vélemény A járművezetéstől eltiltás alkalmazásának szempontjai

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I/A. A járművezetéstől eltiltás Btk. 55. § (1) bekezdés a) és b) pontjára alapított alkalmazása a büntetés kiszabás céljának megvalósulása érdekében akkor indokolt, ha a közlekedési bűncselekmény elkövetési körülményeiből vagy az elkövető személyiségéből arra kell következtetni, hogy az elkövetőnek a közlekedésben járművezetőként való részvétele a közlekedés biztonságát, mások életét vagy

testi épségét veszélyezteti, illetve ha bármely bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban az ún. mozgó bűnözés hatáson megelőzésére e büntetés kiszabása szükségesnek mutatkozik.

I/B. A járművezetéstől eltiltás alkalmazása ittas vagy bódult állapotban történt járművezetés esetén főszabályként kötelező, annak megelőzésére csak különös méltánylást érdemlő esetben kerülhet sor.

II. Végleges hatállyal a járművezetéstől az a bűncselekményt elkövető tiltható el, aki arra személyi adottságai miatt – életkora, betegsége, a vezetésre kiható súlyos jellembeli fogyatékosága, a vezetési képesség hiánya folytán – alkalmatlan.

A határozott időtartamra való eltiltás mértékének a megállapításánál a bűncselekmény jellegének, tárgyi súlyának, az elkövető közlekedési előéletének és a bűnösség fokának van meghatározó jelentősége.

III. A járművezetéstől eltiltás érvényesülési körét a bíróság a közlekedés egyes ágazatai szerinti járműfajtákra és az igazgatási jogszabályokban meghatározott járműkategóriákra korlátozhatja.

I/A. A járművezetéstől eltiltás alkalmazhatóságának körét és alanyait illetően sajátos büntetés. Ezért külön is szükséges meghatározni azokat a jelentősebb összefüggéseket, amelyek a törvényi meghatározások azonos értelmezését és az egységes, de mégis differenciált büntetékiszabási gyakorlatot elősegítik. A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 55. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint a járművezetéstől azt lehet eltiltani, aki az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követi el a bűncselekményt, vagy bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ. *a)* A törvényi tényállás *a)* pontjában meghatározott alanyi kört illetően az ítélkezési gyakorlat nem egységes, a bíróságok a törvény szövegét szűkítően értelmezik.

Ezért indokolt kiemelni, hogy a törvénynek az „engedélyhez kötött járművezetés szabályaira” utalása értelemszerűen kiterjed minden olyan közlekedési szabályra, amely a járművet vezető részére – e tevékenységével kapcsolatban – kötelezettségeket vagy tilalmakat ír elő. A segítségnyújtás elmulasztása büntetnének [Btk. 166. §] elkövetése magában foglalja a KRESZ 58. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettségek nem teljesítését is, és ezért – ha közlekedési bűncselekmény esetleg nem is valósul meg – az engedélyhez kötött járművezetés szabályai mindenképpen sérelmet szenvednek, és a Btk. 55. § (1) bekezdés [első fordulata] *a)* pontja szerinti tényállási elemek maradéktalanul megvalósulnak.

b) A Btk. 55. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint a járművezetéstől eltiltható az is, aki bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ. A „használ” fogalom alatt értendő minden olyan magatartás, amely valamely bűncselekmény elkövetését, annak leplezését, az elkövető menekülését, a bűncselekmény tárgyának őrzését, tárolását stb. felőleli. Lényegében idetartozik tehát minden olyan tevékenység, amelynél a jármű igénybevétele a bűnözéshez szorosan tapadó, egyben ismétlődő és tartós elemként jelentkezik. Nincs helye azonban a használat megállapításának akkor, ha a jármű csak tárgya a szándékosan elkövetett bűncselekménynek, pl. jármű önkényes elvétele esetén. „Használó”-nak kell

tekinteni – amennyiben tettese vagy részese a bűncselekmény elkövetésének – a gépjármű üzembentartóját, annak vezetőjét, illetve rajtuk kívül azokat is, akik a járművet ismételt bűncselekmény céljára – akár utasként is – igénybe veszik.

c) Nem járművezetéstől, hanem foglalkozástól eltiltás alkalmazásának van helye azonban azzal szemben, akinek tevékenysége a közlekedési bűncselekményt megvalósító járművezetéshez csak másodlagosan és áttételesen kapcsolódik, de magát a járművet ténylegesen nem vezeti.

A Btk. 52. §-ában meghatározott foglalkozástól eltiltás ugyanis általánosabb jellegű jogintézmény, amely a foglalkozások széles körét öleli fel. E törvényhely alapján bármely szakképzettséget igénylő foglalkozástól el lehet tiltani az elkövetőt, kivéve azt, aki az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követ el bűncselekményt, vagy bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ.

A Btk. 52. §-ához képest a Btk. 55. §-ának rendelkezései tehát lényegében különös rendelkezések, mert az utóbbi büntetés a más szakképzettséget igénylő foglalkozások széles köréből kiemelt és kifejezetten az engedélyhez kötött járművezetéssel megvalósított vagy jármű használatával elkövetett bűncselekmények esetében alkalmazható. Az a vonatvezető pl., aki a járművezetéshez csak a biztonsági célokat szolgáló és kiegészítő jellegű tevékenységet folytat, de a vonatot ténylegesen nem vezeti, a foglalkozási szabályt sértő magatartása esetén a Btk. 55. § (1) bekezdése szerinti járművezetéstől nem tiltható el. Viszont járművezetéstől eltiltással sújtható az a repülőgép-vezető, aki a légi jármű vezetésével kapcsolatos szabályok megszegésével követ el bűncselekményt.

Ugyancsak a foglalkozástól és nem a járművezetéstől kell eltiltani azt a járművezetőt, aki foglalkozása szabályainak megszegésével követ el bűncselekményt, vagy a foglalkozásából adódó lehetőséget használja fel bűncselekmény elkövetésére (aki pl. az általa vezetett jármű rakományát fosztogatja stb.).

A járművezetéstől eltiltás a büntetés kiszabásának a Btk. 79. §-ában meghatározott általános célját akként szolgálja, hogy a közlekedési bűncselekmény elkövetőjét időlegesen vagy végleg megfosztja annak a törvényes lehetőségétől, hogy járművezetőként részt vegyen a közlekedésben. Az egyéni és az általános megelőzésnek tehát olyan eszköze, amely megfelelő érvényesülési keretben nemcsak az újabb közlekedési bűncselekmény, de bármilyen, a közlekedésre veszélyt jelentő járművezetői magatartás megátalására is alkalmas.

A büntetés kiszabásának a Btk. 80. §-ában felsorolt elvei a járművezetéstől eltiltás alkalmazásánál helyesen úgy érvényesülnek, ha a büntetésnek a közlekedés biztonsága védelmében kifejeződő sajátos célját akként szolgálják, hogy az az elkövetőkre nézve a büntetés célján túlmenő joghátrányt ne okozzon.

A járművezetéstől eltiltás alkalmazását a törvény nem teszi kötelezővé, a bíróság értékelési körébe utalja az alkalmazás szükségességének az eldöntését.

Ennél az értékelő tevékenységnél – a taxatív felsorolás igénye nélkül – az alábbi szempontokat helyes figyelembe venni:

a) Indokolt a járművezetéstől eltiltás, ha az elbírált közlekedési bűncselekmény elkövetési körülményeiből vagy az elkövető személyiségéből arra kell következtetni, hogy a közúti forgalomban való részvétele a közlekedés biztonságát, mások életét vagy testi épségét

potenciálisan veszélyezteti. Az ilyen következtetésre alapul szolgáló elkövetési körülmények: a szándékos veszélyeztetés, az alapvető vagy nagyobb mérvű veszély elhárítását szolgáló közlekedési szabályok (elsőbbség megadása, előzés, kanyarodás stb.) semmibe vételét jelző agresszív vezetés vagy e szabályoknak tudatos és módjával fogva durva megszegése.

Az elkövető személyének káros vonásaira, az eltiltásra okul szolgáló morális fogyatékoságára kell általában következtetni, ha az elkövető egész életvitelét a fegyelmezetlenség, a megbízhatatlanság, felelőtlenység, erőszakosság vagy önzés jellemzi. E körben hangsúlyt kap a korábbi büntettség, különösen a közlekedési bűncselekmények elkövetése miatti elítélések, közlekedési szabálysértés miatti többszöri felelősségre vonás, a korábbi szabályszegések természete, a cserbenhagyásban vagy a segítségnyújtás elmulasztásában jelentkező súlyos etikai fogyatékoság. A gondatlan jellegű közlekedési bűncselekmények [Btk. 233. § (3) bekezdés, 235. §] eseteiben a büntetés alkalmazását indokolhatja a járművezetés szabályainak tudatos megszegése, az elkövető vezetési tapasztalatlansága, járatlansága, vezetési képességének olyan hiánya, amely őt a biztonságos járművezetésben jelentősen korlátozza.

b) Nem indokolt viszont a járművezetéstől eltiltás, ha a gondatlan jellegű vagy csekélyebb tárgyi súlyú bűncselekmény elkövetőjének előélete, közlekedési viselkedése egyébként kedvező.

Általában nem indokolt az eltiltás alkalmazása akkor sem, ha a közlekedési bűncselekmény csak a KRESZ 3. § (1) bekezdés c) pontja szerinti előírások megszegésével valósul meg, és ha ez vagy az egyéb szabályszegés pillanatnyi figyelmetlenség, a közlekedési helyzet nem elég alapos értékelése folytán vagy olyan közlekedési helyzetben jön létre, amikor a veszélyhelyzet kialakulása kevésbé valószínű (gyér forgalom, lakott területen kívül, éjjel stb.). Hasonló megítélés indokolt, amikor a baleset előidézésében az elkövetőn kívül eső jelentős közreható tényezők is szerepeltek (a sértett vagy mások szabálytalan, figyelmetlen mozgása, félreérthető közúti jelzés, váratlan közlekedési nehézség, úttest-hiba, hirtelen vihar, eső stb.).

Az elkövetett közlekedési bűncselekmény súlyosabb eredménye nem meghatározó tényező a járművezetéstől eltiltás szükségességének az eldöntésénél, az eredmény az elkövető bűnösségének mértékétől függetlenül nem értékelhető.

I/B. Az ittas vagy bódult állapotban történő járművezetés súlyos következményeinél fogva a közlekedési bűncselekmények egyik legveszélyesebb formája, ezért az ilyen cselekmények elkövetőivel szemben a járművezetéstől eltiltás alkalmazása főszabályként kötelező, annak mellőzésére csak különös méltányolást érdemlő esetben kerülhet sor [Btk. 55. § (2) bekezdés].

A Btk. 55. § (2) bekezdése a járművezetéstől eltiltás önálló törvényi oka, következképp az eltiltás alkalmazásához nem szükséges az (1) bekezdés a) pontja szerinti azon feltétel megvalósulása, miszerint az elkövető engedélyhez kötött járművet vezessen ittas vagy bódult állapotban. Ezért, ha az elkövető a Btk. 236. §-a vagy a Btk. 237. §-a szerinti bűncselekményt nem engedélyhez kötött gépi meghajtású jármű vezetése során valósítja meg, a járművezetéstől eltiltás kiszabásának helye van.

Mellőzhető az eltiltás az olyan élethelyzetek megállapítása esetén, amikor váratlan és méltányolható

ok készteti az alkoholt fogyasztó személyt arra, hogy a törvényi tilalom ellenére járművet vezessen (pl. sürgős orvosi segítség kérése vagy nyújtása, egyéb szolgálati, esetleg családi kötelezettség teljesítésének kényszere, értelemszerűen akkor, ha a szükséghelyzet más módon való elhárítása aránytalan nehézségekkel vagy hátrányok keletkezésével járt volna).

II. A Btk. 56. § (1) bekezdése szerint a járművezetéstől eltiltás végleges hatályú vagy határozott ideig tart.

Végleges hatállyal az tiltható el, aki a járművezetésre alkalmatlan. Alkalmatlan az a közlekedési bűncselekményt elkövető, aki a jármű biztonságos vezetésére életkoránál, betegségénél vagy személyisége valamely tartós korlátozottságánál fogva képtelen.

Alkalmatlannak tekinthető az az elkövető is, akinél súlyos fokú és állandósult jellemhiba, kifogásolható életvezetési stílus észlelhető (idült alkoholizmus, korábbi ittas járművezetés miatti többszörös elítélés stb.).

A határozott tartamú eltiltás szükségessége esetén a törvényben meghatározott 1 hónap-10 éves keretben nyílik lehetőség annak vizsgálatára, hogy az adott bűncselekmény és annak elkövetője milyen mértékben veszélyes a közlekedés biztonságára, s ehhez képest az ő nevelése és másoknak a hasonló magatartástól való visszatartása érdekében milyen tartamú eltiltás látszik célravezetőnek. E körben is elsősorban a bűncselekmény szándékos vagy gondatlan jellege, a gondatlan cselekményeknél a szabályszegés tudatos elkövetése, illetve az eredményhez való pszichikus viszony és az elkövető általános közlekedési magatartása lesz az irányadó.

Hosszabb időtartamú eltiltás szükséges annál az elkövetőnél, aki ittasan súlyos eredményű balesetet okoz, különösen ha egyébként is italozó természetű; aki a mások életét, testi épségét bármi okból, de szándékosan veszélyezteti, különösen, ha annak motívuma önkényes hatalmaskodás (pl. ún. büntetőfőkezés); ha a tudatos közlekedési szabályszegés kirívóan durva módon valósul meg; ha a korábban közlekedési bűncselekmény miatt elítélt azonos vagy hasonló vonásokat mutató újabb bűncselekményt követ el; ha korábban már alkalmaztak vele szemben járművezetéstől eltiltást; ha az eltiltás tartama alatt vezet járművet; ha az elkövető személyiségében különösen felelőtlen, pl. a közlekedési bűncselekményhez segítségnyújtás elmulasztása vagy cserbenhagyás is társul.

Amennyiben a járművezetéstől eltiltás alkalmazásának az elkövetőre nézve egzisztenciális jellegű kihatása is van, annak alapvetően az eltiltás mértékének vagy körének a megállapításánál lehet jelentőséget tulajdonítani és csak kivételesen az eltiltás szükségességének az eldöntésénél. Ebben a körben a társadalmi érdekek feltárása és értékelése elengedhetetlenül szükséges.

III. A büntetés további differenciálására ad módot a Btk. 55. § (3) bekezdésének az a rendelkezése, amely szerint a járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú és kategóriájú járműre is vonatkozhat.

E rendelkezés alapvető célja, hogy ne tiltassék el mindennemű jármű vezetésétől az, aki csak bizonyos jármű vezetésével kapcsolatban jelent veszélyt a közlekedés biztonságára. Ehhez képest a bíróság az eltiltás érvényesülési körét korlátozhatja – a törvény szövege szerint – járműfajtákra, azaz vasúti, légi közúti, vízi járművekre, valamint egyes járműkategóriákra is.

A Btk. 55. § (3) bekezdése szempontjából járműkategória alatt a vezetői engedélybe bejegyezhető azon kategóriák

értendők, amelyek a vezetési jogosultság terjedelmét meghatározzák. Az egyes járműkategóriákat a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 2. számú Melléklete taxatívén meghatározza; ebben nem szereplő járműkategóriára az eltiltás nem korlátozható.

A törvény szövegéből egyértelműen következik, hogy a járműfajta Btk.-beli fogalma a járműkategóriánál tágabb: azt maga a törvényhozó a légi, vasúti, vízi és közúti járműfajtákban határozta meg. A Btk.-ban meghatározott járműfajta tehát egybeesik a közlekedési ágazatok hagyományos fogalmával.

Ezt az értelmezést támasztja alá az is, hogy a 2013. július 1. napját megelőzően hatályban volt, a Büntető Törvénykönyvről 1978. évi IV. törvény 58. § (2) bekezdése a járművezetéstől eltiltás korlátozását csak „meghatározott fajtájú járműre” tette lehetővé. A kapcsolódó gyakorlat ezt akként értelmezte, hogy a járművezetéstől eltiltás a közlekedés egyes ágazataira és egyes járműkategóriákra korlátozható (107. BK állásfoglalás), egyúttal kizárta az igazgatási jogszabályban felsorolt járműkategóriák további felbontását (BH 1989.4., BH 1992.149.). Ehhez képest a 2012. évi C. törvény 55. § (3) bekezdésében a „járműkategória” feltüntetése pontosító jellegű, de nem ad alapot a „járműfajta” fogalmának a korábbiakkal ellentétes értelmezésére. A járművezetéstől eltiltás tehát a légi, vasúti, vízi és közúti járműfajtákra, illetve az igazgatási jogszabályban meghatározott járműkategóriákra korlátozható.

A korlátozás alkalmazása szempontjából két alapvető tényezőt kell figyelembe venni:

1. Az elkövetett bűncselekmény jellegét, tárgyi súlyát és az elkövető személyiségének feltárt jellemzőit együttesen értékelve először azt kell eldönteni, hogy az elkövető valóban csak meghatározott jármű vezetésével kapcsolatosan szegi-e meg a közlekedési előírásokat, és van-e alap annak megállapítására, hogy az esetleges egyéb jármű vezetése közben szabályosan közlekedik.

A rendszeresen italozó vagy sorozatos, súlyos szabályszegő magatartást tanúsító elkövetőnél nyilvánvalóan irreális annak feltételezése, hogy csupán bizonyos járművek vezetése esetén jelent potenciális veszélyt a közlekedésre.

Viszont indokolt lehet a járművezetéstől eltiltás hatókörének korlátozása azoknál a hivatásos gépkocsivezetőknél, akik szolgálatukat kifogástalanul látják el, és pihenőidejükben saját – más kategóriába tartozó – járművel követnek el közlekedési bűncselekményt. A gyakorlati tapasztalatok szerint ugyanis az esetek igen nagy számában a hivatásos járművezetőket munkájuk közben nemcsak a KRESZ előírásai, de a rájuk bízott feladat hibátlan ellátásának igénye, a munkahelyi köztisztviselők betartása, a hivatásukból folyó felelősség is a közlekedési szabályok maradéktalan betartására készíteti. Saját járművek vezetése közben azonban e késztetések hiányoznak, és könnyebben válnak szabályszegővé. Helyes tehát a bírósági gyakorlatban egyre inkább érvényesülő azon szemlélet, amely a hivatásos gépkocsivezetők esetében különbséget tesz az eltiltás hatóköre tekintetében attól függően is, hogy a bűncselekmény milyen jármű vezetése közben valósult meg.

Szükséges lehet a kategorizálás akkor is, ha a gépjárművel közlekedési bűncselekményt elkövető pl.

mezőgazdasági foglalkozását lassú jármű vagy állati erővel vont jármű használatával képes ellátni.

Ugyanígy indokoltnak kell tekinteni az eltiltás korlátozását olyan járművek vezetőivel kapcsolatban is, akik az egyes járműfajtákhoz (közlekedési ágazatokhoz), illetve járműkategóriákhoz tartozó jármű vezetésére vonatkozó speciális szabályokat megszegve követnek el bűncselekményt.

Mindenkor indokolt az eltiltás körének vizsgálata a segédmotoros kerékpárral elkövetett bűncselekmény esetén. Ilyenkor azt kell meggondolni, hogy a tömegénél, sebességénél fogva viszonylag kisebb veszélyű gépi meghajtású járművel okozott bűncselekmény miatt – a vezetői jogosítvány terjedelmétől függetlenül – elégséges-e csupán a segédmotoros kerékpár vezetésétől való eltiltás. Amennyiben a bíróság e kérdést igenlően dönti el, úgy az eltiltást kizárólag erre a fajtájú járműre is korlátozhatja.

2. További általánosítható alapelv, hogy az eltiltott személy olyan járművet ne vezessen, amelyikkel a tilalmazott magatartást tanúsította és a bűncselekményt elkövette. Ellenkező esetben ugyanis a büntetés formális, az elítélre tényleges hátrányt nem jelent, és ekként a büntetés céljának elérésére sem alkalmas. Aki tehergépkocsival vagy autóbusszal követ el olyan bűncselekményt, amely a büntetés kiszabását indokolja, azt úgy kell eltiltani, hogy e járműveket ne vezethesse, és méltányossági szempontból sem korlátozható az eltiltás más járműkategóriára.

Aki segédmotoros kerékpárral súlyosabb megítélésű bűncselekményt követ el, azt – függetlenül attól, hogy a jogosítványa milyen járműkategóriára szól – „a járművezetéstől” vagy „a közúti járművezetéstől” kell eltiltani. Segédmotoros kerékpárt ugyanis bármely járműkategóriára érvényes vezetői engedéllyel vagy segédmotoros kerékpárra szóló vezetői igazolvánnyal szabad vezetni.

Ugyanez a helyzet a lassú járművek vagy állati erővel vont járművek vezetésétől való eltiltás esetén is.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

39. BK vélemény

A hasonló jellegű bűncselekmények az üzletszerűség megállapításánál

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 459. § (1) bekezdés 28. pontja szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik.

A törvény értelmező rendelkezése hiányában, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, iránymutatás szükséges abban a kérdésben, hogy az üzletszerűség megállapítása szempontjából melyek a hasonló jellegű bűncselekmények.

I. Az üzletszerű elkövetés a zugírászatnál (Btk. 286. §) az alaptényállás eleme, más bűncselekményeknél pedig minősítő körülmény. A zugírászat esetében az üzletszerűség a büntetőjogi felelősségre vonás feltétele, egyébként pedig e bűncselekmény csak olyan hasonló jellegű bűncselekmények vonatkozásában vehető

figyelembe, amelyeknél az üzletszerűség minősítő körülmény. Azokban az esetekben, amikor az üzletszerű elkövetés minősítő körülmény, valamint amikor a szabálysértési értékre elkövetett lopást [Btk. 370. § (2) bekezdés *b*) pont *bb*) alpont], sikkasztást [372. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*) alpont] és csalást [373. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*) alpont] az üzletszerű elkövetés teszi bűncselekménnyé, fokozott gonddal kell vizsgálni, hogy a bűncselekmények jelleg hasonlósága fennáll-e. A rendszeres hasznoszerzésre törekvés megállapítása szempontjából a hasonló jellegű bűncselekményeket egymással összefüggésben kell értékelni, függetlenül attól, hogy az együttesen elbírált valamennyi bűncselekménynek minősített esete-e az üzletszerű elkövetés. Az együttesen elbírálásra kerülő bűncselekmények jelleg hasonlóságának megállapítása szempontjából a rendszeres hasznoszerzésre törekvés mellett figyelembe veendő a törvényi tényállások hasonlósága, mely rendszerint a jogvédele érdekében, az elkövetési magatartás és az elkövetési mód összevetése alapján állapítható meg.

Ennél eligazító lehet a különböző bűncselekményeknek a Btk. Különös Részében való rendszertani elhelyezése, így az azonos fejezetben szabályozás, de a jelleg hasonlóság megállapítása nem korlátozható kizárólag erre, mivel a törvény az azonos érdekeket eltérő módon és különböző célokból részesíti büntetőjogi védelemben.

II. A Kúria az előbbieken előrebocsátott általános elvek alapján az üzletszerű elkövetés megállapítása szempontjából a következő bűncselekményeket tekinti hasonló jellegűeknek:

A)

- a pénzhamisítást (Btk. 389. §),
- a pénzhamisítás elősegítését (Btk. 390. §),
- a bélyeghamisítást (Btk. 391. §),
- a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása (Btk. 392. §),
- a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést (Btk. 393. §),
- készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítését (Btk. 394. §),
- a társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélést (Btk. 395. §),
- a költségvetési csalást (Btk. 396. §),
- a jövedékkel visszaélés elősegítését (Btk. 398. §),
- a pénzmosást (Btk. 399. §).

Ezek a bűncselekmények a pénzügyi érdekeket sértő magatartásokat foglalják magukban, amelyeknél az elkövetési magatartások egymáshoz közel állók, a cselekmény eszköze és célja pedig gyakran azonos.

B)

- a rablást (Btk. 365. §),
- a kifosztást (Btk. 366. §),
- a zsarolást (Btk. 367. §),
- a lopást (Btk. 370. §),
- a sikkasztást (Btk. 372. §),
- a csalást (Btk. 373. §),
- a gazdasági csalást (Btk. 374. §),
- az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást (Btk. 375. §),
- az uzsora-bűncselekményt (Btk. 381. §),
- a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését (Btk. 385. §),
- a védelmet biztosító műszaki intézkedés kijátszását (Btk. 386. §),
- az iparjogvédelmi jogok megsértését (Btk. 388. §),

- a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést (Btk. 393. §),
- a rossz minőségű termék forgalomba hozatalát (Btk. 415. §),
- a megfelelőség hamis tanúsítását (Btk. 416. §).

Ezeknek a bűncselekményeknek a hasonló jellege abban áll, hogy a vagyoni viszonyokat hasznoszerzési célból támadják.

C)

- a kerítést (Btk. 200. §),
- a prostitúció elősegítését (Btk. 201. §),
- a kitarotottságot (Btk. 202. §),
- a gyermekprostitúció kihasználását (Btk. 203. §),
- a gyermekpornográfiát (Btk. 204. §),
- az emberkereskedelem és kényszermunkát (Btk. 192. §).

E bűncselekmények hasonlóságának megállapítását a prostitúcióhoz való szoros kötődésük – mint jellemző körülmény – indokolja.

D)

- a vesztegetést (Btk. 290. §),
- a vesztegetés elfogadását (Btk. 291. §),
- a hivatali vesztegetést (Btk. 293. §),
- a hivatali vesztegetés elfogadását (Btk. 294. §),
- a vesztegetést bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 295. §),
- a vesztegetés elfogadását bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 296. §),
- a befolyás vásárlását (Btk. 298. §),
- a befolyással üzérkedést (Btk. 299. §).

E bűncselekmények hasonlóságának a megállapítását az teszi indokoltá, hogy mindegyik a közélet tisztaságát sérti, illetőleg veszélyezteti.

E)

- a kábítószer-kereskedelmet (Btk. 176. §, 177. §),
- a kábítószer birtoklását (Btk. 178. §, 179. §),
- a kábítószer készítésének elősegítését (Btk. 182. §),
- az új pszichoaktív anyaggal visszaélést (Btk. 184. §, 184/A. §, 184/B. §, 184/C. §),
- a teljesítményfokozó szerrel visszaélést (Btk. 185. §),
- az ártalmas közfogyasztási szerrel visszaélést (Btk. 189. §).

III. Az előbbieken túlmenően is vannak olyan bűncselekmények, amelyek hasonló jellegük miatt az együttes elbírálás során megalapozhatják az üzletszerű elkövetés megállapítását. Ezekről kimerítő felsorolás nem adható, hanem mindenkor az elkövetés konkrét körülményei alapján kell eldönteni, hogy az előzőekben kifejtett feltételek fennállnak-e.

A bűncselekmények hasonló jellegének megállapítására sor kerülhet például a következő esetekben:

- magzatelhajtás (Btk. 163. §) és kuruzslás (Btk. 187. §) és emberi test tiltott felhasználása (Btk. 175. §),
- emberi test tiltott felhasználása (Btk. 175. §) és emberkereskedelem és kényszermunka (Btk. 192. §),
- zugírászat (Btk. 286. §) és befolyással üzérkedés (Btk. 299. §),
- befolyással üzérkedés (Btk. 299. §) és csalás (Btk. 373. §),
- csődbűncselekmény (Btk. 404. §) és csalás (Btk. 373. §),
- csalás (Btk. 373. §), gazdasági csalás (Btk. 374. §), információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás (Btk. 375. §), társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés (Btk. 395. §), költségvetési csalás (Btk. 396. §) egymás mellett,

- robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés (Btk. 324. §) és lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés (Btk. 325. §) és nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés (Btk. 326. §) és haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés (329. §) egymás mellett.

IV. A bíróságnak az együttesen elbírált bűncselekmények viszonylatában az I., a II. és a III. részben megjelölt körön kívül is lehetősége van a hasonló jelleg megállapítására; viszont – indokolt esetekben – a jelleg hasonlóság hiánya folytán a III. részben felsorolt bűncselekményeket illetően is mellőzheti az üzletszerű elkövetés megállapítását.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

40. BK vélemény

a lopás súlyosabban minősülő eseteinek értelmezéséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A kisebb értékre, a nagyobb értékre, a jelentős értékre vagy a különösen nagy értékre elkövetett lopás akkor minősül a 2012. évi C. törvény 370. § (2) bekezdés ba)–be) alpontjaira és (3) bekezdés c) pontjára tekintettel súlyosabban, ha annak legalább a szabálysértési értékhatárt meghaladó része az e rendelkezésekben meghatározott módon valósul meg.

1. A 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 370. §-ának rendelkezései – (3) bekezdés b) pont, (4) bekezdés b) pont, (5) bekezdés b) pont, (6) bekezdés b) pont – szerint a kisebb értékre, a nagyobb értékre, a jelentős értékre és a különösen nagy értékre elkövetett lopás súlyosabban minősül, ha bünszövetségben, üzletszerűen, dolog elleni erőszakkal – ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik –, zsebtolvajlás útján, egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével követik el. A 370. § (3) bekezdés c) pontjára, (4) bekezdés b) pont II. fordulatára, az (5) bekezdés b) pont II. fordulatára és a (6) bekezdés b) pont II. fordulatára figyelemmel a lopás súlyosabban minősül akkor is, ha kisebb értékre, nagyobb értékre, jelentős értékre és különösen nagy értékre közveszély színhelyén követik el.

Adott esetben azonban ezek a minősítő körülmények (lopásnál leggyakrabban a dolog elleni erőszak) nem az egész bűncselekményre, hanem annak csupán egy vagy több – a természetes, vagy a folytatólagos egység keretébe tartozó – részselekményére nézve állapíthatók meg. Felmerült a kérdés, hogy a részselekmény súlyosabb jogi értékelésének milyen jelentőséget kell tulajdonítani az egész bűncselekmény minősítése szempontjából.

Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, ha a természetes vagy a folytatólagos egység keretébe tartozó valamely részselekményt jogilag súlyosabban kell értékelni, ez általában az egész bűncselekmény minősítésére kihat. Ennek az az indoka, hogy a bűncselekményi egységnek

szükségszerűen magán kell viselnie alkotóelemeinek ismérveit.

Ennél fogva a fenti esetben a lopási cselekményt általában ugyanúgy kell minősíteni, mintha a minősítő körülmény a teljes elkövetési értéke tekintetében megállapítható lenne. Így pl. a Btk. 370. § (3) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint minősül a kisebb értékre elkövetett lopás, ha csak az egyik részselekményét követték el dolog elleni erőszakkal.

Ennek azonban – a továbbiakban kifejtetteknek megfelelően – az az előfeltétele, hogy a súlyosabban minősülő részselekmény a szabálysértési értékhatárt meghaladó értékre valósuljon meg.

2. A Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont ba)–be) alpontjaiban, valamint a (3) bekezdés c) pontjának I. fordulatában felsorolt körülményeknek a minősítés szempontjából csak akkor van jelentőségük, ha a teljes elkövetési érték a szabálysértés értékhatárt nem haladja meg. Ilyenkor azt eredményezik, hogy a cselekmény szabálysértés helyett Btk. 370. § (2) bekezdése szerint vétségnek minősült fel, illetve a (3) bekezdés c) pontja alapján büntettnak minősül, ha a lopást szabálysértési vagy kisebb értékre közveszély színhelyén követik el.

Ha viszont a szabálysértési értékre elkövetett cselekmény a természetes vagy folytatólagos egység keretén belül a bűncselekmény részselekményévé válik, az említett körülmények elvesztik jelentőségüket és egyáltalán nem befolyásolják a bűncselekmény minősítését, amely az elkövetési értékhez igazodik.

Ez teljesen egyértelmű a Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont bf)–bi) alpontjaiban felsorolt körülményeket illetően, amelyekre ugyanezen szakasz következő bekezdései nem utalnak vissza. Minthogy azonban a (2) bekezdésben és a (3) bekezdés c) pontjában felsorolt körülmények egyenértékűek, a minősítés szempontjából játszott szerepüket tekintve sem lehet közöttük különbséget tenni.

A kifejtetteket támasztja alá a Btk. 370. § (3) bekezdésének szövegezése. A b) pont szerint ugyanis a kisebb értékre elkövetett lopás akkor minősül súlyosabban, ha a (2) bekezdés b) pont ba)–be) alpontjában, illetve a (3) bekezdés c) pontjának II. fordulatában meghatározott módon viszik véghez. Ebből is következik, hogy ha valamely részselekményt (vagy több részselekményt összegezve) szabálysértési értékre visznek véghez ily módon, a bűncselekmény a Btk. 370. § (2) bekezdése, illetve a (3) bekezdés c) pontjának I. fordulata szerint minősül. Ilyenkor a büntetés kiszabása során súlyosító körülményként értékelhető, hogy az elkövető valamely részselekményt egyébként súlyosabb minősítést eredményező módon vitte véghez.

Az elsősorban a lopás elbírálásánál gyakorlati jelentőségű iránymutatás megfelelően irányadó a sikkasztásra és a vonatkozó, hasonló rendelkezések alkalmazása során.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

41. BK vélemény

A szándékos veszélyeztetési bűncselekményekről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A szándékos veszélyeztetési bűncselekmények – így a 2012. évi C. törvény 234. §-a szerinti közúti veszélyeztetés – esetében az elkövetőnek a veszélyhelyzet előidézésén túlmenően – a minősített alakzatokba foglalt – bármely káros eredményre kizárólag csak a gondatlansága terjedhet ki.

II. A szándékos veszélyeztetési bűncselekményekkel halmazatban a segítségnyújtás elmulasztása akkor állapítható meg, ha az elkövető által szándékolt veszélyhelyzeten túl a sérülés, mint eredmény is létrejön (2012. évi C. törvény 166. §).

I. A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXII. Fejezetében foglalt közlekedési bűncselekmények közül a törvényhozó a Btk. 232. §-ában megfogalmazott közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény; a Btk. 233. §-ában meghatározott vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése: végül a Btk. 234. §-a szerinti közúti veszélyeztetés büntette minősített eseteit – lényegében – azonos büntetési tételek alá vonta, függetlenül attól, hogy az elkövető szándéka más-más veszélyformára (konkrét, elvont, közvetlen) terjedt ki. Ugyanakkor a Btk. 165. § (3) bekezdésében foglalt foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés speciálisan megfogalmazott alapesetének és minősített eseteinek büntetési tételei a fentiekben tárgyalt közlekedési bűncselekményekkel azonosak. A foglalkozási szabályok megszegésével vagy más módon megvalósított szándékos veszélyeztetési bűncselekmények közös jellemzője: egyfelől a szabályszegés szándékos volta; másrészt az, hogy a további, akár egyenes, akár eshetőleges szándék csupán az eredményként megfogalmazott veszélyhelyzetet foghatja át (limitált veszélyeztetési szándék), ám az ezen túlmenően jelentkező, a veszélyhelyzettel okozati összefüggésben levő bármilyen káros eredmény tekintetében már csupán gondatlanság állapítható meg, akár annak tudatos, akár hanyag formájában.

A Btk. rendszerében tehát a 234. §-ban foglalt közúti veszélyeztetés büntette sem képez kivételt, annál kevésbé, mivel maga a törvény szövege semmiféle utalást nem tartalmaz arra vonatkozóan, miszerint a közúton megvalósított szándékos veszélyeztetés esetében a veszélyhelyzeten túli további káros eredményekre (súlyos testi sértés, annak minősített esetei, illetve tömegbaleset) az elkövető szándéka is kiterjedhetne.

Amennyiben tehát az elkövetőnek a veszélyhelyzet okozásán túlmenő káros eredményre is kiterjed a szándéka, úgy a ténylegesen létrejött eredményhez képest kell a cselekményét minősíteni, mert ilyen esetben már nem „veszélyeztető”, hanem materiális, „sértő” bűncselekmény valósul meg. Ezekben az esetekben az elkövetés motívumára, valamint a megvalósítás módjára, eszközére is figyelemmel – általában – a testi sértés minősített eseteinek megállapítása foghat helyt (aljas indok, különös kegyetlenség).

II. A Btk. 166. § (1) bekezdésének rendelkezése értelmében segítséget annak a személynek kell nyújtani, aki megsérült, vagy élete, illetve testi épsége közvetlen veszélyben van. A korábban kifejtettek szerint a szándékos veszélyeztetési cselekmények elkövetőjének szándéka kizárólag az általa kívánt vagy felismert és elfogadott veszélyhelyzet okozására terjed ki.

Nyilvánvaló, hogy amennyiben az ilyen cselekménnyel érintett személy a szándékos tevékenység következtében

– sérülést nem szenvedve – kerül veszélyhelyzetbe, és e helyzetét előidéző a részére nem nyújt segítséget, az elkövető büntetőjogi felelőssége a segítségnyújtás elmulasztása miatt – az eredeti szándékra figyelemmel – nem állapítható meg. Természetesen más a helyzet, ha a szándékolt veszélyhelyzetből következően a sértett bármilyen sérülést szenved, vagy az elkövetői tevékenységgel összefüggően újabb további veszélyhelyzetbe kerül.

Mivel az ilyen eredményre vonatkozóan az elkövetőt csupán gondatlanság terhelheti, ezért a Btk. 166. §-ának alapját képező humanitárius gyökerű, erkölcsi kötelesség teljesítése megköveteli a segítségnyújtást, és annak elmulasztása, a veszélyeztetési cselekménnyel bűnhalmazatban megállapítható.

Ilyen esetben – az eddigi bírói gyakorlatnak megfelelően – a segítségnyújtás elmulasztása a Btk. 166. § (3) bekezdésének első tétele szerint minősül. Ez nem jelent kétszeres értékelést, mivel a közvetlen veszélyhelyzetre, illetve a segítségnyújtás elmulasztására vonatkozó szándék egyértelműen különbözik egymástól.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

42. BK vélemény

A lopás, a rongálás és a magánlaksértés bűncselekményét érintő egyes minősítési és halmazati kérdésekről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A dolog elleni erőszakkal, továbbá a helyiségbe vagy az ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel vagy a jogosult (használó) tudta és beleegyezése nélkül bemelve, valamint a hamis vagy lopott kulcs használatával vagy erdőben jogellenes fakivágással elkövetett lopás esetében

I. a keletkezett kár összege a lopás érték szerinti minősítése szempontjából nem vehető figyelembe;

II. a rongálás vagy a magánlaksértés a törvényi egység folytán a lopással bűnhalmazatban csak akkor állapítható meg, ha a rongálásnak, illetve a magánlaksértésnek valamennyi tárgyi és alanyi ismérve a lopástól elkülönülten megvalósult;

a) a tárgyi és alanyi ismérvek elkülönülésének hiányában is meg kell állapítani a lopás és a rongálás bűncselekményeinek bűnhalmazatát, ha a rongálásnak a 2012. évi C. törvény Különös Részében előírt büntetési tétele az adott esetben a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás büntetési tételénél súlyosabb;

b) míg a magánlaksértésnek a 2012. évi C. törvény 221. § (4) bekezdése szerinti büntetési alakzata kerül bűnhalmazatba a lopás vétségével.

A bűnhalmazati minősítés említett eseteiben a lopás nem értékelhető dolog elleni erőszakkal elkövetettnek.

I. A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.) 370. § (2) bekezdés b) pont bc), bf), bg), bi) alpontjai a dolog elleni erőszakkal, valamint a helyiségbe vagy ehhez tartozó

bekerített helyre megtévesztéssel vagy a jogosult (használó) tudta és beleegyezése nélkül bemelve, továbbá a hamis vagy lopott kulcs használatával (vagy erdőben jogellenes fakivágással) szabálysértési értékre elkövetett lopást vétségként rendelik büntetni.

Ugyanennek a törvényszakasznak a további rendelkezései – a (3) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja, a (4) bekezdés *b*) pontja, az (5) bekezdés *b*) pontja és a (6) bekezdés *b*) pontja – értelmében pedig, dolog elleni erőszakkal elkövetés esetén az érték szerinti minősítésre irányadó büntetési tételnél egy fokkal súlyosabb kerül alkalmazásra.

A törvény tehát a lopásnak a fenti elkövetési módjait, noha azok az esetek jelentős hányadában a rongálás vagy a magánlaksértés törvényi tényállását is megvalósítják, a lopás minősítő körülményeiként szabályozza.

Ezzel kifejezésre juttatja azt, hogy ilyenkor a rongálás, illetőleg a magánlaksértés önállóan nem jön létre, hanem az a lopás minősítő körülménye lesz. A törvény ugyanis az így minősülő lopás büntetési tételeinek meghatározásánál az említett cselekmények együttes megvalósulását figyelembe vette.

Ez a jogértelmezés a vizsgált cselekmények tárgyi és alanyi összefüggéseinek az elemzéséből következik.

Tárgyi oldalon a cselekmények időbeli és térbeli egybeesése, az eszköz–cél kapcsolata hoz létre jellegzetesen szoros belső kapcsolatot.

De a lopás meghatározó jelentőségére utal az alanyi oldalon fennálló összefüggés is. Az elkövető egységes elhatározás eredményeként valósítja meg az egész magatartást, annak indítéka azonban kizárólag az idegen dolog eltulajdonítása. A rongálás, illetőleg a magánlaksértés képét mutató cselekményre kizárólag azért került sor, mert az adott körülmények között az idegen dolog elvétele csak így lehetséges.

Mindezekből következik, hogy a Btk. 370. §-ának fenti rendelkezései szerint minősülő lopás törvényi egység. A dolog elleni erőszakkal, a helyiségbe vagy az ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel vagy a jogosult (használó) tudta és beleegyezése nélkül bemelve, valamint a hamis vagy lopott kulcs használatával (vagy erdőben jogellenes fakivágással) elkövetett lopás esetében tehát a rongálás vagy a magánlaksértés a lopással bűnhalmazatban általában nem állapítható meg. Az íménti jogértelmezés alapján az is kézenfekvő, hogy a törvényi egység csak akkor jön létre, ha a lopás és az egyébként a rongálás vagy a magánlaksértés tényállását megvalósító magatartások között az összefüggés a vázoltaknak felel meg. Amennyiben a lopási szándék a dolog elleni erőszak, illetőleg a jogtalan bemenetel után keletkezik, a magatartások önálló jogi értékelése és a bűnhalmazat megállapítása szükséges. A lopás ilyen esetekben nem minősíthető a Btk. 370. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*), *bf*), *bg*), *bi*) alpontjai szerint.

II. Miként az eddigiekből is kiderül, a tárgyalt jogértelmezési kérdések szempontjából kiindulási alapként az olyan esetek szolgálnak, amelyekben a korábban vázolt alanyi és tárgyi tényezők nem különülnek el egymástól.

A dolog elleni erőszak esetén tehát a rongálási kár éppen azáltal jön létre, hogy az elkövető a lopást dolog elleni erőszakkal valósítja meg. Főszabályként ilyenkor nem létesül bűnhalmazat a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás és a rongálás között.

Kivételesen azonban mégis előfordulhat, hogy megdőlj az az általános rendezési elv, amely ezt a megoldást diktálja: nevezetesen, hogy a törvény a dolog elleni erőszakkal

elkövetett lopás büntetési tételének megállapításánál a rongálást már figyelembe vette.

Ez pedig akkor következik be, amikor a rongálás törvényi büntetési tétele a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás büntetési tételénél súlyosabb. Ezt a súlyosabb büntetési tételt a törvényalkotó nyilvánvalóan nem vehette figyelembe a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás keretei között létrehozott törvényi egység – ennél enyhébb – büntetésében. Ilyenkor a törvényi egység felbomlik, a lopási és a rongálási cselekményt önállóan kell minősíteni, a szoros alanyi és tárgyi összefüggés ellenére is.

A Btk. 370. §-ának, valamint a 371. §-ának büntetési tételeit egybevetve, tételesen felsorolhatók azok az esetek, amelyek a bűnhalmazati értékelést igénylik.

Bűnhalmazat megállapításának van helye, ha:

a) A szabálysértési értékre, dolog elleni erőszakkal elkövetett lopáshoz kapcsolódó rongálás ötszáz ezer forintot meghaladó kárt okoz, illetőleg a kár védett kulturális javak körébe tartozó tárgyban, műemlékben régészeti lelőhelyben, régészeti leletben, vagy külföldi védelemben részesített kulturális örökségi elemben keletkezik.

– Lopás: két évig terjedő szabadságvesztés [Btk. 370. § (2) bekezdés *b*) pont *bc*) alpont].

– Rongálás: három évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés [Btk. 371. § (3) bekezdés, (4) bekezdés *b*) pont, (5)–(6) bekezdés].

b) A kisebb értékre dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás ötmillió forintot meghaladó károkozással jár, illetőleg az elkövető a védett kulturális javak körébe tartozó tárgyat, műemléket, régészeti lelőhelyet, régészeti leletet, vagy külföldi védelemben részesített kulturális örökségi elemet rongál meg.

– Lopás: három évig terjedő szabadságvesztés [Btk. 370. § (3) bekezdés *b*) pont *ba*) alpont].

– Rongálás: egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés [Btk. 371. § (4) bekezdés] vagy ennél súlyosabb [Btk. 371. § (5)–(6) bekezdés].

c) A nagyobb értékre, dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás mellett a rongálás különösen nagy kárt okoz.

– Lopás: egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés [Btk. 370. § (4) bekezdés *b*) pont].

– Rongálás: két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés [Btk. 371. § (5) bekezdés].

d) A jelentős értékre dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás mellett a rongálás különösen jelentős kárt okoz.

– Lopás: két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés [Btk. 370. § (5) bekezdés *b*) pont].

– Rongálás: öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés [Btk. 371. § (6) bekezdés].

Kiolvasható ebből, hogy olyan esetekben létesül bűnhalmazat, amikor a rongálás két érték- (kár-) fokozattal van a lopás felett (mivel a közöttük levő középső fokozatot a dolog elleni erőszak foglalja el).

Ennek folytán a különösen nagy értékre, dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás büntette esetén a rongálás halmazati megállapítása már nem jöhet szóba.

A helyiségbe vagy az ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel vagy a jogosult (használó) tudta és beleegyezése nélkül bemelve, valamint a hamis vagy lopott kulcs használatával (vagy erdőben jogellenes fakivágással) elkövetés a lopást csak a szabálysértési érték esetén minősíti.

Ennek következtében a magánlaksértés körében a bűnhalmazatnak van helye: a Btk. 221. § (2) bekezdése, a (3) bekezdés *b*) pontja és a (4) bekezdés szerint

minősülő magánlaksértés büntette súlyosabban büntetendő, mint a szabálysértési értékre elkövetett lopás vétsége.

A kétszeres értékelés tilalma mind a rongálás, mind a magánlaksértés körében érvényesül. Bűnhalmazat esetén a lopás ilyenkor sem minősíthető a Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont bc), bf), bg), bi) alpontjai szerint (miután a törvényi egység felbomlott).

A lopás egyéb – tényszerűen megvalósuló – minősített esetei azonban megállapíthatók. Ezek az egyéb minősítő körülmények nem érintik a korábban az a)–c) pontokban adott súlybeli arányokat, mivel dolog elleni erőszakkal egyenlő értékűek.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

43. BK vélemény **A vagyoni jogokat sértő bűncselekmények** **folytatólágosságáról**

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A vagyoni jogokat sértő bűncselekmények – az egyéb alanyi és tárgyi feltételek fennállása esetén – általában akkor tartoznak a folytatólágosság törvényi egységébe, ha az elkövető a több cselekményt ugyanannak a természetes személynek a sérelmére vagy az önálló jogképességgel rendelkező azonos jogi személynek az ugyanazon vagy különböző gazdasági egységei sérelmére valósítja meg.

II. Az azonos vagy különböző sértettet érintő vagyoni jogokat sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények esetében az elkövető tudatától független tárgyi tényezőknek van meghatározó jelentősége annak eldöntése szempontjából, hogy a folytatólágosság tárgyi feltétele megvalósult-e, vagy a bűnhalmazat megállapításának van-e helye.

1. A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 6. § (2) bekezdése a folytatólágosság törvényi egységének a fogalmát a bűnhalmazattól elhatárolva határozza meg. Aszerint ugyanis „nem bűnhalmazat, hanem folytatólágosan elkövetett bűncselekmény az, ha az elkövető ugyanolyan bűncselekményt, egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközönként többször követ el”.

A törvény a folytatólágosság tárgyi feltételeként határozza meg az „azonos sértett” sérelmére elkövetést, amely fogalom értelmezést igényel.

A „sértett” nem a büntető anyagi jogban, hanem a büntető eljárásjogban meghatározott fogalom: a 2017. évi XC. törvény 50. §-a szerint a sértett az a természetes vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette”.

A büntető anyagi, eljárási és végrehajtási jog egységes rendszert alkot. E három jogág kölcsönösen egymás fogalomrendszerét használja. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a jogágak valamelyikében meghatározott jogi fogalom minden további szempont mellőzésével automatikusan átvihető a másik jogág fogalomrendszerébe. Vonatkozik ez a megállapítás a Btk.

6. § (2) bekezdésében meghatározott folytatólágosan elkövetett bűncselekmény „sértett” fogalmára is, amelynek értelmezése során elsődlegesen annak anyagi jogi jelentéstartalmát kell alapul venni.

2. A bűncselekmények egy részénél – különösen a személyiségi és a vagyoni jogokat sértő cselekmények esetében – kiemelkedő jelentősége van a sértettek számának. A Btk. 6. § (1) bekezdésében a bűnhalmazatra vonatkozóan adott fogalom-meghatározás és az ennek értelmezése nyomán kialakult ítélkezési gyakorlat általában azt az elvet követi, hogy a több sértett sérelmére ugyanazon vagy több elkövetési magatartással véghez vitt cselekmény annyi rendbeli bűncselekmény megállapításához vezet, ahány sértettet a cselekménnyel érintett. Azt az alapvető rendező elvet, amely szerint a sértettek különbözősége valódi halmazat megállapítását eredményezi, csak a természetes egység vagy a törvényi egység létrejötte töri át.

Általánosságban nem lehet meghatározni, hogy a bűncselekmény kinek a jogát vagy jogos érdekét sérti, ezt mindenkor az adott történeti tényállás elemzése útján lehet eldönteni.

A folytatólágosság törvényi egységének feltételeként megjelölt „azonos sértett” értelmezése során figyelemmel kell lenni arra, hogy sértettek nem csak természetes személyek, hanem jogi személyek is lehetnek. Az elkülönített vagyonnal rendelkező és különböző szervezeti formákban működő jogi személyek a sértettjei azoknak a bűncselekményeknek, amelyeket az önálló jogképességgel nem rendelkező egységeik, részlegeik, telephelyeik, raktáraik, üzleteik stb. sérelmére valósítanak meg. Ezekben az esetekben maga az önálló jogalanyisággal rendelkező gazdálkodó szervezet [Btk. 459. § (1) bekezdés 8. pontja] vagy más jogi személy a bűncselekmény sértettje.

A sértett azonossága szempontjából tehát nincs meghatározó jelentősége annak, hogy a bűncselekménnyel érintett sértett természetes vagy jogi személy, és közömbös az is, hogy belföldi vagy külföldi természetes vagy jogi személy.

3. A sértett azonossága vagy különbözősége a folytatólágosság törvényi egységének a meghatározása szempontjából az elkövető tudatától független tárgyi ismérv. A véghezviteli magatartás kifejtésének időpontjában az elkövető tudatának nem kell átfognia a sértett személyét vagy azt, hogy a cselekmény egy vagy több természetes vagy jogi személy jogait vagy érdekeit sértette. Annak sincs jelentősége, hogy az elkövető tudta-e, hogy a tulajdon, a birtok, a használat vagy egyéb jogosítvány tekintetében sérti vagy veszélyezteti a sértett(ek) vagyoni jogait.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

45. BK vélemény **A fegyveres szervek által kiállított okiratok jellegéről**

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A fegyveres szervek szolgálata körében közhatalmi jelleggel kiállított és jogilag jelentős tény igazolására alkalmas iratok: közokiratok.

1. A 2012. évi C. törvény a XXXIII. Fejezetében rendeli büntetni az okiratok meghamisítását, a hamis okiratok készítését, felhasználását, valamint az okirattal történő egyéb visszaéléseket.

A köziratoknak a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 323. § (1) bekezdésében írt meghatározását kell a büntetőtörvény alkalmazásánál is irányadónak tekinteni. Az ott meghatározottak szerint pedig az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat tekintendő közokiratnak, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki, s erre tekintettel a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját bizonyítja [Pp. 323. § (3) bekezdés]. Ugyanilyen bizonyító ereje van az olyan okiratnak is, amelyet más jogszabály közokiratnak nyilvánít.

2. A Magyar Honvédség, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, a rendvédelmi szervek (a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok), továbbá a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámhatósági feladatokat ellátó szerve és büntügyi főigazgatósága közhatalmi jogkört is gyakorolnak törvényben meghatározott – kívülálló személyek széles körének fontos jogait és kötelezettségeit érintő – feladataik ellátása során.

A rendvédelmi szervek és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (központi hivatalként működő, központi költségvetési szerv) ily funkciót ellátó beosztottjai a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. k) pontja értelmében hivatalos személyeknek is minősülnek, s az azok által e jogkör gyakorlása keretében, megszabott alakban kiállított olyan iratok, amelyek alkalmasak arra, hogy jogilag jelentős tényt a kiállító szerv körén kívül is igazoljanak, közokiratnak tekintendők.

3. A honvédelmi igazgatás a közigazgatás részterülete, s annak keretében történik a fegyveres szerveknél teljesített szolgálattal összefüggő kérdések szabályozása. Az e körben kiállított, s külső szerveknél közhatalmi tevékenységgel összefüggésben is felhasználható okmányok ezért közokiratok.

Így annak tekinthetők az olyan okmányok (így különösen igazolványok, engedélyek és utasítások), amelyek a szolgálati viszonyból következő közhatalmi jogosultságok gyakorlásával és kötelezettségek teljesítésével kapcsolatosak.

Közokiratnak kell tekinteni a fegyveres szervek által kiállított olyan parancsot, igazolást vagy egyéb iratot is, amely a kiállító fegyveres szerv körén kívül is felhasználható jogilag jelentős tény vagy adat igazolására. Ilyenek egyebek között a polgári hatóságoknál történő felhasználás végett kiadott igazolások, valamint a szolgálati feladatok ellátásával kapcsolatban a polgári hatóságokhoz és más szervekhez küldött nyilatkozatok.

Ezzel azonos megítélés alá esnek az illetékes parancsnok nyomozati, fegyelmi (szabálysértési elbírálási), méltatlansági jogkörének gyakorlása körében készült jegyzőkönyvek és hozott érdemi határozatok, valamint a kártérítési igény megállapításával kapcsolatos határozatok és az olyan jognyilatkozat megtételét vagy munkáltatói jogkört gyakorló személy döntését igazoló okiratok is, amely jognyilatkozat vagy döntés ellen akár

a fegyveres szervben belül, akár bírósági úton jogorvoslatnak van helye.

Nem lehet ezzel szemben közokiratnak tekinteni a fegyveres szervek belső életére vonatkozó iratokat. Így többek között a szolgálati feladatok ellátásáról készített jelentéseket, szolgálatvezényléseket, szolgálati jegyeket, belső utasításokat, gépjárműigényléseket, amelyek nem alkalmasak arra, hogy a kiállító szerv körén kívül jogilag jelentős tényt igazoljanak. Epp így a pénz- és anyaggazdálkodás körében kiállított okiratokat sem (mint pl. az áruátvételi jegyek, számlák és pénztárbizonylatok) – tekintet nélkül arra, hogy a kiállító szerv körén kívül igazolásul felhasználhatók-e –, miután kiállításuk nem kapcsolódik a fegyveres szervek közhatalmi jellegéhez.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

49. BK vélemény

a függelemsértő katonai bűncselekményekről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást

I. Több előjáró vagy szolgálati közeg sérelmére elkövetett erőszak, illetve szolgálati tekintély megsértése a sértettek számának megfelelően halmazatot valósít meg.

II. Egyazon sértett sérelmére, azonos magatartással megvalósított különböző függelemsértési cselekmények egységet alkotnak, s csak a leg súlyosabbat kell közülük megállapítani.

I. A fegyveres szervek feladatai ellátására való alkalmasságnak alapvető feltétele a szilárd szolgálati rend, az egységes cselekvés, azaz a felsőbbség akaratának gyors és egyöntetű megvalósítása. E felismerésnek megfelelően a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) a katonai bűncselekményeket tartalmazó XLV. Fejezetében függelemsértésként rendeli büntetni az előjáró és az alárendelt közötti függő viszonyban az alárendelt részéről történő megsértését.

Ezen belül a törvény védelmet kíván biztosítani a szolgálati rend és fegyelem ellen irányuló csoportos, nyílt ellenszegüléssel szemben; a zendülés, az előjárói akarattal való szembe helyezkedés és a parancs iránti engedetlenség ellen; valamint az előjáró, a feljebbvaló, az őt és más szolgálati közeg személyének.

Ezeknek a cselekményeknek katonai bűncselekményként részben eltérő külön szabályozását és súlyosabb büntetési tétellel fenyegetettségét éppen az indokolja, hogy a magatartás az élet, a testi épség, az egészség, illetve az emberi méltóság sérelme folytán a függelme, tehát a fegyveres erők és a fegyveres szervek szolgálati rendjét és fegyelmét is támadja, miáltal nagyobb a társadalomra veszélyessége.

A közvetlen elkövetési tárgy azonban az érintett előjáró, a szolgálatban levő feljebbvaló, őt vagy más szolgálati közeg személye, illetve emberi méltósága, következésképp az érintett személyt a cselekmény sértettjének kell tekinteni. Ebből eredően viszont a cselekményt – a személy elleni bűncselekményekhez hasonlóan – annyi rendbelinek kell minősíteni, ahány sértett ellen irányult.

II. Figyelemmel arra, hogy a Btk. XLV. Fejezetében írt különböző rendelkezések az előjáró, a szolgálatot teljesítő feljebbvaló, az őr vagy más szolgálati közeg személye, illetve akaratának megvalósulása révén – a zendülés tényállásának meghatározásánál pedig közvetlenül – a szolgálati rendet és fegyelmet részesítik védelemben, az azonos magatartással ugyanazon előjáró vagy más szolgálati közeg sérelmére megvalósított különböző függelemsértési cselekmények egymással nem alkotnak halmazatot.

A Btk. 442. §-ában írt zendülés tényállása átfogó jellege folytán felölel ugyanis minden egyéb függelemsértő cselekményt. A csoportos és nyílt ellenszegülés közvetlenül a szolgálati rend és fegyvelm ellen irányul, s így értelemszerűen magában foglalja a parancs iránti engedetlenséget is. Ugyanakkor a zendülésnek a (2) bekezdés b) pontjában írt minősített esete valósul meg, ha elkövetője az előjáró vagy a zendüléssel szemben fellépő más személy ellen erőszakot alkalmaz, sőt a (4) bekezdés szerint a legsúlyosabb büntetés is kiszabható, ha a cselekmény bárkinek – tehát az előjárónak vagy más szolgálati személynek – halálát okozza.

Más oldalról viszont mind a zendülés, mind a parancs iránti engedetlenség, mind pedig az előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak mindegyike önmagában is sérti a szolgálati tekintélyt, s a többletcselekvőség folytán rendszerint súlyosabb megítélés alá esik. A parancs iránti engedetlenség és az előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak halmazatban való megállapítását pedig a Btk. 444. § (3) bekezdés a) pontja zárja ki, amely komplex tényállása folytán mindkét cselekményt magában foglalja.

Ettől eltérő helyzetet eredményez természetesen, ha az elkövető a cselekményeket nem azonos magatartással, hanem térben és időben elhatárolhatóan valósítja meg, s ezáltal anyagi halmazat jön létre. Ilyenkor ugyanis a védett tárgy azonossága sem zárja ki a halmazat megállapíthatóságát.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

50. BK vélemény szökésről és az önkényes eltávozásról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A szökés a szolgálati hely végleges kivonási szándékkal történő önkényes elhagyásával, illetőleg attól távolmaradással, az önkényes eltávozás pedig akkor válik befejezetté, amikor a jogellenes távollét a két napot, illetőleg a kilenc napot meghaladta.

A bűncselekmény befejezettségéhez fűződő jogkövetkezmények szempontjából ezek az időpontok az irányadók.

A 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) XLV. Fejezetében felvett katonai bűncselekmények közül a szökés, illetve az önkényes eltávozás megegyezik abban, hogy az elkövetési magatartás egyaránt a szolgálati hely önkényes elhagyása vagy attól önkényes távolmaradás. A szökés esetében ez azonban a katonai szolgálat alóli végleges kibúvársra irányuló céllal történik.

A bűncselekmény befejezettségéhez anyagi jogi és eljárásjogi következmények egyaránt kapcsolódnak. Így meghatározó jelentősége van pl. az elévülés határidejének kezdőnapja, illetőleg a bíróság elé állítás feltételeiben meghatározott két hónapos határidő kezdete szempontjából.

A bűncselekmény akkor befejezett, ha az elkövető a törvényi tényállás valamennyi elemét megvalósította. Ehhez képest a szökés és az önkényes eltávozás bűncselekménye a szolgálati hely említett módon történő elhagyásával, illetőleg az attól távolmaradással már megvalósul. Nem tényállási eleme tehát ezeknek a bűncselekményeknek az elkövető által létrehozott jogellenes állapot fenntartása, vagyis azok nem tartós (állapot) bűncselekmények.

Ennek megfelelően a szökés büntette befejezett, ha az elkövető a szolgálati helyét a katonai szolgálat alóli végleges kibúvás céljából elhagyta, illetőleg amikor attól ilyen célból távol maradt.

Az önkényes eltávozás vétsége befejezett, ha a jogellenes távollét a két napot, az önkényes eltávozás büntette pedig, amikor az a kilenc napot meghaladta. Ezekben az esetekben ugyanis az elkövető a bűncselekmény tényállásának valamennyi elemét hiánytalanul megvalósította, tehát az minden további feltétel nélkül befejezett.

A bűncselekmények befejezettségéhez kapcsolódó határidők számításánál – így a bíróság elé állítás feltételeként meghatározott, a bűncselekmény elkövetésétől számított két hónap kezdeteként is – ezek az időpontok az irányadók. Vonatkozik ez azokra az esetekre is, amikor az elkövető a bűncselekmény megvalósítása után esetleg hosszabb ideig jogellenesen még távol van.

A bűncselekmény befejezettsége szempontjából közömbös ugyanis, hogy a tettes a szolgálati helyre önként visszatér-e vagy sem, de az is, hogy a jogellenes távollét mikor szüntették meg. A szökés és az önkényes eltávozás kísérleténél az említett határidő kezdő időpontja az, amikor a megkezdett bűncselekmény felbeszakadt.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

51. BK vélemény A személyi és tárgyi összefüggésről a katonai büntetőeljárásban

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Több terhelt esetében a katonai büntetőeljárás hatálya alá egyébként nem tartozó terhelt cselekményét a katonai tanács csak akkor bírálja el, ha a tényállás közvetlen és szoros összefüggése miatt az elkülönítés nem lehetséges.

A 2017. évi XC. törvény (továbbiakban: Be.) 147. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a különböző bíróságok előtt folyamatban levő ügyek egyesítése, illetve annak mellőzése kérdésében az együttes elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság dönt. Amennyiben az egyesítés, illetve az elkülönítés kérdése a katonai tanács és más bíróság előtt folyamatban levő ügyek

kapcsán merül fel, a katonai tanács határoz. A katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó személyek körét viszont a Be. XCVI. Fejezetének 696. §-a tartalmazza.

A Be. 696. § (3) bekezdése szerint több terhelt esetében akkor van helye katonai büntetőeljárásnak, ha a terhelték valamelyikének bűncselekménye katonai büntetőeljárásra tartozik, és az eljárás elkülönítése – tekintettel a tényállás szoros összefüggésére – nem lehetséges (tárgyi összefüggés).

E rendelkezés alapján az egyesítés, illetve az elkülönítés eldöntésénél a katonai tanácsnak azt kell vizsgálnia, hogy a terhelték cselekményei ténylegesen milyen mértékben függenek össze, a közvetlen és szoros kapcsolódás megállapítható-e.

Biztosítani kell ugyanis, hogy – lehetőség szerint – minden elkövető az általános szabályoknak megfelelően vele szemben hatáskörrel rendelkező bíróság előtt feleljen tettéért. Polgári személy katonai büntetőeljárás alá vonására tehát csak akkor kerülhet sor, amikor a katonával közösen elkövetett cselekmény elbírálása ezt feltétlenül indokolja, pl. amikor az elkövetők társtettesek vagy egyébként közösen követték el a bűncselekményt. Indokolhatja az együttes elbírálást az is, hogy az elkülönítés folytán külön tárgyalandó ügyekben eltérő ténymegállapítás veszélye merül fel.

Ha azonban a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó terhelttel együtt bűncselekményt elkövetőhöz – tárgyi összefüggés folytán – további terhelték is kapcsolódnak, ezek cselekményének elbírálása céljából az elkülönítés rendszerint indokolt.

Ennek megfelelően azoknak a terheltéknek az ügyét, akiknek cselekménye közvetlenül nem függ össze a katonai büntetőeljárásra tartozó terhelték által elkövetett bűncselekménnyel, el kell különíteni és az általános szabályok szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz kell áttenni, illetőleg az ilyen ügyek egyesítését mellőzni kell.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

53. BK vélemény

Az előzetes fogvatartás és a bűnügyi felügyelet beszámításának értelmezése végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés és pénzbüntetés kiszabása esetén

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés és pénzbüntetés kiszabása esetén az előzetes fogvatartásban és a bűnügyi felügyeletben töltött időt elsősorban a szabadságvesztésbe kell beszámítani, e büntetés végrehajtásának esetére; a pénzbüntetésbe történő beszámításnak csak akkor van helye, ha az előzetes fogvatartás vagy a bűnügyi felügyelet meghaladja a felfüggesztett szabadságvesztés tartamát.

A Btk. 92. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a kiszabott szabadságvesztésbe, elzárásba, közérdekű munkába és pénzbüntetésbe be kell számítani az előzetes fogvatartás és az olyan bűnügyi felügyelet teljes idejét, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy lakást, egyéb helyiséget, intézményt, vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el.

Az ítélezési gyakorlatban felmerült a kérdés: olyan esetben, amikor a bíróság a kiszabott szabadságvesztés

végrehajtását felfüggeszti, és pénzbüntetést szab ki, az előzetes fogvatartásban és a bűnügyi felügyelet alatt – amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy lakást, egyéb helyiséget, intézményt, vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el – töltött időt az esetleg utóbb elrendelésre kerülő szabadságvesztésbe, avagy a pénzbüntetésbe kell beszámítani.

A Btk. 92. § (1) bekezdése nem tesz különbséget végrehajtandó és felfüggesztett szabadságvesztés között, amiből következik, hogy az előzetes fogvatartást és a bűnügyi felügyelet tartamát – attól függetlenül, hogy alkalmazta-e a bíróság a Btk. 85. §-ában foglalt rendelkezést – elsősorban a szabadságvesztésbe kell beszámítani.

A Btk. 92. § (1) bekezdésében felsorolt büntetési nemek egyben a beszámítás sorrendiségét is meghatározzák, vagyis az előzetes fogvatartást és a bűnügyi felügyelet tartamát mindenekelőtt a törvényben megjelölt legsúlyosabb büntetési nembe – a szabadságvesztésbe – kell beszámítani, akár felfüggesztették annak végrehajtását, akár nem.

A felfüggesztett szabadságvesztés mellett kiszabott pénzbüntetést viszont akkor lehet az előzetes fogvatartás és a bűnügyi felügyelet tartamával – egészben vagy részben – lerovottnak tekinteni, ha az előzetes fogvatartás és a bűnügyi felügyelet időtartama meghaladja a kiszabott szabadságvesztés tartamát.

Méltánytalan helyzetet eredményezne, ha a beszámítás nem a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésbe, hanem a pénzbüntetésbe történne. Amennyiben ugyanis utóbb a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelik, figyelmen kívül maradna az előzetes fogvatartásban és a bűnügyi felügyelet alatt töltött idő, mely korábban a pénzbüntetés összegének csökkentéseként került értékelésre.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

54. BK vélemény

A próbára bocsátás egyes kérdéseiről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

- I. A próbára bocsátás próbaidejét a bíróság csak az eredeti próbaidő letelte előtt hosszabbíthatja meg.**
- II. A próbára bocsátás megszüntetésére addig van lehetőség, ameddig annak a bűncselekménynek a büntethetősége, amely miatt a próbára bocsátást elrendelték, el nem évül.**
- III. A 2017. évi XC. törvény 486. § (1) bekezdése alapján történt egyesítés esetén a bíróság valamennyi – a korábbi és az újabb – bűncselekményért halmazati büntetést szab ki, illetve valamennyi cselekményért intézkedést alkalmaz.**

I. A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 65. § (4) bekezdésének második mondata szerint a próbára bocsátás próbaideje egy ízben, legfeljebb egy évvel

meghosszabbítható, ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait megszegi. Az eljárási szabályokat a 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 841. §-a tartalmazza.

Ebben a kérdésben a bíróság csak az eredeti próbaidő letelte előtt határozhat. A próbaidő meghosszabbítása folyamatosságot feltételez az eredeti és a meghosszabbított próbaidő között, s ha ez nem lenne meg, a bíróság az eredeti próbaidő letelte után visszamenőleges hatállyal meghosszabbítaná a próbaidőt és a pártfogó felügyeletet.

II. 1. A próbára bocsátást elrendelő bírósági határozat a bűncselekmény büntethetőségének elévülését félbeszakítja, a próbaidő tartama pedig a Btk. 28. § (4) bekezdése szerint az elévülés határidejébe nem számít be. Ezért az elévülési határidő a próbaidő elteltével kezdődik újra. Figyelembe kell venni azt is, hogy a bíróság a próbaidőt meghosszabbíthatja, illetve az a 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) 308. § (3) bekezdése szerint meghosszabbodhat.

Mint ahogy a Btk. 65. § (1) bekezdése szerint próbára bocsátásnak vétség és háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő büntett miatt van helye, az elévülési határidő felnött korúaknál – a Btk. 26. § (1) bekezdésének értelmében – legalább öt év; az ennél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett vétség esetén a büntetési tétel felső határának megfelelő idő. A fiatalkorúval szemben a Btk. 116. § (1) bekezdése szerint bármely bűncselekmény esetében helye van próbára bocsátásnak és az elévülési határidők számításánál – a Btk. 109. § (4) bekezdése értelmében – a 109. § (2)–(3) bekezdésében meghatározott tartamok az irányadók, amennyiben az általános szabályoktól eltérnek.

2. A próbára bocsátást elrendelő határozat, amely a büntetőjogi felelősség, a minősítés és a tényállás kérdésében jogerősen döntött, a különleges eljárásban nem bírálható felül és nem változtatható meg (pl. azon a címen, hogy az a bűncselekmény, amely miatt a vádlottat próbára bocsátották, az időközben hatályba lépett új törvény szerint már csak szabálysértés).

3. A próbára bocsátás megszüntetésével a pártfogó felügyelet hatályát veszti, de erről a határozatban nem kell rendelkezni. A bíróság azonban, ha ennek feltételei fennállnak, a felnőttkori vádlott pártfogó felügyeletét ismételt elrendelheti (gyakorlatilag akkor, ha a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggesztik). A felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt fiatalkorú a Btk. 119. §-a értelmében ilyen rendelkezés nélkül is pártfogó felügyelet alatt áll, miként – a Btk. 69. § (2) bekezdés *b*) pontjából kitűnően – a felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt visszaeső is.

III. 1. A Be. 486. § (1) bekezdése szerint, ha a próbára bocsátott ellen a próbaidő alatt újabb büntetőeljárás indul vagy van folyamatban, az ügyeket egyesíteni kell. Az egyesítés kötelező, akár a próbaidő alatt, akár a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt indult, illetőleg folyik az újabb büntetőeljárás. A próbára bocsátással ugyanis a korábbi büntetőeljárás nem fejeződött be véglegesen, mivel a bíróság a büntetés kiszabását feltételelesen elhalasztotta. Ezért a vádlott ellen egyidejűleg több büntetőügy van folyamatban.

Az egyesítés nem kizárt akkor sem, ha az újabb bűncselekmény miatt a vádlottat bíróság elé állítás útján (Be. XCVIII. Fejezet) vonják felelősségre.

A Be. 486. § (1) bekezdése értelmében az egyesítést követően az újabb ügy elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jár el. A Be. 696. § (5)

bekezdése szerint, ha az ügyeket a 486. § (1) bekezdése alapján egyesíteni kell, az a bíróság jár el, amely a katonai büntetőeljárást lefolytatta, kivéve, ha a katonai büntetőeljárás hatályát a (3) bekezdés alapozta meg.

2. A próbára bocsátást elrendelő ítélet a tényállás, a büntetőjogi felelősség és a jogi minősítés kérdésében – *res iudicatát* képezve – köti az utóbb eljáró bíróságot, minthogy e vonatkozásban a vád tárgyává tett cselekményt a próbára bocsátást alkalmazó bíróság már jogerősen elbírálta.

Az ügyek egyesítése folytán a bíróság határozatának tartalmaznia kell a próbára bocsátást elrendelő határozatban megállapított tényállást is, és valamennyi – a próbával érintett, valamint az újabb ügy tárgyát képező – bűncselekmény miatt általában halmazati büntetést kell kiszabni. Ha azonban a bíróság úgy találja, hogy büntetés helyett elégséges a Btk. 63. § (2) bekezdésében írt valamely intézkedés – a megrovás [Btk. 64. §], a próbára bocsátás [Btk. 65. §] vagy a jóvátételi munka [Btk. 67. §] – önálló alkalmazása, úgy ezt a Be. 564. § (3) bekezdése nem zárja ki. Fiatalkorúval szemben a Btk. 116. § (3) bekezdése szerint javítóintézeti nevelést is elrendelhet, amennyiben ennek törvényi feltételei fennállnak.

3. A próbára bocsátás megszüntetését a Btk. 66. § (1) bekezdés *a*) pontja arra az esetre írja elő, amikor a próbára bocsátottat a próbára bocsátás próbaideje előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt ítélik el; míg a Btk. 66. § (1) bekezdés *b*) pontja esetén arra, amikor a próbára bocsátottat a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt elítélik. Az együttes elbírálás eredményeként a bíróság a próbára bocsátást kimondó rendelkezést hatályon kívül helyezi, a próbára bocsátást megszünteti és halmazati büntetést szab ki, megrovást, illetve javítóintézeti nevelést alkalmaz [Be. 564. § (3) bekezdés, 693. § (5) bekezdés].

Próbára bocsátásra a bűnösség kimondásával ítéletben [Be. 564. § (1) és (2) bekezdés *b*) pont], illetve büntetővégzésben [Be. 740. § (2) bekezdés *c*) pont] van lehetőség. Ezért a próbára bocsátás megszüntetése esetén a bűnösség ismételt kimondásának nincs helye, csupán a büntetés kiszabására (intézkedés alkalmazására) vonatkozóan kell rendelkezni.

4. Ha a próbára bocsátás elrendelése előtt elkövetett bűncselekmény miatt indult a próbaidő eltelte után újabb büntetőeljárás, az ügyeket nem lehet egyesíteni. A próbaidő elteltével ugyanis az elkövető büntethetősége a Btk. 66. § (2) bekezdése alapján megszűnik, és az újabb büntetőeljárás eredményeként a próbára bocsátás nem vesztetheti hatályát, mivel a Btk. 66. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint csak abban az esetben lehet és kell megszüntetni a próbára bocsátást, ha az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt ítélik el.

5. Ha a bíróság a próbára bocsátást nem szünteti meg, illetve a próbára bocsátást kimondó rendelkezést nem helyezi hatályon kívül, az egyesített ügyeket ismét el kell különíteni. Eszerint jár el a bíróság, ha az újabb büntetőeljárásban a vádlottat felmentik, vagy vele szemben az eljárást megszüntetik [Be. 486. § (2) bekezdés], illetőleg – a próbára bocsátás elrendelése előtt elkövetett bűncselekmény miatt indult eljárás esetén – akkor is, amennyiben a próbaidő eltelt, mielőtt még az együttes elbírálásra sor került volna.

6. A próbára bocsátott ügyeinek egyesítése a Be. 486. § (1) bekezdése szerint kötelező, és ennek elmulasztása, illetve elmaradása az elsőfokú eljárásban eljárási szabálysértés, mely egyben megalapozatlanná is teszi az elsőfokú bíróság ítéletét, mivel a megállapított tényállás

hiányos. Nem tartalmazza ugyanis a próbára bocsátást elrendelő határozatban megállapított tényállást.

Nincs eljárásjogi akadálya annak, hogy a másodfokú bíróság a megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében egyesítse az ügyeket, és azt meg is kell tennie. Az egyesítés lehetővé teszi, hogy az iratok alapján a tényállást a próbára bocsátást elrendelő határozatban megállapított tényállással kiegészítse [Be. 593. § (1) bekezdés *a*) pont]. A vádlott terhére bejelentett fellebbezés esetén a súlyosítási tilalom [Be. 595. §] nem érvényesül, így az elsőfokú bíróság által alkalmazott joghátrány súlyosításának nincs akadálya.

A Be. 595. § (2) bekezdése értelmében a vádlott terhére bejelentett fellebbezésnek kell tekinteni azt is, amely azt sérelmezi, hogy az elsőfokú eljárásban az ügyek egyesítését és a cselekmények együttes elbírálását elmulasztották.

A vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában súlyosításnak nincs helye; az alkalmazott joghátrány helybenhagyására vagy enyhítésére viszont sor kerülhet. Amennyiben a másodfokú bíróság úgy látja, hogy az ügyek egyesítésének elmaradása, annak folyamánként a tényállás megalapozatlansága lényeges hatással volt a büntetés kiszabására, intézkedés alkalmazására – súlyosabb joghátrány alkalmazásának volna ugyanis helye –, úgy a Be. 609. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi és az ügyek együttes elbírálására ad iránymutatást.

7. Nincs lehetőség az ügyek egyesítésére és a cselekmények együttes felülbírálására, ha a vádlottat közvédas ügyben bocsátották próbára, és az elsőfokú bíróság magánvédas ügyben mulasztotta el az ügyek egyesítését. A Be. 774. § (2) bekezdése szerint az ügyek egyesítésének előfeltétele ebben az esetben az, hogy az ügyész átvegye a magánvádlótól a vád képviselőt. A másodfokú eljárásban azonban erre már lehetőség nincs. Minthogy az ügyésznek kötelező egyesítése miatt át kellett volna vennie a vád képviselőt a magánvádlótól, ezért a másodfokú bíróság ebben az esetben a Be. 609. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az iratokat az ügyésznek küldi meg a vádképviselő átvételének megfontolása végett. Ezt csak akkor mellőzheti, ha a magánvádló indítványára a Be. 779. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti.

8. Amennyiben a próbaidő előtt vagy a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátott ellen indult újabb eljárás jogerősen lezárult anélkül, hogy az ügyek Be. 486. § (1) bekezdése szerinti egyesítése megtörtént volna, úgy erről – feltéve, hogy a próba megszüntetésének lehetősége még fennáll a Be. 671. § 13. pontja szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárásnak van helye.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleményrel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

55. BK vélemény

A felnőttkorúak próbára bocsátásáról és a büntetés végrehajtásának felfüggesztéséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A Btk. a feltételes elítélés két változatát szabályozza: a próbára bocsátást és a büntetés végrehajtásának felfüggesztését. A törvényesség érvényesülése

szempontjából nagy jelentőségű, hogy a bíróságok helyesen és egységesen alkalmazzák az ezekkel a jogintézményekkel összefüggő jogszabályi rendelkezéseket.

I. 1. A bíróság a Btk. 65. § (1) bekezdése szerint a vétség miatt, valamint a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő büntett miatt a büntetés kiszabását próbaidőre elhalasztja, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja így is elérhető.

A próbára bocsátás lehetőségéből kizártak körét a Btk. 65. § (2) bekezdése határozza meg, melynek *a*) pontja szerint nem bocsátható próbára a visszaeső [Btk. 459. § (1) bekezdés 31. pont], s ebből következően a különös visszaeső, többszörös visszaeső, valamint az erőszakos többszörös visszaeső [Btk. 459. § (1) bekezdés 31. pont *a*), *b*) és *c*) pont] sem. A Btk. 65. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a bűncselekményt bünszervezetben [Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pont] elkövető; a *c*) pont szerint a szándékos bűncselekményt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése előtt; míg a *d*) pont alapján a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt elkövető sem bocsátható próbára.

A próbaidő tartama egy évtől három évig terjedhet: a tartamot években vagy években és hónapokban kell meghatározni [Btk. 65. § (3) bekezdés]. A próbára bocsátott pártfogó felügyelet alá helyezhető [Btk. 65. § (4) bekezdés].

A próbára bocsátás a feltételes elítélésnek az a változata, amikor a bíróság megállapítja az elkövető büntetőjogi felelősségét, de a büntetés kiszabását elhalasztja. Ez az intézkedés ugyanazt a célt szolgálja, mint a büntetés. Ezt azonban nem közvetlen hátránnyal, hanem annak kilátásba helyezésével, emellett adott esetben azzal is szolgálja, hogy a hátrány elmaradását magatartási szabályok megtartásától teszi függővé.

2. Minden esetben, amikor a törvény próbára bocsátás alkalmazását lehetővé teszi, a bíróság gondos vizsgálat alapján dönt arról, hogy az adott esetben a büntetés célja ezzel az intézkedéssel is elérhető-e. Ennek során egyenként és összességükben szükséges értékelni a súlyosító és enyhítő körülményeket [Btk. 80. § (1) bekezdés], továbbá, hogy a próbára bocsátás – az egyéni megelőzés, az elkövető társadalmi beilleszkedésének elsődleges biztosítása mellett – nem kerülne-e ellentétbe az általános megelőzés követelményével.

Ha az elkövető személyi körülményei kedvezőek (büntetlen előéletű, korábban becsületes életmódot folytatott) és a társadalomra kisebb mértékben veszélyes bűncselekményt követett el, büntetés kiszabása helyett általában próbára bocsátást lehet elrendelni.

Ilyen személyi körülmények mellett az elkövető próbára bocsátása akkor sem kizárt, ha jelentősebb társadalomra veszélyességű vagy elleni, vagy jellegénél fogva súlyosabban megítélendő (pl. erőszakos, garázda jellegű) bűncselekményt követett ugyan el, de a bűnösségének foka csekélyebb (figyelembe véve a cselekmény alkalomszerűségét, menthető indítékát, a kár jóvátételét, a sértett kihívó magatartását stb.).

3. a) Az elkövető kifogásolható életvezetése (ismételten követett el bűncselekményt, korábban szabálysértést már felelősségre vonták, túlzott mértékben, rendszeresen italozik, családi kötelezettségeit elhanyagolja stb.) önmagában nem zárja ki a próbára bocsátását, ha a társadalomra kisebb mértékben veszélyes bűncselekményt követett el, és a bűnösségének foka is kisebb.

Ebben az elkövetői körben, ha próbára bocsátás elrendelésére kerül sor, szándékos bűncselekmény esetében a próbaidő eredményes elteltéhez többnyire szükséges az elkövető rendszeres figyelemmel kísérése. Ennek érdekében a próbára bocsátottat általában indokolt pártfogó felügyelet alá helyezni (Btk. 69. §) és ennek keretében külön magatartási szabályokat [Btk. 71. § (2)–(3) bekezdés] is elő lehet írni a számára, figyelembe véve a magatartási hibáit és az egyéni nevelés szempontjait, így különösen azt, hogy a társadalomba való beilleszkedés érdekében milyen irányú segítségre és ellenőrzésre szorul. Külön magatartási szabályként csak olyan konkrét kötelezettséget lehet megállapítani, amely teljesíthető és végrehajtása megfelelően ellenőrizhető.

b) A próbára bocsátás büntetés helyett önállóan alkalmazható, büntetés mellett azonban nem [Btk. 63. § (2) bekezdés]. Ezért amennyiben valamely, a Btk. 33. § (1) bekezdésében írt büntetés (foglalkozástól, járművezetéstől, sportrendezvények látogatásától való eltiltás) kiszabása indokolt, úgy próbára bocsátásnak nincs helye.

4. A próbára bocsátás próbaidejének tartamát a bíróság a Btk. 65. § (3) bekezdése alapján egy évtől három évig terjedően években, illetőleg években és hónapokban határozhatja meg, és értékelő tevékenysége során általában ugyanazokat a körülményeket veszi figyelembe, amelyeknek már a próbára bocsátás elrendelésekor jelentőséget tulajdonított.

Ha az elkövető személyi körülményei kedvezőek, és a bíróság nem helyezi pártfogó felügyelet alá, a próbaidő tartamának megállapítása szempontjából előtérbe kerül a bűncselekmény törvényi értékelése (büntett vagy vétség, magasabb-e vagy alacsonyabb a büntetési tétel), illetve a konkrét bűncselekmény súlya és jellege.

Pártfogó felügyelet elrendelése esetén – az egyéb körülmények szem előtt tartása mellett – elsősorban ahhoz mérten kell meghatározni a próbaidő tartamát, hogy az elkövető rendszeres figyelemmel kísérése, az egyéni megelőzés érdekében, előreláthatóan hosszabb vagy rövidebb időn át indokolt; milyen időtartam szükséges a próba eredményességének lemeréséhez, illetve ahhoz, hogy az elkövető életvitelét kedvező irányban lehessen befolyásolni. Mindehhez a személyi körülményeit, jellembeli tulajdonságait értékelni kell (pl. könnyelműségét, fegyelmeztelenségét, befolyásolhatóságát stb.).

Jelentősége van az elkövető környezetének is: a kedvező családi vagy munkahelyi körülmények rövidebb próbaidő megállapítását, az esetleges újabb bűnelkövetést elősegítő kedvezőtlen környezet viszont hosszabb próbaidőt tehet indokolttá.

II. 1. A két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszhető, ha – különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel – alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető [Btk. 85. § (1) bekezdés.]. A határázár tiltott átlépése (Btk. 352/A. §), a határázár megrongálása (Btk. 352/B. §), valamint a határázárrel kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §) esetén az öt évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszhető. [Btk. 85. § (1a) bekezdés.]

Ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, a büntetés mértékét a végrehajtás felfüggesztése lehetőségének a figyelmen kívül hagyásával állapítja meg [Btk. 80. § (4) bekezdés]. A Btk. 85. §-án alapuló ítéleti rendelkezés járulékos jellegű, és ezzel a törvényi szabályozással,

amely a felfüggesztett szabadságvesztést nem tekinti önálló büntetési nemnek, nem egyeztethető össze olyan gyakorlat, amely a végrehajtás felfüggesztését a büntetés hosszabb tartamával mintegy „ellensúlyozza”.

A Btk. 86. § (1) bekezdése határozza meg azt az elkövetői kört, akik esetében a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése törvényben kizárt. A Btk. 86. § (1) bekezdés a) pontja szerint ez a többszörös visszaeső – és értelemszerűen az erőszakos többszörös visszaeső is – [Btk. 459. § (1) bekezdés 31. pont b) és c) pont]; a b) pontja alapján a bűncselekményt bünszervezetben [Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pont] elkövető; végül a c) pont szerint az, aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, vagy felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

2. A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztéséről a bíróság a Btk. 85. §-ának rendelkezései alapján, a súlyosító és enyhítő körülményeket, valamint a Btk. 80. § (1) bekezdésében meghatározott, és e helyütt is érvényesülő bünteteskiszabási elveket figyelembe véve dönt.

Az említett körülmények és a büntetési célok érvényesülése között szoros kölcsönhatás van. Következésképpen a bíróság szem előtt tartja, hogy a szabadságvesztés végrehajtásnak felfüggesztése nem kerülhet ellentétbe az általános megelőzés követelményével. Előtérbe kerül azonban az egyéni megelőzés: a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére – a Btk. 85. § (1) bekezdése szerint – „különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel” kerülhet sor.

a) Ha az elkövető személyi körülményei kedvezőek, a bíróság általában csak jelentős társadalomra veszélyességű bűncselekmény miatt szab ki szabadságvesztést, és a büntetés célja rendszerint a két évet meg nem haladó büntetés végrehajtásának felfüggesztésével is elérhető.

A társadalom értékítéletével összhangban azonban többnyire nem indokolt a büntetés végrehajtásának a felfüggesztése, ha az elkövető jellegénél fogva súlyosabban megítélendő (pl. erőszakos, garázda jellegű vagy a közélet tisztaságát veszélyeztető), nagyobb tárgyi súlyú bűncselekményt követett el; ha a gondatlansága nagyfokú és a bekövetkezett eredmény is súlyos; ha az elkövetők szervezeten követték el a bűncselekményt.

b) Kifogásolható életvezetésű elkövetőkkel szemben – a Btk. 86. § (1) bekezdésében meghatározott ok hiányában – akkor kerülhet sor a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére, ha az elkövető jelentősebb társadalomra veszélyességű bűncselekményt követett el, de a bűnösségének foka kisebb vagy a cselekmény kisebb mértékben veszélyes a társadalomra, de a bűnösség foka jelentősebb. Próbára bocsátás próbaideje alatt elkövetett bűncselekmény esetében azonban fokozott gonddal szükséges vizsgálni, hogy elérhető-e a büntetés célja a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésével olyan elkövetővel szemben, akinél a feltételes felelősségre vonás másik változata már eredménytelennek bizonyult.

A kifogásolható életvezetésű elkövetőt rendszerint indokolt pártfogó felügyelet alá helyezni, a visszaeső (és különös visszaeső) a törvény kötelező rendelkezése alapján pártfogó felügyelet alatt áll [Btk. 86. § (6) bekezdés.]. Az I/3. pont iránymutatása megfelelően alkalmazható.

Általában nem függeszhető fel a szabadságvesztés végrehajtása azokkal szemben, akik alkoholisták

életmódjukból vagy erkölcstelen szemléletükből fakadón jelentősebb társadalomra veszélyességű bűncselekményt, vagy bűncselekmények sorozatát követték el, illetve személyi társadalomra veszélyességük egyébként kiemelkedő.

c) A felfüggesztett szabadságvesztés mellett alkalmazott valamely további büntetés azonnali joghátrányt jelent, annak nemét és mértékét úgy indokolt meghatározni (olyan esetben is, amikor a törvénynél fogva nem kötelező), hogy a felfüggesztett szabadságvesztéssel együttesen gyakorolt hatásával elősegítse a büntetés céljának az elérését.

3. A Btk. 85. § (2) bekezdése szerint – feltéve, hogy a Btk. ettől eltérően nem rendelkezik – a próbaidő tartama egy évtől öt évig terjedhet, mely a próbaidőt években, illetőleg években és hónapokban kell meghatározni, és a kiszabott szabadságvesztésnél rövidebb nem lehet.

A jelzett eltérő rendelkezéseket

- egyrészt a Btk. 85. § (2a) bekezdése rögzíti, mely szerint a határozat tiltott átlépése (Btk. 352/A. §), a határozat megrongálása (Btk. 352/B. §), valamint a határozattal kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §) esetén a próbaidő tartama két évtől tíz évig terjedhet, de nem lehet rövidebb az ezen bűncselekmények miatt kiszabott kiutasítás tartamánál;
- másrészt a Btk. 86. § (2), (3) és (4) bekezdése tartalmazza. Eszerint a próbaidő tartama az öt évet abban az esetben haladhatja meg, ha az elkövetőn olyan szabadságvesztést – ideértve a közérdekű munka és pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést is – hajtanak végre, amely miatt a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását nem lehetett elrendelni. Ilyenkor a próbaidő ennek a szabadságvesztésnek a tartamával meghosszabbodik.

A próbaidő tartamának meghatározásánál a bíróság általában ugyanazokat a körülményeket értékeli, amelyeket büntetés kiszabása során, illetve a Btk. 85. § (1) bekezdésének alkalmazásánál már figyelembe vett, de részben más szempontból.

Ha az elkövető személyi körülményei kedvezőek, előtérbe kerülnek a bűncselekmény elkövetésének körülményei: a bűncselekmény jellege, a bűnösség foka, a bűncselekmény indítéka, az elkövetőnek a bűncselekmény elkövetése után tanúsított magatartása (megbánta a bűncselekményt, jóvá tette az okozott kárt stb.). Mindezeket a körülményeket elsősorban az egyéni megelőzés szempontjából kell értékelni, és ennek megfelelően lehet a próbaidő tartamát egyéniesítve megállapítani.

Ha az elkövető életvezetése kifogásolható, és különösen, ha a bíróság a pártfogó felügyeletét rendeli el, a próbaidőt általában hosszabb tartamban indokolt megállapítani.

III. A törvényes és egyéniesített felelősségre vonás fontos követelménye, hogy a büntetőügyekben eljáró hatóságok a próbára bocsátás és a büntetés végrehajtásának felfüggesztése, a pártfogó felügyelet elrendelése, illetve külön magatartási szabályainak előírása szempontjából jelentős tényeket, így különösen az elkövető személyi körülményeit a büntetőeljárás során felderítsék, és azokat a bíróság az ügydöntő határozatában rögzítse és értékelje. Az értékelés keretében a bíróság számot ad arról, hogy a megállapított tények alapján miért és mennyiben találta indokoltnak az említett rendelkezések alkalmazását. Az érdemi értékelést nem pótolja a jogszabályi rendelkezések pusztán felsorolása vagy szövegének idézése.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

56. BK vélemény a büntetés-kiszabás során értékelhető tényezőkről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A Kúria Büntető Kollégiuma szem előtt tartva az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (92) 17. számú, a büntetés-kiszabás egyöntetűségéről szóló Ajánlását, s megőrizve a bírói gyakorlat több évtizedes tapasztalatát, a büntetés-kiszabás aránytalanságainak megelőzése érdekében a súlyosító és enyhítő körülmények értékeléséről a következő véleményt alkotja.

I. A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 80. § (1) bekezdése szerint a büntetést a törvényben meghatározott keretek között, céljának (Btk. 79. §) szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy igazodjék a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalmi veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez. A törvény idézett rendelkezése a bíróságok számára azt a kötelezettséget jelenti, hogy a büntetés-kiszabás során figyelembe jövő valamennyi alanyi és tárgyi tényt felderítsék, és a jogkövetkezmények alkalmazásakor értékeljék. A büntetés-kiszabási tényezőket nem lehet egyszer s mindenkorra meghatározni. Mégis szükséges olyan általános iránymutatás, mely – ha nem is véglegesen, de hosszabb távon – felsorakoztatja mindazt, aminek felderítését és értékelését a bíróságoktól indokoltnak tartja. A törvény előtti egyenlőség alapelveinek [Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés] az egységes ítékezés felel meg, és ebbe az is beletartozik, hogy a büntetést befolyásoló körülmények értékelése ne mutasson feltűnő és indokolatlan eltéréseket.

A bíróság által megállapított minősítéshez kapcsolódó büntetési keret – figyelembe véve a Btk. Általános Részének rendelkezéseit is – büntetést meghatározó alapvető tényező. Ez jelöli ki azokat a határokat, amelyek között a súlyosító és enyhítő – összefoglalóan a büntetést befolyásoló – körülmények a büntetést alakíthatják.

A büntetést befolyásoló körülményeket tehát nem elvont általánosságban, nem mechanikusan, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni, és a határozatban megindokolni. Valamely, általában súlyosító vagy enyhítőnek tartott tényezőt akkor lehet a konkrét ügyben is ilyenként értékelni, ha az indok, amely miatt annak súlyosító vagy enyhítő hatása van, az adott ügyben is megállapítható. Ugyanazon tény más cselekmény vagy más elkövető vonatkozásában közömbös vagy ellenkező hatású is lehet.

Általánosságban szólva: a büntetést befolyásoló tény nyomtatéka annál nagyobb, minél nagyobb mértékben áll fenn az indok, amely miatt az adott körülménynek enyhítő vagy súlyosító hatása van.

A bűnösségi körülményeket egymással egybevetve, összefüggésükben kell értékelni. Nem a számuk, hanem az adott esetben meglévő hatásuk a döntő a büntetés meghatározásánál.

Azonos jelentőségű enyhítő és súlyosító körülmények egymás hatását semlegesíthetik. Lehetséges, hogy a súlyosító körülményeknek együttesen vagy közülük egynek olyan nagy nyomtatéka van, hogy az a szemben álló körülmények hatását teljesen kioltja, és az enyhítő

körülmények mellett is sor kerülhet a büntetési keret felső határának megfelelő büntetésre.

A kétszeres értékelés tilalma a büntetést befolyásoló körülmények értékelésénél is érvényes. A törvényhozó által tényállási elemként szabályozott, avagy a súlyosabb vagy enyhébb minősítést megalapozó körülményt nem lehet külön enyhítőként vagy súlyosítóként is értékelni. Olyan esetben azonban, amikor a konkrét körülmény súlya a minősítéshez szükséges mértéket jelentősen meghaladja, nincs akadálya azt – a súlyosabb vagy a privilegizált minősítés mellett – súlyosító vagy enyhítő körülményként is értékelni.

Az egyes bűncselekményeknél súlyosabban vagy enyhébben minősülő esetként szabályozott körülmény az ilyen minősített esetet nem tartalmazó más bűncselekmények elbírálásánál súlyosító vagy enyhítő lehet.

A Btk. Általános Részében meghatározott egyes büntethetőségi akadályok – pl. a jogos védelem, az önkéntes elállás, az önkéntes eredményelhárítás stb. – megközelítésének büntetést enyhítő hatása van.

A bűncselekmény tárgyi súlyát olyan körülmény is befolyásolhatja, amelyről az elkövetőnek a cselekmény véghezvitelkor nem volt tudomása, vagy az utóbb következett be, ezért a bűncselekménynek a törvényi tényálláson kívül eső következménye akkor is értékelésre kerülhet a büntetés kiszabásánál, ha arra az elkövető tudata nem terjedt ki.

II. A büntetést befolyásoló alanyi tényezők:

1. A büntetlen előélet enyhítő körülmény, kivéve, ha az elkövető fiatalkorú vagy a fiatalkort néhány évvel meghaladott, ún. fiatal felnőtt. A hivatalos személy javára ez csak akkor értékelhető, ha e minőségével a bűncselekmény nincs összefüggésben.

Nem értékelhető annak a javára, aki a bűncselekményt olyan beosztás felhasználásával követte el, amelyben a büntetlen előélet alkalmazási feltétel.

Alig van jelentősége olyan esetben, amikor a büntetlen személy hosszabb időn át sorozatosan követett el bűncselekményeket. Ugyanez érvényesül a legsúlyosabb büntettek elkövetőinek esetében, amikor a bűnre indító motívumok végletes túlsúlyára lehet következtetni.

A büntetlen előélet általában nem enyhítő azok javára, akikkel szemben korábban a bíróság megrovást vagy próbára bocsátást alkalmazott. Ha ezeket ugyanolyan vagy hasonló cselekmény miatt alkalmazták, a korábbi megrovás vagy próbára bocsátás súlyosító körülmény lehet.

2. Ha az elkövetőt a bűncselekmény véghezvitel előtt jogerősen elítélték, a büntetőjog szempontjából büntetett előéletű akkor is, ha mentesült a büntetés hátrányos következményei alól.

A büntetett előélet általában súlyosító körülmény.

Ha az elkövetőt kisebb tárgyi súlyú bűncselekmény miatt ítélték el, és a büntetés kiállása óta már hosszabb idő eltelt, a korábbi elítélésnek súlyosító körülményként való értékelése általában nem indokolt.

Növeli a büntetett előélet súlyosító hatását, ha a korábbi büntetés súlyosabb szabadságvesztés volt, ha az előző büntetés kiállításától az újabb bűncselekmény elkövetéséig rövid idő telt el, ha korábban is azonos vagy hasonló bűncselekmény miatt történt az elítélés.

Ha a büntetett előéletű elkövető nem visszaeső, de többször volt büntetve, akkor ez utóbbi tény súlyosító körülmény lehet.

Súlyosító körülmény, ha az elkövető visszaeső.

Súlyosító körülmény, ha a többszörös (erőszakos többszörös) visszaeső egyben különös visszaeső is, és az is, ha az elkövető a visszaesést megalapozó büntetésen kívül is büntetve volt.

Fokozott a büntetett előélet nyomatéka, ha a sorozatos elítélésekből, az elkövető életviteléből és az újabb bűnelkövetésből a bűnöző életmódra lehet következtetni. A gondatlanságból elkövetett bűncselekmény miatt történt korábbi elítélés akkor értékelhető súlyosító körülményként, ha az elkövető újból azonos vagy hasonló cselekményt követett el.

A külföldön történt elítélés is súlyosító körülmény lehet, feltéve, ha megfelel az 1996. évi XXXVIII. törvény 47. § (3) bekezdésében foglaltaknak.

A közlekedési bűncselekmények elbírálásánál az elkövető korábbi közlekedési magatartását is értékelni kell. A közlekedési szabálysértés elkövetése súlyosító, a hosszabb ideig tanúsított kifogástalan közlekedési magatartás enyhítő körülmény lehet. Ittas járművezetés esetén az ittasság súlyos vagy igen súlyos foka súlyosító körülmény.

Ha az elkövető az ellene folyamatban levő büntetőeljárás hatálya alatt, erről tudva követi el a bűncselekményt, és ebből az előző eljárás eredményétől függetlenül a személyének fokozott veszélyességére lehet következtetni, a büntetőeljárás hatálya alatt történt bűnelkövetés súlyosító körülmény.

Súlyosító körülmény, ha az elkövető más ügyben alkalmazott felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt, a feltételes szabadság ideje alatt vagy a kegyelem véglegessé válása előtt követte el a bűncselekményt, mivel abból a tényből, hogy a többlet hátránnyal való fenyegetettség sem tartotta vissza a bűnelkövetéstől, a személyének nagyobb veszélyességére lehet következtetni. Ez nem jelent kétszeres értékelést, mivel a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának esetleges elrendelése, a feltételes szabadság megszüntetése, a kegyelem hatályvesztése nem a bűncselekmény mikénti elkövetéséhez, hanem az ítéletben kiszabott büntetéshez fűződő jogkövetkezmény.

3. Ha az elkövetőnek a létfenntartást biztosító jövedelme nincs, és munkakerülő, csavargó életmódot folytat, fokozott a veszélye annak, hogy a szükségletét illegális módon, akár bűncselekmény útján elégíti ki, és a személyének a veszélyessége fokozott.

4. A fiatalkor nem enyhítő körülmény, ilyennek értékelhető azonban, ha az elkövető a büntethetőség határát jelentő tizennégy éves életkort nem sokkal haladta meg, vagy fiatal felnőtt volt, amikor a bűncselekményt elkövette.

Az idős kor – a vele rendszerint együtt járó testi és szellemi hanyatlás, valamint tűrőképesség-csökkenés miatt – enyhítő körülmény; általában a nyugdíjkorhatárt meghaladó életkort lehet így értékelni.

Enyhítő körülmény, ha az elkövetőnek tartásra, illetve nevelésre szoruló hozzátartozói vannak, ez azonban nem vehető figyelembe annak javára, aki gondoskodási kötelességét nem teljesíti.

Az elkövető alacsony műveltsége, iskolázatlansága enyhítő körülmény, kivéve, ha olyan bűncselekményt követett el, amelynek súlyát és tilalmazottságát az értelmi színvonalától és iskolázottságától függetlenül mindenki belátja (emberölés, rablás, testi sértés stb.).

Súlyosító körülmény viszont, ha az elkövető a felkészültségét vagy szakmai képzettségét bűncselekmény véghezvitelére használja fel.

A beszámítási képesség korlátozottsága enyhítő körülmény akkor is, ha a Btk. 17. § (2) bekezdésének alkalmazására nincs alap.

Az a körülmény, hogy az elkövető elmeműködésének valamely sajátossága a bűncselekmény elkövetését megkönnyíthette, a büntetés kiszabásánál általában enyhítő körülmény lehet.

5. Az elkövető tartósan és kiemelkedően végzett munkája enyhítő körülmény, ha abból arra lehet következtetni, hogy vele szemben a büntetés könnyebben célt érhet.

A köz javára ellenszolgáltatás nélkül végzett tevékenység vagy szolgáltatás (jótékony célú munkavégzés, alapítvány létesítése, ajándék, adomány stb.) enyhítő körülmény lehet.

6. A katonai ítélkezésben enyhítőként vagy súlyosítóként egységesen kell értékelni az elkövetőnek a szolgálati idő alatt tanúsított magatartását; ezen belül az egyik oldalon a kitüntetések, dicséretetek, jutalmak és elismerések, a másikon az érvényben levő fenyítések száma és súlya jön figyelembe.

A katonai ítélkezésben enyhítőként értékelendő, ha az elkövető a cselekmény végrehajtása és elbírálása között kimagasló helytállást tanúsított. Ezzel szemben a terhére kell értékelni, ha ezen idő alatt fegyvelemsértést valósított meg.

7. Súlyosító körülmény, ha az elkövető a bűncselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követte el, és ennek az állapotnak szerepe volt a bűncselekmény elkövetésében; különös nyomatéka a gátlástalanul, a garázda módon végrehajtott – élet, testi épség vagy nemi erkölcs elleni – bűncselekmények esetében.

Az iszákos életmód súlyosító körülmény, ha agresszivitással párosul és az együttélési szabályok sorozatos megszegését eredményezi.

8. A vezetői vagy kifejezetten bizalmi beosztás súlyosító körülmény, ha annak felhasználásával vagy azzal összefüggésben történt a bűncselekmény elkövetése. Vezetői beosztásban levőnek a ténylegesen irányító tevékenységet végző személynek kell tekinteni.

Az elkövető kezdeményező, vezető, másokat bűnelkövetésbe vivő szerepe súlyosító körülmény. Büntetést enyhítő hatása van annak, ha valaki más személy ráhatására vagy befolyása alatt követte el a bűncselekményt. Különös nyomatéka lehet akkor, ha katonai eljárási vagy ráhatására, vagy parancsára cselekedett. Ha a bűncselekményt több személy együttesen követi el, akkor az elkövetők egymás szándékát és önbizalmát kölcsönösen erősíthetik, végre tudnak hajtani olyan cselekményt is, amelyre külön-külön nem lennének képesek, és több elkövetővel szemben védekezni is nehezebb. A társas elkövetés a bűnelkövetésnek általában veszélyesebb formája, ezért a társtetteségben, a fizikai bűnsegédekkel együtt történő, és – ahol ez nem minősítő körülmény – a csoportos elkövetés általában súlyosító körülmény; különös a nyomatéka az erőszakos bűncselekmények esetében.

Súlyosító körülmény, ha az elkövető olyan bűncselekményt vitt véghez, amit meg kellett volna akadályoznia. Különös nyomatéka van annak, ha a bűnüldöző hatóság tagja igazságszolgáltatás elleni, a közélet tisztaságát sértő vagy más korrupciós jellegű, vagy olyan bűncselekményt követ el, amely a bűnüldöző szerv érdekeit is sérti.

9. A bűncselekmény méltányolható indítókoka enyhítő, az erkölcsileg különösen elítélendő oka súlyosító körülmény. Enyhítő hatása, ha a cselekmény motívuma a valóságos vagy vélt közérdek szolgálata.

A vagyoni elleni bűncselekmények esetében enyhítő körülmény lehet az elkövető önhibáján kívül fennálló nehéz anyagi helyzete, különösen akkor, ha ez az elemi szükségletek kielégítetlenségében nyilvánul meg, és a bűncselekmény ennek kielégítési körében marad.

10. A szándék eshetőleges volta enyhítő körülmény, kivéve, ha az elkövető olyan bűncselekményt valósított meg, amelyet az eredmény tekintetében gondatlanul is el lehet követni; a cselekmény végrehajtásában megnyilvánuló kitarító szándék, az előre megfontolt szándék súlyosító körülmény.

Minden olyan esetben, amikor az eredmény minősítő körülmény, és azt szándékosan és gondatlanul is elő lehet idézni, enyhítő körülmény, ha az eredmény tekintetében csak gondatlanság állapítható meg.

A gondatlan bűnösség esetében általában enyhítő körülmény, ha az elkövetőt hanyag gondatlanság terheli; súlyosító körülmény viszont a gondatlanság súlyos foka, mely luxuria esetében akkor állapítható meg, ha nagymértékű volt az elkövető könnyelműsége, amikor bízott az eredmény elmaradásában; negligencia esetében pedig akkor, ha a súlyos következmény lehetősége a feltétlenül elvárható elemi figyelem mellett is észlelhető lett volna.

11. Az elkövető önfeljelentése enyhítő körülmény. Különös a nyomatéka, ha ennek folytán vált lehetővé a bűncselekmény felderítése, vagy azt jelentős mértékben elősegítette. Enyhítő hatású az is, ha az elkövető közreműködött a bűncselekmény felderítésében, és ennek szerepe volt a felderítés eredményességében.

A bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás enyhítő körülmény és a részbeni beismerés is az lehet. Nagyobb a nyomatéka, ha az felderítő jellegű; ilyen esetben a cselekmény egészére kiterjedő beismerésnek a bűnösség részbeni tagadása mellett is enyhítő hatása van. Tettenérés esetén csak a bűnösség elismerésének és a megbánásnak van jelentősége.

Az elkövető megbánó magatartása, az eredmény elhárítására irányuló tevékenysége, a cselekmény megbánását kifejező komoly öngyilkossági kísérlete enyhítő; a cselekmény után tanúsított elvetemült magatartása súlyosító körülmény.

12. Az elkövető betegsége, jelentős mérvű rokkantsága vagy egyéb olyan körülmény, amely a büntetés elviselését megnehezíti, enyhítő hatású, és akkor is értékelendő, ha a bűncselekmény elkövetése után állott elő.

III. A büntetést befolyásoló tárgyi körülmények:

1. Enyhítő körülmény, ha a cselekmény kísérleti szakban maradt. A nyomatéka annál nagyobb, minél távolabb van a cselekmény a befejezettségtől, illetve a cselekmény következményei a befejezettséghez megkívánt eredménytől. Az eredményt el nem érő sérelem, pl. emberölés kísérleténél a tényleges sérülés nem súlyosító, de csökkentheti a kísérlet enyhítő hatását.

A bűnhalmazatban levő kísérlet enyhítő hatása elenyészhet, ha a halmazatban levő cselekmények jelentősebb része befejezett.

Ha az elkövető mindent megtett a bűncselekmény befejezettsége érdekében, és a következmények is súlyosak, a kísérlet mint enyhítő körülmény súlytalanná válhat.

2. Az az elkövetési mód, amelyet a törvény az egyes bűncselekményeknél minősítő körülményként értékel, más bűncselekményeknél általában súlyosító körülmény. A kitarító, a fondorlatos, a gátlástalan, a garázda, az orvul való vagy egyébként veszélyes elkövetési mód súlyosító

körülmény, és ugyanígy értékelendő, ha az elkövető a bűncselekménnyel szükségszerűen együtt járó szenvedésnél nagyobb testi vagy lelki gyötrelmet okoz. Az élet és a testi épség elleni bűncselekményeknél az elkövetéshez használt eszköz különös veszélyessége súlyosító körülmény. Az eszköz általában akkor tekinthető különösen veszélyesnek, ha az adott módon használva, a szándékoltnál (rendszerint) súlyosabb eredmény előidézésére alkalmas. Az élet elleni cselekmények esetén pedig akkor is, ha az adott módon használva nagy biztonsággal, az elhárításra esélyt sem hagyva alkalmas a halálos eredmény előidézésére.

Az eszköz különös veszélyessége nem értékelhető súlyosítóként, ha a bíróság erre is tekintettel minősítette súlyosabban a cselekményt.

A közbiztonság veszélyeztetése, a köznyugalom tartós vagy súlyos megzavarása súlyosító körülmény. Egyes bűncselekményeknél így értékelhető a nagyobb nyilvánosság előtt való elkövetés, feltéve, hogy az az elkövető nagyobb elvetemültségére utal vagy többbbsérelmet okoz.

Eredmény-bűncselekmények esetében enyhítő körülmény, ha az okozati összefüggés közvetett volt, vagy ha az eredmény bekövetkezésében a cselekmény mellett egyúttal más okok is szerepet játszottak, pl. halálos eredményben az orvosi műhiba vagy diagnosztikai tévedés.

3. A bűncselekmény tárgyi súlyát nagymértékben a cselekmény káros következményei határozzák meg, ezért azokat a büntetés kiszabásánál mindig figyelembe kell venni. A káros következmény lehet pénzben kifejezhető kár, hátrány, gyógytartammal jellemezhető sérülés; ezek nagyságát mennyiségileg is meg lehet határozni.

Van olyan káros következmény, amely nem mérhető, pl. a nemi erkölcs elleni bűncselekményeknél a pszichikai következmények; és jelentkezhet az veszély formájában, valamely hátrányos helyzet bekövetkezésének közvetlen lehetőségében. Ezek nagyságát mennyiségileg nem lehet ugyan meghatározni, de az általában megállapítható, hogy enyhe, közepes vagy súlyos fokúak.

Ha a sérelemnek vagy veszélynek az adott minősítésen belül fokozatai lehetnek – pl. súlyos testi sértésnél a gyógytartamnak –, az átlagost lényegesen meghaladó sérelem vagy veszély általában súlyosító, az átlagosnál lényegesen kisebb, általában enyhítő körülmény.

Ha a minősítés függ az értékhatártól, enyhítő körülmény, ha a kár, az érték vagy a vagyoni hátrány az alsó határ, súlyosító, ha a felső határ közelében van.

Az elkövető terhére értékelendő, ha a cselekmény alapesetnek minősül ugyan, de közel áll valamely minősített esethez.

4. Súlyosító körülmény, ha a sértett védtelen, idős, beteg, védekezésre képtelen vagy oltalomra szoruló személy, terhes nő, amennyiben e körülmények valamelyike nem eredményez súlyosabb minősítést, vagy az elkövető közeli hozzátartozója; a vagyon elleni bűncselekményeknél ilyen hatású lehet a sértett nehéz anyagi helyzete. A sértett felróható közrehatása enyhítő körülmény. Ilyenként értékelhető a részéről tanúsított durva, erőszakos, kihívó vagy súlyosan sértő viselkedés, a jogtalan eljárás; a közlekedési bűncselekményeknél a sértett együtt ható okot jelentő szabályszegése; a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeknél a könnyelmű, kihívó magatartása.

A sértett megbocsátását enyhítőként lehet értékelni, különösen akkor, ha annak folytán a bűncselekmény miatt megromlott viszonyok helyreálltak.

5. A bűnsegédnek általában kisebb a szerepe a bűncselekményben, mint a tettesnek, ezért a bűnsegédi minőség általában enyhítő körülmény.

A bűncselekmény kétszeres vagy többszörös minősülése súlyosító körülmény.

6. A folytatólágosságnak büntetést súlyosító hatása van, s az annál nagyobb, minél több cselekményt foglal magában.

A bűnhalmazatnak a büntetési tételkeret felső határát emelő hatása van [Btk. 81. § (3) bekezdés], ezért súlyosító körülményként nem értékelhető (kétszeres értékelés tilalma). A kettőnél több bűncselekmény halmazata azonban már értékelhető súlyosítóként.

Az elkövető terhére értékelendő, ha az ugyanazon bűncselekmény több elkövetési magatartását is megvalósítja, ha a keretszabály (így például közlekedési bűncselekmény elkövetője a közlekedés) alapvető vagy több rendelkezését megszegi, vagy szabályszegése durva.

A bűnhalmazat mellőzése esetén az önálló megállapításra nem került cselekmény elkövetése súlyosító körülmény. Nem lehet azonban értékelni az olyan külön nem minősített cselekményt, amely magánindítvány hiányában jogilag tárgyaltan.

7. Az alkalomszerű elkövetés az elkövető javára értékelhető, kivéve, ha az alkalom létrejöttét tudatosan elősegítette, vagy ha az alkalom előidézése maga is jogellenes.

Az ellenőrzés lazasága, a katonai bűncselekményeknél az előjáró mulasztása enyhítő körülmény, feltéve, hogy az elkövetésben szerepe volt.

8. Az egyébként nem korrupciós bűncselekménynek minősülő cselekmények korrupciós jellegű elkövetése súlyosító körülmény.

9. Az elkövető javára kell értékelni, ha az okozott kárt vagy annak egy részét megtérítette, és kisebb nyomattal azt, ha a kár tőle függetlenül megtérült.

A tevékeny megbánás a büntethetőséget megszüntető ok [Btk. 29. § (1) bekezdés], illetve lehetővé teszi a büntetés korlátlan enyhítését [Btk. 29. § (2) bekezdés]. Egyébként is enyhítő körülmény, ha az elkövető a sértettnek elégtételt szolgáltatott, rendezte vele a közöttük keletkezett konfliktust, ennek során valamilyen szolgáltatást teljesített, vagy igényt kielégített.

Az elkövetőt a bűncselekmény következtében a büntetőjogi hátrányokon kívül egyéb tényleges hátrányok is érhetik. Ha ezek a büntetés mellett külön is egyéni visszatartó hatást fejthetnek ki, indokolt azokat enyhítő körülményként értékelni. Ilyen többbbsérelmet lehet a bűncselekmény folytán elszenvedett sérülés, jelentős munkajogi, anyagi vagy egyéb hátrány, a bűncselekményből származó előnyt lényegesen meghaladó kártérítési kötelezettség, feltéve, hogy fedezete van stb.

10. Enyhítő körülmény, ha a bűncselekmény elkövetésétől hosszabb idő telt el; minél súlyosabb a bűncselekmény, annál hosszabb az az idő, amely enyhítőként értékelhető. Nagyobb a nyomattéka, ha megközelíti az elévülési időt; csökken a nyomattéka, vagy el is enyészhet, ha az időmúlást maga az elkövető idézte elő.

Enyhítő körülmény, ha az elkövető hosszabb ideig állt a büntetőeljárás súlya alatt; nagyobb a nyomattéka, ha előzetes fogva tartásban volt, és ilyenkor az előzőnél rövidebb tartam is enyhítőként értékelhető.

11. A bűncselekmények elszaporodottsága súlyosító körülmény akkor, ha a köztudomás szerint az ügyben

elbírált vagy az ahhoz hasonló bűncselekmények száma (az elkövetéskor) a korábbi időszakhoz képest lényegesen emelkedést mutat, vagy ha a számuk az adott területen lényegesen magasabb volt az átlagosnál. Az erős felindulásban elkövetett emberölésnél és a jogos védelem túllépésénél ez a körülmény nem jön figyelembe.

12. Súlyosító körülmény, ha az elkövető a társas bűnelkövetés valamely formájában – társtetteségben [Btk. 13. § (3) bekezdés], bűnszövetségben [Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pont] vagy csoportosan [Btk. 459. § (1) bekezdés 3. pont] – követi el a bűncselekményt, kivéve, ha az ilyen módon történő elkövetés a bűncselekmény minősített esete, mivel annak súlyosítóként való figyelembevétele kétszeres értékelés lenne.

13. Súlyosító körülmény, ha az elkövetett gazdasági vagy vagyoni elleni bűncselekmény következtében nagy számú sértett anyagi helyzete, jövedelme, illetve életviszonya, megélhetési és életkörülménye jelentősen megváltozik, rosszabbodik.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

57. BK vélemény

a kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása miatti büntetőjogi felelősségről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. 1. A kábítószeres és kábító hatású anyagok fogyasztásából eredő bódult állapotok olyan, a szokványos részegséghez hasonló állapotok, amelyek a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 18. §-a értelmében nem zárják ki, illetve nem korlátozzák az elkövető büntetőjogi felelősségét.

2. A kábítószer sajátos hatása, az ún. kábítószer-függőség csak akkor vezethet az elkövető beszámítási képességének korlátozására vagy kizárására (Btk. 17. §), ha betegség szintjét elérő személyiségzavart, illetve elmebetegséget vagy szellemi leépülést okoz.

3. A kábítószerhez való hozzájutás hiányában jelentkező megvonásos tünetek, amennyiben elérik az elmebetegség szintjét, kizárhatják vagy korlátozhatják az elkövető beszámítási képességét.

II. 1. A kábítószer fogyasztása alatt értendő az elkövető (a fogyasztó, kábítószer-használó) minden olyan magatartása, amelynek közvetlen következménye, hogy a kábítószer a szervezetébe jut. A kábítószer fogyasztója a kábítószer birtoklásának bűncselekményét akkor is elköveti, ha nem maga termesztette, állította elő vagy tartotta a kábítószer, hanem másról, a saját használatára szerezte meg.

2. A kábítószer „termesztése” olyan növény termesztését jelenti, amely, illetve amelynek a részei szerepelnek a kábítószeres jegyzéken, és jelentősebb feldolgozás nélkül kábítószerként felhasználhatók.

3. A kábítószer előállításának olyan műveletek tekinthetők, amelyek közvetlen eredménye a kábítószer.

4. Kábítószerrel kínál, aki más kábítószer átvételére eredménytelenül felhív; kábítószerrel átad, aki azt más személy birtokába adja.

5. a) Kábítószerrel forgalomba hoz az, aki azt – akár ellenérték fejében, akár ingyenesen – több személy részére juttatja.

b) Kábítószerrel kereskedik, aki haszonszerzésre törekedve közreműködik a kábítószer forgalmazásában.

III. A Btk. 180. §-a szerinti büntetendőséget megszüntető ok nem alkalmazható annak a javára, aki a kábítószerrel más részére is termeszt stb., azt másnak kínálja vagy átadja, illetve azt forgalomba hozza, azzal kereskedik.

I. 1. a) A Kúria jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság, a III. számú Büntető Elvi Döntésében már korábban iránymutatást adott az önhibából eredő bódult állapotban elkövetett bűncselekményért való felelősségről. Ez az iránymutatás változatlanul irányadó, de a gyakorlati tapasztalatok alapján és az igazságügyi elmeorvos jelenlegi állásának megfelelően – a bódult állapot vonatkozásában – kiegészítésre szorul.

A különféle kábítószeres és kábító hatású anyagok, biológiai értelemben véve, tudatzavart okoznak. Ennek a tudatzavarnak a jellege és foka nagymértékben függ a szer milyenségétől, mennyiségétől, de még ugyanazon szer és személy esetében is – különböző időpontokban – igen eltérően nyilvánulhat meg.

Nincs tehát szokványos, kábítószerrel való bódult állapot, hanem különböző bódult állapotok vannak, amelyek formája és mélysége igen változatos lehet, és sokkal inkább eltérnek egymástól, mint a szeszes ital fogyasztásából eredő szokványos részegségi állapotok. Közös vonásuk azonban, hogy nem tekinthetők a káros részegséghez hasonló kivételes állapotoknak, hanem – jellegükönél fogva – a szokványos részegséggel azonos elbírálás alá esnek.

b) A kábítószeres vagy kábító hatású anyagok ismétlődő fogyasztásának hatására a kábítószer-fogyasztóknál kábítószer-függőség alakulhat ki. Ez a fizikai és pszichikai függőség azonban, mindenekelőtt a kábítószer utáni vágy, az ún. kábítószeréhség mint a függőség egyik tünete, általában nem tekinthető az elmebetegség olyan káros állapotának, amely korlátozza az elkövetőt a cselekmény következményeinek felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

Ha tehát a kábítószerfüggő személy kábítószerrel visszaélést vagy függőségével összefüggésben más bűncselekményt követ el, a Btk. 17. §-ának a büntetőjogi felelősséget kizáró vagy korlátozó rendelkezései nem alkalmazhatók a javára.

Más a helyzet, ha a kábítószer-függőség már betegség szintű személyiségzavart okoz. Az ilyen személyiségzavar korlátozhatja vagy kizárhatja az elkövető beszámítási képességét, és erre tekintettel a Btk. 17. § (1), illetve (2) bekezdése alkalmazható a javára.

Ugyancsak korlátozhatja vagy kizárhatja az elkövető beszámítási képességét a kábítószer-fogyasztás folytán kialakuló elmebetegség vagy szellemi leépülés.

c) A kábítószerhez való hozzájutás hiányában a fizikai és pszichikai függőségben szenvedő személynél ún. megvonási tünetek jelentkezhetnek. Ezek elérhetik az elmebetegség szintjét, s ez esetben a Btk. 17. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazására vezethetnek, azaz kizárhatják vagy korlátozhatják az elkövető beszámítási képességét arra a bűncselekményre nézve, amelyet ilyen állapotával összefüggésben követett el.

II. 1. A kábítószerrel visszaélés elkövetési magatartásait a Btk. kimerítően felsorolja.

A Btk. – korábitól eltérő szerkezetű szabályozása – alapján változatlanul büntetendő, aki kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz, azzal kereskedik [Btk. 176–177. §], kábítószerrel természet, előállít, megszerz, tart, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít [Btk. 178. § (1)–(4) bekezdés]. Büntetendő továbbá az is, aki kábítószerrel fogyaszt [Btk. 178. § (6) bekezdés].

A kábítószer fogyasztása alatt értendő az elkövető (fogyasztó, kábítószer-használó) minden olyan magatartása, aminek közvetlen következménye, hogy a kábítószer a szervezetébe jut.

Aki maga természetbe, állította elő vagy tartotta a csekély mennyiségű kábítószerrel, már ezzel megvalósította a kábítószer birtoklását, tekintet nélkül arra, hogy elfogyasztja-e a kábítószerrel vagy sem. Hasonlóképpen büntetendő a kábítószer mástól való megszerzése is, akár elfogyasztja azt a megszerző, akár nem.

A kábítószer megszerzése történhet az azzal rendelkező személlyel való megegyezés útján (ingyenes vagy visszerthes ügylet alapján), de enélkül is. Az utóbbi esetben a cselekmény más bűncselekmény tényállását is megvalósíthatja. Ilyenkor bűnhalmazat létesül.

2. A bűncselekmény elkövetési magatartásai közül mindenekelőtt értelmezésre szorul a kábítószer természetése.

a) Vannak olyan növények, amelyek, illetve melyek részei (termése, levelei stb.) szerepelnek a kábítószeres jegyzéken, és jelentősebb feldolgozás nélkül felhasználhatók kábítószerként. Ez természetesen befejezett bűncselekmény.

Az ilyen növények „termesztése” és ezzel a bűncselekmény megvalósulása attól az időponttól kezdve állapítható meg, amikor a növény – esetleg gondozás mellett – már önállóan fejlődik (a magvait elültették stb.). A természetés feltételeinek előzetes biztosítása, pl. a vetőmagok beszerzése, a kábítószerrel visszaélés előkészületét valósíthatja meg. Kifejezett törvényi szabályozás alapján csak a kábítószer birtoklása alap- vagy minősített esetének előkészülete büntetendő [Btk. 178. § (1)–(2), (4) bekezdés; 179. § (1)–(3), (5) bekezdés].

b) Ha a növényből csak további feldolgozás útján lehet a kábítószer hatóanyagát kivonni, a növény természetését – feltéve, hogy kábítószer előállítása céljából történik – szintén a bűncselekmény előkészületének kell értékelni. A hatóanyag kivonása pedig kábítószer előállítása.

3. A kábítószer elkészítése több műveletet igényelhet, „előállításnak” azonban csak az olyan műveletek tekinthetők, amelyek közvetlen eredménye már maga a fogyasztható kábítószer. Az ezt megelőző műveletek (pl. a kábítószer előállításához szükséges eszközök és nyersanyag beszerzése) előkészületi jellegűek.

4. a) A kábítószer kínálása: más személy felhívása kábítószer átvételére. Akkor kell megállapítani, ha a

felhívás eredménytelen marad, mert különben a bűncselekmény valamely más elkövetési magatartása valósul meg (a kábítószer átadása, forgalomba hozatala, a kábítószerrel kereskedés).

b) A kábítószer-kereskedelem vagy kábítószer birtoklásának elkövetésére irányuló felhívás, ha nem tekinthető kábítószer kínálásának: előkészületet valósít meg [Btk. 11. § (1) bekezdés; 176. § (6) bekezdés, 177. § (5) bekezdés, 178. § (4) bekezdés 179. § (5) bekezdés].

c) Ha a kínálás nyomán a címzett átveszi, vagyis megszerzi a kábítószerrel, a kábítószerrel juttató személy a „kábítószerrel átad” elkövetési magatartást valósítja meg. A kábítószer átadása annak birtokba adását, a kábítószer megszerzése pedig birtokba vételét jelenti.

Kábítószer átadásának akkor minősül az elkövetési magatartás, ha egy meghatározott személy részére történik. Aki a kábítószerrel több személynek juttatja, a kábítószer forgalomba hozatalát, illetve a kábítószerrel kereskedést valósítja meg.

5. a) Kábítószerrel hoz forgalomba, aki azt több, esetleg meg nem határozható számú személynek juttatja.

A forgalomba hozatal úgy is történhet, hogy az elkövető csak egy személlyel áll közvetlen kapcsolatban (neki adja át a kábítószerrel, de nem kizárólag azzal a szándékkal, hogy azt a megszerző maga fogyassza el, hanem avégett, hogy másnak vagy másoknak továbbadja. Az elkövetőnek erre a szándékára – az eset egyéb körülményei mellett – az átadott kábítószer mennyiségéből is következtetni lehet. A forgalomba hozatal akár ellenérték fejében, akár ingyenesen történhet. (A forgalomba hozatal fogalmára vonatkozó ezen álláspontot fenntartva és továbbfejlesztve tartalmazza az 1/2007. BJE határozat.)

b) A kábítószerrel kereskedés tágabb körű, mint a kábítószer forgalomba hozatala. Magában foglal bármilyen tevékenységet, amely elősegíti a kábítószer eljuttatását a viszonteladóhoz, illetve a fogyasztóhoz, így pl. a kábítószer csomagolását, tárolását, szállítását, elosztását.

Az elkövető haszonszerzésre törekedve működik közre a kábítószer forgalmazásában, és cselekménye – a törvény rendelkezésénél fogva – mindig tettesi magatartás. (A kereskedés fogalmára vonatkozó ezen álláspontot fenntartva és továbbfejlesztve tartalmazza az 1/2007. BJE határozat.)

c) A csekély és a jelentős kábítószer-mennyiség fogalmát a Btk. 461. §-a határozza meg.

A kábítószer mennyiségének megállapításakor – a vegyész szakvélemény alapulvételével – annak tiszta hatóanyag-tartalma mérvadó. Ha a bűncselekményt többféle kábítószerrel követték el, a különböző alapegységek alapján kiszámított mennyiségeket, arányosan átszámítva, összegezni kell, és így kell kiszámítani, hogy együttesen meghaladják-e a csekély mennyiség felső határát, illetve a jelentős mennyiség alsó határát. (Így pl. ha a bűncselekményt kétféle kábítószerrel követték el, és – a rájuk vonatkozó alapegységek figyelembevételével – az egyik mennyisége a csekély mennyiség felső határának 50%-át, a másiké a 66%-át éri el, az összegzés folytán kapott 116% meghaladja a csekély mennyiség felső határát.)

Annak megállapításához, hogy valamely anyag kábítószerrel tartalmaz-e, és ha igen – a tiszta hatóanyag-tartalmat alapul véve – milyen mennyiségben, különleges szakértelem szükséges. Ezért, ha ilyen kérdés felmerül, általában vegyész- és orvosszakértőt kell igénybe venni [2017. évi XC. törvény 188. § (1) bekezdés]. A meg nem

lévő kábítószer mennyiségének megállapítása nem szakértői, hanem bizonyítási kérdés [vö. I/2007. BJE határozat II/4/c) pont]. Ezzel összefüggésben az sem szakértői, hanem bizonyítási kérdés, hogy a meg nem lévő kábítószer megállapított mennyiségének mekkora a tiszta hatóanyag-tartalma.

III. a) A Btk. 180. § (1) bekezdése szerinti büntethetőséget megszüntető ok elengedhetetlen feltétele, hogy az elkövető saját használatra természetste (stb.) a kábítószer.

Az elkövető „saját használatára” történik a kábítószer természetste (stb.), ha azt kizárólag maga kívánja elfogyasztani.

E rendelkezések nem alkalmazhatóak annak a javára, aki a kábítószer más részére is természetste (stb.), azt másnak kínálja vagy átadja, illetve azt forgalomba hozza, azzal kereskedik.

b) További feltétel a cselekmény elkövetésének beismerése. A beismerő vallomásnak ténybelinek és a bűnösség elismerésére kiterjedőnek kell lennie.

c) A büntethetőség megszűnésének további feltétele, hogy az elkövető az elsőfokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben részesült, illetve kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

A büntethetőség megszűnését a nyomozás során is meg lehet állapítani (a nyomozás megszüntetése mellett).

A kezelés megtörténtét és tartamát okirattal, hitelt érdemlően igazolni kell. A kábítószer-függőséget gyógyító kezelés, a kábítószer-használatot kezelő más ellátás vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatás szabályait a 42/2008. (XI. 14.) EüM-SZMM együttes rendelet, az igazolás kiállításának szabályait annak 10. §-a tartalmazza.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

60. BK vélemény

A felfüggesztett szabadságvesztés és a javítóintézeti nevelés együttes alkalmazásáról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A javítóintézeti nevelés hatálya alatt álló fiatalokkal szemben – akár az intézkedés hatálya alatt, akár azt megelőzően elkövetett bűncselekmény miatt – általában nem célravezető végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása.

II. Ha a fiatalok a végrehajtásban felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt újabb bűncselekményt követ el, nincs akadálya annak, hogy a bíróság – az összes körülmény mérlegelése alapján – a fiatalok javítóintézeti nevelését rendelje el.

I. Ha a javítóintézeti nevelés alatt álló fiatalok az annak tartama alatt vagy azt megelőzően elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre ítélik, a szabadságelvonással járó nevelő intézkedés és az ezzel nem járó büntetés találkozik.

A végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés és a javítóintézeti nevelés időben egybeeső alkalmazását lehetőleg el kell kerülni. Azzal a fiatalokkal szemben ugyanis, akivel szemben már szabadságelvonással járó intézkedést alkalmaztak, és az újlag elkövetett bűncselekmény társadalomra veszélyességének a foka nem indokolja végrehajtandó szabadságvesztés alkalmazását, a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés alkalmazása általában nem alkalmas a Btk. 106. § (1) bekezdésében meghatározott annak a célnak a szolgálata, hogy a fiatalok helyes irányba fejlődését előmozdítsa.

A javítóintézeti nevelés alatt álló fiatalokkal szemben tehát felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása általában nem célravezető. Helyette ismételt szabadságelvonással járó intézkedés (javítóintézeti nevelés) alkalmazása lehet indokolt.

Mindamellet e két jogintézmény olyan ellentétben nem áll egymással, hogy az eset összes körülménye gondos értékelésnek eredményeként az együttes alkalmazásuk kizárt vagy éppen törvénysértő lenne. Kivételes esetben – mint pl. amikor már csak rövid idő van hátra a javítóintézeti nevelésből – indokolt lehet felfüggesztett szabadságvesztés alkalmazása.

A javítóintézeti nevelés hatálya alatt állnak az esete az is, amikor a fiatalok ideiglenes elbocsátás hatálya alatt áll, ez is része a javítóintézeti nevelésnek, tartama alatt az végre nem hajtott intézkedés, de a fiatalok nincs az intézetben, így ténylegesen a szabadságában nincs korlátozva. A törvény rendelkezése folytán, ha az ideiglenes elbocsátás tartama alatt elkövetett bűncselekményért a fiatalok szabadságvesztésre vagy javítóintézeti nevelésre ítélik, az ideiglenes elbocsátást meg kell szüntetni [Btk. 121. § (3) bekezdés].

A törvény nem különböztet végrehajtandó és felfüggesztett szabadságvesztés között, tehát a felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt és az ideiglenes elbocsátás megszüntetésével jár. A javítóintézeti nevelés elrendelése és a felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása tehát e tekintetben azonos joghatást eredményez. Felfüggesztett szabadságvesztés alkalmazásakor is egyidejűleg folyik javítóintézeti nevelés (annak még intézetben le nem töltött, de letöltendő része) és a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje.

Ez esetben is mérlegelendő tehát, hogy mennyi ideig fog a büntetés és az intézkedés időben egybeesni. A felfüggesztett szabadságvesztés alkalmazása kivételesen és abban az esetben lehet indokolt, ha az ennek folytán foganatosítandó és az intézetben töltendő javítóintézeti nevelés tartama rövid.

II. Ha a korábban végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt fiatalok a próbaidő alatt követ el újabb bűncselekményt, ez a körülmény általában arra utal, hogy a korábbi – szabadságelvonással nem járó – büntetés nem gyakorolt rá kellő nevelő hatást. Tipikus esetben felvetődik tehát szabadságelvonással járó intézkedés (javítóintézeti nevelés) vagy büntetés (végrehajtandó szabadságvesztés) alkalmazása.

A bíróságnak – az újlag elkövetett bűncselekmény tárgyi súlyát is szem előtt tartva – gondosan és körültekintően kell vizsgálnia, hogy az adott esetben szabadságelvonással járó intézkedést vagy büntetést alkalmaz-e.

Ha az a döntő, hogy a fiatalok kiemeljék kedvezőtlen környezetéből, többnyire elegendő a javítóintézeti nevelés alkalmazása. Az eset összes körülménye azonban

arra is utalhat, hogy a végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása mellőzhetetlen.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

**61. BK vélemény
a bűncselekmény bírósági határozatban történő
megnevezéséről**

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

1. A bűncselekményt a bíróság ügydöntő határozatának rendelkező részében a 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) Különös Része szerinti alcímével kell megnevezni.

2. A bűncselekmény megnevezése mellett a rendelkező részben – a 2017. évi XC. törvény (továbbiakban: Be.) 561. § (2) bekezdés c) pontjának megfelelően – a 2012. évi C. törvény Általános Részének rendelkezésein alapuló egyes szöveges kiegészítéseket is fel kell tüntetni: meg kell jelölni, hogy a bűncselekmény büntett vagy vétség, illetve – amennyiben az adott bűncselekmény szándékosan is elkövethető – a gondatlan alakzatot, továbbá utalni kell a többrendbeli vagy a folytatólagos elkövetésére, valamint az elkövetői és az elkövetési alakzatra.

3. A bűncselekmény megnevezése után, zárójelben, fel kell tüntetni a bűncselekmény alapesetének – s ha megvalósult, minősített esetének – törvényi tényállását (diszpozícióját) és büntetési tételét meghatározó törvényi rendelkezéseket.

4. Bűnhalmazat esetén meg kell jelölni – számmal és a „rendbeli” jelzővel –, hogy azonos törvényhely szerint összesen hány büntett, illetve vétség minősül. Azokat a törvényi rendelkezéseket, amelyek a többrendbeli büntett, illetve vétség mindegyikét minősítik, csak egyszer kell feltüntetni, majd meg kell jelölni, hány büntett, illetve vétség minősül eltérő rendelkezések szerint is, és melyek ezek a rendelkezések.

5. Az ügydöntő határozat kihirdetése során közérthetően meg kell magyarázni a minősítés lényegét, különös tekintettel a minősítő körülményekre és az irányadó büntetési tételekre.

6. Ha az ügydöntő határozat előzetesen írásba foglalt és kihirdetett rendelkező része, illetve az írásba foglalt határozat rendelkező része eltér egymástól, a kihirdetett rendelkező rész irányadó, és az írásba foglalt határozatot ennek megfelelően ki kell javítani.

7. A vádlott bűnösségét megállapító ítélet rendelkező részében fel kell tüntetni – a büntetés kiszabásáról szóló rendelkezések előtt – ha az elkövető mint visszaeső, különös visszaeső, többszörös visszaeső vagy erőszakos többszörös visszaeső, illetve bünszervezetben követte el a bűncselekményt.

8. Ha a 2008. január 1. előtt hozott ügydöntő határozatban a bűncselekmény minősítését a Kúria

felülvizsgálati eljárásban vagy a törvényesség érdekében lefolytatott jogorvoslati eljárásban megváltoztatja, az új minősítést alapul véve a fentiek szerint nevezi meg a bűncselekményt, és az alkalmazott jogszabályi rendelkezéseket a határozat rendelkező részében tünteti fel.

1. A Be. 561. § (2) bekezdés c) pontja szerint az ügydöntő határozat rendelkező részében kétféle módon kell minősíteni a bűncselekményt: szövegesen és a megfelelő jogszabályi rendelkezések feltüntetésével.

a) A szöveges minősítés fő eleme a bűncselekmény megnevezése a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) Különös Része szerinti alcímének megfelelően: „Emberölés”, „Lopás” stb.

A Btk. azonban nem minden bűncselekményi tényállást jelöl külön alcímmel, hanem számos esetben több bűncselekményi tényállást közös alcím alá sorol. Nincs külön alcíme az egyes bűncselekmények minősített eseteinek sem.

Ez a kodifikációs-technikai megoldás a bűncselekmény megnevezését nem érinti: egy bűncselekményt akkor is csak az alcímével kell megjelölni, ha közös alcím alá több, külön §-ba, bekezdésbe vagy pontba foglalt törvényi tényállás tartozik.

b) A bűncselekmény törvényi megnevezésétől csak akkor lehet eltérni, ha ez nyelvhelyességi, stílusi okból feltétlenül szükséges. Pl. bántalmazás hivatalos eljárásban helyett, a szórend megváltoztatásával, hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás írható. Emellett a törvényi alcím helyett, kivételesen, egyes bűncselekmények egyszerűbb, a bírói gyakorlatban általánosan elfogadott megnevezése is alkalmazható, pl. ittas járművezetés.

2. A határozat rendelkező részében a bűncselekmény megnevezéséhez a Btk. Általános Részének egyes, a Be.-ben felsorolt rendelkezései alapján szöveges kiegészítéseket kell vagy lehet fűzni. A szöveges minősítés ezzel válik teljessé.

a) A Btk. 5. §-a szerint minden bűncselekmény vagy büntett, vagy vétség. Ezért a bűncselekmény megnevezése után a büntetett, illetve a vétségi megjelölését mindig fel kell tüntetni.

b) A bűnösségi alakzatot, tehát azt, hogy a bűncselekmény szándékosan vagy gondatlanságból elkövetettnek minősül-e, általában nem kell feltüntetni. Ha egy bűncselekmény büntett, egyértelmű, hogy csak szándékosan követhető el.

Ha egy bűncselekmény vétség, de csak szándékos vétségi alakzata van, mint pl. a Btk. 164. § (2) bekezdése szerinti könnyű testi sértésnek (amelynek a gondatlanságból való elkövetését a törvény nem bünteti), az elkövetés szándékosságára szintén nem kell utalni.

Hasonlóan kell eljárni, azaz nem kell utalni a bűnösségi alakzatra, ha valamely vétség kizárólag gondatlanságból követhető el, pl. a Btk. 377. §-a szerinti hanyag kezelés. Ugyanis a megfelelő szándékos alakzat már más bűncselekményt valósít meg, a Btk. 376. §-a szerinti hűtlen kezelést.

Ha egy vétségnek szándékos és gondatlan alakzata is van, a szándékos elkövetési alakzatra szintén nem kell szövegesen utalni, de a gondatlanra igen: ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés vétsége, illetve gondatlanságból elkövetett ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés vétsége [Btk. 189. § (1) és (4) bekezdés].

c) A folytatólagos elkövetésre [Btk. 6. § (2) bekezdés] a bűncselekmény megnevezése előtt célszerű utalni: folytatólagosan elkövetett lopás vétsége.

d) Elkövetők a tettes, a közvetett tettes és a társtettes, valamint a felbújtó és a bűnsegéd (Btk. 12. §). Elkövetési alakzatok a befejezett bűncselekmény, a kísérlet és az előkészület.

A határozat rendelkező részében nem kell utalni arra, hogy az elkövető tettesként követte el a bűncselekményt, illetve befejezett bűncselekményt valósított meg.

Ha a bűncselekmény kísérleti vagy előkészületi alakzata állapítandó meg, ezekre az elkövetési alakzatokra a büntetési vagy vétségi megjelölés után célszerű utalni: lopás vétségének kísérlete; emberölés előkészületének büntette.

Az elkövetői alakzatra utalás megelőzi a bűncselekmény megnevezését: (N. N. vádlott bűnös) felbujtóként elkövetett emberölés büntetében.

3. a) A szöveges minősítés után – zárójel közé foglalva – fel kell tüntetni, hogy a bűncselekmény a Btk. Különös Része szerint hogyan minősül, azaz meg kell jelölni azokat a rendelkezéseket, amelyek az elkövető által megvalósított törvényi tényállást (diszpozíciót) és az ennek megfelelően irányadó büntetési tételt meghatározzák: magántitok megsértésének vétsége [Btk. 223. § (1) bekezdés]. Ha a törvényi tényállást és a büntetési tételt külön rendelkezés tartalmazza, mindkettőt fel kell hívni: lopás vétsége [Btk. 370. § (1) és (2) bek.].

Az elkövetési magatartás eltérő büntetési tétellel fenyegetett alakzataira 1. tétel, 2. tétel stb. megjelöléssel, az azonos büntetési tétellel fenyegetett alakzataira pedig 1. fordulat, 2. fordulat stb. megjelöléssel kell utalni: foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés büntette [Btk. 165. § (3) bekezdés 1. tétel], öngyilkosságban közreműködés büntette [Btk. 162. § (1) bekezdés 1. fordulat].

Nem kell feltüntetni a Btk. Általános Részének azokat a rendelkezéseit, amelyeket a szöveges minősítés tartalmaz, azaz a folytatólagosságot, az elkövetői vagy az elkövetési alakzatokat meghatározó törvényhelyeket [Btk. 6. § (2) bekezdés, 12. §, 10. §].

b) Ha a bűncselekménynek több, külön §-ba, bekezdésbe vagy pontba foglalt alapesete van, meg kell jelölni, hogy az elkövető melyiket vagy melyeket valósította meg: természetkárosítás büntette [Btk. 242. § (1) bekezdés a) pont] vagy [Btk. 243. § (1) bekezdés], rablás büntette [Btk. 365. § (1) bekezdés] vagy [Btk. 365. § (2) bekezdés], hivatalos személy elleni erőszak büntette [Btk. 310. § (1) bekezdés a) pont vagy b) pont], illetve [Btk. 310. § (1) bekezdés a) és c) pont].

Hasonló módon kell megjelölni – az alapeset diszpozíciójának felhívása mellett – a bűncselekmény minősített esetét tartalmazó rendelkezést is: emberölés büntette [Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont, illetve (2) bekezdés b) pont stb.].

Ha több minősítő körülmény is megvalósult, valamennyit fel kell tüntetni: emberölés büntette [Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és d) pont].

4. a) A bűnhalmazat a különböző (más-más alcímmel jelölt) bűncselekmények megnevezését és az alkalmazott törvényhelyek megjelölését nem érinti, de a Be. előírja annak megjelölését, hogy az elkövető az azonos alcím alá elhelyezett diszpozíciót vagy diszpozíciókat hányszor valósította meg, azaz hány rendbeli bűncselekményt követett el. Egyébként, ha nincs bűnhalmazat, nem kell utalni arra, hogy a diszpozíció csak egyszer valósult meg,

más szóval az „1 rendbeli” kifejezés használata fölösleges.

b) Indokolt külön-külön megjelölni, hány rendbeli büntett, illetve hány rendbeli vétség áll bűnhalmazatban, és ezen a két csoporton belül kell jelezni az egyes büntettek, illetve vétségek megnevezésében és megjelölésében megállapított különbségeket.

Példák a többrendbeli bűncselekmény megnevezésére:

- 8 rendbeli – egy esetben folytatólagosan elkövetett – lopás vétsége.
- 8 rendbeli – két esetben kísérletként elkövetett – lopás vétsége.
- 8 rendbeli – egy esetben társtettesként elkövetett – lopás vétsége,
- 8 rendbeli – egy esetben felbujtóként, két esetben bűnsegédként elkövetett – lopás vétsége.

A csak szám szerint (az Általános Rész rendelkezésein alapuló szöveges kiegészítés nélkül) megjelölt többi bűncselekmény értelemszerűen tettesként, illetve nem folytatólagosan elkövetett befejezett bűncselekmény.

A fenti példákban szereplő általános részi kiegészítések együtt is előfordulhatnak: 8 rendbeli – egy esetben folytatólagosan, egy esetben társtettesként, egy esetben felbujtóként, két esetben bűnsegédként, két esetben kísérletként – elkövetett lopás vétsége.

c) A többrendbeli bűncselekmény szöveges minősítése után zárójelben először azt a törvényi rendelkezést kell feltüntetni, amely az összes bűncselekmény minősítésében közös. Ez a közös elem a bűncselekmény alapesetének diszpozíciója. Ezután fel kell tüntetni az eltérő rendelkezéseket, megjelölve, hogy az egyes eltérő rendelkezések szerint hány bűncselekmény minősül. Ennek megfelelően a b) pontban szereplő példában a teljes minősítés így alakulna: 8 rendbeli – egy esetben folytatólagosan, egy esetben társtettesként, egy esetben felbujtóként, két esetben bűnsegédként, két esetben kísérletként – elkövetett lopás vétsége [Btk. 370. § (1) bekezdés a) pont, továbbá egy esetben (2) bekezdés bd) pont, két esetben bf) pont, egy esetben bg) pont].

d) Kivételesen előfordulhat, hogy a többrendbeli bűncselekmény minősítésének nincs közös eleme, mivel a közös alcím alá több, külön szakaszban szabályozott diszpozíció tartozik. Ha ezeket a vádlott egyaránt megvalósította, és nem természetes egységet vagy folytatólagos elkövetést kell megállapítani, hanem bűnhalmazatot, külön-külön fel tüntetni az egyes bűncselekmények alapeseti diszpozícióját és minősítő körülményeit tartalmazó törvényi rendelkezéseket: 3 rendbeli kábítószer birtoklásának büntette [Btk. 178. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont, Btk. 179. § (1) bekezdés a) pont, és Btk. 179. § (2) bekezdés, (3) bekezdés ab) pont].

5. A határozat kihirdetése során fel kell olvasni a rendelkező részt, ismertetni kell az indokolás lényegét [Be. 549. § (3) bekezdés]. A Be. 561. § (2) bekezdés c) pontja szerint a bűncselekmény megnevezése a rendelkező részben a Különös Rész szerinti alcímére, valamint az Általános Rész rendelkezésein alapuló egyes szöveges kiegészítésekre korlátozódik. A minősítő körülmények szöveges megjelölése teljesen elmarad.

A tárgyaláson jelen lévő személyek és különösen a fellebbezésre jogosultak számára nehézséget jelenthet a minősítés lényegének azonnali megértése. Ezért a határozat szóbeli indokolásában a tanács elnökének a minősítés közérthető és kellően részletes magyarázatát kell adnia.

6. a) A határozat rendelkező részét a kihirdetése előtt írásba kell foglalni, és a tanács minden tagja aláírja [Be. 549. § (1) bekezdés]. Ha a kihirdetés során felolvasott rendelkező rész, illetve az írásba foglalt határozat szerinti rendelkező rész eltér egymástól, a kihirdetett rendelkező rész irányadó, és az írásbeli határozatot ennek megfelelően ki kell javítani.

A kihirdetett, illetve az írásba foglalt határozat rendelkező része közötti eltérések lehetőségét növeli, hogy a rendelkező részben a felhívott törvényhelyeket is fel kell tüntetni. Ha a minősítéskor alkalmazott jogszabályi rendelkezések téves feltüntetése nem tekinthető „nyilvánvaló számelírásnak”, a határozatot hozó bíróság a Be. 453. § (1) bekezdése alapján nem javíthatja ki a hibát, mert ezzel érdemben módosítaná az ügydöntő határozat szerinti minősítést. A törvény szerint erre kizárólag a határozatot rendes vagy rendkívüli jogorvoslat alapján felülbíró bíróság jogosult.

b) A határozat jogi indokolásában, a Be. 561. § (3) bekezdés e) pontjára figyelemmel, ki kell fejteni, hogy a bíróság az egyes minősítő rendelkezéseket milyen indokok alapján alkalmazta. Több cselekmény esetén egyértelműen meg kell jelölni, hogy az egyes cselekményekre melyik minősítő rendelkezés vonatkozik, melyiket követte el a vádlott folytatólagosan, társtettesként, felbujtóként vagy bűnszegédként, melyik maradt kísérleti szakban.

7. A Btk. Általános Részének rendelkezésein alapuló, a bűncselekmény minősítésével kapcsolatos szöveges kiegészítéseken kívül a rendelkező részben indokolt szövegesen utalni a büntetés kiszabása során a vádlott terhére értékelendő legfontosabb általános részi rendelkezésekre is. Ennek megfelelően a vádlott bűnösségét megállapító ítéletben – alapul véve a Be. 561. § (2) bekezdés d) pontját, illetve 564. § (2) bekezdés b) pontját – a bűnösség megállapítását és a bűncselekmény megjelölését követően, a büntetés kiszabásáról rendelkezések előtt, fel kell tüntetni, ha a vádlott mint visszaeső, különös visszaeső, többszörös visszaeső, vagy erőszakos többszörös visszaeső, illetve azt, hogy bünszervezetben követte el a bűncselekményt: Ezért a bíróság a vádlottat – mint visszaesőt (különös visszaesőt, többszörös visszaesőt, erőszakos többszörös visszaesőt mint bünszervezetben elkövetőt) – szabadságvesztésre ítéli.

Bűnhalmazat esetén, ha a vádlott egy vagy több bűncselekményt eltérő minőségben követett el, egyértelműen utalni kell arra is, hogy különös visszaesői vagy más minősége melyik bűncselekménnyel kapcsolatos. Pl. ezért a bíróság a vádlottat – a hivatalos személy elleni erőszak büntetében mint visszaesőt, a lopás büntetében mint különös visszaesőt –, halmazati büntetésül szabadságvesztésre ítéli.

A Btk. megfelelő rendelkezéseire: 459. § (1) bekezdés 31. pont, 89. §, 90. §, a határozat jogi indokolásában kell hivatkozni.

8. Ha a bűncselekmény minősítését a felülvizsgálati eljárásban vagy a törvényesség érdekében lefolytatott jogorvoslati eljárásban meg kell változtatni, a törvénynek megfelelő minősítő rendelkezést e szabályok szerint kell megszövegezni.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

64. BK vélemény

A tárgyalás folytonosságával összefüggő egyes kérdésekről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

1. Amennyiben a bíróság a tárgyalás megkezdése után az eljárást felfüggeszti, majd a felfüggesztés okának megszűnését követően az eljárást folytatja, a tárgyalást csak abban az esetben kell megismételni, ha a tanács összetételében változás történt, vagy ha a korábbi tárgyalási határnap óta hat hónap eltelt, és az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványozza [Be. 518. § (3) bekezdés].

2. Amikor a tárgyalás megkezdése után kerül sor az ügy egyesítésére, a tárgyalást nem kell megismételni, ha az egyesbíró személye, illetve a bíróság tanácsának összetétele az egyesített ügyekben azonos.

Abban az esetben azonban, ha az ügyet egy másik tanács által tárgyalandó ügyhöz egyesítik, az egyesített ügyben tartott tárgyalást – miután az egyesbíró személye vagy a tanács összetétele megváltozott – meg kell ismétetni.

3. Nincs eljárásjogi akadálya annak, hogy az érdemi határozat meghozatalát megelőzően a bíróság a tárgyalás megkezdése után elkülönített ügyet visszaegyesítse, ha az együttes elbírálás feltételei fennállnak. Ilyenkor a tárgyalás folytonossága kapcsán azt kell vizsgálni, hogy ez utóbbi vádlottat érintően nem telt-e el az elkülönítést megelőzően tartott tárgyalás óta hat hónap, illetve nem történt-e változás a tanács összetételében. Amennyiben igen, a Be. 518. § (3) és (4) bekezdése szerint kell eljárni. Abban az esetben azonban, ha az elkülönítést követően az alapügyben a bíróság ügydöntő határozatot hozott, és a Be. 553. §-a alapján a tárgyalást berkesztette, a tárgyalás folytonosságáról az elkülönített ügyben sem lehet szó.

Ilyenkor a tárgyalást akkor is meg kell ismétetni, ha az elkülönítés előtt tartott tárgyalás óta nem telt el hat hónap, illetve a tanács összetételében nem történt változás. A tárgyalás megismétlésére a Be. 518. § (3) és (4) bekezdése irányadó.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

65. BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

1. A 2017. évi XC. törvény 608. § (1) bekezdés a) pontja szerinti – feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező – ok az, ha a tárgyalást az elsőfokú bíróság annak ellenére, hogy a tanács összetétele megváltozott, nem ismételte meg.

2. Nem feltétlen hatályon kívül helyezési ok, hanem relatív eljárás szabálysértés az, ha a bíróság a tárgyalást indítvány ellenére nem ismétli meg, amennyiben a korábbi tárgyalás óta hat hónap eltelt.

A 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 608. § (1) bekezdés a) pontja szerint a másodfokú bíróság nem

ügydöntő végzésével hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a bíróság nem volt törvényesen megalakítva, vagy a tárgyaláson a tanács tagjai nem voltak mindvégig jelen.

Ilyennek kell tekinteni azt az esetet, amikor a tanács összetétele megváltozott, és a bíróság a tárgyalást ennek ellenére nem ismételte meg.

Azonban csak relatív eljárási szabálysértés az, ha a bíróság a tárgyalást az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványa ellenére nem ismétli meg, pedig a korábbi tárgyalás óta hat hónap eltelt. Ilyen feltétlen hatályon kívül helyezési okot a Be. 608. §-a szerinti taxáció ugyanis nem tartalmaz.

Ez utóbbi esetben a másodfokú bíróságnak a Be. 609. § (1) bekezdésére figyelemmel azt kell mérlegelnie, hogy a szabálysértésnek lényeges hatása volt-e az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a cselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, és ehhez képest kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy indokolt-e az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezése.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

66. BK vélemény

A vádlottnak a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegségről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A 2017. évi XC. törvény 597. § (3) bekezdése alapján a vádlottnak a bűncselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegségére tekintettel a másodfokú eljárás felfüggesztésének csak akkor van helye, ha a tárgyalás a vádlott távollétében nem tartható meg.

A 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 600. § (3) bekezdése szerint a tárgyalást a szabályszerűen idézett vádlott távollétében akkor is meg lehet tartani, és a fellebbezés elbírálható, ha a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést.

Amennyiben a tárgyalás megtartásának nincs akadálya, a másodfokú bíróság a vádlott távollétében a tárgyaláson bizonyítást is felvehet, és ügydöntő határozatot hozhat.

Ilyenkor az eljárás felfüggesztésének a Be. 487. §-ban megjelölt okból – azaz arra tekintettel, hogy a vádlott a cselekmény elkövetése után bekövetkezett elmebetegsége miatt az eljárásban nem vehet részt – nincs helye.

Amennyiben azonban a vádlott terhére fellebbezést jelentettek be, és a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról a 430. § (1) bekezdése alapján nem mondott le, távollétében a tárgyalás megtartásának nincs helye. Ilyenkor a másodfokú bíróság az eljárást a Be. 597. § (3) bekezdése alapján felfüggeszti.

A 2012. évi C. törvény (Btk.) 28. § (2) bekezdése szerint az elévülés határidejébe a felfüggesztés tartama is beszámít, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert az elkövető kóros elmeállapotú lett. Ezért a másodfokú bíróságnak a felfüggesztés alatt hivatalból vizsgálnia kell, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény büntethetősége nem évült-e el.

Amennyiben az eljárást a másodfokú bíróság a Be. 487. §-ban megjelölt okból az 597. § (3) bekezdése alapján felfüggeszti, a Be. 819. § (1) bekezdés c) pont *cb*) alpontja alapján az ügyészség indítványára helye van a vagyon vagy dolog elvonása, adat hozzáférhetetlenné tétele érdekében lefolytatott külön eljárásnak.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

69. BK vélemény A vagyonek Kobzáról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A vagyonek Kobzár célja a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása.

II. Nem lehet vagyonek Kobzár elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott.

1. Amennyiben a bűnös úton elért vagyongyarapodás a polgári jogi igény megítélésével kimerül, nincs helye vagyonek Kobzárnak.

Abban az esetben azonban, ha a megítelt polgári jogi igény a vagyongyarapodásnak csak egy részét meríti ki, a fennmaradó részre - az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén – vagyonek Kobzár elrendelést kell elrendelni.

2. A polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása esetén a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 74. § (5) bekezdés a) pontja szerinti rendelkezés nem akadálya a vagyonek Kobzár elrendelésének, amennyiben annak egyéb törvényi feltételei fennállnak.

III. Ha a bűncselekményt többen követték el, minden egyes elkövetőnél külön-külön kell vizsgálni, hogy a vagyonek Kobzár elrendelésének feltételei fennállnak-e. Az intézkedés nem rendelhető el és nem hajtható végre egyetemlegesen.

I.1. A Btk. szerint a vagyonek Kobzár olyan intézkedés, amelynek célja a bűncselekmény elkövetéséből eredő, valamint a törvényesen szerzett, de bűncselekmény elkövetésére fordított vagy arra szánt vagyon elvonása az állam javára.

2. Nem felel meg a jogállami követelményeknek a vagyonek Kobzár elrendelése olyan vagyonra (vagyontárgyra), amelyet az elkövető a bűncselekmény útján szerzett meg, és ezért – jogellenesen és átmenetileg – a vagyonához tartozik, de igazoltan a sértettet vagy más személyt illet.

Amennyiben az ilyen vagyontárgyat a büntetőeljárás során lefoglalták, a lefoglalás megszüntetésekor a 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 321. § (1) bekezdése szerint annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor a dolog tulajdonosa volt, és tulajdonjogával kapcsolatban észszerű kétség nem merül fel.

A le nem foglalt, de az elkövető birtokában lévő vagyontárgyat is az igazoltan arra jogosultnak kell

visszaadni, és nem rendelhető el vagyonek Kobzás olyan vagyontárgyra sem, amely a büntetőeljárásról függetlenül már visszakerült a sértett birtokába.

II. 1. a) A vagyonek Kobzás alkalmazása, illetve mértéke nem veszélyeztetheti vagy korlátozhatja a sértett vagyoni kárának gyors és – lehetőség szerinti – teljes megtérítését. A Btk. 74. § (5) bekezdés a) pontjából, valamint a Be. rendelkezéseiből egyértelműen kitűnik, hogy a sértett kárának jóvátételéhez nagyobb érdek fűződik, mint a vagyonek Kobzás elrendeléséhez. Ennek megfelelően a büntetőeljárás eredményeként – amennyire lehetséges – helyre kell állítani az elkövető és a sértett korábbi, a bűncselekmény elkövetése előtti vagyoni helyzetét.

b) A sértett érdekeinek védelmét szolgálja, hogy a Btk. 74. § (5) bekezdés a) pontja szerint nem rendelhető el vagyonek Kobzás arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetül szolgál. A polgári jogi igény biztosítására a magánfél indítványára az ilyen vagyon zár alá vételének van helye a Be. 325. § (1) bekezdése szerint.

Akár elrendelték az eljárás során a zár alá vételt, akár nem, a büntetőeljárásban tisztázni kell, hogy a vagyonek Kobzás elrendelésének feltételei fennállnak-e, illetve akkor, ha polgári jogi igényt érvényesítettek, az érdemben elbíráható-e és miként. Evégett általában bizonyítást kell felvenni, és amennyiben a bíróság a tárgyalás eredményeként megállapítja, hogy a vagyonek Kobzás elrendeléséről és a polgári jogi igényről is határozni kell, döntése előtt vizsgálnia kell: mennyiben befolyásolja a vagyonek Kobzás mértékét (összegét) a magánfél polgári jogi igényének mikénti elbírálása. Ennek eredményéhez képest rendelkezik az ügydöntő határozatban - az ítéletben vagy az eljárást megszüntető végzésben - a vagyonek Kobzásról és a polgári jogi igényről.

Kivételesen bizonyítás felvétele nélkül, az iratok alapján határoz a vagyonek Kobzás és a polgári jogi igény tárgyában a büntetővégzés meghozatalára irányuló külön eljárásban [Be. 741. § (2) bekezdés b) és c) pont].

c) Amennyiben a bíróság a polgári jogi igénynek helyt ad (Be. 571. §), annak összegével a vagyonek Kobzás mértékét (összegét) megfelelően csökkenti, illetve mellőzi annak érdekében, hogy az intézkedés ne vonja el az elkövető olyan vagyontól, amelyből a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezés szerinti kártérítés kielégíthető. Amennyiben azonban a megítélt polgári jogi igény mértékét a vagyonek Kobzás alá eső vagyon mértéke meghaladja, a különbözetre vagyonek Kobzást kell elrendelni.

d) Ha a sértett kártérítési igényének a polgári bíróság jogerős határozattal már helyt adott, a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonnak csak a megítélt kártérítés mértékével (összegével) csökkentett részére (összegére) lehet vagyonek Kobzást elrendelni. Egyáltalán nem alkalmazható az intézkedés, ha a megítélt kártérítés összege eléri vagy meghaladja az egyébként vagyonek Kobzás alá vonható vagyon nagyságát.

e) Ugyanilyen hatályú az, ha az elkövető igazolja, hogy a sértett kárát vagy annak egy részét peren kívül megtérítette.

f) Amennyiben a törvényes feltételek fennállnak, a vagyonek Kobzás alkalmazása kötelező, és erről a bíróságnak az ügydöntő határozatban késedelem nélkül döntenie kell, figyelembe véve azokat a bizonyított vagy egyébként megfelelően igazolt körülményeket, amelyek

a sértett érdekében kizárhatják vagy korlátozhatják az intézkedés elrendelését vagy mértékét (I. és a II. pont).

Ha a bíróság az ilyen korlátozásokat megsértve rendel el vagyonek Kobzást, és a határozata jogerőre emelkedik, a törvénysértő intézkedés alkalmazása miatt egyszerűsített felülvizsgálatra kerülhet sor [Be. 671. § 12. pont]. Ilyenkor a Be. 856. § (3) bekezdése szerint visszatérítésnek van helye.

g) A sértett nem megfelelően bizonyított vagy igazolt, illetve egyértelműen alaptalan igénye (indítványa) nem befolyásolhatja a vagyonek Kobzás elrendelését vagy mértékét, ezért ilyen igény vagy indítvány bejelentése nem is késleltetheti az intézkedés alkalmazását (lásd a következő pontokat).

2. a) Amennyiben a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja [Be. 560. § (1) bekezdés], nincs törvényi akadálya annak, hogy az ügydöntő határozatban az intézkedést elrendelje az elkövetőnek az általános szabályok szerint vagyonek Kobzás alá vonható teljes vagyonára. Ennek nem akadálya az sem, ha a polgári jogi igény biztosítására szolgáló zár alá vétel adott esetben a Be. 558. § (3) bekezdés a) pontja szerinti határidő elteltéig még fennáll.

b) Nem értékelhető a vagyonek Kobzás mértékét csökkentő vagy az intézkedés alkalmazását kizáró körülményként, ha a sértett a büntetőeljárásban igazolja, hogy kártérítési igényét polgári perben érvényesítette, de annak jogerős elbírálása még nem történt meg, ahogy az sem, ha az igény érvényesítésének szándékát bejelentette. Ezekben az esetekben ugyanis még kétséges, hogy az igény alapos-e, illetve milyen mértékben alapos.

c) Amennyiben a bíróság a polgári jogi igényt elutasítja [Be. 571. § (1) bekezdés], azonban vagyonek Kobzást alkalmaz, a polgári jogi igény biztosítására szolgáló zár alá vételt fel kell oldani. Ha a bíróság a nem jogerős ügydöntő határozatában vagyonek Kobzást rendelt el, mert a polgári jogi igénynek nem adott helyt, ennek biztosítására – hivatalból is – az eljárás jogerős befejezéséig zár alá vételt rendelhet el [Be. 325. § (3) bekezdés].

d) A Btk. 74. § (1) bekezdés d) pontja szerint a vagyonek Kobzást a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépő vagyonra (vagyontárgyra), valamint a 76. §-ra figyelemmel az ilyen vagyonból szerzett haszonra is el kell rendelni.

A 74. § (2) bekezdése szerint a vagyonek Kobzást el kell rendelni akkor is, ha az ilyen vagyonnal nem az elkövető, hanem más gazdagodott. Ilyenkor a vagyonek Kobzás elrendelését a gazdagodó mint vagyoni érdekelt sérelmezheti.

A sértett a gazdagodóval vagy jogutódjával szemben kizárólag polgári eljárásban érvényesítheti igényét, mivel a Be. 556. § (2) bekezdés a) pontja szerint a büntetőeljárásban csak a terhelttel szemben lehet polgári jogi igényt érvényesíteni.

III. Ha a bűncselekményt többen követték el, külön kell vizsgálni minden egyes elkövetőnél, hogy vele szemben helye van-e vagyonek Kobzás elrendelésének és milyen mértékben. A törvény nem teszi lehetővé, hogy ugyanarra a vagyonra (vagyonrészre, vagyontárgyra, pénzüsszegre) több elkövetővel szemben egyetemlegesen rendeljenek el vagyonek Kobzást, illetve az egyik elkövető egyetemlegesen feleljen a másik elkövető vagyonek Kobzással elvont vagyonáért.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

76. BK vélemény

A súlyosítási tilalom a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A megismételt eljárásban érvényesülő relatív súlyosítási tilalom szerint, ha a vádlott terhére az alapeljárásban nem jelentettek be fellebbezést, úgy a hatályon kívül helyezett ítéletben kiszabott büntetést a megismételt eljárásban nem lehet súlyosítani.

A tilalom alóli kivételeket a 2017. évi XC. törvény (Be.) 634. § (3) bekezdése állapítja meg. A (3) bekezdés c) pontja a megismételt eljárásban felmerült új bizonyítékon alapuló új tényre tekintettel oldja fel a súlyosítási tilalmat azzal a feltétellel, hogy súlyosabb büntetés kiszabására – az előbbiek megvalósulása mellett is – csak akkor van lehetőség, ha ezt az ügyészség indítványozza.

A súlyosítási tilalmat feloldó említett szabály helyes értelme az, hogy az ügyészségi indítványnak határozottan tartalmaznia kell a szigorúbb joghátrány alkalmazására irányuló közvádlói akaratot.

Ebből következően, ha a megismételt eljárásban felmerült új bizonyíték alapján az ügyészség olyan új tény megállapítására tesz indítványt a bíróságnak, amely folytán súlyosabb büntetést kellene kiszabni (akár azért, mert a cselekmény a 2012. évi C. törvény (Btk.) Különös Része szerinti, vagy az Általános Rész valamely büntetésre kiható intézménye szerinti szigorúbb szankció alkalmazását rendeli), úgy e ténynek a súlyosabb büntetőjogi minősítést eredményező elbírálása is csak akkor vezethet – az alapeljárásban alkalmazott szankcióhoz képest – szigorúbb büntetés kiszabásához, ha az ügyészség ez utóbbit kifejezetten indítványozta.

A büntetőjogi minősítésre kiható új tény – szigorúbb büntetés, intézkedés alkalmazására irányuló kifejezett ügyészségi indítvány hiányában – akkor sem teszi lehetővé a hatályon kívül helyezett ítéletben kiszabott (alkalmazott) joghátrány szigorítását, ha az a Btk. Különös Részében előírt törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tételkeretnek egyébként nem felel meg.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

78. BK vélemény

A vagyonekbevételek elrendeléséről a korrupciós bűncselekmények kapcsán

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. Amennyiben a 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) XXVII. Fejezete szerinti korrupciós bűncselekmények valamelyikének elkövetése során a passzív vesztegető az aktív vesztegetőtől a vagyoni előnyt megszerzi, vele szemben arra, mint a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett

vagyona a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja alapján vagyonekbevételeket kell elrendelni.

II. A Btk. 74. § (1) bekezdés f) pontjára figyelemmel az ígért vagyoni előny tárgyára is vagyonekbevételeket kell elrendelni. A passzív vesztegetővel szemben azonban nem lehet vagyonekbevételeket elrendelni, ha a bűncselekmény elkövetése révén vagy azzal összefüggésben nem szerezte meg a vagyoni előnyt; ilyenkor az intézkedést az ígért vagyoni előny tárgyára az aktív vesztegetővel szemben kell alkalmazni. Az ígért vagyoni előnyre a vagyonekbevételek elrendelésének azonban az aktív vesztegetővel szemben is csak akkor van helye, ha az ígért vagyoni előny tárgya az elkövetést megelőzően az elkövető rendelkezésére állt, és azt bizonyítottan arra szánta, hogy vagyoni előnyként a passzív vesztegetőnek juttassa.

III. Amennyiben az aktív vesztegető birtokából már kikerült a vesztegetésre szánt vagyoni előny, de az még nem került a passzív vesztegető birtokába, a vagyonekbevételeket a Btk. 74. § (1) bekezdés f) pontja alapján az ígért vagyoni előny tárgyára az aktív vesztegetővel szemben kell elrendelni.

IV. Nincs helye a Btk. 74. § (1) bekezdés f) pontja alapján az ígért vagyoni előny tárgyára vagyonekbevételek elrendelésének, ha annak tulajdonosa nem az elkövető, kivéve, ha a tulajdonos az elkövetésről előzetesen tudott.

I. A vagyonekbevételek elrendelésére a korrupciós bűncselekmények kapcsán is a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja alapján kerül sor abban az esetben, ha a passzív vesztegető a vagyoni előnyt megszerzi. Az intézkedéssel a bíróság a bűncselekmény elkövetéséből eredő – a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett – vagyont vonja el, és miután a vagyongyarapodás a passzív vesztegetőnél következett be, a vagyonekbevételeket vele szemben kell elrendelni.

II. A Btk. 74. § (1) bekezdés f) pontjára figyelemmel az ígért vagyoni előny tárgyára is vagyonekbevételeket kell elrendelni. Miután azonban a passzív vesztegetővel szemben akkor, ha a bűncselekmény elkövetése révén vagy azzal összefüggésben nem szerezte meg a vagyoni előnyt, a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja alapján nem kerülhet sor vagyonekbevételek elrendelésére, az intézkedést az ígért vagyoni előny tárgyára az aktív vesztegetővel szemben kell alkalmazni.

Azonban vagyonekbevételeknek az aktív vesztegetővel szemben is csak akkor van helye, ha az az ígért vagyoni előny tárgya felett az elkövetést megelőzően jogosult volt rendelkezni, és lehetősége is volt arra, hogy azt vagyoni előnyként a passzív vesztegetőnek juttassa. E feltételek hiányában ugyanis a passzív vesztegetőnek az ígért ellenére nem lett volna módja a vagyoni előny tárgyát megszerezni.

III. Amennyiben az aktív vesztegető birtokából már kikerült a vesztegetésre szánt vagyoni előny, de az még nem került a passzív vesztegető birtokába, a vagyonekbevételeket a Btk. 74. § (1) bekezdés f) pontja alapján az ígért vagyoni előny tárgyára az aktív vesztegetővel szemben kell elrendelni.

Előfordulhat, hogy az ígért vagyoni előny már kikerült az aktív vesztegető birtokából, pl. postára adta, azonban azt még a passzív vesztegető nem vette át; ahogy az is, hogy

a vagyoni előny tárgyának az átadása ugyan megtörtént, azonban a passzív vesztegető azt nem szerezte meg, mert pl. a bűncselekmény felderítésében közreműködve az asztalára letett vagyoni előny bűnjelkénti lefoglalásához nyújtott segítséget; avagy átvette ugyan a vagyoni előnyt, azonban azt a hatóságnak átadta. Ezekben az esetekben a vagyoneklobzás elrendelésének vele szemben a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja alapján nincs helye.

Ilyenkor a Btk. 74. § (1) bekezdés f) pontja alapján az aktív vesztegetővel szemben kell az általa adott – de a passzív vesztegető által ténylegesen meg nem szerzett – vagyoni előnyre nézve a vagyoneklobzást elrendelni.

IV. A közélet tisztasága elleni bűncselekmény elkövetésének következményeit vétkes személy nem viselheti; a vagyoneklobzásnak a bűnös úton szerzett vagyon elvonására vonatkozó céljával ez nem lenne összeegyeztethető. Ezért – bár a törvény ilyen rendelkezést a vagyoneklobzás kapcsán nem, csupán az elkobzás szabályai között tartalmaz [Btk. 72. § (3) bekezdés] – nincs helye vagyoneklobzásnak akkor sem, ha az ígért előny tárgyának az elkövető nem volt tulajdonosa, kivéve, ha a tulajdonos az elkövetésről előzetesen tudott.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

79. BK vélemény

A járművezetés ittas állapotban vétségével és a járművezetés bódult állapotban vétségével összefüggésben elkövetett szabálysértések értékelésének szempontjairól

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Az olyan, ittas járművezetéssel összefüggő szabálysértéseket, amelyek növelik az ittas járművezetés tárgyi súlyát – nyolc napon belül gyógyuló testi sérülést okoznak, illetve „forgalmi jellegű” közlekedési szabálysértések – az ittas járművezetés vétsége elnyeli, ezért az önálló szabálysértési felelősség megállapítása helyett ezek súlyosító körülményként való értékelése indokolt.

A gyakorlat ezeket általában súlyosítóként értékeli, ha nem indult külön szabálysértési eljárás. Van azonban olyan gyakorlat, amely ezeket mindenképpen figyelembe veszi, és olyan is mely csak akkor, ha az ítéletig nem született meg a szabálysértési hatóság döntése.

A helyes álláspont szerint súlyosítóként a valóban „összefüggő” szabálysértések értékelendők, függetlenül attól, hogy indult-e szabálysértési eljárás vagy sem.

Az összefüggést önmagában az időbeli, személyi kapcsolat nem alapozza meg. Vannak ugyanis olyan szabálysértések, melyeknél a kapcsolódás csupán annyi, hogy az ittas járművezetés miatti intézkedés során derülnek ki. Ezek önmagukban nem fokozzák az ittas járművezetés tárgyi súlyát, legfeljebb alanyi jellegű büntetékiszabási körülmények lehetnek.

Ennél szorosabb a kapcsolat, ha az ittas járművezetés nyolc napon belül gyógyuló sérülést okoz, illetve a forgalmi jellegű szabálysértések esetén; ilyenkor már tartalmi az összefüggés.

A Btk. a közlekedési bűncselekmények szabályozásánál a büntetőjogi felelősséget a bűncselekményből származó – az életet és testi épséget veszélyeztető, illetve sértő – következmények súlyossága fokához igazodóan

differenciálja. A Btk. 236. § (1) bekezdésében meghatározott alapeset tényállása nem utal eredményre, a (2) bekezdésben felsorolt minősített esetek büntetési tételei viszont az eredmény súlyosságához igazodnak olyképpen, hogy a legenyhébb minősített esethez súlyos testi sértés okozása szükséges. A jogalkotó tehát a könnyű testi sértést meg nem haladó súlyú következményt az alapeset büntetési tétele meghatározásánál már értékelte. Ez esetben az „eredmény” bár olyan jellegű, mint amelyet a minősített eset tartalmaz, azonban annak mértékét nem éri el. Ezért súlyosítóként való értékelése indokolt, mivel fokozza a bűncselekmény tárgyi súlyát.

Súlyosítóként értékelendők a „forgalmi jellegű” szabálysértések is. Azok sorolandók ide, amelyek a minősített eset megvalósulása esetén „közvetítenék” az ittaságot. A minősített eset esetén az ittaság a közvetett ok, amely valamely KRESZ szabályszegés mint közvetlen ok megvalósulásához vezet (így például tilos jelzésen való áthajtás, sebességtúllépés stb.); és közvetlenül ez okozza a minősített esetben írt eredményt. Mivel ez esetben az ittas vezetés folyamánya a KRESZ szabályszegés, ezek is fokozzák az ittas járművezetés társadalomra veszélyességét, súlyosítóként való értékelésük tehát szintén indokolt.

A bíróság mindazokban az esetekben értékelheti súlyosítóként ezeket a szabálysértéseket, amikor a szabálysértési hatóság nem hozott még ugyanezen magatartásra nézve szabálysértési felelősséget megállapító döntést (tehát függetlenül attól, hogy megindult-e a szabálysértési eljárás vagy nem, van-e erre adat, vagy nem).

Ha azonban megállapítható, hogy a szabálysértési hatóság az elkövetőt már szabálysértési szankcióval sújtotta, akkor ennek a szabálysértésnek a súlyosítóként való figyelembevétele már a „kétszeres értékelés” tilalmába ütközne.

Nincs döntő jelentősége annak, hogy a vád utal-e a szabálysértés alapját képező cselekvőségre, sőt annak sem, hogy a vádban írt tényállás ezt tartalmazza-e. Az ítéleti tényállásnak azonban már tartalmaznia kell, ha a bíróság azt súlyosító körülményként értékeli. Ez a kérdés a vádirati és az ítéleti tényállás „tettazonossága” körében vizsgálandó.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

81. BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

1. A Be. 571. § (2) bekezdése azt a kötelezettséget írja elő a bíróság számára, hogy az ott meghatározott feltételek teljesülése mellett – az ítélet történeti tényállásában megállapított összeg mértékéig – az előterjesztett polgári jogi igényt érdemben bírálja el. Ha az ítéleti tényállásban megállapított összeg mértékéig – a törvény által megkívánt előfeltételek megvalósulása ellenére – a bíróság az előterjesztett polgári jogi igényről (keresetszerű kérelemről) nem dönt, vagy annak érvényesítését – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 560. § (1) bekezdésében foglalt ok nélkül – egyéb törvényes útra utasítja, megsérti a 571. § (2) bekezdésének kötelező rendelkezését.

2. A másodfokú bíróság a Be. 590. § (7) bekezdése alapján hivatalból dönt a polgári jogi igényre vonatkozó ítéleti rendelkezésről mint járulékos kérdésről. E jogkörében a másodfokú bíróság pótolja az elsőfokú bíróság Be. 571. § (2) bekezdésének megsértését megvalósító mulasztását és az előterjesztett polgári jogi igényt elbírálja, ha arról az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.

Ugyanígy jár el akkor is, ha az elsőfokú bíróság a Be. 571. § (2) bekezdésében előírtak ellenére – a történeti tényállásban megállapított összeg erejéig – az előterjesztett és kétséget kizáróan tisztázott mértékű polgári jogi igény érvényesítését – a Be. 560. § (1) bekezdésében foglalt ok nélkül – egyéb törvényes útra utasította.

A harmadfokú bíróság a Be. 618. § (2) bekezdése alapján hivatalból dönt a polgári jogi igényre vonatkozó ítéleti rendelkezésről mint járulékos kérdésről.

E jogkörében a harmadfokú bíróság pótolja az elsőfokú bíróság Be. 571. § (2) bekezdésének vagy a másodfokú bíróság Be. 590. § (7) bekezdésének megsértését megvalósító mulasztását és az előterjesztett polgári jogi igényt elbírálja, ha arról az elsőfokú vagy másodfokú bíróság nem rendelkezett.

Ugyanígy jár el akkor is, ha az elsőfokú vagy a másodfokú bíróság a Be. 571. § (2) bekezdésében előírtak ellenére – a történeti tényállásban megállapított összeg erejéig – az előterjesztett és kétséget kizáróan tisztázott mértékű polgári jogi igény érvényesítését – a Be. 560. § (1) bekezdésében foglalt ok nélkül – egyéb törvényes útra utasította.

3. Amennyiben a Be. 571. § (2) bekezdésében megkívánt feltételek teljesültek, de az előterjesztett keresetszerű kérelem összecszerúsége az ítéleti tényállásban megállapított összeg mértékét meghaladja, a bíróság a polgári jogi igényt az ítéleti tényállás szerinti elkövetési érték, bűncselekménnyel okozott kár stb. összegének mértékéig érdemben elbírálja, az ezt meghaladó összegre előterjesztett követelés érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása mellett.

A Be. 571. § (2) bekezdése a törvényi feltétel fennállása esetén kötelezővé teszi a polgári jogi igény érdemi elbírálását; tehát ha a bűncselekménnyel okozott kár vagy vagyoni hátrány összegét, a bűncselekmény elkövetési értékét a bíróság ítéletében megállapította, úgy ennek az összegnek (értéknek) a mértékéig előterjesztett polgári jogi igényről nem dönten, vagy annak érvényesítését a Be. 560. § (1) bekezdésében foglalt feltételek hiányában egyéb törvényes útra utasítani a törvény megsértését valósítja meg.

A Be. 560. § (1) bekezdésében foglalt ok fennállása a Be. 571. § (2) bekezdésében foglaltak szerinti érdemi elbírálást kizárja. A Be. 560. § (1) bekezdés 1) pontja szerinti ok azonban a tényállásban megállapított összeg (érték) erejéig nem állhat fenn, mert ha a bíróság ítéletében a bűncselekménnyel okozott kár vagy vagyoni hátrány összegét, illetve a bűncselekmény elkövetési értékét meg tudta állapítani, annak mértékéig a polgári jogi igény érdemi elbírálása nem jár az eljárás befejezésének késleltetésével.

A Be. 580. § (1) bekezdés a) pontja szerint a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása ellen fellebbezésnek nincs helye. Ha az előterjesztett polgári jogi igényről a bíróság elmulasztott rendelkezni, akkor pedig nincs kimondott ítéleti rendelkezés, ami e tárgyban megfellebbezhető lenne. Az ítélet azonban bármely más okból fellebbezhető és a Be. 590. § (7)

bekezdése alapján a másodfokú bíróság hivatalból dönt az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben, valamint a szülői felügyeleti jogra és a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezésekről is.

A járulékos kérdésekben – így a polgári jogi igény tárgyában – az officialitás erejével előírt döntési kényszer azt jelenti, hogy a másodfokú bíróság orvosolja az elsőfokú bíróság tévedését, ha kell, pótolja annak törvénytörő mulasztását. Formális (kényelmi) szempontból nem lehet élni az egyéb törvényes útra utasítás törvényi felhatalmazásával akkor, ha a polgári jogi igény érdemi elbírálásának nincs törvényi akadály. Az elsőfokú ítéletet felülbíró másodfokú bíróság a 590. § (7) bekezdésében biztosított jogkörében szerez érvényt a 571. § (1) bekezdésében foglaltaknak, ha az elsőfokú bíróság az előterjesztett polgári jogi igényről annak ellenére nem határozott, hogy a keresetszerű kérelem jogalapját eldöntötte, és az összecszerúséget is megállapította, amikor elkövetési értéket, vagy okozott kárt rögzített a történeti tényállásban.

A Be. 590. § (7) bekezdésében meghatározott felülbírálat terjedelméből és a már említett officialitásból következik az is, hogy a másodfokú bíróság akkor is érdemben kell, hogy rendelkezzen a 571. § (2) bekezdésében előírtak szerint az előterjesztett polgári jogi igényről, ha az elsőfokú bíróság annak érvényesítését – a törvényi előfeltételek és tisztázottság ellenére – egyéb törvényes útra utasította. Egy ilyen – a jogalkotói akarattal kifejezetten ellenkező – ítéleti rendelkezés ugyanis a törvény sérelmével jár, és annak megváltoztatása a másodfokú bíróság feladata.

A magánfél által előterjesztett polgári jogi igény összecszerúságában meghaladhatja annak a kárnak, értéknek a mértékét, amelyet bűnösséget megállapító ítéletében az elsőfokú bíróság rögzített. A megállapított és követelt összegek különbözősége sem ok az egész polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítására, mert az ítéletben elfogadott összeg mértékéig azt az 571. § (2) bekezdése alapján meg kell ítélni azzal, hogy a követelés ezt meghaladó részének érvényesítését egyéb törvényes útra kell utasítani. A részbeni megítélés és részbeni egyéb törvényes útra utasítás az egész polgári jogi igény tekintetében ugyanis nem eredményez "ítélt dolgot", csupán elbírált részében.

Figyelemmel kell lenni ugyanakkor arra is, hogy ha az egyéb törvényes útra utasításnak a Be. 560. § (1) bekezdésében meghatározott olyan oka van, amely az ítéletben megállapított összeg (érték) tekintetében is fennáll (pl. a magánfélnek vagy a terheltnek nincs polgári perbeli jogképessége), az az érdemi elbírálást a tényállásban megállapított összeg (érték) erejéig is kizárja.

Ha a másodfokú bíróság az eljárást azért szünteti meg, mert a vádlott büntethetősége megszűnt, a Be. 607. § (2) bekezdésében foglaltak alapján az elsőfokú bíróság ítéletének a polgári jogi igény megállapítására vonatkozó rendelkezését hatályban tartja, ha ezekre nézve nem jelentettek be fellebbezést.

A fellebbviteli bíróság akkor sem bírálhatja el érdemben a tényállásban megállapított kár, vagyoni hátrány, elkövetési érték erejéig az előterjesztett polgári jogi igényt, ha az elsőfokú bíróság a Be. 571. § (2) bekezdés megsértésével mellőzte a rendelkezést annak tárgyában, vagy utasította annak érvényesítését – a Be. 560. § (1) bekezdésében foglalt ok hiányában – egyéb törvényes útra.

A Be. 617. §-ában és a 618. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel mindezek a harmadfokú bíróság eljárására is irányadók.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

83. BK vélemény az erőszakos többszörös visszaesőkről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Az erőszakos többszörös visszaeső olyan többszörös visszaeső, aki mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követett el [2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 459. § (1) bekezdés 31/c) pont]. Az erőszakos többszörös visszaesőt tehát az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítését megelőzően már két alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre. A személy elleni erőszakos bűncselekmények felsorolását a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontja tartalmazza. Az erőszakos többszörös visszaesőkénti elkövetés megállapítását csak a taxáció szerinti bűncselekmények miatti jogerős végrehajtandó szabadságvesztésre ítélet alapozza meg. A törvényi felsorolás értelmezéssel nem tágítható.

Az erőszakos többszörös visszaesés a többszörös visszaesés speciális esete, úgy is felfogható, mint egy különös többszörös visszaesői kategória az erőszakos személy elleni bűncselekmények körén belül. A Btk. 459. § (1) bekezdés 31/c) pontja szerinti meghatározás tehát szükségképpen magába foglalja a többszörös visszaesőkénti elítélés minden elemét azzal a többlettel, hogy már a visszaesést megalapozó, egy korábbi elítélés is személy elleni bűncselekmény miatt történt. A lényeg a visszaesőkénti elkövetés ténye, amely feltételezi a törvény által megkívánt hároméves időbeli kapcsolatot is.

Nem állapítható meg az erőszakos többszörös visszaesőkénti elkövetés, ha az elkövetőt az elbírálás alapjául szolgáló személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetését megelőzően már visszaesőként, különös visszaesőként, vagy akár többszörös visszaesőként elítélték ugyan, de ezek nem személy elleni erőszakos cselekmények miatt történtek. Ilyen esetben az újabb – személy elleni erőszakos bűncselekmény miatti – elítélés is csak az „egyszerű” Btk. 459. § (1) bekezdés 31/b) pontja szerinti többszörös visszaesői elkövetés megállapítását alapozhatja meg.

Az erőszakos többszörös visszaesést az sem alapozza meg, ha a többszörös visszaesőnek minősülő elkövető nagyszámú – több évre visszamenő – elítélései között valamely három évnél korábban történt elítélés tartalmaz személy elleni bűncselekményt, de úgy, hogy az a büntetés kiállítására vagy végrehajthatóságának megszűnésére figyelemmel visszaesést, többszörös visszaesést közvetlenül – az új elbírálendő cselekményhez viszonyítva – nem alapoz meg. Tehát a többszörös visszaeséshez vezető láncolatossá elítélések – a személy elleni erőszakos bűncselekmények miatti elítélések egymáshoz viszonyított három évnél hosszabb ideje esetén – sem vezetnek a Btk. 459. § (1) bekezdés 31/c) pontja szerinti elkövetői minőséghez.

A személy elleni erőszakos bűncselekmények miatti alapelítélést, a visszaesőkénti elítélést, mint a többszörös visszaesőkénti elítélés feltételeit mindig egymáshoz képest kell vizsgálni. Ennek megfelelően a háromévi időtartamnak a személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés büntetés kitöltésétől, vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetéséig kell eltelnie ahhoz, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 31/c) pontjának előzményeképpen a visszaesőkénti elítélés jelentőséggel bírjon. Úgyszintén a személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt történt visszaesőkénti elítélés kitöltésétől vagy végrehajthatóságának megszűnésétől kell számítani az újabb három esztendő, amelyen belül kell megvalósulnia annak az újabb (harmadik) személy elleni erőszakos bűncselekménynek, amely – a felsorolt előzményekre figyelemmel – a Btk. 459. § (1) bekezdés 31/c) pontja szerinti erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozza.

Az erőszakos többszörös visszaesői minősítést valamennyi, a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontjában felsorolt személy elleni erőszakos cselekmény elkövetőjével szemben alkalmazni kell, ha annak feltételei fennállnak.

Az erőszakos többszörös visszaesés megállapításához szükséges, de egyben elegendő, ha a Btk. 459. § (1) bekezdés 31/c) pontjában a minősítéshez megkívánt „mindhárom” alkalom közül a harmadik személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetése valósul meg úgy, hogy a korábbi két – alap, és visszaesőkénti elítélés – a 2009. évi LXXX. törvény hatályba lépése előtt történt, de a 2009. augusztus 9. után megvalósítottához képest a második elítélésben kiszabott szabadságvesztés kiállításától, vagy végrehajthatóságának megszűnésétől a legújabb személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetéséig a három év még nem telt el.

Az erőszakos többszörös visszaesőre a törvény általános része (Btk. 90. §) szigorúbb jogkövetkezményeket rendel. A súlyosabb rendelkezések részben megegyeznek a többszörös és különös visszaesőkre előírtakkal, de a büntetés enyhítésének kizárása, csak ezzel az elkövetői kategóriával szemben hatályosul.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

84. BK vélemény A pénzbüntetés ügydöntő határozatban engedélyezett részletekben történő megfizetéséről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Ha a bíróság az ügydöntő határozatban a pénzbüntetés részletekben történő megfizetését engedélyezi [2012. évi C. törvény 50. § (4) bekezdés], a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 42. § (1) és (2) bekezdése alapján sem újabb részletfizetés, sem halasztás engedélyezésére nem kerülhet sor.

A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.) 50. § (4) bekezdése szerint a bíróság az ügydöntő határozatában – az elkövető vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel – rendelkezhet úgy, hogy az elkövető a pénzbüntetést legfeljebb két éven belül havi részletekben fizetheti meg.

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 292. § (2) bekezdése a pénzbüntetés végrehajtásának rendjét akként szabályozza, mely szerint az elítéltnak a pénzbüntetést legkésőbb a gazdasági hivatal felhívásának kézbesítésétől számított tizenöt napon belül, ha a bíróság halasztást vagy részletfizetést engedélyezett, a bíróság által megállapított időpontig vagy meghatározott részletben kell megfizetnie.

Ezzel összefüggésben a fogva tartott személy esetében a büntetőeljárás lefolytatása, továbbá a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról szóló 9/2018. (VI. 11.) IM rendelet 51. § (1) és (2) bekezdése előírja, hogy a kiszabott pénzbüntetés megfizetésére a GH azzal hívja fel az elítéltet, hogy a pénzbüntetést a felhívás kézhezvételétől számított tizenöt napon belül fizesse be a bíróság nevére nyitott központosított beszedési számlájára. Ugyanakkor, ha a tanács elnöke az ügydöntő határozatában részletfizetést vagy az ügydöntő határozat kihirdetése után nyomban előterjesztett kérelemre a pénzbüntetés megfizetésére halasztást vagy részletfizetést engedélyezett, a GH a felhívásban a tanács elnöke által meghatározott időpontot vagy időpontokat jelöli meg a befizetés határidejéül.

A 2013. július 1. napjától hatályos büntető anyagi jogi szabály az ügydöntő határozatot hozó bíróság számára változatlanul lehetővé teszi a pénzbüntetés részletekben történő megfizetéséről és a – legfeljebb kétéves – törlesztő időről történő hivatalbóli döntést.

Ez esetben a bíróság ügydöntő határozatában rögzíti a befizetés határidejéül megjelölt időpontokat és a havonta fizetendő összeget.

A részletfizetés olyan, havonta fizetendő összegben engedélyezhető, amely osztható a pénzbüntetés ítéletben megállapított egynapi tétel összegével.

Amennyiben a bíróság ügydöntő határozata a Btk. 50. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezést nem tartalmazza, az elítélt – annak valószínűsítése mellett, hogy a pénzbüntetés azonnali vagy egy összegben való megfizetése a büntetés célján túlmenő, magának vagy tartásra szoruló hozzátartozóinak jelentős anyagi nehézséget okozna és megalapozottan feltehető, hogy az elítélt a meghosszabbított határidőben fizetési kötelezettségének pontosan eleget tesz – kérheti, hogy a pénzbüntetést részletekben, vagy későbbi időpontban fizesse meg.

Ebben az esetben a bíróság az elítélt részére a pénzbüntetés megfizetésére legfeljebb három hónapi – egy esetben fontos okból legfeljebb további három hónappal meghosszabbítható – halasztást, illetve két éven belüli részletekben történő megfizetését engedélyezheti [Bv. tv. 42. § (1) és (2) bekezdés].

Ez utóbbi, a Bv. tv. III. Fejezetében a bíróság feladatait szabályozó, az elítélt kérelmének alapuló büntetés-végrehajtási rendelkezés nem azonos a Btk. 50. § (4) bekezdésében meghatározott – bíróság által hivatalból alkalmazható – büntető anyagi jogi rendelkezéssel. Az anyagi jogi rendelkezés megváltoztatására – az ügydöntő határozatban a pénzbüntetés részletekben való megfizetésétől eltérő részletfizetés vagy a pénzbüntetés megfizetésére halasztás engedélyezésére – a Bv. tv. alapján nincs lehetőség.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

87. BK vélemény

A szabálysértések érték-egybefoglalásáról

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A 2012. évi II. törvény 177. § (6) bekezdése alapján az (1) bekezdés a)–c) pontjában, valamint az (1a) bekezdésében megjelölt szabálysértések érték-egybefoglalása folytán létrejött bűncselekmény törvényi egység, amely az egybefoglalt érték (kár, vagyoni hátrány) szerint minősül.

A folytatólágosság [2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 6. § (2) bekezdése] törvényi fogalmából következően bűncselekmény és szabálysértés folytatólágos egységet nem alkothatnak. Érték-egybefoglalás tárgya csak szabálysértés lehet.

1. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs.tv.) 177. § (6) bekezdése szerint az elkövetési érték, kár, illetve okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdés a)–c) pontjában, valamint az (1a) bekezdésben meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el. Nincs helye érték-egybefoglalásnak, ha az üzletszerű elkövetés megállapítható. Ezzel összhangban a Btk. 462. § (4) bekezdés a) pontja alapján bűncselekmény valósul meg, ha az ugyanazon elkövető által, egy éven belül elkövetett és együttesen elbírált ugyanolyan tulajdon elleni szabálysértés esetén a dolog értéke, az okozott kár, illetve az okozott vagyoni hátrány az ötvenezer forintot érték-egybefoglalás folytán meghaladja. E rendelkezésekből az következik, hogy a bűncselekmény megállapítása végett a szabálysértések érték-egybefoglalása nemcsak lehetőség, hanem kivételt nem tűró kötelező szabály, amennyiben tehát az érték-egybefoglalás anyagi jogi és eljárásjogi feltételei fennállnak: bűncselekmény megállapításának van helye.

2. A szabálysértések érték-egybefoglalása csak a jogszabályban meghatározott cselekményekre vonatkozik. További feltétel, hogy csak az ugyanolyan szabálysértések érték-egybefoglalására kerülhet sor, ilyenek pedig azok tekintendők, amelyek ugyanabban a törvényi tényállásban vannak meghatározva.

A Szabs.tv. 177. § (1) bekezdés a)–c) pontjaiban, valamint az (1a) bekezdésben meghatározott tulajdon elleni szabálysértések körében kizárt tehát a lopásnak más törvényi tényállásban meghatározott cselekménnyel (pl. sikkasztással, csalással, hűtlen kezeléssel stb.) történő érték-egybefoglalása.

Szabálysértésnek és bűncselekménynek az érték-egybefoglalására nincs törvényes lehetőség. A jogszabály kizárólag a szabálysértéseknek egymással történő érték-egybefoglalását írja elő, következésképpen, ha a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó értékre nézve elkövetett valamely cselekmény tekintetében a törvényben meghatározott olyan körülmény áll fenn, amely a cselekményt kiemeli a szabálysértés köréből és

bűncselekményként értékeli: ennek érték-egybefoglalása kizárt, ugyanis nem kerülhet szóba szabálysértés és bűncselekmény egymással történő érték-egybefoglalása.

3. A jogszabály a szabálysértések bűncselekménnyé minősítése céljából történő érték-egybefoglalásra ad lehetőséget, ezért ebből a szempontból kizárólag olyan szabálysértések kerülhetnek szóba, amelyeknek – mint szabálysértéseknek – a büntethetősége elévülés folytán nem szűnt meg. Azokat a szabálysértéseket tehát, amelyek a Szabs.tv. 6. §-ában foglalt rendelkezések értelmében már elévültek, s ezért a felelősségre vonásnak nincs helye, az érték-egybefoglalás szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

4. A szabálysértések érték-egybefoglalásának célja és rendelkezése, hogy ezáltal az egybefoglalt érték (kár, vagyoni hátrány) alapján lehessen a cselekményt elbírálni. A törvény ugyanis az absztrakt társadalomra veszélyesség szempontjából azonosnak tekinti, ha az elkövető több, viszonylag kisebb érték (kár, vagyoni hátrány) tekintetében követ el tényállászerű cselekményeket, vagy pedig egyetlen elkövetési magatartással okozza ugyanazt az eredményt. Érték-egybefoglalásra azonban sor kerülhet olyan esetekben is, ha a különböző cselekmények elkövetése folytán jelentkező összesített érték (kár, vagyoni hátrány) nem haladja meg a szabálysértés és a bűncselekmény elhatárolása szempontjából a Btk. 459. § (6) bekezdés a) pontjában megjelölt értékhatárt.

Ha az elkövető azonos tulajdon elleni szabálysértéseket rendszeres haszonszerzésre törekedve követ el és ezért az üzletszerűség megállapítható, úgy az üzletszerűség minősítő körülménye folytán a Btk. Különös Részében előírt tényállásoknak megfelelően az elkövetett szabálysértések számának megfelelő rendbeliségű vagyon elleni vétség megállapítása indokolt. Az üzletszerűség az érték-egybefoglalást megelőzi.

A Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés j) pontja szerint a folytatólagosság fogalmára a Btk. által az általános részben meghatározottakat a szabálysértések tekintetében is alkalmazni kell. A Btk. 6. § (2) bekezdése a folytatólagosság feltételeként azt kívánja meg, hogy az elkövető ugyanolyan bűncselekményt kövessen el egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközökben többször. A folytatólagosság egységének törvényi előfeltétele tehát az, hogy a részselekmények önállóan is bűncselekményt valósítsanak meg, szabálysértések esetén értelemszerűen mindez ugyanolyan szabálysértésekre vonatkozik. Amennyiben több szabálysértés rövid időközökben azonos sértett sérelmére valósul meg, úgy a folytatólagosság egységébe tartoznak, illetve a Szabs.tv. 177. § (6) bekezdése szerinti érték-egybefoglalás alapján minősülhetnek bűncselekménynek. Nem törvényes azonban, ha az azonos sértett sérelmére rövid időközökben elkövetett szabálysértéseket és bűncselekményeket a folytatólagosság egységébe vonnak, és azokat az egyes részselekmények összesített értéke szerint bűncselekményként értékelik. Bűncselekmény és szabálysértés együttesen nem alkothatnak folytatólagosságot, mivel a Btk. 6. § (2) bekezdése a részselekmények önálló bűncselekményi természetét kívánja meg. Erre figyelemmel nem tartható fenn a BH 2002.210. számú eseti döntésben kifejtett álláspont.

5. Az érték-egybefoglalás eljárásjogi feltétele, hogy a bíróság az elkövető által megvalósított és az érték-egybefoglalás szempontjából figyelembe jövő szabálysértéseket egy eljárás keretében bírálja el.

6. Ha a bíróság az ugyanazon elkövető által véghez vitt több szabálysértés tekintetében a bűncselekmény megállapítása végett érték-egybefoglalást alkalmaz: a több, önállóan szabálysértést megvalósító cselekmény egy rendbeli bűncselekményt alkot. Az érték-egybefoglalás tehát a bűnhalmazat megállapítását kizáró törvényi egységet eredményez.

A törvényi egységet alkotó érték-egybefoglalás következményeként olyan esetben, ha a bíróság az elkövető által megvalósított ugyanabban a törvényi tényállásban meghatározott szabálysértéseket a bűncselekmény megállapítása végett egybefoglalja, az így létrejött bűncselekmény minősítése az érték-egybefoglalás folytán összesített értékhez (kárhoz, vagyoni hátrányhoz, adóbevétel csökkenéséhez) igazodik. A szándékosan elkövetett tulajdon elleni szabálysértések körében, ha az elkövető több, egyenként a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó érték tekintetében (kárt, vagyoni hátrányt okozó) lopást, sikkasztást, csalást, hűtlen kezelést, szándékos rongálást, jogtalan elsajátítást valósít meg, és az érték-egybefoglalás folytán jelentkező érték (kár, vagyoni hátrány) az 50 001 forintot meghaladja, de az 500 000 forintot nem haladja meg: (kisebb kárt, vagyoni hátrányt okozó) vétséget [Btk. 370. § (2) bekezdés a) pont, 371. § (2) bekezdés a) pont, 372. § (2) bekezdés a) pont, 373. § (2) bekezdés a) pont, 376. § (2) bekezdés a) pont, 378. § (1) bekezdés], illetve pénzmosás büntettét [Btk. 399. § (4) és (5) bekezdés] kell megállapítani.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

90. BK vélemény

A pótmagánvádas eljárás gyakorlati tapasztalatai alapján felmerült egyes jogértelmezést igénylő kérdésekről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A pótmagánvadás benyújtására vonatkozó rendelkezések körében felmerült kérdések

1. Ha a feljelentést elutasító vagy az eljárást megszüntető határozat elleni panaszt elutasító ügyészségi határozat nem utal a pótmagánvádlói fellépés lehetőségére, illetőleg arra, hogy a vádindítványt két hónapon belül kell benyújtani, a vádindítvány az igazolásra nyitva álló objektív határidőn belül nyújtható be.

A Be. 371. § (1) és (2) bekezdése a sértett felé tájékoztatási kötelezettséget ír elő: ha a panaszt elbíráló ügyészség a sértettnek a feljelentést elutasító vagy a nyomozást megszüntető határozat elleni panaszát elutasította, a sértettet tájékoztatnia kell a pótmagánvádlóként történő fellépés feltételeiről, valamint jogairól és kötelezettségeiről, így – egyebek mellett – arról, hogy költségkedvezmény engedélyezése érdekében kérelmét miként terjesztheti elő.

Ha az ügyészség a törvény e rendelkezése ellenére nem oktatja ki a sértettet a pótmagánvádlói fellépés lehetőségéről és annak mikéntjéről, emiatt a sértett e lehetőségéről később szerez tudomást, és a pótmagánvádlókénti fellépéséhez biztosított lehetőségeket és cselekményeket (irattanulmányozás, képviselő meghatalmazása, vádindítvány megszerkesztése és annak az eljárás ügyészséghez történő

benyújtása) a panaszt elutasító ügyészégi határozat kézbesítésétől számított két hónapon túl teljesíti: az általános szabályok szerint igazolásnak van helye.

A sértett az ügyészégi tájékoztatás hiányában általában nincs abban a helyzetben, hogy eldöntse: kíván-e pótmagánvádlóként fellépni. Ha emiatt a határidőt önhibáján kívül elmulasztja, ám igazolási kérelmet terjeszt elő, amely a Be. 139. §-ában foglaltaknak megfelel, a három hónapos objektív (jogvesztő) határidőn belül benyújtott vádindítványt az igazolási kérelemre vonatkozó szabályok szerint kell megvizsgálni, és határozni arról, hogy az elkésett-e [Be. 794. § (1) bekezdés *a*) pont].

Mindebből következően, ha a feljelentést elutasító vagy az eljárást megszüntető határozat elleni panaszt elutasító ügyészégi határozat nem utal a pótmagánvádlói fellépés lehetőségére, illetve arra, hogy a vádindítványt két hónapon belül lehet benyújtani, a vádindítvány elkésettség címén nem utasítható el.

Három hónapon túl azonban a vádindítvány benyújtásának még igazolási kérelemmel együtt sincs helye, mert e határidő objektív, a törvény ettől nem enged eltérést. Másrészt „a pótmagánvádló méltányos elbíráláshoz fűződő érdeke mellett, és azzal szemben álló másik jogos érdeke is érvényesül: a bűncselekmény elkövetésével vádolt személy érdeke ahhoz, hogy a törvényben meghatározott időn belül végérvényesen eldőljön, kell-e tartania az ellene indult büntetőeljárás további folytatásától” [BH 2004.457.].

A fentiekkel ellentétben azonban, ha az ügyészség a panaszt elutasító határozatában tévesen tájékoztatta a sértettet arról, hogy az ügyben pótmagánvádlóként léphet fel, a vádindítványt ez nem teszi törvényessé [BH 2007.221.].

A fentiek megfelelően irányadók abban az esetben is, ha az ügyészség ejti a vádat [Be. 539. § (1) bekezdés], és a sértett a bíróságnak a Be. 539. § (3) és (4) bekezdése alapján adott tájékoztatása alapján kíván fellépni pótmagánvádlóként [Be. 796. § (1) és (2) bekezdés].

2. A Be. 791. § (1) bekezdésében meghatározott két hónapos, illetve a 796. § (2) bekezdésében meghatározott tizenöt napos határidő nem hosszabbítható meg.

A vádindítvány benyújtására, illetve vádejtés esetén a vád további képviselőjére vonatkozó bejelentésre nyitva álló határidő nem hosszabbítható meg, mivel ilyen lehetőséget a törvény nem tartalmaz. Ha azonban a határidőn túli, késedelmes benyújtást a pótmagánvádló (jogi képviselője) az igazolásra vonatkozó általános szabályok szerint kimenti (önhiba hiánya), az igazolási elbírálásának szabályai alapján a bíróságnak nem kell feltétlenül elutasító határozatot hoznia. Az igazolásra nyitva álló – jogvesztő – három hónapon túl azonban a vádindítványt el kell utasítani.

3. Ha a panaszt elkésettsége miatt utasítja el az ügyészség, az ezt követően benyújtott vádindítvány nem jogosulttól származik, azaz úgy kell tekinteni, hogy pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye [Be. 794. § (1) bekezdés *c*) pont].

A jogintézmény a feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén kizárólag a nyomozati szakban igénybe vehető jogorvoslati fórumrendszer teljes kihasználását követően alkalmazható. Amennyiben az ügyészség a panaszt elkésettség okán, érdemi vizsgálat nélkül utasította el [Be. 370. § (5) bekezdés], a sértett nem merítette ki a panasz jogintézményének lehetőségét, ugyanis a számára nyitva álló határidő alatt nem terjesztette azt elő, és így az ügyészség nem is kerülhetett

abba a helyzetbe, hogy érdemi döntést hozzon. Helyes tehát a vádindítvány elutasítása a bíróság részéről, azonban annak jogcíme nem az elkésettség, hanem a Be. 567. § (1) bekezdés *c*) pontja, illetve 794. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján a törvényes feltételek hiánya. Önmagában a pótmagánvádló ugyanis nem elkésett, hanem a pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye, azaz a törvényben kizárt, mivel a törvényben előírt jogorvoslati lehetőségek igénybevételenek elmaradása miatt a vádindítvány benyújtására nem volt joga.

4. Anyagi halmazat esetében nem felel meg a törvényesen előterjesztett vád követelményének, ha a sértett olyan cselekmények miatt is vádindítványt nyújt be, amelyekkel kapcsolatban korábban nem született elutasító (megszüntető, részbeni megszüntetésről szóló) határozat.

Ha a feljelentés szerint alaki halmazatban álló több bűncselekményről van szó, nincs jelentősége annak, hogy a nyomozó hatóság (ügyészség) csak egy bűncselekmény vonatkozásában hoz elutasító vagy megszüntető határozatot.

Anyagi halmazatnál azonban, ha a megszüntetés csak egy bűncselekményre vonatkozik, pótmagánvádló emelésére csak emiatt van lehetőség, míg a többi vonatkozásában a nyomozó hatóságtól újabb határozat hozatalát kell kezdeményezni.

Előfordulhat az is, hogy kimarad a teljes nyomozati szakasz, és a bíróságtól kéri az eljárás lefolytatását, akkor a válasz egyértelműen csak elutasítás lehet. Elfogadható megoldás az is, hogy a határozatban egyes cselekmények vonatkozásában, ahol a feltételek maradéktalanul fennállnak, sor kerül a vádindítvány elfogadására, egyéb cselekmények esetében pedig az elutasításra.

5. Nem akadály a vádindítvány benyújtásának, hogy a vádlott a nyomozás során nem volt gyanúsított.

A Be. 787. § (2) bekezdés *a*) és *b*) pontja szerint a sértett az e törvényben meghatározott esetekben pótmagánvádlóként léphet fel, ha az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította, vagy az eljárást megszüntette.

A Be. 790. § (1) és (2) bekezdése rendelkezik részletesen a pótmagánvádat lehetővé tevő feltételekről. Eszerint a feljelentés elutasítását követően csak a Be. 381. § (1) bekezdés *a*)–*c*) és *g*) pontja (a feljelentés tárgyát képező cselekmény nem bűncselekmény, a bűncselekmény gyanúja hiányzik, az elkövető büntethetőségét, illetve a feljelentett cselekmény büntetendőségét kizáró ok – kivéve gyermekkor vagy kóros elmeállapot, valamint a feljelentett cselekmény nem közvéderő üldözendő bűncselekmény) esetén van helye pótmagánvádnak. Ezekben az esetekben a feljelentett személy gyanúsítottként történt kihallgatására nem került sor, a feljelentett az eljárásról sem szerzett tudomást, és az is gyakori, hogy a feljelentés nem meghatározott személy ellen irányult.

Az eljárás megszüntetése esetén a panasz elutasítását követően a sértett pótmagánvádlóként akkor léphet fel, ha a nyomozást a 398. § (1) bekezdés *a*)–*d*) és *i*) pontja, illetve (2) bekezdés *a*) és *e*) pontja alapján szüntették meg.

A Be. 398. § (1) és (2) bekezdésének hivatkozott pontjai: (1) bekezdés *a*) pont a cselekmény nem bűncselekmény (ez kiderülhet a nyomozati cselekmények alapján akkor is, ha a gyanúsított kihallgatására még nem került sor), *b*) pont: nem a gyanúsított követte el a bűncselekményt (ez is kiderülhet a gyanúsított kihallgatása nélkül,

nyomozati cselekmények alapján. A megszüntetés előtt ilyenkor nem kell a gyanúsítottat kihallgatni),

c) pont: a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése (mindkét esetben van gyanúsított személy),

d) pont: az elkövető büntetendőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizáró ok (kivéve gyermekkor és kóros elmeállapot) állapítható meg (a legtöbb esetben van gyanúsított, mert a büntetendőséget kizáró okot a személyére konkretizálva kell megállapítani),

i) pont: a cselekmény nem közvérdra üldözendő bűncselekmény (általában van gyanúsított).

(2) bekezdés *a)* pont: a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem állapítható meg, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el,

e) pont: olyan bűncselekmény miatt, amelynek az elkövetett jelentősebb tárgyi súlyú bűncselekmény mellett az elkövető felelősségre vonása szempontjából nincs jelentősége (mindkét esetben van gyanúsított személy).

A pótmagánvád emelésének tehát – az adott törvényi szabályozás alapján – nem minden esetben előfeltétele az, hogy a megvádolt személy a nyomozás során gyanúsítottként szerepeljen. A feljelentés elutasítása esetén a feljelentett személy sohasem hallgatható ki, mert a gyanúsítottként történő kihallgatás feltétele a bűncselekmény megalapozott gyanúja [Be. 385. § (1) bekezdés], márpedig ez a feljelentés elutasítását alapvetően kizárja.

A nyomozás megszüntetésének azon esetei, amelyek után pótmagánvád emelhető, illetve a pótmagánvádlókénti fellépés nem kizárt részben ugyancsak a gyanúsított nyomozati kihallgatása nélkül történhetnek meg. Ha a nyomozás során beszerzett bizonyítékok alapján a feljelentettel vagy más személlyel szemben megalapozottá válik a gyanú, gyanúsítottkénti kihallgatására kerül sor. Az elrendelt nyomozások egy részében azonban a beszerzett adatok a feljelentésben foglaltakat nem támasztják alá, vagy nem az abban megjelölt személy elkövetésére utalnak. Ezekben az esetekben a nyomozás megindul, az adatok összegyűjtésére sor kerül, ám konkrét személlyel szemben fennálló megalapozott gyanú hiánya miatt gyanúsított kihallgatása nélkül az eljárás megszüntetésére kerül sor. Az ilyen megszüntetések esetében a nyomozó hatóság (vagy az ügyészség) mérlegeli, hogy a beszerzett adatok a megalapozott gyanúhoz, ekként a megjelölt személy gyanúsítottkénti kihallgatásához elégségesek-e, és nemlegesen dönt.

A sértett azonban – mint pótmagánvádló –, a számára sérelmes jogerős megszüntető határozat után pótmagánvádat nyújthat be a bíróságon a nyomozó hatóság által meg nem gyanúsított személlyel szemben.

A Be. 6. § (1) bekezdése szerint a bíróság vád alapján ítélkezik. A vádirat törvényes elemeiről a Be. 422. § (1) bekezdése rendelkezik. A vád ezen fogalmi meghatározása kizárólag a vádemelés törvényességét rögzíti, nem érinti a vádemelés előtti eljárás törvényességét (pl. a nyomozási határidők be nem tartása vagy más eljárási szabálysértések).

Az eljárás felfüggesztése esetén [Be. 394. § (1) bekezdés *a)* pont] nincs arra törvényi lehetőség, hogy a sértett pótmagánvádlóként lépjen fel.

II. A pótmagánvád elutasítása vagy elfogadása körében felmerült kérdések

1. A sértett – pótmagánvádlóként – büntetőjogi igényét a Be. 787. § (3) bekezdés *c)* pontjára figyelemmel akkor érvényesítheti, ha jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette, lényegében passzív alanya a közvérdra üldözendő bűncselekménynek, vagy a tényállás eredményt tartalmaz. Ez felel meg a sértett általános fogalmának (Be. 50. §). A Be. 787. § (3) bekezdés *d)* pontja szerint akkor is kizárt a pótmagánvád, ha a sértett az állam vagy közhatalmat gyakorló szerv, vagyis az adott bűncselekmény alapvetően az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, s a természetes vagy jogi személyt érintő jogsérelem csupán áttételesen következik be. Ennek megfelelő rendelkezést tartalmaz a 4/2015. BJE határozat is. Nem léphet fel pótmagánvádlóként így az állami vállalat, egyéb állami gazdálkodó szerv vagy költségvetési szerv sem [42/2005. (XI. 14.) AB határozat].

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezet hitelezője a Btk. 404. § (1), (2) és (4) bekezdésébe ütköző csődbűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban nem sértett. Ezért magánfélként polgári jogi igényt nem érvényesíthet, és pótmagánvádlóként sem léphet fel (6/2018. BJE határozat).

A Be. – eltérően a sértettnek biztosított magánvádlói [Be. 53. § (1) bekezdés] és magánféli (Be. 56. §) jogosultságra vonatkozó rendelkezésektől – nem határozza meg kifejezetten a sértett pótmagánvádlókénti igényérvényesítésének anyagi jogi kereteit [tekintve a Be. 787. § (2) és (3) bekezdésétől, valamint egyes, külön eljárásokra vonatkozó rendelkezésektől]. Ez azonban nem jelenti, hogy e vonatkozásban nincsenek – a Be.-ből levezethető – további korlátok.

A Be. 53. § és az 54. § összevetéséből következően magánindítványra büntetendő, és egyben magánvádra üldözendő (tehát magánvádas) bűncselekmények esetében nincs helye pótmagánvádnak. Ezért pótmagánvádnak csak a közvérdra üldözendő bűncselekmények esetében van helye.

Pótmagánvádlóként a sértett (értelemszerűen az adott bűncselekmény sértettje) jogosult fellépni. A Be. 50. §-a alapján sértett az, akinek a jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette. Sértett s ekként [a Be. 700. § (5) bekezdése szerinti esetet kivéve] pótmagánvádló természetes vagy jogi személy egyaránt lehet.

A Btk. 4. § (2) bekezdése alapján a bűncselekmény fogalma önmagában is feltételez valamilyen jogsértést, illetve veszélyeztetést. Kétségtelen az is, hogy minden bűncselekménynek van valamilyen következménye akár a szűkebb, akár a tágabb környezetre. Mindez azonban nem jelenti, hogy minden bűncselekménynek feltétlenül van eljárásjogi (természetes, illetve jogi személy, ekként pótmagánvádlókénti fellépésre jogosult) sértettje.

Ha a törvényi tényállás a sértettre nézve közvetlen sérelmet nem jelent, ezért az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, s esetleges következménye konkrét természetes, vagy jogi személyre nézve csupán áttételes. Ebben az esetben pótmagánvádnak nincs helye [Be. 787. § (3) bekezdés *c)* és *d)* pontja].

Ha a törvényi tényállás passzív alanyt (aki szükségképpen természetes személy) tartalmaz, akkor az őt ért sérelem közvetlen, ezért egyben az eljárásjogi sértetti jogosultságot is megalapozza. Ugyanígy, ha a törvényi tényállás eredményt tartalmaz, ez esetben is

(akár passzív alanyiség nélkül is) fennállhat a sértetti jogosultság, illetve a pótmagánvádlókénti fellépés lehetősége.

Körülmekintően kell vizsgálni, különösen utóbbi esetben, hogy a sértetti igény alapja a személyében való érintettség nélkül csupán egyszerű károsulti, vagyoni jogi érdek, avagy az adott, bűncselekménnyé nyilvánításban megtestesülő, büntetőjogi érdekhez szorosan kötődő, abban gyökerező olyan jog- vagy jogos érdekbeli közvetlen sérelem, illetve veszélyeztetettség, amely az adott (természetes vagy jogi személy) sértettre konkretizált és közvetlen. Erre utal egyébként a Be. 791. § (2) bekezdése is, amikor a sértettnek „az ellene elkövetett bűncselekményre” vonatkozó iratok megismerésének lehetővé tételét írja elő.

A törvény ezért a közvetlen sérelem hiányában zárja ki a sértett pótmagánvádlóként történő fellépését.

A kizárólag károsulti, vagyoni jogi érdek, illetve igény érvényesítésének ugyanis nem feltétele a bűnösség megállapítása, a pótmagánvád pedig nem a polgári jogi igény érvényesítésének újabb útja, hanem a büntetőigény érvényesítésének korrekciós eszköze. Ezért a vádindítványban felrótt bűncselekmények esetében mindig külön-külön, konkrét törvényi tényállásonként vizsgálendő, hogy pótmagánvádnak, ekként a sértett általi büntetőigény érvényesítésének helye van-e. Ennek eredményeként dönthető el ugyanis, hogy az adott bűncselekmény esetében a vád jogosulttól származik-e.

2. Ha olyan bűncselekmény miatt nyújtottak be vádindítványt, vagy a vád ejtése esetén annak további képviselőre vonatkozó nyilatkozatot, amely miatt a pótmagánvád kizárt, a vádindítványt, illetve a sértetti nyilatkozatot a Be. 794. § (1) bekezdés c), illetve 799. § (1) bekezdés c) pontjára alapítottan, mivel a törvény alapján pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye, kell elutasítani.

Az arra nem jogosulttól származó vád az általános szabályok szerint az eljárás megszüntetését eredményező körülmény [Be. 567. § (2) bekezdés c) pontja]. Az elsőfokú bíróságnak – ha ezt észleli – ez okból kell elutasítania a vádindítványt, illetve a vád képviselőre vonatkozó sértetti nyilatkozatot.

Ha azonban a fellebbezési eljárásban észleli a bíróság, hogy a vádindítványt arra nem jogosult emelte, a Be. 607. § (1) bekezdése alapján kell az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezni és az eljárást megszüntetni.

Ugyanez irányadó a felülvizsgálati eljárásban is [Be. 649. § (2) bekezdés c) pontja].

Ezen túlmenően azonban a felülvizsgálati eljárásban a vád törvényességével kapcsolatos egyéb kifogások már nem érvényesíthetők.

3. Pótmagánvadás eljárásban a bíróságnak elsődlegesen abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy a bírósági eljárás lefolytatásának alaki (eljárásjogi) feltételei fennállnak-e. Eljárásjogi akadályok hiányában kerülhet sor a büntetőjogi felelősség anyagi jogi megalapozottságának vizsgálatára, és a büntetőjogi felelősség tekintetében anyagi jogerőhatással bíró, érdemi határozat meghozatalára.

Nem bűncselekmény hiánya miatt kell megszüntetni az eljárást, hanem a Be. 794. (1) bekezdés d) pontja alapján a vádindítványt el kell utasítani, ha a vád az alaki vagy tartalmi követelményeknek nem felel meg. Utóbbiról akkor van szó, ha nem tartalmazza a Be. 793. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakat [értelemszerűen a Be. 422. § (1) bekezdés a)–c) pontjaiban előírt törvényes elemeket],

s ennek folytán anyagi jogi következtetés levonására alkalmatlan.

Ha azonban a bíróság azt észleli, hogy a vád a törvényi kellékeknek megfelelően előterjesztett ugyan, de a vádindítványban szereplő történeti tényállás nem bűncselekmény, eljárást megszüntető határozatot kell hozni.

Ha a bíróság azt észleli, hogy a büntethetőség elévült, az általános szabályok szerint ez megszüntető ok. Az elévülés megállapítása tartalmi vizsgálatot jelent. Feltételezve, hogy a vád alakilag törvényes, és ezért nincs ok az elutasításra, elévülés észlelése esetén a helyes döntés az eljárás megszüntetése a Be. 492. § (1) bekezdés c) pontja alapján.

Ha a megszüntető okot a másodfokú bíróság észleli, az elsőfokú határozatot megváltoztatva, a Be. 606. §-a alapján az eljárást megszüntető határozatot maga hozza meg.

4. Ha az elsőfokú bíróság törvénytől utasította el a vádindítványt, vagy a vád további képviselőre vonatkozó sértetti nyilatkozatot a végzését hatályon kívül kell helyezni, és az eljárás folytatására kell utasítani.

A Be. 608. § (1) bekezdés e) pontja szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a bíróság a 492. § (1) bekezdés c)–d) és i) pontjában, valamint a (2) bekezdésében, vagy az 567. § (1) bekezdés a)–b) és g) pontjában, valamint (2) bekezdésében meghatározott valamely ok törvénytől megállapítása miatt az eljárást megszüntette. A Be. 567. § (2) bekezdés c) pontja szerint ilyen ok, ha a vádat nem az arra jogosult emelte (azaz a pótmagánvád a törvényben kizárt), a d) pont alapján pedig, a vádirat nem vagy hiányosan tartalmazza a törvényes elemeket és ezért elbírálásra alkalmatlan [lásd még 794. § (1) bekezdés d) pontja és 799. § (1) bekezdés d) pontja]; ez a Be. 608. § (1) bekezdés e) pontja szerinti hatályon kívül helyezési ok. A másodfokú bíróság ebben az esetben sem veheti át az elsőfokú bíróság hatáskörét, és nem mondhatja ki – az elsőfokú végzés megváltoztatásával –, hogy a vádindítványt elfogadja. Ez utóbbiról egyébként sem kell alakszerű határozatot hozni, miként a más vádlóktól származó vádak „befogadásáról” sem.

A pótmagánvádlót szükségtelen külön értesíteni arról, hogy a bíróság a vádindítványt elfogadta. Ha részére a bíróság nem kézbesíti az elutasításról szóló végzést, alappal bizhat abban, hogy a bíróság az eljárást megindította. A bíróság ezért a vádindítványt, illetve vádejtes esetén a vád további képviselőének átvételére vonatkozó írásbeli bejelentést a Be. 795. § (1) bekezdésére, illetve 799. § (3) bekezdésére figyelemmel alakszerű határozat nélkül fogadja el. Ugyanis a tárgyalás előkészítésének szabályai sem írják elő a vádirat elfogadását, vagyis a vádlott „vád alá helyezését”.

Más a helyzet abban az esetben, amikor elutasításnak nincs helye, de a bíróság megszüntető okot észlel, és még az előkészítő szakaszban szünteti meg az eljárást. Ilyenkor az elfogadásról szóló megelőző tájékoztatás nem szükséges, hanem maga a megszüntető határozat utal arra, hogy a vádindítvány elfogadása megtörtént, és nem a vádindítvány elutasítása, hanem megszüntető ok fennállása miatt nem kerül sor az eljárás folytatására. Mindezt a megszüntető végzés indokolásában célszerű kifejteni, mert a fogalmak elkülönülése és a helyes sorrend betartása (külön határozat nélküli elfogadás, majd ezt követő megszüntetés) ezzel válik a felek számára is érthetővé és követhetővé.

Ugyanakkor, ha az elsőfokú bíróság az eljárás megszüntetéséről döntött, és a másodfokú bíróság azt állapítja meg, hogy a vádindítványt levele el kellett volna utasítani, akkor megváltoztató határozatot hoz, és a pótmagánvádló vádindítványát elutasítja.

A két jogintézmény sem az eljárási törvény eltérő rendelkezései, sem pedig az eltérő joghatásai miatt nem keverhető. A vádindítvány elutasítása még formailag sem eredményez jogerőt és mivel nem a bűnösség kérdésében való érdemi döntés, felülvizsgálati eljárás tárgya sem lehet. Az eljárás megszüntetése bűncselekmény hiánya okából ellenben érdemi állásfoglalás, amely jogerővel rendelkezik.

5. A vádindítványt és a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozatot elutasító végzés nem ügydöntő, amelyet véglegessé válását követően véglegessé válási záradékkal kell ellátni [Be. 461. § (2) bekezdés c) pont]. A pótmagánvádló vádindítványát elutasító végzés tehát nem ügydöntő határozat [Be. 794. § (1) bekezdés, 799. § (1) bekezdés], de a törvényi kellékek hiánya miatt történt elutasítással a bíróság mégis a vádról határoz, mert azzal meggátolja a bírósági eljárást.

A vádindítványt elutasító végzésnek anyagi jogerőhatása nincs, csupán véglegességre képes határozat (Be. 460. § (1) bekezdés). A véglegességet azonban meg kell állapítani, ez a vádindítványt elutasító határozat esetében sem mellőzhető.

Mindezek irányadóak a vád ejtését követően meghozott, a pótmagánvádlónak a vád képviseletének átvételére vonatkozó írásbeli bejelentését elutasító végzésre is [Be. 799. § (1) bekezdés].

Ennek nem mond ellent a BH 2006.351. számon közzétett eseti döntés, amikor azt állapítja meg, hogy az elutasító végzés „a bíróság előzetes, nem érdemi jellegű döntése”, „ilyenkor a bíróságnak nincs lehetősége sem érdemi vizsgálatra (bizonyítás lefolytatására), sem pedig érdemi döntésre”.

6. Ha a sértett pótmagánvádlóként lép fel, a bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a vád, illetve a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozat törvényes-e, illetve a törvényi elemeket nem megfelelően tartalmazza-e. A tartalmi elemeket hiányosan tartalmazó vádindítványt, illetve a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozatot a bíróság elutasítja [Be. 794. § (1) bekezdés d) pontja, 799. § (1) bekezdés d) pontja].

A tárgyalás előkészítése során a bíróság vizsgálja, hogy a vád törvényes-e, illetve a vádirat megfelel-e a törvényes előírásoknak. A pótmagánvádló vádindítványát a bíróság az előírt alakszerűségek megsértése miatt a tárgyalás előkészítése során vagy – ha a pótmagánvádló az ügyészi vádejtés után veszi át a vádat – a tárgyaláson utasítja el.

A pótmagánvádas eljárásban a sértett jogi képviselete kötelező [Be. 788. § (1) bekezdés]. Ebből következik, hogy a Be. 793. § (3) bekezdése szerint a vádindítványt, a 798. § (2) bekezdése alapján pedig a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozatot a jogi képviselőnek is el kell látnia aláírásával.

Amennyiben csak a sértett aláírása szerepel a vádindítványon, illetve a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozaton, és a sértettnek nincs jogi képviselője, a vádindítvány, illetve nyilatkozat nem joghatályos, azok elutasításának van helye [Be. 794. § (1) bekezdés b) pont, 799. § (1) bekezdés b) pont].

Abban az esetben viszont, ha a sértettnek van jogi képviselője, a vádindítványt, illetve a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozatot a pótmagánvádlónak és a jogi képviselőnek is szükséges

aláírnia. A további beadványok esetében – ideértve a fellebbezést is – elegendő a jogi képviselő aláírása.

A vádindítványt és a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozatot ugyanakkor a pótmagánvádló jogi képviselője saját nevében és az általa képviselt sértett nevében is aláírhatja. Amennyiben a vádindítvány, illetve a nyilatkozat aláírásából egyértelműen kitűnik, hogy a jogi képviselő egyrészt ilyen minőségében, másrészt pedig az általa képviselt pótmagánvádló nevében írja alá, az szabályosan előterjesztettnek tekintendő.

7. Ha a vádindítványban leírt történeti tényállás nem merít ki bűncselekményt, nem a vád elutasításának, hanem az eljárás megszüntetésének van helye. Ha azonban a leírt tényállásból azért nem állapítható meg bűncselekmény, mert az hiányos, a vádindítványt el kell utasítani.

A vádindítványt a bíróság abban az esetben fogadja el, ha elutasításának nincs oka. Az elutasítás lehetséges okait a Be. 794. § (1) bekezdése tartalmazza.

Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pótmagánvádlóként történő fellépésnek helye van, a vádindítvány nem késett el, a pótmagánvádlónak van jogi képviselője, rendelkezik perbeli legitimációval, a vád nem kellékhányos, ám észleli, hogy a vádindítvány történeti tényállásában leírt cselekmény nem bűncselekmény, ez okból a vádindítványt nem utasíthatja el, hanem a tárgyalás előkészítésének szakában a Be. 492. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárás megszüntetésének van helye.

Ha azonban azért nem állapítható meg bűncselekmény, mert a leírt történeti tényállás nem tartalmazza a vád minősítése szerinti bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket, így a pontos elkövetési magatartást, a cselekmény elkövetésének helyét, idejét, elkövetőjét, akkor a vádindítványt, mivel tartalmi kellékei hiányoznak, el kell utasítania.

Mindez nem értelmezhető a vád ejtésekor történő pótmagánvádlói fellépés esetén, mivel ilyenkor a bíróság már megállapította az ügyészség által előterjesztett vádiratról, hogy az a törvényi előírásoknak megfelel és ezért alkalmas az érdemi elbírálásra. A pótmagánvádló ebben az esetben ugyanis a vádiratban foglaltakat képviseli a további eljárásban, és nem önállóan terjeszt elő vádindítványt.

III. A pótmagánvádas bírósági tárgyalás egyes kérdései

1. A vádindítvány elutasítása esetén a védő részvétele az eljárásban nem kötelező.

A Be. 788. § (2) bekezdése szerint a tárgyaláson a védő részvétele kötelező. Ebből következően, ha a vádindítványt a bíróság elutasítja, nem szükséges védő részvétele az eljárásban, mivel az nem jut el a tárgyalási szakaszig.

2. A pótmagánvádló személyes jelenléte az előkészítő ülésen az első és másodfokú tárgyaláson, valamint a harmadfokú bíróság nyilvános ülésén kötelező. Ha megjelenési kötelezettségének előzetes kimentés nélkül nem tesz eleget, illetve elérhetetlenné válik, távolmaradását a vád ejtésének, illetve fellebbezése visszavonásának kell tekinteni [Be. 801. § (3) bekezdés a) pont, 803. § (4) bekezdés a) pont, 810. § (1a) bekezdés a) pont]. Ugyancsak kötelező a pótmagánvádló jelenléte a más által előterjesztett indítvány alapján indult felülvizsgálati eljárásban, ha a Kúria nyilvános ülést tart [Be. 815. § (6) bekezdés].

A személyes megjelenési kötelezettség alól csak a tartós, súlyos betegség esetén enged a törvény kivételt. Ilyenkor

a pótmagánvádló helyett törvényes képviselőjének vagy meghatalmazott képviselőjének a jelenléte kötelező az előzőekben felhívott eljárási cselekményen, azzal, hogy a fenti jogkövetkezmények a képviselő távolmaradása esetén állnak be [Be. 54. § (2)–(3) bekezdés].

A pótmagánvádas eljárás során a sértett jogi képviselete kötelező [Be. 788. § (1) bekezdés]. Függetlenül attól, hogy a sértett természetes vagy jogi személy, ennek hiánya a vádindítvány, illetve a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozat elutasítását eredményezi [Be. 794. § (1) bekezdés *b*) pont, 799. § (1) bekezdés *b*) pont].

Amennyiben a pótmagánvádló jogi képviselete az eljárás alatt megszűnik, a bíróság az erről történt tudomásszerzést követő nyolc napon belül felhívja, hogy jogi képviseletéről tizenöt napon belül gondoskodjék. Ha a pótmagánvádló a kitűzött határidő alatt jogi képviselő meghatalmazásáról nem gondoskodik, az eljárást meg kell szüntetni [Be. 803. § (5) bekezdés]. Nincs rendelkezés azonban arról, mi a teendő, ha e felhívás kézbesítése sikertelen. A Be. 568. §-a csak az ügyészi vádejtés esetére rendelkezik úgy, miszerint az eljárás megszüntetésének nem akadály, hogy a sértettnek azért nem lehetett az ügyész vádejtését tartalmazó nyilatkozatát kézbesíteni, mert ismeretlen helyen tartózkodott.

„A pótmagánvádló méltányos elbíráláshoz fűződő érdeke mellett és azzal szemben álló másik jogos érdek is érvényesül: a bűncselekmény elkövetésével vádolt személy érdeke ahhoz, hogy a törvényben meghatározott időn belül végérvényesen eldöljön, kell-e tartania az ellene indult büntetőeljárás további folytatásától” [BH 2004.457.]. Ezért a pótmagánvádló érdekkörében felmerült azon körülmény, hogy a képviselete megszűnt, ám a pótmagánvádló lakóhelye a bíróság által nem ismert: alapul szolgál arra, hogy a bíróság az eljárást megszüntesse.

3. Nincs törvényes akadály annak, hogy a pótmagánvádlóként fellépő sértettet a büntetőeljárásban tanúként hallgassák ki. A pótmagánvádlót a bíróság tanúként hallgatja ki, hozzá e minőségében először a képviselője, ezt követően a vádlott védője intézhet kérdéseket.

A Be. 802. §-a szerint a pótmagánvádló – ha a törvény másképp nem rendelkezik – a sértett jogain kívül az ügyész jogait gyakorolja. A pótmagánvádló jogi képviselete kötelező [Be. 788. § (1) bekezdés]. A pótmagánvádló és jogi képviselője köteles a tárgyaláson részt venni [Be. 803. § (1) bekezdés]. Ha a pótmagánvádló tanúkénti kihallgatása válik szükségessé [5/2009. BJE határozat IV. 4. b) pont], a bíróság által feltett kérdések megválaszolását követően először a pótmagánvádló képviselőjének, és ezt követően a vádlott védőjének nyílik meg a kérdezési joga. A Be. CV. Fejezete a 526. § (1) bekezdéséhez képest eltérő rendelkezést nem tartalmaz. A pótmagánvádló tanúként történő kihallgatása során a vádlói szerepkört értelemszerűen nem tudja ellátni, de a törvény éppen ezért írja elő a pótmagánvádló számára a kötelező ügyvédi képviseletet, hogy a büntetőeljárás perrendszerű lefolytatásához szükséges jogi szakismeret biztosított legyen.

Mivel a pótmagánvádló képviselőjének a tárgyaláson kötelező jelen lenni, a képviselő az, aki a tanúként kihallgatott pótmagánvádlóhoz vádlói oldalról kérdéseket tud intézni.

4. A tanúként kihallgatandó pótmagánvádló a vádlott kihallgatásakor a tárgyalóteremben nem lehet jelen.

A Be. 517. § (2) bekezdés *b*) pontja szerint a tárgyalás megkezdése előtt a tanúként kihallgatandó sértett a tárgyalótermet elhagyja. E rendelkezésre figyelemmel a tanúként kihallgatandó pótmagánvádló a vádlott kihallgatásakor a tárgyalóteremben nem lehet jelen, a vádlotthoz történő kérdések intézésének jogát a pótmagánvádló képviselője gyakorolja.

5. A Be. 7. § (1) bekezdésében és 164. §-ában írt bizonyítási szabály a pótmagánvádas eljárásban is érvényesül.

A Be. 163. § (2) bekezdése alapján a bíróság a döntését valóság-hű tényállásra alapozza. A 7. § (1) bekezdése és a 164. § (1) bekezdése szerint a vád bizonyítására a vádló köteles. A 164. § (2) bekezdése alapján a bíróság a tényállás tisztázása során bizonyítékot indítvány alapján szerez be. Pótmagánvád esetén ezt az indítványt a sértettnek kellene megtennie, mivel indítvány hiányában a bíróság bizonyíték beszerzésére és megvizsgálására nem köteles [164. § (3) bekezdés].

Az nem kétséges, hogy a bíróság nincs elzárva a hivatalból történő bizonyítástól, de erre nem köteles vádlói indítvány nélkül. A bíróság a sértett indítványára vagy hivatalból elrendelheti a bizonyítékok beszerzését a terhelő bizonyítékok vonatkozásában is [Be. 498. §, 519. § és 520. §].

Mindebből következően a pótmagánvádas eljárásban is érvényes a Be. 593. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés. Ha a másodfokú bíróság megállapítja, hogy a felülbírált ítéleti tényállás megalapozatlansága a pótmagánvádlót terhelő bizonyítási teherre vonatkozó kötelezettség elmulasztására vezethető vissza, a megalapozatlanság következményei nem alkalmazhatók.

6. Ha a sértett a büntetőügy korábbi szakaszában a képviseletének ellátására ügyvédet hatalmazott meg (Be. 61. § (3) bekezdés *a*) pont), ez – ha a meghatalmazásból más nem tűnik ki – kiterjed a pótmagánvádlókénti fellépés esetére előírt kötelező jogi képviseletre is (BH 2019.162. I.).

Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 28. § (3) bekezdése szerint a meghatalmazás feljogosítja az ügyvédet minden olyan cselekményre, amely a rábízott ügy szabályszerű ellátásával jár, így okirat, pénz és más vagyontárgy átvételére is. A 34. § (5) bekezdés II. fordulata alapján a meghatalmazás korlátozása bíróság, más hatóság vagy harmadik személy irányában annyiban hatályos, amennyiben a korlátozás a meghatalmazásból kitűnik.

Ezért, ha a sértett a vádindítvány benyújtását megelőzően a büntetőügyben a képviseletére ügyvédnek meghatalmazást adott, ez a pótmagánvádlókénti fellépés esetére előírt kötelező jogi képviseletre is kiterjed, kivéve, ha a meghatalmazásból ennek az ellenkezője tűnik ki.

7. A pótmagánvádló jogi képviselőjének nincs önálló, a védőhöz hasonlóan ügyfelétől teljes mértékben elkülönült fellebbezési joga a pótmagánvádas eljárásban. A Be. 809. § (1) bekezdése alapján a jogi képviselő csak a pótmagánvádló hozzájárulásával gyakorolhatja – részben – önállóan a fellebbezési jogot. Ezt azonban csak a pótmagánvádlóval egyeztetve jelentheti be. A jogi képviselő ezért jogosult arra, hogy a pótmagánvádló hozzájárulásával a pótmagánvádlót megillető jogorvoslati nyilatkozatokat és indítványokat előterjessze. A hozzájárulás birtokában jogosult a vád ejtésére is.

A pótmagánvádló ügyvédi képviselete – a Be. 788. § (1) bekezdése alapján kötelező, tehát a pótmagánvádló a jogait képviselője útján gyakorolja. A pótmagánvád érvényesítésével együtt járó jogok tehát a pótmagánvádlót illetik meg, ezért, ha a pótmagánvádló a tárgyaláson a képviselőjétől eltérő indítványt tesz, a pótmagánvádló indítványa az irányadó

A Be. idézett rendelkezéseiből következően a pótmagánvádló képviselője az elsőfokú és a másodfokú bíróság ítéleteivel szemben csak a pótmagánvádló nevében és hozzájárulásával terjeszthet elő fellebbezést, a pótmagánvádló jogi képviselőjét önálló, a pótmagánvádló hozzájárulásától független fellebbezési jog nem illeti meg.

Tekintettel arra, hogy a tárgyaláson a pótmagánvádló és jogi képviselője jelenléte kötelező [Be. 803. § (1) bekezdés], a képviselő jogorvoslati nyilatkozatához szükséges hozzájárulás meglétének tisztázása nem jelenthet problémát. Mindazon esetben viszont, amikor a pótmagánvádló írásban gyakorolja jogorvoslati jogosultságát, elengedhetetlen a hozzájáruló nyilatkozat (záradék, ezt hitelesítő aláírás) megléte, ha a fellebbezést a jogi képviselő „önállóan” terjeszti elő.

Mindebből következően tehát a pótmagánvádló jogi képviselője jogosult mind az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezésre, mind a másodfokú bíróság határozata elleni másodfellebbezésre [Be. 809. § (1) bekezdés, 810. § (2) bekezdés], de a pótmagánvádló kötelező hozzájárulása folytán ez nem jelent a sértettől függetlenül érvényesülő önálló fellebbezési jogosultságot. A „pótmagánvádló hozzájárulásával” kitétel ugyanis törvényi korlát, amely a pótmagánvádló jogi képviselőjének önállóan érvényesíthető jogorvoslati jogának a pótmagánvádló személyéhez és akaratához kötöttségét jelenti. A sértetti hozzájárulás ezért képviselői fellebbezéssel való egyetértést jelenti (BH 2022.147. indokolása).

8. A pótmagánvádas eljárásban a pótmagánvádló az „ügy ura”. Ezért egyedül ő jogosult rendelkezni a váddal, vagyis azt a külön eljárás szabályai szerint ejteni. Ezt részint indokolás nélkül, részint hallgatólagosan is megteheti. A Be. 806. § (1) bekezdése egyértelmű rendelkezést tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a pótmagánvádló a vádat bármikor ejtheti, a jogosultság gyakorlása körében a jogi képviselőt nem említi. Ebből következően a pótmagánvádló jogi képviselőjét nem illeti meg a vád ejtésének joga; nem kizárt azonban, hogy a bíróság felé – képviseleti jogosultsága alapján – ő továbbítsa a pótmagánvádló nyilatkozatát és azt akár maga is ellássa aláírásával. A nyilatkozatból azonban egyértelműen ki kell derülnie a pótmagánvádló akaratnak.

A Be. 802. §-a egyértelmű rendelkezése alapján a pótmagánvádló a váddal való rendelkezés körében nem jogosult a vádat kiterjeszteni. A vád megváltoztatására azonban joga van a Be. 538. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel. Indítványozhatja ezért, hogy a bíróság a vád tárgyává tett cselekményt az addigi vádtól eltérően minősítse.

Mindez abban az esetben is irányadó, ha az ügyész által vádejtés alapján az ügyészi vádirat képviseletét veszi át. Ilyenkor ugyanis vádindítványt nem kell előterjeszteni, hanem a Be. 798. § (1) bekezdése alapján az ügyész által ejtett vádat képviselheti. Mivel a törvény kizárólag a vád kiterjesztését tiltja meg, nincs akadálya annak, hogy a pótmagánvádló az immáron általa képviselt vádirat megváltoztatásával

indítványozzon eltérő minősítést. A Be. 802. §-a és 806. § (1) bekezdése ugyanis nem tartalmaz eltérő rendelkezést a vádindítvány, illetve a vád további képviseletére vonatkozó nyilatkozat alapján folyó eljárások között.

9. A hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban a vádindítvány elutasításának nincs helye.

A vádindítvány elutasításáról a bíróság annak beérkezését követően határoz. Ha azt nem utasította el, hanem ügydöntő határozatot hozott, amelyet azonban a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezett, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította: az elsőfokú bíróságnak az eljárást le kell folytatnia. A megismételt eljárásban a vádindítvány elutasítása fogalmilag kizárt.

10. Amennyiben a pótmagánvádló fellépésének lehetőségét a vád ejtése teremti meg, a pótmagánvádló polgári jogi igényét az általános szabályok szerint terjesztheti elő.

A Be. 793. § (2) bekezdés b) pontja a feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén előterjesztendő vádindítvány küllekei között jelöli meg a sértett polgári jogi igényét. Ilyen rendelkezést vád ejtése esetére a törvény nem tartalmaz, vádindítványt ilyenkor egyébként sem kell előterjeszteni, csupán a vád további képviseletére vonatkozó bejelentést (Be. 798. §).

Nem lehet kétséges, hogy a pótmagánvádló polgári jogi igényt a vád ejtése esetén is érvényesíthet. Eltérő szabályok hiányában ilyenkor az általános rendelkezések az irányadók.

A Be. 556. § (1) bekezdése szerint a sértett polgári jogi igényt az elsőfokú bíróságnál legkésőbb azon az eljárási cselekményen terjeszthet elő, amelyen e törvény rendelkezései szerint először jelen lehetett.

Lehetséges, hogy a tárgyaláson történő vádejtés időpontját megelőzően a sértett már joghatályosan előterjesztette polgári jogi igényét [Be. 500. § (3) bekezdés]. Előfordulhat azonban, hogy az ügyészség a vádat részben vagy egészben még a tárgyalás előkészítése során, akár az előkészítő ülés megtartása előtt ejti, a sértett pedig még nem terjesztett elő polgári jogi igényt. Mivel ilyenkor a pótmagánvádas eljárás lehetősége megnyílik, a polgári jogi igény előterjesztésére az általános szabályokat kell alkalmazni.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

91. BK vélemény

A védő helyettesítésével kapcsolatos egyes kérdésekről

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A Be. 42. § (4) bekezdés e) pontja szerint a védő köteles akadályoztatása esetén – előre nem ismert elháríthatatlan akadály felmerülését kivéve – helyettesítéséről gondoskodni, egyidejűleg az akadályoztatás tényéről az eljáró bíróságot, ügyészséget vagy nyomozó hatóságot tájékoztatni. E törvényi rendelkezésre figyelemmel az ügyvédi meghatalmazásban esetleg előforduló olyan kikötés, mely szerint a terhelt ragaszkodik a meghatalmazott védő személyéhez és annak helyettesítéséhez nem járul hozzá, sérti a Be. 42. § (4) bekezdés e) pontjának kötelező tartalmát, ezért az ilyen feltételt a bíróság

nem veheti figyelembe, s ez esetben a Be. 49. § (1)–(2) bekezdése szerint jár el.

II. Ha a bíróság a Be. 42. § (4) bekezdés e) pontja szerinti védői tájékoztatásból arról szerez tudomást, hogy a védő előre nem ismert, elháríthatatlan akadály (vis maior) miatt a tárgyaláson nem tud megjelenni és ugyanebből az okból helyettesítéséről sem tud gondoskodni - feltéve, hogy a tárgyaláson a védő jelenléte kötelező (Be. 434. §) – megállapíthatja a Be. 514. § (2) bekezdése alapján, hogy a tárgyalást nem lehet megtartani, és ezért a tárgyalást elhalasztja [Be. 515. § (6) bekezdés]. Ebben az esetben a védő a Be. 139. §-ának rendelkezései szerint igazolási kérelmet nyújthat be a tárgyalási határnap elmulasztása miatt. Az igazolási kérelemnek helyt adása esetén a védő nem kötelezhető az okozott költségek megtérítésére.

Ha az elháríthatatlan akadályról szóló tájékoztatás olyan időpontban érkezik a bírósághoz, amikor a Be. 49. § (1)–(2) bekezdései szerinti szabályozásnak megfelelően a bíróság helyettes védő kirendeléséről gondoskodott és a tárgyalást megkezdte, úgy az addig lezajlott eljárási cselekmények érvényesek. A helyettes védő kirendelése esetén a bírósági eljárásban a terhelt védőjének távollétében nem lehet befejezni a bizonyítási eljárást, a helyettes védő perbeszédet nem tarthat, kivéve, ha a terhelt ehhez hozzájárult. [Be. 49. § (3) bekezdés]

I. A 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 42. § (4) bekezdés e) pontja a védő köteletségévé teszi, hogy akadályoztatása esetén – előre nem ismert, elháríthatatlan akadály felmerülését kivéve – helyettesítéséről gondoskodik.

A Be. 6. § (1) bekezdése szerint a bíróság vád alapján ítélez, a bíróságnak az a kötelessége, hogy a büntetőeljárás törvényben meghatározott feltételek alapján a büntetőeljárást lefolytassa. A bíróság eljárásának feltételeit kizárólag a büntetőeljárás törvény állapítja meg.

A Be. 49. § (1) bekezdése szerint a bíróság a védő helyettesítésére helyettes védőt rendel ki, ha a) a védő az eljárási cselekményen szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg, b) távollmaradását alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy helyettesítéséről nem gondoskodik, c) az eljárási cselekmény elvégzésének egyéb feltételei fennállnak, és d) az eljárási cselekmény elvégzése nem mellőzhető.

A Be. 49. § (2) bekezdése alapján, ha a védő az eljárási cselekményen szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg és az eljárási cselekmény elvégzésének egyéb feltételei fennállnak, a bíróság, akkor is helyettes védőt rendel ki, ha a) a védő a távollmaradását előzetesen kimentette, azonban helyettesítéséről nem gondoskodott, és b) az eljárási cselekmény elmulasztása az eljárási cselekmény eredményes elvégzését veszélyeztetné, vagy a büntetőeljárás lefolytatását jelentősen késleltetné.

A védőnek címzett törvényi parancs az, hogy helyettesítéséről gondoskodik. Az a körülmény, hogy ennek a határozott törvényi rendelkezésnek megfelelő szabályozást az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 36. § (5) bekezdése csak a kirendelt védő számára ír elő, nem érinti a büntetőeljárás törvény idézett szakaszának feltétlen érvényesülését a meghatalmazott védő tekintetében sem. A büntetőeljárás feltételeit a büntetőeljárásra vonatkozó törvény

rendelkezései szerint kell vizsgálni, és ha azok megállapíthatók, az eljárás folytatása (az eljárási cselekmény elvégzése) kötelező. A tárgyalási szakban a Be. 514. § (2) bekezdése szerint az egyesbíró vagy a tanács elnöke vizsgálja a tárgyalás megtarthatóságát.

A Be. 42. § (4) bekezdés e) pontjával ellenkező, a terhelt és ügyvéd közötti esetleges előzetes megállapodás, valamint a terhelt egyébkénti ragaszkodása a védő személyéhez, a törvénybe ütköző, és mint ilyen nem vehető figyelembe, és nyilvánvalóan a büntetőeljárás lefolytatásának (az eljárási cselekmény elvégzésének) akadályát sem képezheti. Ezért, amennyiben a védelem a terhelt – védő személyéhez ragaszkodó – kikötésére hivatkozik, illetőleg a helyettesítésről (kötelező védelem esetén) ezért nem gondoskodik, úgy azt figyelmen kívül kell hagyni, és a bíróság Be. 49. § (1)–(2) bekezdése szerint jár el.

II. A Be. 42. § (4) bekezdés e) pontja az előre nem ismert, elháríthatatlan akadályt a helyettesítésről gondoskodás kötelezettsége alóli kivételként állapítja meg azzal, hogy az akadályoztatás tényéről tájékoztatási kötelezettséget ír elő.

A Be. 49. §-a nem rendelkezik a védő elháríthatatlan akadály miatti távollmaradásáról, és a tárgyalás elhalasztásának lehetőségét sem említi. A szóban levő (1)–(2) bekezdés a védő kötelező jelenléte esetén a bíróság számára a helyettes védő kirendelését kötelezettséggé állapítja meg.

A Be. 511. § (2) bekezdése a tárgyalás előkészítése után jogosítja fel a bíróságot a tárgyalás fontos okból történő elhalasztására.

A Be. 49. § (1)–(4) bekezdéseit, a Be. 42. § (4) bekezdés e) pontját, a Be. 511. § (2) bekezdését, továbbá a Be. 514. § (2) bekezdését egymásra tekintettel vizsgálva és értelmezve az a következtetés vonható le, hogy a törvény a perelhúzás megakadályozása érdekében igen határozott szabályozást tartalmaz arra, hogy a védő helyettesítésének elmaradása tárgyalási akadályként ne fordulhasson elő, és a helyettes kirendelésével a tárgyalás megtartható legyen. Ugyanakkor a Be. 42. § (4) bekezdés e) pontja pontjának gondolatjelbe tett kivételt megállapító szabálya és az elháríthatatlan akadály miatt a helyettesítés megghiúsulásáról tájékoztatási kötelezettség megállapítása megengedik azt az értelmezést, hogy a hatékony védelemhez való jog [Be. 3. § (1) bekezdés] méltányos érvényesülése érdekében a törvény által többször említett „előre nem ismert, elháríthatatlan akadály” a Be. 514. § (2) bekezdését teljesítve vizsgálat tárgyát képezze és olyan bírói döntéshez vezessen, hogy a „vis maior” által akadályozott védő távolléte miatt a tárgyalás nem tartható meg. A Be. 514. § (2) bekezdésen alapuló bírói álláspont a tárgyalás fontos okból való elhalasztását eredményezheti, és megelőzheti a Be. 49. § (1)–(2) bekezdésében foglaltakat. Amennyiben tehát az egyesbíró/á tanács elnöke azt állapítja meg, hogy a védő vis maior miatt volt akadályoztatva és ezért nem jelent meg, illetve helyettesítésről ezért nem tudott gondoskodni, úgy a bíróság a tárgyalást – mert megtartásának akadálya van – elhalasztja.

Az előre nem ismert, elháríthatatlan akadály természete lehet olyan, hogy a védő a Be. 42. § (4) bekezdés e) pontja pontjában előírt tájékoztatási kötelezettségének nem tud időben eleget tenni és ezért közben a bíróság a Be. 49. § (1)–(4) bekezdése szerint jár el, és a tárgyalást megtartja. Természetesen ez azt feltételezi, hogy a bíróság a helyettes védő kirendelését eredményesen

elvégezhető. Mivel eljárásának törvényességéhez ez esetben sem férhet kétség, úgy a helyettes védő részvételével történt eljárás nem tekinthető érvénytelennek. A terhelt védőjének távollétében nem lehet befejezni a bizonyítási eljárást, a helyettes védő perbeszédét nem tarthat, kivéve, ha a terhelt ehhez hozzájárul [Be. 49. § (3) bekezdés]. Ha az elháríthatatlan akadály a már megkezdett tárgyalás folyamatában jut a bíróság tudomására, akkor a tárgyalást elnapolja, de a már elvégzett bizonyítási eljárást nem kell megismételni. Az előre nem ismert, elháríthatatlan akadályra hivatkozó védőnek lehetővé kell tenni a Be. 139. §-a szerint igazolási kérelem előterjesztését. Az igazolási kérelem elfogadása esetén a tárgyalás elmaradásával felmerült költség viselésére nem kötelezhető.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

94. BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Ha a vádemelés előtt elrendelt letartóztatás megszüntetése miatt bejelentett ügyészségi fellebbezés elbírálásának időpontjában a gyanúsított már nincs ténylegesen fogvatartásban – mert az elrendelt letartóztatás tartama meghosszabbítás nélkül lejárt vagy az elsőfokú bíróság döntése folytán enyhébb személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés hatálya alatt áll –, a végzés elleni fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsának el kell bírálnia [2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 481. § (2) bekezdés].

Amennyiben a gyanúsított letartóztatása továbbra is indokolt, úgy a másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú határozatot megváltoztatja, a letartóztatást meghosszabbítja és ismételt foganatba vételét rendeli el [Be. 279. § (2) bekezdés; 297. §; 481. § (2) és (3) bekezdés; 483. § (2) bekezdés a) pont; 579. § (3) bekezdés; 590. §, 606. § (1) bekezdés].

A vádemelés előtt elrendelt letartóztatás meghosszabbítása tárgyában a nyomozási bíró dönt [Be. 463. §, 464. § (1) bekezdés a) pont].

A meghosszabbítás tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek van helye. A letartóztatás megszüntetése miatt bejelentett ügyészségi fellebbezés – ha a megszüntetést nem az ügyészség indítványozta – halasztó hatályú [Be. 483. § (2) bekezdés a) pont]. A halasztó hatály azonban kizárólag a kényszerintézkedést elrendelő korábbi határozatban megjelölt időtartam lejártáig áll fenn. Ha ez az időtartam letelt és az ügyészségi fellebbezés másodfokú elbírálása még nem történt meg, úgy a letartóztatás a Be. 279. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulataiban foglalt törvényi rendelkezés alapján megszűnik és a gyanúsított szabadlábra – vagy enyhébb kényszerintézkedés hatálya alá – kerül. Ezekben az esetekben a másodfokú bíróságnak az ügyészségi fellebbezésről annak a ténynek az ismeretében kell döntenie, hogy a gyanúsított már nincs fogvatartásban.

A Be. 579. § (3) bekezdése szerint a végzés elleni fellebbezés elintézésére az ítélet elleni fellebbezés

szabályai megfelelően irányadók. A felülbírálat terjedelméről a Be. 590. §-a rendelkezik. A nem ügydöntő végzés felülbírálatára a törvény külön, eltérő szabályokat nem állapít meg. A végzés felülbírálatának eredményeképpen hozott másodfokú határozatokra is a Be. LXXXIV. Fejezetében foglalt rendelkezései az irányadók.

A törvény azokra az esetekre sem állapít meg eltérő szabályozást, ha a bírói engedélyes személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés tárgyában hozott határozat ellen bejelentett fellebbezést a folyamatban levő nyomozati szakban akkor kell elbírálni, amikor a gyanúsított fogvatartásának ténye megszűnt.

Nincs tehát olyan büntetőeljárás rendelkezés, amely ezekben az esetekben mentesítene a másodfokú bíróságot a fellebbezés elbírálásának kötelezettsége alól. A joghatályos ügyészségi fellebbezést tehát el kell bírálni. A másodfokú eljárásban tanácsulésen [Be. 481. § (3) bekezdés] azt kell vizsgálni, hogy a bírói engedélyes személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés megszüntetéséről az elsőfokú bíróság a törvény rendelkezéseinek helyes alkalmazásával döntött-e, avagy az ügyészségi jogorvoslatban felhozottak a megtámadott végzés megváltoztatását indokolják.

Amennyiben a tanácsulésen eljáró törvényszék másodfokú tanácsa úgy ítéli meg, hogy az elsőfokú bíróság jogszabályt helytelenül alkalmazott, amikor a letartóztatást megszüntette, akkor megváltoztatja az elsőfokú végzést, és maga hoz a törvénynek megfelelő határozatot [Be. 606. § (1) bekezdés]. A megszüntetést kimondó végzés – törvénynek megfelelő – megváltoztatása pedig értelemszerűen szólhat a letartóztatás meghosszabbításáról és annak foganatba vételéről.

E határozat meghozatalának nem akadályozza a tény, hogy a gyanúsított ténylegesen szabadlábon van vagy bírói engedélyes személyi szabadságot érintő enyhébb kényszerintézkedés hatálya alatt áll. A fellebbezés elintézése során a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot bírálja felül és felülbírálatának terjedelmét a bejelentett (vissza nem vont) fellebbezés adja meg. A hibás elsőfokú döntés orvoslásának a másodfokú bíróság tehát csak a tényleges megváltoztatással, azaz a jogszabálynak megfelelő tartalmú döntéssel, adott esetben a letartóztatás meghosszabbításával tehet eleget. A ténybeli változás szükségszerű konzekvenciája pedig az, hogy a szabadlábon levő terhelttel szemben a letartóztatást ismét foganatba kell venni.

A másodfokú bíróságnak tehát nem szűnik meg a bírói engedélyes személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés megszüntetése tárgyában bejelentett ügyészségi fellebbezés elintézésének hatáskörébe tartozó – a jogorvoslattal vitássá tett elsőfokú döntés megváltoztatásának lehetőségét is magában foglaló – törvényes kötelezettsége annak a ténynek az alapján, hogy az elsőfokú bíróság – esetlegesen téves, jogszabályt helytelenül alkalmazó – rendelkezése alapján átmenetileg szabadlábra került a büntetőeljárás olyan terheltje, akinek egyébként fogvatartásban a helye.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

95. BK vélemény**A vagyonekobbzás egyetemleges alkalmazásának tilalmáról, illetve a részesekkel szembeni alkalmazásáról**

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

I. A 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 74. § (1) bekezdés a) pontja szerinti vagyonekobbzás egyetemleges alkalmazásának nincs helye; azt a társtettesek mellett a részesekkel - a felbujtóval, a bűnsegéddel - szemben is külön-külön kell alkalmazni arra a vagyorra, amelyhez a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben jutottak.

II. A pénzmosás orgazda jellegű magatartásának elkövetőjével szemben az általa a Btk. 399. § (4) bekezdésébe ütköző módon megszerzett, más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyorra vagyonekobbzást kell elrendelni.

Annak bűncselekménynek az elkövetőjével szemben pedig, akitől az pénzmosás orgazda jellegű magatartásának elkövetője az alaphűncselekmény tárgyát képező vagyont megszerzte, az általa az pénzmosás orgazda jellegű magatartásának elkövetőjétől szerzett vagyorra kell a vagyonekobbzást elrendelni [Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja].

III. A költségvetési csalás elkövetőjével szemben akkor, ha a bűncselekmény a költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel függ össze, a költségvetési bevétel csökkenésével azonos mértékű vagyonekobbzást kell elrendelni.

Ugyanez irányadó akkor, ha az elkövető a költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt veszi jogosulatlanul igénybe, azzal azonban, hogy ilyenkor a vagyonekobbzás mértékénél a jogosulatlanul igénybe vett kedvezmény az irányadó.

Amennyiben a költségvetési csalás azzal valósul meg, hogy a költségvetésből származó pénzeszközöket a jóváhagyott céltól eltérően használja fel az elkövető, a vagyonekobbzás mértékénél a jóváhagyott céltól eltérően felhasznált pénzeszközökre kell figyelemmel lenni.

A kétszeres elvonás tilalmára tekintettel a bűncselekmény elkövetéséből eredő azon vagyorra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett, illetve amely ennek helyébe lépett, ha azzal kapcsolatban a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekménnyel azonos tényállás miatt közigazgatási hatóság, állami adó- és vámhatóság végleges határozatában vagy közigazgatási perben a bíróság jogerős határozatában fizetési kötelezettséget állapított meg, a fizetési kötelezettség erejéig nincs helye vagyonekobbzás alkalmazásának [Btk. 74. § (5) bekezdés c) pont].

Amennyiben a kötelezés nem éri el a bíróság által megállapított bevételkiesés, jogosulatlanul igénybe

vett kedvezmény, illetve a jóváhagyott céltól eltérő felhasználás mértékét, az intézkedést – az egyéb feltételek fennállása esetén – a fennmaradó részre kell alkalmazni.

A vagyonekobbzást az elkövetővel szemben, illetve akkor, ha az ilyen vagyonnal nem az elkövető, hanem gazdálkodó szervezet gazdagodott, az utóbbival szemben kell elrendelni [Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja, (2) bekezdés, 76. §].

I. Vagyonekobbzás elrendelésének a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel helye van mind az elkövető által a bűncselekmény elkövetése során, mind az azzal összefüggésben szerzett vagyorra. Ez a szabály valamennyi elkövetőre, azaz nem csupán a tettesre (közvetett tettesre) és társtettesekre, hanem a részesekre - a felbujtóra és a bűnsegédre - nézve is irányadó; ezért az intézkedést alkalmazni kell a részesekkel szemben is az általuk a bűncselekménnyel összefüggésben szerzett vagyorra.

Az idézett rendelkezés alapján az intézkedés csak a ténylegesen bekövetkezett vagyongyarapodás kapcsán alkalmazható. Miután ez az elkövetőknél – így a részeseknél is – külön-külön következett be, a vagyonekobbzás is csak külön-külön alkalmazandó velük szemben. Ahogy azt a Kúria Büntető Kollégiuma a BKv 69. számú véleményének III. pontjában már kifejtette: amennyiben a bűncselekményt többen követték el, minden egyes elkövetőnél külön vizsgálendő, hogy a vagyonekobbzás alkalmazásának feltételei fennállnak-e; az intézkedés nem rendelhető el és nem hajtható végre egyetemlegesen.

Abban az esetben, ha a felbujtó vagy a bűnsegéd a bűncselekmény elkövetése kapcsán nem tett szert vagyorra, velük szemben nincs helye vagyonekobbzásnak; az intézkedést ilyenkor kizárólag a tettesrel (társtettesrel, közvetett tettesrel) szemben kell a teljes megszerzett vagyorra alkalmazni. Akkor azonban, ha a felbujtó vagy a bűnsegéd részesedett a tettes (társtettes, közvetett tettes) által megszerzett vagyomból, a vagyonekobbzást részesedésük mértékéig – mint a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben szerzett vagyorra – velük szemben kell elrendelni; ilyenkor az intézkedés a kétszeres elvonás tilalmára tekintettel a tettesrel (társtettesrel, közvetett tettesrel) szemben csak az általuk megszerzett vagyont ezt meghaladó részére alkalmazandó.

II. A pénzmosás orgazda jellegű magatartásának elkövetője a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont az általa megvalósított, a Btk. 399. § (4) bekezdésébe ütköző bűncselekmény elkövetése során szerezte meg. Ezért arra vele szemben a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel vagyonekobbzást kell elrendelni. Ilyenkor – a kétszeres elvonást elkerülendő – az alaphűncselekmény elkövetőjével szemben ugyanezen vagyorra az intézkedés nem alkalmazható.

Az alaphűncselekmény elkövetője, az általa elkövetett bűncselekményből származó vagyont a pénzmosás orgazda jellegű magatartása elkövetőjének átadta, az annak fejében a pénzmosás orgazda jellegű magatartásának elkövetőjétől kapott vagyonnal ugyancsak gazdagodott. Vele szemben erre, mint a bűncselekménnyel összefüggésben szerzett vagyorra kell vagyonekobbzást elrendelni akkor, ha az alaphűncselekmény tárgyát képező és a pénzmosás

orgazda jellegű magatartásának elkövetője által megszerzett vagyona a pénzmosás orgazda jellegű magatartásának elkövetőjével szemben kerül sor vagyonekobzás alkalmazására.

Azonban a Kúria BKv 69. számú véleményében kifejtettek az e pontban rögzítettek kapcsán is irányadóak.

III. Azt, hogy mit kell költségvetésen, illetve vagyoni hátrány alatt érteni, a Btk. 396. § (9) bekezdése határozza meg.

Eszerint a költségvetési csalásról szóló 396. § alkalmazásában

a) költségvetésen az államháztartás alrendszerének költségvetését – ideértve a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak költségvetését és az elkülönített állami pénzalapokat –, a nemzetközi szervezet által vagy nevében kezelt költségvetést, valamint az Európai Unió által vagy nevében kezelt költségvetést, pénzalapokat kell érteni. Költségvetésből származó pénzeszköz vonatkozásában elkövetett bűncselekmény tekintetében a felsoroltakon kívül költségvetésen a külföldi állam által vagy nevében kezelt költségvetést, pénzalapokat is érteni kell;

b) vagyoni hátrány alatt érteni kell a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszközt is.

E rendelkezésekre is figyelemmel vagyonszerzésnek tekintendő az is, ha a költségvetési csalás a költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel függ össze; az elkövető vagyonának növekedését a bűncselekmény révén éri el, vagy annak csökkenését fizetési kötelezettségének büns kijátszásával kerüli el. A költségvetési csalás elkövetése révén az elkövető vagy más személy, illetve valamely gazdasági társaság a költségvetési bevétel csökkenésével azonos mértékű vagyont szerez akkor is, ha vagyona ténylegesen gyarapodik, és akkor is, ha a fizetési kötelezettség elkerülésére tekintettel az nem csökken. Ilyenkor a költségvetési bevétel csökkenésével azonos mértékű vagyonekobzást kell elrendelni.

Ugyanez irányadó akkor, ha az elkövető a költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt veszi jogosulatlanul igénybe. Ilyenkor a vagyonekobzás mértékének meghatározásánál a jogosulatlanul igénybe vett kedvezményre kell figyelemmel lenni.

Ugyancsak vagyonekobzásnak van helye akkor, ha a költségvetési csalás azzal valósul meg, hogy a költségvetésből származó pénzeszközöket a jóváhagyott céltól eltérően használja fel az elkövető. Ebben az esetben a vagyonekobzás mértékénél a jóváhagyott céltól eltérően felhasznált pénzeszközök az irányadóak.

Költségvetési csalással összefüggő vagyonszerzést jelent az is, ha az elkövető a Btk. 396. § (6) bekezdésében meghatározott módon a jövedéki bevételt csökkenti.

Az így szerzett vagyona a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja alapján kell a vagyonekobzást elrendelni. Az intézkedést az elkövetővel szemben, illetve akkor, ha az ilyen vagyonnal gazdálkodó szervezet gazdagodott, a 74. § (2) bekezdésére figyelemmel azzal szemben kell alkalmazni.

Azonban a kétszeres elvonás tilalmára a bűncselekmény elkövetéséből eredő azon vagyonnal kapcsolatban, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett, illetve amely ennek

helyébe lépett, a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekménnyel azonos tényállás miatt közigazgatási hatóság, állami adó- és vámhatóság végleges határozatában vagy közigazgatási perben a bíróság jogerős határozatában fizetési kötelezettséget állapított meg, a fizetési kötelezettség erejéig nincs helye vagyonekobzás alkalmazásának [Btk. 74. § (5) bekezdés c) pontja].

Amennyiben a kötelezés nem éri el a bíróság által megállapított bevételkiesés, jogosulatlanul igénybe vett kedvezmény, illetve a jóváhagyott céltól eltérő felhasználás mértékét, az intézkedést – az egyéb feltételek fennállása esetén – a fennmaradó részre kell alkalmazni.

Ez összhangban áll a Kúria Büntető Kollégiuma által a BKv 69. számú vélemény I. és II. pontjában kifejtettekkel.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

1/2013. (V. 8.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglalt állást.

I. Magánvádas büntetőügyben önmagában a feljelentés bírósághoz érkezése miatt a feljelentett személy mentelmi jogának felfüggesztése iránt a Be. 719. § (1) és (2) bekezdése szerinti intézkedések megtételének nincs helye.

II. Ha a feljelentésből megállapítható, hogy a cselekmény nem bűncselekmény (a cselekmény büntetendőségét, avagy az elkövető büntetendőségét kizáró ok áll fenn), a bűncselekmény gyanúja hiányzik, vagy más, az eljárás megszüntetésére okot adó körülmény esetén az eljárást személyes meghallgatás kitézése és a Be. 719. § (1) és (2) bekezdése szerinti intézkedés megtétele nélkül meg kell szüntetni.

III. Az I–II. pontok megfelelően irányadóak a pótmagánvád alapján indult bírósági eljárásban is.

1. A 2017. évi XC. törvény (továbbiakban: Be.) 719. § (1) bekezdése szerint a törvényben meghatározott mentelmi joggal rendelkező személyt gyanúsítottként kihallgatni, vele szemben kényszerintézkedést alkalmazni és vádat emelni csak a mentelmi jog felfüggesztését követően lehet. A mentelmi joggal rendelkező személy tettenérése esetén vele szemben e törvény szerinti kényszerintézkedés alkalmazható.

Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 74. § (1) bekezdése szerint képviselő ellen csak az Országgyűlés előzetes hozzájárulásával lehet büntetőeljárást indítani.

Ezzel megegyező szabályozást tartalmaz az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 14. § (1)–(2) bekezdése, az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény 10. § (1)–(2) bekezdése, továbbá az Európai Parlament magyarországi képviselőinek jogállásáról szóló 2004. évi LVII. törvény 10. § (2) bekezdése és a 12. § (1) bekezdése (azzal, hogy a mentelmi jog felfüggesztéséről az Európai Parlament

határoz), az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 14. § (3) bekezdése és 50. § (2) bekezdése *d*) pont *da*) alpont (a mentelmi jog felfüggesztéséről az Alkotmánybíróság teljes ülése dönt), a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. CLXII. törvény 2. § (1) és (3) bekezdése (a mentelmi jog felfüggesztéséről az Országos Bírósági Hivatal elnökének javaslatára a köztársasági elnök dönt) a Kúria elnöke és az Országos Bírósági Hivatal elnöke mentelmi jognak felfüggesztéséről az Országgyűlés dönt. Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 3. § (5)–(7) bekezdése (a mentelmi jog felfüggesztéséről a legfőbb ügyész esetében az Országgyűlés, a többi ügyész esetében a legfőbb ügyész dönt). Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. tv. 20. § (3)–(7) bekezdése szerint a Költségvetési Tanács elnökének is ilyen mentességi joga van (felfüggesztéséről a Köztársasági elnök dönt).

2. A mentelmi jog – bár azt nem a Be 4. § (6) bekezdése, hanem a Be. 719. § (1) bekezdése tartalmazza – a büntetőeljárás külső, közjogi jogviszonyon alapuló, ezért külön törvényekben szabályozott – akadály, amely a büntetőügyben a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság elé állít eljárási akadályt. Nem tilalmazza azonban a mentelmi joggal védett személy elleni feljelentés megtételét.

A mentelmi jog személyhez kötött, fennállása alatt a feljelentett, vagy a bűncselekmény gyanújával terhelt személy ellen nem folyhat büntetőeljárás. A mentelmi jog mint a meghatározott személy ellen folytatható büntetőeljárás közjogi tilalma alapján a mentelmi joggal védett személlyel szemben a megalapozott gyanú nem közölhető, és az ilyen személyt közvetlenül érintő eljárási cselekmény nem végezhető.

A mentelmi jog azonban csak az azzal védett személy elleni büntetőeljárás megindítását (folytatását) akadályozza. Nem lehet akadály a bűncselekmény gyanúja miatt az eljárás megindításának, vagy olyan eljárási cselekmények elvégzésének (ekként a büntetőeljárás folytatásának), melyek nem irányulnak közvetlenül a mentelmi joggal védett személy ellen, azonban a gyanú megalapozását, személyre konkretizálását célozzák.

3. Bűncselekmény miatt – ahol a törvény kivételt nem tesz – bárki tehet feljelentést. A mentelmi jog nem képes meggátolni azt, hogy az azzal védett személy ellen feljelentést tegyenek. Ezért önmagában a feljelentés megtétele még nem jár a mentelmi jog megsértésével. A feljelentés alapján azonban a hatósági cselekményeknek az előzőekben írtak szerint akadályt állít. Gyakorlati szempontból azt kell vizsgálni, hogy tartalmilag milyen eljárási cselekmény végezhető a mentelmi jog felfüggesztése nélkül.

Magánvádas ügyben nem jár a mentelmi jog megsértésével

- a feljelentő bírósági felhívása arra nézve, hogy írásban pontosítsa a feljelentését,
- a feljelentett személye kilétének kiderítése, illetve a kilétének ismerete nélkül a bizonyítási eszközök felkutatása érdekében elrendelt nyomozás;
- eljárást megszüntető határozat meghozatala,
- a bíróság áttételt elrendelő határozatának meghozatala,
- a bíróság felfüggesztést elrendelő határozatának meghozatala.

A mentelmi jog felfüggesztése előtt azonban nem rendelhető el a feljelentett személyének kiléte

ismeretében nyomozás, és nem tűzhető ki személyes meghallgatás. Ezek ugyanis már olyan eljárási cselekmények, amelyek ténylegesen a mentelmi joggal védett személy ellen irányulnak.

A mentelmi joghoz fűződő, így a büntetőeljárás kívüli, közjogi követelmény, hogy a bűncselekmény gyanúját mentelmi joggal rendelkező személyre konkretizálják, ekként a gyanú a mentelmi joggal rendelkező személy felé „forduljon”, és érje el a szintet, amikor a megalapozott gyanú már közölhető lenne. Csakis ekkor kerülhet sor a mentelmi jog felfüggesztése mint közjogi aktus megindítására.

4. A Be. 765. § (1) és (2) bekezdése szerint a magánvádas eljárás feljelentésre indul meg. A feljelentésben elő kell adni, hogy a sértett ki ellen, milyen cselekmény miatt és milyen bizonyítékok alapján indítványozza a büntetőeljárás lefolytatását. A feljelentést a bíróságon kell megtenni.

Ha a feljelentésből a feljelentett kiléte, vagy a bűncselekmény nem állapítható meg, a bíróság felhívhatja a sértettet, hogy írásban pontosítsa feljelentését, illetve nyomozást rendelhet el [Be. 766. § (1) bekezdés *c*) pont, 767. § (1) bekezdés].

A feljelentésben mint történést vagy eseményt, le kell írni azt a cselekményt, amelyet a sértett az eljárás alapjának tekint. Ennek büntető törvénybe ütköző cselekménynek kell lennie, mégpedig olyan bűncselekménynek, amely miatt a törvény szerint a vádat magánvádló is képviselheti (alaki legitimáció). Amennyiben a feljelentett cselekmény a feljelentésben foglalt adatok szerint nem bűncselekmény (hanem pl. csak szabálysértés) a bíróság személyes meghallgatás nélkül – az általános szabályok [492. § (1) és (2) bekezdésében felsorolt okok] szerint – a büntetőeljárást ügydöntő vagy nem ügydöntő végzésével megszünteti.

A feljelentésnek tehát bűncselekményt kell tartalmaznia ahhoz, hogy az elkövető személye elleni eljárásnak jelentősége legyen. Ha azonban a feljelentés nem tartalmaz olyan cselekményt, ami a büntető törvénybe ütközik, vagy a feljelentésből egyértelműen megállapítható, hogy a cselekmény büntetendőségét vagy az elkövető büntetendőségét kizáró ok áll fenn, akkor nincs bűncselekmény, tehát nincs tárgya az eljárásnak. Ebben az esetben pedig nincs jelentősége a feljelentett személyének sem: esetleges mentelmi jogosult mivoltával kapcsolatban nem kell intézkedni.

Ugyanez a helyzet, ha a feljelentésből a bűncselekmény gyanúja – mint a büntetőeljárás megindításának általános feltétele Be. 340. § (1) bekezdés, 344. § (5) bekezdés, 348. § (3) bekezdés – nem állapítható meg. A megalapozott gyanú [Be. 348. § (3) bekezdés] ugyanis nem a feljelentőnek, hanem a hatóságnak címzett törvényi fogalom. A megalapozott gyanúra vont következtetés a hatóság általi értékelés eredménye. Ezért, habár a feljelentésben a feljelentett személy megnevezetten, azonosíthatóan szerepel, de a hatóság a bűncselekményre nem lát gyanút, illetve a gyanút nem látja az elkövetőre konkretizálnak, az eljárást személyes meghallgatás nélkül meg kell szüntetnie.

5. A leírtak irányadóak akkor is, ha a sértett pótmagánvádlóként nyújt be vádindítványt a bírósághoz mentelmi joggal védett személlyel szemben. A Be. 719. § (2) bekezdése szerinti, a mentelmi jog felfüggesztését a bíróságnak csak akkor kell indítványoznia, ha a vádindítvány elutasításának vagy az eljárás bűncselekmény hiányában történő megszüntetésének nincs helye (BKv. 90. II. 1–3. és 6–7. pontok).

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

4/2013. (X. 14.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Határozott tartamú szabadságvesztés esetében a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének legkorábbi, törvény erejénél fogva kötelező időpontjára vonatkozó rendelkezés a 2012. évi C. törvény (Btk.) 2. § (1)–(2) bekezdése szerinti elbírálás fogalmába tartozik.

Megváltozása alapot ad – enyhébb elbírálás címén – a módosító törvény alkalmazására.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

2/2014. (VII. 7.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

1. A Btk. 459. § (1) bekezdés 12. n) pontja szerinti közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezet fogalma alatt a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény szerinti, közszolgáltatási szerződés alapján, menetrend szerint végzett vasúti, közúti és vízi személyszállítási közszolgáltatást végző gazdálkodó szervezetet kell érteni.

2. 2013. július 1-jétől a személytaxi szolgáltatást végző csak akkor tekinthető közfeladatot ellátó személynek, ha tevékenysége igényvezérelt személyszállítási szolgáltatásként a személyszállítási közszolgáltatás részeként valósul meg.

1. A 2013. július 1-jén hatályba lépett Btk. 459. § (1) bekezdés 12. n) pontja szerint a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtott feladatot ellátó személy, e tevékenysége során minősül közfeladatot ellátó személynek.

a) A gazdálkodó szervezet fogalmát a Btk. nem határozza meg, hanem a 459. § (1) bekezdés 8. pontjában a polgári perrendtartásra utal.

A 2018. január 1-jétől a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 7. § (1) bekezdés 6. pontja szerint gazdálkodó szervezet a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi társulás, a szövetség, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a közös vállalat, a végrehajtott iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, jogszabály alapján a költségvetési szervek

gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, a felsőoktatási intézmény, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány.

b) Bár a közösségi közlekedés fogalmát több mint harminc törvény, és számos alacsonyabb szintű jogszabály használja, meghatározást mindössze a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (Kkt.) 47. § 3. pontja tartalmaz. Eszerint közösségi közlekedés: menetrend alapján közlekedő gépjárművekkel végzett közforgalmú személyszállítás.

E meghatározás azonban – minthogy a Kkt.-ben szerepel – a többi közlekedési ágazatra nem terjed ki. Ugyanakkor más, a közlekedéssel kapcsolatos jogszabályok által használt fogalom nem hagy kétséget afelől, hogy közösségi közlekedés nem csak a közutakon történik.

c) A személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény (a továbbiakban: törvény) a preambulumban említi e fogalmat. A törvény 2. § 29. pontja a személyszállítási közszolgáltatás tekintetében visszautal a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásokról szóló 1370/2007/EK rendelet 2. cikk a) pontjára, amely személyszállítási közszolgáltatásnak tekinti a nyilvánosság számára megkülönböztetés nélkül és folyamatosan nyújtott általános gazdasági érdekű személyszállítási szolgáltatásokat. A törvény 10. § (6) bekezdése szerint

személyszállítási közszolgáltatás személyszállítási közszolgáltatási szerződés alapján végezhető; míg a törvény 20. § (6) bekezdése alapján a személyszállítási közszolgáltatást nyújtó szolgáltató köteles közforgalmú menetrendet készíteni és azt közzétenni, abban elkülönítetten megjeleníteni a személyszállítási közszolgáltatást. A törvény személyszállítási közszolgáltatásnak tekinti a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény (Vkt.) 3. § (1) bekezdés a) pontjában és (2) bekezdésében foglalt személyszállítási közszolgáltatást is [törvény 1. § (1) bekezdés c) és d) pont, 20. § (3) és (4) bekezdés].

2. A törvény 2. § 9. pontja tartalmazza az igényvezérelt személyszállítási szolgáltatás fogalmát a következők szerint: a törvényben e szolgáltatásokra meghatározott engedéllyel rendelkező szolgáltató által közszolgáltatási szerződés vagy járáti engedély alapján végzett, információs technológiai eszközök alkalmazásával szervezett, változó útvonalon vagy változó időrendben, vagy változó útvonalon és változó időrendben közlekedő személyszállítási szolgáltatás. A törvény 14. §-a szerint igényvezérelt személyszállítási szolgáltatás végzésére a szolgáltatás teljesítéséhez használt jármű jellegétől függően személytaxi, személygépkocsi személyszállítói vagy autóbuzos személyszállítói engedéllyel és – személytaxi-szolgáltatást végző vállalkozás esetében – a törvény 12. §-ában meghatározott feltételeket teljesítő gazdálkodó szervezet vagy természetes személy jogosult. Amennyiben az igényvezérelt személyszállítási szolgáltatás a személyszállítási közszolgáltatás részeként valósul meg, abban az esetben a szolgáltatásokra – a menetrendszerűsége vonatkozó szabályokat leszámítva – a közszolgáltatásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni; a törvény 20. § (2) bekezdése szerint pedig személyszállítási közszolgáltatás keretében igényvezérelt személyszállítási szolgáltatások is biztosíthatók, ez esetben e szolgáltatásokra a személyszállítási közszolgáltatásokra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

1/2016. (II. 1.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

1. A munkából kiesett időre történő költségtérítés kivételével a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek bíróság előtt tanúként megjelent, hivatásos állományú tagja az általános szabályok szerint jogosult a megjelenésével kapcsolatos költség megtérítésére.

2. Nem jár azonban költségtérítés, ha a hivatásos állományú tagja a tanúzási kötelezettségének szolgálatteljesítési idejében tesz eleget, és a kihallgatás helyére szolgálati járművel érkezik.

1. a) A rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) hatálya alá tartozó rendvédelmi szervek [az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv, a terrorizmust elhárító szerv (a továbbiakban együtt: rendőrség), a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, az Országgyűlési Őrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal] hivatásos állományú tagjának tanúkénti megidézésére és kihallgatására sor kerülhet úgy, hogy a bizonyítandó tényről magánemberként szerzett tudomást. E tanúk esetén azonban a büntető és szabálysértési ügyekben a tanúzási kötelezettség túlnyomórészt abból ered, hogy az állományú tagja a munkakörénél fogva találkozik olyan cselekményekkel, amelyek miatt szükséges a tanúkénti kihallgatása, így a tanúzási kötelezettséget keletkeztető életviszony kialakulása az érintett munkaköri feladatainak ellátására vezethető vissza.

b) Az esetleges korábbi hivatalos intézkedésével szoros összefüggésben álló tanúzási kötelezettségből fakadó megjelenési kötelezettség azonban nem tekinthető a munkaköri leírás szerinti „egyéb szolgálati feladatnak”, az erre fordított idő pedig szolgálatteljesítésnek.

Ez nem függ össze sem azzal, hogy őt a Be. és a Szabs. tv. szerint az előjárója útján kell idézni, sem azzal, hogy a Hszt. 139–140. §-ai alapján az állományú tagja részére túlszolgálat rendelhető el. Az idézésre vonatkozó speciális szabály értelmében az, hogy az előjáró az állományú tagját terhelő tanúzási kötelezettség időpontjának ismeretében állítsa össze a szolgálati időbeosztást; a túlszolgálat elrendelésére pedig szolgálati érdekből vagy rendkívüli eset fennállásakor kerülhet sor. A tanúzási kötelezettség egyik kategóriába sem sorolható be.

Arra, hogy a hivatásos állományú tagja a tanúzási kötelezettségének szolgálatteljesítési időn kívül tesz eleget, nem vonható következtetés abból sem, hogy a tanúként megidézték a tárgyaláson egyenruhában vagy polgári öltözetben jelent meg.

c) A Hszt. 105. § (1) bekezdés f) pontja alapján a hivatásos állományú tagja mentesül a szolgálatteljesítési kötelezettség alól a tanúzási kötelezettség teljesítése esetén a megjelenéshez és a kötelezettség teljesítéséhez

szükséges időtartamra. Ilyen esetben a Hszt. 105. § (2) bekezdése alapján a hivatásos állományú tagja a távollét idejére távolléti díjra jogosult.

A Hszt. e rendelkezése a tanúzási kötelezettséget keletkeztető eljárás mibenlététől függetlenül írja elő a szolgálatteljesítési kötelezettség alóli mentesülést. Ez azt jelenti, hogy a Hszt., illetve az előjáró és a munkáltatói jogkört gyakorló vezető szempontjából mindegy, milyen eljárásban kell a hivatásos állományú tagjának tanúskodnia, mert a szolgálat, különösen a váltásos szolgálati formák megszervezése szempontjából a tanúként idézett személy kiesik.

Ezért téves az a jogértelmezés, amely szerint a tanúzás e személyek számára szolgálati feladat, amelynek teljesítése érdekében akár túlszolgálat is elrendelhető, és ennek költségeit a tanúként kihallgatott rendvédelmi dolgozó munkáltatója köteles – a Hszt. vonatkozó rendelkezései alapján – megtéríteni.

2. a) Ha a tanú a tanúzási kötelezettsége teljesítése időpontjában szolgálatban van, számára útiköltség és egyéb költség nem fizethető, kivéve, ha útiköltség-igényét ténylegesen igazolja (nem szolgálati gépjárművel, hanem saját költségén utazott). Szállásköltség, ellátási költség, és a munkából kiesett időre költségtérítés ilyen esetben sem fizethető.

b) Ha a tanú a tanúzási kötelezettsége teljesítése időpontjában nincs szolgálatban (szabadidejében vagy a szabadsága alatt kerül sor tanúkénti kihallgatására), részére – igénye szerint – a bíróság az általános szabályoknak megfelelően téríti meg a megjelenésével kapcsolatos költségeket [Be. 168. § (3) bekezdés; 14/2008. (VI. 27.) IRM rendelet].

c) Ha azonban a megjelenéssel kapcsolatban ténylegesen a tanú személyét terhelő költség nem merül fel (mert pl. szolgálati gépjárművel utazott), részére útiköltség és a munkából kiesett időre költségtérítés nem fizethető (szállásköltség és ellátási költség azonban ilyen esetben is szóba jöhet). A szolgálati gépjármű igénybevételenek egyszerűségét a bíróság azonban nem vizsgálja.

d) Egyértelműen az általános szabályok szerint jár a tanúzással kapcsolatos költségtérítés, ha a tanú szolgálati viszonya időközben megszűnt.

e) A tanút megidéző és kihallgató bíróság általában nincs abban a helyzetben, hogy eldönthesse, miszerint a megidéztet szolgálatot teljesít-e tanúkénti megjelenése és kihallgatása időpontjában. Célszerű ezért, ha a tanúnak szóló idézés a következő figyelmeztetést tartalmazza: „A bíróság felhívja a tanú figyelmét, hogy amennyiben szabadsága alatt vagy szabadnapján kerül sor tanúkénti kihallgatására, és útiköltség igénye merül fel, a bíróság azt csak akkor tudja megtéríteni, ha parancsnoka igazolja a szabadság, illetve szabadnap tényét”.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és az alábbi módosítással fenntartott

1/2021. (V. 13.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A Btk. 52. § (3) bekezdés szerinti foglalkozástól eltiltás a Btk. XIX. Fejezetének bármely bűncselekménye, bármely elkövetési magatartása és bármely

elkövetője (tettes, részes) esetében alkalmazható, a Btk. 202. §-ába ütköző kitartottság kivételével.

A Btk. 52. § (3) bekezdésének – a 2017. évi CXLIX. törvény 1. §-ával 2017. december 1-jével beiktatott és a 2021. évi LXXIX. törvény 16. §-ával módosított – 2021. július 8. napjától hatályos szövege szerint a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjét, ha a bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, illetve a gyermekpornográfia elkövetőjét végleges hatállyal el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll.

E rendelkezés a büntetés kiszabása körében kategorikus, mérlegelést nem engedő kötelezettséget ró a bíróságra. A törvényhelyben megjelölt feltételek teljesülése esetén a végleges hatályú, fenti tartalmú foglalkozástól eltiltást a bíróságnak a terhelttel szemben ki kell szabnia. A büntetési nem kötelező kiszabását megalapozó feltételek objektívek; pusztán annak kell teljesülnie, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény miatt kerüljön sor, és azt a terhelt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére kövesse el.

További feltételt a törvényi rendelkezés nem határoz meg. Ekként nincs szükség a foglalkozástól eltiltás Btk. 52. § (1) bekezdésében írt feltételeinek megvalósulására sem. Azaz nem feltétel, hogy a terhelt a bűncselekményt foglalkozása szabályainak megszegésével vagy foglalkozásának felhasználásával valósítsa meg, és ekként az sem, hogy a terhelt a magatartásának kifejtése során bármiféle foglalkozási szabály hatálya alatt álljon. A Btk. 52. § (3) bekezdése a foglalkozástól eltiltás kiszabásának önálló törvényi oka, ami egyben kötelezettséget is teremt – az abban írt feltételek megvalósulása esetén – a foglalkozástól eltiltás adott tartalommal és tartamban való alkalmazására. Ebben az esetben sem annak kiszabása, sem tartamának meghatározása nem a bíró mérlegelésére bízott. Következésképp elvételése törvénysértő büntetés kiszabását eredményezi.

Értelmezést igényel azonban a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére való elkövetés mint törvényi feltétel.

Passzív alany az, akin vagy aki ellen a bűncselekményt elkövetik. A Btk. 52. § (3) bekezdése szerinti „sérlemére követte el” megfogalmazás a passzív alany fogalmának felel meg.

A Btk. XIX. Fejezetében szabályozott, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket áttekintve megállapítható, hogy passzív alanya valamennyi ott írt bűncselekménynek van. Ez kézenfekvő a szexuális kényszerítés, a szexuális erőszak és a szexuális visszaélés tekintetében. A vérfertőzés, a kerítés, a prostitúció elősegítése, a gyermekprostitúció kihasználása és a szeméremsertés törvényi tényállásban szintén van passzív alany [„egyenestől rokonával” (Btk. 199. § (1) bekezdés), „testvérével” (Btk. 199. § (2) bekezdés), „valakit” (Btk. 200. § (1) bekezdés), „tizennyolcadik életévét be nem töltött személy” (Btk. 200. § (2) bekezdés, Btk. 203. § (1)–(4) bekezdés), „mást” (Btk. 201. § (1) bekezdés a) pont), „másnak” (Btk. 201. § (1) bekezdés b) pont), „más előtt” (Btk. 205.

§ (1) bekezdés), „tizennyolcadik életévét be nem töltött személy előtt” (Btk. 205. § (2) bekezdés)].

A gyermekpornográfia (Btk. 204. §) egyes elkövetési alakzatainál a törvény ugyancsak meghatároz passzív alanyt [Btk. 204. § (2) és (5) bekezdés a) és c) pont]. A pornográf felvétel és a pornográf műsor törvényi meghatározásából adódóan [Btk. 204. § (7) bekezdés] a pornográf felvétel készítése [Btk. 204. § (1) bekezdés b) pont első fordulat] és a pornográf műsoron való szerepeltetéssel összefüggő magatartások [Btk. 204. § (4) bekezdés és (5) bekezdés b) pont] is szükségszerűen feltételezik a konkrét elkövetési magatartással összefüggésben a passzív alany meglétét.

A gyermekpornográfianak a Btk. 204. § (1) bekezdéseiben írt egyéb elkövetési magatartásai esetében is van passzív alany, mert a pornográf felvételen személy (mégpedig tizennyolcadik életévét be nem töltött személy) szerepel.

A kötelező eltiltás pedig nemzetközi kötelezettség következménye. A Btk. 52. § (3) bekezdését korábban eredetileg az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi XCII. törvény 6. §-a iktatta be – 2015. december 1-jei hatállyal – a magyar jogrendszerbe. Az e törvény 3. §-ával kihirdetett nemzetközi egyezmény 5. Cikk 3. pontja szerint a belső jogával összhangban mindegyik fél megteszi a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak érdekében, hogy az olyan szakmák gyakorlásának, amelyeknek része a gyermekekkel való rendszeres kapcsolat, legyen feltétele, hogy a jelentkezőket nem ítélték el gyermekek szexuális kizsákmányolásával vagy szexuális zaklatásával összefüggő cselekményekért.

Az Egyezmény 20. Cikk 1. pontja határozza meg a gyermekpornográfiával kapcsolatos bűncselekményeket. Észertint mindegyik fél megteszi a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket az alábbi, jogtalanul elkövetett szándékos cselekmények büntethetősége céljából:

1. gyermekpornográfia előállítása;
2. gyermekpornográfia felkínálása vagy hozzáférhetővé tétele;
3. gyermekpornográfia terjesztése vagy továbbadása;
4. gyermekpornográfia beszerzése saját célra vagy más személy részére;
5. gyermekpornográfia birtoklása;
6. az információs és kommunikációs technológiákon keresztül tudatos hozzáférés a gyermekpornográfiához.

A gyermekpornográfianak a Btk. 204. § (1) bekezdése szerint büntetni rendelt valamennyi elkövetési magatartása a fenti meghatározásokba illeszkedő. A nemzetközi egyezményben a magyar állam e cselekményre (is) vállalta a foglalkozástól eltiltás alkalmazhatóságának lehetővé tételét. Ennek érdekében alkotta meg a Btk. 52. § (3) bekezdését és – törvényben való kihirdetésével – a nemzetközi egyezményt is a belső jog részévé tette.

Következésképp a Btk. XIX. Fejezetében írt valamennyi bűncselekmény esetében alkalmazni kell a végleges hatályú foglalkozástól eltiltást, ha a bűncselekmény passzív alanya – ideértve gyermekpornográfia esetén a felvételen szereplő személyt – a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

A Btk. XIX. Fejezetében meghatározott bűncselekmény miatt marasztalás esetén a Btk. 52. § (3) bekezdésének

alkalmazása csupán a Btk. 202. §-ban írt kitartottság tekintetében kizárt, mivel az tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére fogalmilag nem követhető el.

A törvényi feltételek teljesülése esetén a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás – értelemszerűen és törvényi megszorítás hiányában – attól függetlenül kiszabandó, illetve alkalmazandó, hogy az elkövető a bűncselekményt milyen elkövetői alakzatban (tettesként vagy részesként) valósította meg.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleményrel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

2/2021. (V. 13.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

Ha a jogerős ítéletben kiszabott büntetés a törvény szerint kivételt nem tűrően kötelező büntetési nem kiszabásának elmulasztása miatt törvénysértő, a Kúria azt a felülvizsgálati eljárásban a terhelt terhére érdemben orvosolhatja akkor is, ha a bíróság ítéletét a terhelt beismerő vallomásának elfogadásával hozta meg, és az ügyészi indítvány a kötelezően alkalmazandó büntetés kiszabására nem terjedt ki. Ugyancsak érdemben orvosolhatja a Kúria az ilyen törvénysértést akkor is, ha a büntetés jogerős kiszabására büntetővégzésben került sor.

A Btk. 52. § (3) bekezdése szerint a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjét, ha a bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, végleges hatállyal el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. E rendelkezés alapján a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás kiszabása a törvényi feltételek teljesülése esetén kötelező, nem a bíró mérlegelésére bízott. Következésképpen elmulasztása – a Btk.-nak a cselekmény minősítésén kívüli, más szabályának [a Btk. 52. § (3) bekezdésének] megsértése miatt - törvénysértő büntetés kiszabását eredményezi, ami a Be. 649. § (1) bekezdés b) pontjának második fordulata *ba*) alpontja szerint felülvizsgálati ok. E törvénysértést a Kúria a felülvizsgálati eljárásban – főszabályként – a határozat megváltoztatásával érdemben orvosolhatja [Be. 662. § (2) bekezdés b) pont].

Értelmezést igényel azonban a Kúria döntési jogköre akkor, ha a törvénysértő büntetés kiszabására a terhelt beismerésének elfogadásával (Be. 504–505. §) vagy büntetővégzésben (Be. 740. §) került sor.

A Be. 565. § (2) bekezdése szerint, ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot az előkészítő ülésen fogadta el, – az újabb ügy egyesítésének esetét kivéve – nem szabhat ki súlyosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat súlyosabb intézkedést, mint amelyet a vádirat, illetve az ügyészek az előkészítő ülésen előterjesztett indítványa tartalmaz. Amennyiben a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjével szemben az ügyészség a

végleges hatályú foglalkozástól eltiltás kiszabását nem indítványozta és a bíróság a terhelt beismerő vallomását elfogadta, a fenti rendelkezés szerinti súlyosítási tilalom beáll. Az elsőfokú bíróság ekként már nem szabhatja ki a kötelező büntetési nemet, és a törvénysértést a másodfokú bíróság is csak akkor tudja orvosolni, ha az elsőfokú bíróság alkalmazott olyan büntetési nemet, ami mellőzhető [Be. 595. § (4) bekezdés e) pont]. Kétségtelen tehát, hogy ha a Kúria a felülvizsgálati eljárásban a törvénysértést a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás kiszabásával küszöböli ki, akkor a terhelttel szemben az ügyészi indítványban szereplőnél súlyosabb büntetés kerül kiszabásra, amiről a terhelt a beismerő vallomásának megtetelekor nem tudhatott.

Ez azonban nem változtat azon, hogy ilyen esetben a jogerős ítéletben kiszabott büntetés a foglalkozástól eltiltás hiányában a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt törvénysértő. Törvénysértő büntetést azonban a bíróság ebben a perjogi helyzetben sem szabhat ki, a törvénysértő büntetés korrekciója pedig – erre irányuló, joghatályos indítvány esetén – a Kúria törvényi kötelezettsége. A felülvizsgálati eljárásban, a terhelt terhére előterjesztett indítvány esetén a törvény súlyosítási tilalmat nem ír elő, illetve súlyosabb büntetés kiszabását vagy intézkedés alkalmazását tilalmazó rendelkezést nem tartalmaz, sőt a terhelt terhére bejelentett felülvizsgálat jogintézménye a súlyosítási tilalmat feloldja (BH 2017.256.), így éppen ennek a lehetőségét teremti meg.

A törvénysértő büntetés kiküszöbölésének főszabálya a felülvizsgálatban a törvénynek megfelelő határozat meghozatala [Be. 662. § (2) bekezdés b) pont]. Ez alól ad kivételt a Be. 663. § (2) bekezdés b) pontja, ami ilyen esetben is lehetővé teszi a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítást akkor, ha az érdemi határozat meghozatala az ügyiratok alapján nem lehetséges.

A Btk. 52. § (3) bekezdése esetén a törvény erejénél fogva kötelezően végleges hatályú foglalkozástól eltiltás feltétele kizárólag a terhelt terhére rótt bűncselekménynek a Btk. XIX. Fejezetében szabályozott volta, valamint annak a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére való elkövetése. Ezek az adatok önmagában az irányadó tényállásból és a jogi minősítésből kitűnnek, ezen túlmenően sem a büntetési nem alkalmazhatósága, sem annak tartama további bünteteskiszabási vagy egyéb körülményekhez nem kötött, azok nem befolyásolják. Ekként a megismételt eljárástól e körben más eredmény nem volna várható, így a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére nincs ok, a Kúria a törvénysértést érdemben orvosolhatja.

A feltételeknek megfelelő cselekmény büntetővégzéssel való jogerős elbírálása esetén ugyancsak felmerül, hogy a terhelt annak ismeretében nem kérte tárgyalás tartását a végzéssel szemben, miszerint vele szemben e büntetési nemet nem alkalmazták. Ebben a körben is irányadó azonban, hogy a Btk. kötelező szabályát sértő törvénysértő büntetés nem szabható ki, amennyiben pedig arra mégis sor kerül, az a felülvizsgálati eljárásban orvosolható. A foglalkozástól eltiltás a Be. 740. § (2) bekezdés a) pontja alapján a büntetővégzésben is kiszabható lett volna, ezért a terhelt eljárási jogai sem sérülnek. Mivel pedig a szükséges adatok ilyen esetben is értelemszerűen rendelkezésre állnak, így ilyenkor sincs akadálya annak, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárásban a törvénysértést a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás kiszabásával küszöbölje ki.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

3/2021. (V. 13.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A Be. 14. § (1) bekezdésében írt kizárási ok kizárólag az ügyben eljáró bíróval szemben jelenthető be [Be. 14. § (2) bekezdés], a bíróság egészére tett bejelentés nem érvényes. Az ilyen nem indokolt bejelentés érdemi indokolás nélkül elutasítható [15. § (5) bekezdés].

A bíró kizárására vonatkozó szabályozás az elfogulatlanság biztosítéka, amellyel a Be. a bírói függetlenség, a bíró törvénynek alárendeltsége és a törvényes bíró általi döntés igénye, illetve a törvényes bírótól elvonás tilalma között teremt összhangot.

A bíró kizárására vonatkozó okokat a Be. 14. §-a sorolja fel. Törvény szerint kizárt a bíró, ha vele szemben valamely objektív, konkrét kizárási ok áll fenn [Be. 14. § (1) bekezdés a)–d) pont, (3) és (4) bekezdés], illetve ha önmagával szemben elfogultságot jelentett be [17/2001. (VI. 1.) AB határozat]. Szintén kizárt az a bíró, akinek kizárását a 14. § (1) bekezdés e) pontja szerint egyéb okból indítványozták, és kizárásának elintézése igazgatási úton megtörtént, vagy kizárását külön határozat megállapította.

Amennyiben a kizárási okot nem a bíró vagy a tanács elnöke jelenti be, a 15. § (2) bekezdése alapján azt az ügyész, a terhelt, a védő, a sértett, továbbá a vagyoni érdekelt jelentheti be.

A 14. § (2) bekezdése egyértelművé teszi, hogy valójában bármely kizárási okot kizárólag az adott ügyben eljáró, illetve az ügyben perjogilag eljárni jogosult bíró személyével szemben lehet bejelenteni. Ebből következik, hogy intézményes kizárás nincs, a bíróság egészére vagy név nélkül a bírák bármely csoportjára tett bejelentés nem érvényes, közömbös.

A kizárással célzott bírák személyének megnevezése hiányában a kizárás iránti bejelentés szükségképpen oktalan [15. § (3) bekezdés], ilyen indokkal a törvény nem ad lehetőséget kizárás indítványozására.

Törvényi ok hiányában, illetve a törvényi feltétel ellenében [14. § (2) bekezdés] előterjesztett kizárás iránti bejelentés a Be. 15. § (5) bekezdése értelmében – értelemszerűen – nem indokoltnak tekinthető. Azaz nincs olyan tartalma, amit a törvény alapján meg lehetne fontolni, vagyis a 15. § (5) bekezdése értelmében nem csupán az a nem indokolt, ami nem tartalmaz indokolást, hanem az is, amely még közvetve sem hozható összefüggésbe valamely ide vonatkozó törvényi feltétellel.

A 15. § (5) bekezdés esetében valójában az ilyen tartalmú kizárás iránti bejelentés nem vált ki perjogi hatást. A 15. § (5) bekezdés és a 18. § (2) bekezdés közötti különbség, hogy nem indokolt a bejelentés, ha nincs törvény által megengedett tartalma vagy nincs tartalma, a 18. § (2) bekezdés szerint nyilvánvalóan alaptalan pedig, ha megengedett törvényi tartalomra mutató, azonban valójában érdemében a bejelentő számára a törvény csak ürügy. Így nyilvánvalóan alaptalan az objektív kizárási okok valamelyikére hivatkozás ténybeli alap, vizsgálandó körülmény nélkül, feltételezés alapján.

A nem indokolt bejelentést a 15. § (5) bekezdése alapján érdemi vizsgálat nélkül el lehet utasítani, a kizárás bíróság általi elintézése (17. §) felől nem kell intézkedni.

Kúria Büntető Kollégiuma által a 2/2023. (VII. 5.) BK véleménnyel felülvizsgált és módosítás nélkül fenntartott

4/2021. (V. 13.) BK vélemény

A Bszi. 27. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria Büntető kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást.

A bíró kizárásáról rendelkező határozatban a bíróság kijelölése tárgyában hozott döntés ellen – a törvény kifejezett rendelkezése hiányában, illetve az e rendelkezés alapját szükségképpen képező döntés elleni fellebbezés törvényi kizártságának értelemszerű következményeként – fellebbezésnek nincs helye. Azaz nemcsak a Kúria döntésére vonatkozó általános fellebbezési kizártság [Be. 6. § (4) bekezdés], hanem más bíróság ilyen döntése esetében is.

A Be. 24. § (1) bekezdése szerint a bíróságok között felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetén, továbbá, ha a bíróság kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot ki kell jelölni. A (4) bekezdés alapján, ha a kijelölés kizárás miatt szükséges, arról a kizárás kérdésében döntő bíróság a kizárással egyidejűleg határoz.

Ez azt jelenti, hogy amennyiben az eljáró bíróság kijelölése a kizárás miatt szükséges, a kizárás kérdésében döntő bíróságnak a kizárással egyidejűleg kell döntenie a kijelölésről.

Ilyen esetekben valójában az ügy elintézésében törvényesen eljáró bíró kijelöléséről van szó, ami törvényi feladat. A bíróság hatáskörét és illetékességét főszabályként a törvény határozza meg. Ha ennek akadály van, a törvény helyébe a bíróság lép és olyan döntést hoz, ami meghatározza a hatáskört és az illetékességet. Ekként ez – a törvény erejénél fogva – a törvényt helyettesítő döntés, ezért nem lehet helye ellene fellebbezésnek. A bíróság ebben az esetben törvényi mandátum alapján jár el, mérlegelése pedig nem a felek megegyezésének a tárgya. Ahhoz fűződik eljárásjogi érdek és annak érvényesülése, hogy az ügyben ne kizárt bíró járjon el.

A bíró kizárásáról rendelkező határozatban történő kijelölés szükségzerű követelmény, eljárási kényszer, ebben az esetben veszi át a törvényi mandátumot a határozatot hozó bíróság, és lép a törvény helyébe. Ez a döntés a bíróhoz kerülést biztosítja.

A Be. az illetékességi szabályok körében kezeli az esetleges érdekeket (bűncselekmény elkövetésének helye, terhelt vagy sértett lakóhelye), azonban arra, hogy ez kényszerítőleg érvényesíthető legyen, nincs törvényi alap. Ez azt jelenti, hogy az arra jogosult az illetékességi ok alkalmazását kérheti, kezdeményezheti, viszont ki nem kényszerítheti. Ezek alapvetően méltányossági szempontok, az ügy elintézésében azonban nem jelenthetnek akadályt. A büntetőügyben eljáró bíróság nem választottbíróság, ahol a felek megegyeznek abban, hogy a vitájukban melyik bíróság lesz az illetékes. Az áttételre vonatkozó rendelkezéseknek a törvény perjogilag eleve határt szab [21. § (2) bekezdés második mondata, 536. § (1) bekezdés]. Ez azt is mutatja, hogy a

törvény a büntetőügy intézését nem akarja végletesen kiszolgáltatni egyéni helyzeteknek.

A Be. 579. § (2) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése ellen fellebbezésnek van helye a másodfokú bírósághoz, ha azt e törvény nem zárja ki. A (3) bekezdés alapján a végzés elleni fellebbezés elintézésére az ítélet elleni fellebbezés szabályai megfelelően irányadók. A Be. 6. § (4) bekezdése szerint a Kúria határozatai ellen rendes jogorvoslatnak nincs helye.

A Be. 17. § (4) bekezdése szerint a kizárást kimondó, illetve az azt megtagadó határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.

A jogorvoslatához való jog csupán az ügydöntő (érdemi) határozat kapcsán foglalja magában a devolutív, felszámaztató hatály, azaz egy másik fórumhoz való fordulás feltétlen lehetőségét, mely jelleget a vizsgált döntés tárgya és személyekre gyakorolt hatása szerint kell megítélni. Az eljáró bíróságot kijelölő döntés nem ügydöntő, nem érdemi határozat [3205/2015. (X. 27.) AB végzés].

A bíróság kijelölése során a bíróság nem az ügy érdemében határoz, hanem az eljárás lefolytatásának egyik nélkülözhetetlen feltételéről, az adott ügyben konkrétan eljáró bíróságról dönt. Ezzel biztosítja, hogy az ügy bíróság elé kerülhessen, s a bírósághoz fordulás joga, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog egyáltalán érvényesülhessen. Ez a döntés önmagában a felek perjogi jogosultságait és kötelezettségeit nem érinti.

Az ilyen határozat címzettje egyfelől a törvény szerint eredetileg eljárni köteles bíróság, másfelől pedig a kijelölt bíróság. Előbbi azért, mert az ügyben további eljárási cselekményeket nem végezhet, utóbbi pedig azért, mert – immár törvényes bíróságként – az ügyben eljárni köteles.

Következésképpen a törvény kifejezett rendelkezése hiányában, illetve az e rendelkezés alapját szükségképpen képező döntés elleni fellebbezés törvényi kizártságának értelemszerű következményeként, a kizárásról rendelkező határozatban történő kijelöléssel szemben sincs helye fellebbezésnek. Akkor sem, ha a kijelölésről nem a Kúria, hanem a Be. 24. § (2) bekezdése alapján a törvényszék vagy az ítéletábla döntött.

A fellebbezés kizárása jogot nem von el, mivel az arra jogosult a kijelölt bíróság ellenében is terjeszthet elő kizárás iránti indítványt, illetve törvényi feltételek megléte esetében áttételnek is helye lehet (utóbbi ugyanis a törvény nem zárja ki).

FÓRUM

Bérces Viktor*
A személyi szabadságot érintő
kényszercselekmények megítélése a Kúria
joggyakorlatában, különös tekintettel a személyi
szabadságot érintő kényszerintézkedések egyes
típusaira

Absztrakt

A büntetőeljárás kódex a kényszercselekmények számos kategóriáját nevesíti. Ennél fogva beszélhetünk az eljárási cselekményen történő jelenlétet biztosító intézkedésekről (pl. előállítás, elővezetés), valamint a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedésekről. Ezek közül különösen a bírói engedélyhez kötött, személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések elrendelésével, alkalmazásával kapcsolatos kérdések merültek fel a Kúria joggyakorlatában. A legfőbb bírói fórum elsősorban az elrendelések megalapozottságát, valamint a törvényi okok mérlegelésével kapcsolatos kérdéseket vizsgálta.

Assessment of coercive acts affecting personal liberty in the case law of the Curia, with special regard to certain types of coercive measures affecting personal liberty

Abstract

The Hungarian Criminal Procedure Code names several categories of coercive acts. For this reason, we can talk about measures ensuring presence at the procedural act (e.g. production, pre-trial detention), as well as coercive measures affecting personal freedom. Of these, in particular, questions related to the ordering and application of coercive measures related to personal freedom, which are subject to judicial permission, arose in the Hungarian Supreme Court's jurisprudence. The supreme judicial forum primarily examined the validity of the orders, as well as questions related to the consideration of legal reasons.

Bevezetés

A Kúria számos jogesettel kapcsolatban értelmezte a személyi szabadságot érintő kényszercselekmények elrendelésével, illetőleg alkalmazásával kapcsolatos kérdéseket. Az ügyek egy csoportjában kifejezetten az adott kényszercselekmény elrendelésének lehetősége, a törvényességi szabályok betartása képezte a vizsgálatok tárgykörét, míg más esetekben

a Kúria járulékosan rögzített olyan elvi szabályokat, amelyek az adott ügyben elrendelt kényszercselekmények indokoltására, vagy annak hiányára utaltak. A vizsgált esetek igen összetettek, elsősorban az elrendelések okainak fennállása, a törvényi okok helyes-helytelen értelmezése, valamint a végrehajtási szabályok betartása képezte az eldöntendő jogkérdések alapját. A vonatkozó határozatok elsősorban a bírói engedélyes kényszerintézkedések elrendelésével állnak összefüggésben, ugyanakkor számos jogeset tárgyát az elővezetés, vagy éppen az előállítás alkalmazásának indokoltága képezte. Jelen tanulmányban a teljesség igénye nélkül kívánok bemutatni néhány elvi jelentőségű döntést, az egyes különböző kényszercselekmények, különösen a bírói engedélyes személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések tekintetében.

I. Az előállítás

Az előállítás olyan rövid tartamú, átmeneti szabadságelvonással járó kényszercselekmény (intézkedés), amelynek elrendelésére, illetőleg foganatosítására a célszemély – konkrét, vagy előre nem meghatározott – eljárási cselekményen történő megjelenésének biztosítása érdekében kerül sor büntetőeljárásban, szabálysértési eljárásban, vagy egyéb rendészeti eljárásban, az érintett személynek a törvényben meghatározott szerv elé történő kísérésével és átadásával. E definíció alapján megállapítható, hogy az előállítás – az elővezetéshez képest – sokkal tágabb körben alkalmazható. Megjegyzem, hogy az előállítás szabadságelvonó jellege vitatott a jogirodalomban, így például a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (továbbiakban: Be.) kommentárja szintén e kényszercselekmény személyi szabadságot korlátozó jellegét emeli ki.¹ A jogalkotó ugyanakkor a törvényben már az előállítás szabadságelvonó jellege mellett foglalt állást.²

Az előállítás foganatosítására az egyes szervezeti jogszabályok [a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.), a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény], valamint a Be. alapján is sor kerülhet. A Kúria mindkét esetkörben vizsgálta az elrendeléssel kapcsolatos kérdéseket.

---

* A szerző PhD egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszék; főtanácsadó, Kúria. A tanulmány a szerző

álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ *Kommentár a büntetőeljárás törvényéhez* (szerk.: Polt Péter), Wolters Kluwer, Budapest, 2018, 288.

² Be. 117. § (1) bekezdés.

I.1. A szervezeti (rendészeti) jogszabályok alapján elrendelt előállítás. Az elrendelésről szóló határozatok tartalmi kritériumai

A Kfv.VI.37.739/2016. számú ügyben – a rendészeti jogkörben alkalmazott előállítás tekintetében – a Kúria megállapította, hogy jogszerűtlen az a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat, amely nem vagy nem kellő részletezettséggel tartalmazza a mérlegelés szempontjait. Az ügy alapját az alábbi tényállás képezte: a felperes társaival együtt 2014. február 9-én megjelent a Sándor-palotánál, ahol a magukkal hozott létrát az épület déli homlokzatának erkélyéhez támasztották, azon felmásztak, két molinót kifeszítettek, két zászlót pedig kiemeltek annak tartóiból. A rendőrök többször felszólították őket az erkély elhagyására, melynek csak 20 perc elteltével tettek eleget. A felperest és társait a rendőrök igazoltatták, majd a rendőrkapitányságra előállították és szabálysértés elkövetése miatt meghallgatták.

A felperes a rendőri intézkedés ellen panaszt nyújtott be, melyet az alperes (lásd rendőrség) határozatával elutasított. A rendőrségi álláspont szerint a személyi szabadságot korlátozó intézkedés végrehajtása jog- és szakszerű volt, az megfelelt az arányosság követelményének.

A felperes keresete folytán eljáró elsőfokú bíróság jogerős ítéletében az alperes határozatát hatályon kívül helyezte és az alperest új eljárásra kötelezte. Kifejtette, hogy a rendőröket intézkedési kötelezettség terhelte, az előállítás jogalapja fennállt. Mivel azonban az arányosság törvényi követelményének megfelelés vonatkozásában a határozat érdemi indokolást nem tartalmazott, ezért érdemben nem vált felülvizsgálhatóvá. A megismételt eljárásra a bíróság azt az utasítást adta, hogy az arányosság tekintetében vizsgálni kell, volt-e olyan legitim cél, amely csak az előállítás útján volt elérhető.

Az alperes a jogerős ítéletet felülvizsgálati kérelemmel támadta, a Kúria azonban az ítéletet hatályában fenntartotta. Osztotta az elsőfokú bíróság jogi érvelését, kiemelve, a bíróság nem minősítheti a támadott határozatot jogszerűnek olyan indokra hivatkozással, melyet a hatósági határozat nem tartalmaz. Az alperesi határozatban az előállítás arányosságához kapcsolódóan a mérlegelés szempontjai nem voltak megállapíthatóak, annak okszerűsége a határozatból nem tűnt ki.³

I. 2. A Be. alapján elrendelt előállítás

A Kúria nemcsak a rendőrségről szóló törvény, hanem a Be. alapján elrendelt előállítás jogalapjával kapcsolatos kérdésekkel is foglalkozott és elvi élel megállapította, hogy a személyi szabadság jogszerű elvonásának – így az előállításnak is – jogszabály rendelkezésén kell alapulnia. Ebből következően a személyi szabadságtól megfosztás akkor jogellenes, ha nem törvényes eljárás keretében, törvényben meghatározott okból történik. E döntés alapját a következő tényállás képezte: a pótmagánvádló 2018. július 16. napján terjesztett elő eredményes

vádindítványt a volt rendőr alezredes I. r. és a volt rendőr főhadnagy II. r. vádlottal szemben a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 304. § (1) bekezdése szerint minősülő, társtettesként elkövetett jogellenes fogvatartás büntette miatt.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva az ítéletábla katonai tanácsa mint másodfokú bíróság a 2021. június 25. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a volt rendőr alezredes I. r. és a volt rendőr főhadnagy II. r. vádlottat a jogellenes fogvatartás büntette miatt emelt vád alól – bűncselekmény hiányában – felmentette.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás helyesbítését követően a másodfokú bíróság a vádlottak bűnösségével kapcsolatban az elsőfokú bírósághoz képest eltérő jogi álláspontra helyezkedett. Míg az első fokon eljáró törvényszék katonai tanácsa szerint a pótmagánvádló és dr. K. N. A. előállítása nem volt jogszerű, mert hiányzott annak törvényi feltétele, a megalapozott gyanú, addig az ítéletábla úgy foglalt állást, hogy a jogszerű előállításnak nem feltétele az alapos gyanú, elegendő, ha az adott intézkedés alá vont személy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. A másodfokú bíróság utalt a 65/2003. (XII. 18.) AB határozatra, amely szerint a gyanú a nyomozó hatóság tudomására jutott objektív adatokból levont valószínűségi következtetés arra nézve, hogy feltehetőleg bűncselekmény történt. Az ítéletábla szerint a rendőrségről szóló törvény 33. § (2) bekezdés b) pontja alapján a vádlottaknak törvényes lehetőségük volt arra, hogy a pótmagánvádló és dr. K. N. A. idézése helyett az előállításuk mellett döntsének, mivel azt az adott ügyben egyszerű nyomozástaktikai szempontok indokolták.

A másodfokú bíróság ítéletével szemben a pótmagánvádló jogi képviselője jelentett be másodfellebbezést mindkét vádlott bűnösségének megállapítása és a bűnügyi költség viselésére kötelezésük érdekében. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság ítéletének alapvető logikai hibája többek között az volt, hogy 1. a pótmagánvádló fogvatartása jogellenességének kérdését kizárólag az előállítás tükrében vizsgálta, az előállítást követő fogvatartás jogszabályi feltételeinek fennállását azonban nem vonta értékelésének körébe, valamint 2. a pótmagánvádlóval szemben nem álltak fenn a gyanú közlésének feltételei, mert a gyanú tárgyát képező bűncselekmény vonatkozásában a pótmagánvádló szándékosságára semmilyen bizonyíték nem állt a vádlottak rendelkezésére. Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a bűncselekmény hiányában felmentett vádlottakat mondja ki bűnösnek jogellenes fogvatartás büntetében.

A Kúria a másodfellebbezést nyilvános ülésen bírálta el. Az eljárás során a tanács kiemelte, hogy a személyi szabadságtól való, hivatalos személy általi, hivatalos eljárásban történő megfosztás csak akkor lehet bűncselekmény, ha az jogellenes. Jelen ügyben az előállítás alkalmazásának jogszerűségét – amint arra az ítéletábla is helyesen utalt – az Rtv. előírásai alapján kellett megítélni. A Kúria utalt arra, hogy a

³ Tájékoztató a Kfv.VI.37.739/2016. számú rendészeti tárgyú jelentős ügyben. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-kfvi377392016->

szamu-rendeszeti-targyu-jelentos-ugyben (2023. július 31-i letöltés).

cselekmény elkövetése idején hatályos korábbi Be. az előállításra vonatkozóan külön rendelkezéseket nem tartalmazott, ilyen szabályozás csak a Be. 2018. július 1. napjától hatályos 117. §-ában jelent meg. Ennek alapján az Rtv. 33. § (2) bekezdés *b*) pontját kellett alapul venni, eszerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható.

A Kúria az Alkotmánybíróság 34/2013. (XI. 22.) AB határozata alapján az alábbi megállapításokat tekintette irányadónak: a büntetőjogi felelősség megállapításának folyamata során a bizonyítás eredményének függvényében a terhelt cselekményért viselt felelősségének valószínűsége növekedhet. Ennek megfelelően a büntetőeljárás egyes, jól körülhatárolható fázisaihoz kapcsolódóan e valószínűség a bűncselekmény elkövetésének egyszerű gyanújától a konkrét személyt terhelő megalapozott gyanún, illetve a vádemeléshez szükséges bizonyosságon keresztül a bűnösség kétséget kizáró megállapításáig erősödhet.

Az Rtv. 33. § (2) bekezdés *b*) pontjának szóhasználata szerinti „bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható” feltételre nézve a folyamatban lévő nyomozás rendelkezésre álló adatai alapján vonható következtetés. Ez azonban az eljáró hatóság, bíróság részéről nyilvánvalóan nem jelenti és jelentheti a bizonyítékok utóbb történő, mindenre kiterjedő értékelését, mérlegelését, egymással való összevetésüket, sem az előállítással érintett, sem pedig az eljárás többi szereplője vonatkozásában. A vizsgált ügyben nem volt kétséges, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a pótmagánvádló az előállításakor bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy volt. Nem tévedett tehát a másodfokú bíróság, amikor az I. r. és II. r. vádlottat az ellenük társtettesként elkövetett jogellenes fogvatartás büntette miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette. Mindezek alapján a Kúria a pótmagánvádló jogi képviselője által bejelentett másodfellebbezést elbírálva az ítéletábrla katonai tanácsa ítéletét a Be. 623. §-a alapján helybenhagyta.⁴

II. A távollartás

Az 1/2007. BKv.⁵ még az 1998. évi XIX. törvényhez kapcsolódóan rendelkezett a távollartás elrendelésének alapvető szabályairól, amelyek közül számos elv a jelenlegi jogalkalmazói gyakorlat tekintetében is irányadó. A jogforrás egyik legfontosabb, a bírói határozathozatalra is irányadó szabálya, hogy a távollartást elrendelő határozat rendelkező részében nem csupán a távollartás elrendelésének tényét, hanem betartandó szabályait

is meg kell állapítani. Megjegyzem, hogy ezen alapkövetelmény a Be. szabályozási módszeréből is következik, mivel az egyébként is részletesen definiálja a távollartásra kötelezett személy részére előírható magatartási szabályok esetköreit.⁶ Ebből logikusan az következik, hogy a bíróságnak is kellő részletességgel – pl. az érintett intézmények, ingatlanok pontos megjelölésével – szükséges meghatároznia a terheltre nézve kötelezően betartandó normákat.

Másfelől: tekintettel arra, hogy a távollartás elsődleges célja a sértett jogvédelme, ezért különösen indokolt, hogy a bíróság a lehető legrövidebb időn belül hozzon határozatot az ügyészség, vagy a sértett által előterjesztett indítványok esetében. Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy az EJEB a „Kalucza kontra Magyarország” ügyben hozott döntésében elmarasztalta a magyar államot, mivel a kérelem tárgyát képező ügyben másfél év alatt sem született meg a távollartásról elrendeléséről szóló végzés. A strasbourgi bírói fórum sérelmezte azt is, hogy az 1998. évi XIX. törvény nem tartalmazott speciális határidőt a távollartásról szóló döntések meghozatalára annak ellenére, hogy az áldozatok védelme miatt az azonnali döntéshozatal lett volna az általános elvárás.⁷ Álláspontom szerint a Be. szabályozása egyébiránt továbbra sem felel meg ezeknek a követelményeknek.

Külön utalni szükséges az Alkotmánybíróság távollartással kapcsolatos – de valójában valamennyi személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés esetében hivatkozható – határozatára [53/2009. (V. 6.) AB határozat], amelynek tárgyát a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollartásról szóló törvény első változata képezte. Az ügy előzménye azon állampolgári indítvány volt, amelynek alapján a vonatkozó jogszabály által használt fogalmak túl tágan kerültek meghatározásra, így sértették a személyes szabadsághoz, a mozgási szabadsághoz, valamint a tulajdonhoz való jogot.⁸ E kezdeményezés esetében kiváló hivatkozási alapnak bizonyult a 46/2007. (VI. 27.) AB határozat is, amely már korábban megállapította, hogy „kiváltképpen fontos a világos, érthető és a jogalkalmazás számára felismerhető normatartalom, és ezek eredményeként a jogalkotó kiszámítható működése abban az esetben, ha a normaszöveg alapjogot korlátoz.”⁹ Egy másik határozat ugyanakkor arra utalt, hogy egyes alapjogi korlátozásokat más alapvető jogok védelmének célja adott esetben indokolhatja [64/1991. (XII. 17.) AB határozat].

Az indítvány eredményeképpen az Alkotmánybíróság végül arra hivatkozott, hogy az állam nem lehet tétlen bizonyos élethelyzetek

⁴ Kúria Bhar.III.1.002/2021/9. <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/147-i-szemelyi-szabadsag-jogszeru-elonvasanak-jogszabaly-rendelkezesen-kell> (2023. július 20-i letöltés).

⁵ <https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel/12007-bk> (2023. július 20-i letöltés).

⁶ Ennek alapján előírható, hogy a kötelezett személy 1. meghatározott lakást hagyjon el és onnan maradjon távol, illetve 2. a távollartással érintett személy tényleges tartózkodási helyétől, munkahelyétől, az e személy által rendszeresen látogatott intézményektől vagy egyéb helytől, különösen nevelési, nevelési-oktatási vagy

gyógykezelés céljából látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során látogatott épülettől tartsa távol magát [Be. 280. § (3) bekezdés.].

⁷ TÓTH Andrea Noémi: *A távollartás jogintézménye*, Debrecen, 2018, Debreceni Egyetem, 150. <http://hdl.handle.net/2437/262971>.

⁸ A köztársasági elnök ennek alapján a jogszabály vonatkozó részei alkotmányellenességének megállapítását kérte. TÓTH *i. m.* 148.

⁹ <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/1878FE72229CDA6BC1257ADA005257AB?OpenDocument> (2023. június 30-i letöltés).

tekintetében és fel kell lépnie az olyan erőszakkal szemben, amely a fenti alapjogokat sérti, történjen az a magánszférában, vagy azon kívül. Megállapította ugyanakkor, hogy a távollátás elrendelése miatt okozott jogkorlátozás kizárólag abban az esetben tekinthető alkotmányosnak, ha arra az életet, testi és lelki egészséget, valamint a szexuális önrendelkezést súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység miatt kerül sor és ezeknek a jellemzőknek valamelyikével az alapul szolgáló bűncselekmény rendelkezik [53/2009. (V. 6.) AB határozat].¹⁰ Az Alkotmánybíróság e jogértelmező tevékenysége alapján megállapítható, hogy alkotmányossági aggályok jelenleg sem merülhetnek fel a távollátás alkalmazási feltételeinek törvényi szabályozásával kapcsolatban.

III. A letartóztatás

Az előzetes fogvatartás bírói elrendelése a 19. század végére vált általánossá a különböző polgári demokráciákban és annak angolszász, illetőleg kontinentális modellje alakult ki. Az angolszász modellben a letartóztatásra előzetes bírói engedéllyel (*arrest warrant*) vagy anélkül is sor kerülhetett, és annak elsődleges alkalmazó szervévé a rendőrség vált. A francia alapokon nyugvó kontinentális rendszerben ugyanakkor kezdetben elvált egymástól a letartóztatás és a vizsgálati fogság. Amíg a letartóztatás (amely lényegében a mai őrizetnek felel meg) csak pár napig tarthatott és azt valamely rendőri szerv is elrendelhetette, addig a huzamosabb ideig tartó fogva tartásról (vizsgálati fogság) már csak a bíró dönthetett és az elrendelés feltételei is egzaktabb módon kerültek meghatározásra.¹¹

A hazai bírósági gyakorlat tekintetében mind a nyomozási bírók, mind a vádemelés után eljáró bíróságok határozatainak együttes, átfogó elemzése szükséges. Az elemzés nehézségeit növeli, hogy a Be. szabályozása igen tág körben biztosítja az elrendelések, illetőleg meghosszabbítások lehetőségét az eljárás érdekeire tekintettel. A határozatok meghozatala során ugyanakkor mindig tekintettel kell lenni e kényszerintézkedés megismételhetetlen jellegére. Ez azt jelenti, hogy az elrendelések, illetőleg meghosszabbítások során ugyanazon okra ugyanolyan adatok alapján nem lehet hivatkozni akkor, ha a letartóztatást emiatt az eljárás során már korábban megszüntették. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy újabb adatok alapján ugyanazon letartóztatási okra hivatkozva ne lehetne ismételt az elrendelésről határozni.¹²

A Be. a letartóztatás esetében az elrendelés, a meghosszabbítás és a fenntartás általános, együttesen vizsgálendő, konjunktív feltételeiként az alábbiakat írja elő:

- a) a bűncselekmény szabadságvesztéssel való fenyegetettsége (*objektív elem*),

- b) a terhelt bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható vagy vele szemben vádat emeltek (*objektív elem*),
 c) a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés céljának eléréséhez ez szükséges, és az elérni kívánt cél más módon nem biztosítható (*szubjektív elem*).¹³

A fentiek alapján megállapítható, hogy a bíróság diszkrecionális döntési jogköre, értékelő-mérlegelő tevékenysége már az általános feltételek fennállásának vizsgálatakor megvalósul. Mivel azonban a letartóztatások elrendelésével kapcsolatos jogalkalmazói gyakorlat egységese leginkább a különös feltételek értékelése során nyilvánul meg, ezért azokkal külön-külön pontokban foglalkozom.

III. 1. A terhelt jelenlétének biztosítása mint eljárési cél

Ebben a tekintetben az alábbi okok elemzése szükséges:

- a) A *terhelt megszökött, szökést kísérelt meg, vagy a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elől elrejtőzött*:¹⁴ e feltétel megállapítása egyszerű ténykérdésen alapul, rendszerint az ügyészség által előterjesztett okiratok alapján megállapítható, amelyet a vádhatóság képviselője eleve feltüntet a letartóztatás elrendelésére, vagy meghosszabbítására irányuló indítványában, illetőleg ahhoz csatolja a szükséges okiratokat.

A szökés és elrejtőzés fogalmát a joggyakorlat és a jogtudomány egyaránt definiálta. E két cselekmény közös sajátossága, hogy a terhelt a hatóságok számára önmagát elérhetetlenné teszi, vagy arra kísérletet tesz abból a célból, hogy ezáltal kivonja önmagát a büntetőeljárás alól. Tipikus megnyilvánulási formája az, amikor a terhelt a korábbi életteréből, környezetéből valamilyen módon kiválik. Ennek alapján „megszökésként” kell értékelni azt, ha a terhelt a gyanúsított kihallgatását követően megváltoztatja a lakóhelyét, vagy felhagyja korábbi munkahelyét.¹⁵ Megjegyzem, hogy a Be. a terhelt esetében csak a lakcím, értesítési cím, tényleges tartózkodási hely, kézbesítési cím, valamint ezek megváltozása tekintetében írja elő az eljáró bírósággal, ügyészséggel vagy nyomozó hatósággal történő közlési kötelezettséget, a munkahelyi adatok esetében nem.¹⁶ Másfelől nem kötelező e bírói engedélyes kényszerintézkedés alkalmazása még akkor sem, ha a terhelt ezen adataiban változás következik be, de ő azokat a gyanúsított kihallgatását követően, a megadott határidőn belül nem jelenti be.

Az elrejtőzés azt jelenti, hogy a terhelt a hatóságok előtt tartósan kívánja leplezni a tartózkodási helyét, tehát például időzésre nem jelenik meg, álnevet használ, vagy ismeretlen helyen tartózkodik. Az elrejtőzéssel kapcsolatosan az 1963-as kommentár különbséget tesz annak önálló és szökéssel együtt végrehajtott változata között. Ennek alapján

¹⁰ TÓTH *i. m.* 147–148.

¹¹ HERKE Csongor: *A letartóztatás*, Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2002, 15–16.

¹² HERKE Csongor: *A kényszerintézkedések taktikája*, In: *Kriminológia* (szerk.: Fenyvesi Csaba–Herke Csongor–Tremmel Flórián), Ludovika, Budapest, 2022, 542.

¹³ Be. 276. § (1) bekezdés.

¹⁴ Be. 276. § (2) bekezdés *aa*) pont.

¹⁵ HERKE [2002] *i. m.* 89.

¹⁶ Be. 39. § (3) bekezdés *b*) pont.

önállóan kell tekinteni az elrejtőzést, ha azt a terhelt állandó lakó-, vagy tartózkodási helyén követi el, ugyanakkor az elrejtőzés a szökéshez kapcsolható, ha a terhelt elhagyja állandó tartózkodási helyét és ezen utóbbi, új helyszínen rejtőzik el.¹⁷

A szökés, illetőleg elrejtőzés fogalmi meghatározásával a Kúria is foglalkozott a Bpkf.II.528/2019. számú ügyben. A legfőbb bírói fórum megállapította, hogy „az elrejtőzés olyan elérhetetlenséget jelent, amikor a terhelt a lakó- vagy tartózkodási helyét nem hagyja el, de ott az eljárás alól kibúvás szándékával rejtve megbújik, avagy magát egyéb módon hozzáférhetetlenné teszi (pl. hamis személyazonosságot igazol, álöltözetet, álhajat, álszakállt vesz magára). Ezzel szemben szökést valósít meg az, aki az eljárás alól kibúvás szándékával az őt fogvatartó hatóság őrizetéből (felügyelete, ellenőrzése alól) jogellenesen távozik – rendszerint rejtve elhagyja az eljárás folytatója által ismert lakó- vagy tartózkodási helyét.” A „megszökött”, „szökést kísérelt meg”, „elrejtőzött” helyzetek a múltban már megtörtént tényre vonatkoznak. E tény alapján helye van a letartóztatás, vagy más személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésének, egyben fogalmilag kizárt, hogy a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelését a majdani szökés, elrejtőzés veszélyének a kiiktatása alapozza meg.¹⁸ A letartóztatás elrendelése szempontjából egyébiránt nincs jelentősége annak, hogy azt a bíróság a terhelt szökésére, vagy elrejtőzésére alapítja-e. Azonban fontos, hogy a végzésben nem elegendő csak ezek tényére utalni, hanem az is lényeges szempont, hogy a szökést, vagy elrejtőzést megalapozó cselekmény részleteiben is kifejtésre kerüljön (pl. a terhelt ismeretlen helyen tartózkodott, a terhelt elfogásáig életvitelszerűen a háza alagsorában élt).

a) *Megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a büntetőeljárásban elérhetetlenné válna, így különösen megszökne, elrejtőzne:*¹⁹ az alapos feltevés bizonyos jövőbeli cselekményekre, eseményekre vonatkozó alapos gyanú, amellyel kapcsolatban rendszerint nem áll rendelkezésre semmilyen konkrét adat. Az ilyen feltevéseken alapuló letartóztatások legitimitását sokan megkérdőjelezzik,²⁰ ugyanakkor e bírósági döntéseket számos körülmény megalapozhatja, így például a hajléktalan állapot, a külföldi kapcsolatok megléte, a fiatalabb életkor, a bűncselekmény tárgyi súlya, a büntetett előélet, a bűncselekmény elkövetésére jellemző nagyfokú felelőtlenség, az állandó munka, vagy jövedelemforrás hiánya, a családi kapcsolatok hiánya, a feltűnő és gyakori lakcímcsere, az eljárás során tett nyilatkozatok, a szökésre mutató előkészületek, a szervezett bűnözésre

utaló jelek, vagy a meg nem térített kár. A szökés, vagy elrejtőzés veszélye ellen szólhat ugyanakkor – az előbbieken felsoroltak ellentételezéseként – a kellő mértékű szocializálódottság, a külföldi kapcsolatok hiánya, az idősebb életkor, a bűncselekmény kisebb tárgyi súlya, a büntetlen előélet, a vallásos meggyőződés, az állandó munkahely és/vagy jövedelemforrás, a rendezett anyagi körülmények, a családi kapcsolatok megléte, az állandó bejelentett lakcím vagy tartózkodási hely, a megbánó magatartás, a szökéssel összefüggésbe hozható előkészületi jellegű cselekmények teljes hiánya, a rossz egészségügyi állapot, a szervezett bűnözésre utaló jelek hiánya, valamint az okozott kár megtérítése.²¹

A jogirodalomban különösen a bűncselekmény tárgyi súlyának szerepe vitatott. Egyes álláspontok szerint a hosszabb tartamú szabadságvesztéssel fenyegetettség önmagában nem elegendő a szökés veszélyének megállapítására.²² Az egykori Legfelsőbb Bíróság következetes álláspontja szerint azonban az emberöléssel gyanúsított terhelt esetén ezen feltevés minden esetben megalapozott lehet,²³ a korábbi Fővárosi Bíróság szerint pedig töretlennek tekinthető az a gyakorlat, amelynek alapján a szökés, elrejtőzés veszélyét már önmagában az eljárás megindulásakor is megalapozza az alapos gyanú tárgyát képező cselekmény kiemelkedő tárgyi súlya, illetőleg a kiszabható büntetés mértéke.²⁴ Álláspontom szerint az a nézet fogatható el, amelynek alapján a bűncselekmény tárgyi súlya csak egy összetevője lehet a letartóztatás elrendelésének, szerencsésebb tehát, ha a bíróság nem pusztán erre a tényezőre alapítja a letartóztatás elrendelését, vagy fenntartását.

III. 2. A bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása, mint eljárási cél

A releváns esetköröket a Be. az alábbiak szerint határozza meg:

a) *A terhelt a bizonyítás megghiúsítása érdekében a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlített, jogellenesen befolyásolt, vagy tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot, vagy vagyonelemek alá eső dolgot megsemmisített, meghamisított vagy elrejtett:*²⁵ ebben az esetben szintén konkrét adatokkal alátámasztható terhelti magatartásokról van szó, amelyekre az ügyészégi indítványban utalni kell. Ezen túlmenően külön vizsgálatot igényel, melyek azok a terhelti magatartások, amelyek 1. a „védekezési szabadság” körébe tartoznak, 2. súlyosító körülményként jönnek számításba a büntetés kiszabása során, vagy 3. újabb

¹⁷ „A kommentár elrejtőzésnek tekinti mind a terhelt tényleges elbújását (pl. padlózat alatti üregben, padláson), mind azt, ha a terhelt hollétéről sem hozzátartozói, sem munkatársai, szomszédai nem tudnak felvilágosítást adni.” HERKE [2002] i. m. 91.

¹⁸ Tájékoztató a Kúria 2019. június 2-án hozott, Bpkf.II.528/2019. számú jelentős ügyben hozott határozatáról. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/kuria-hatarozatot-hozott-kenyszerintezkedes->

szabályainak-megszegese-es-bunugyi-felugyelet (2023. július 31-i letöltés).

¹⁹ Be. 276. § (2) bekezdés ab) pont.

²⁰ HERKE [2002] i. m. 99.

²¹ Uo. 92–93.

²² Uo. 94.

²³ Vö. BH 1996.578. és BH 1995.505.

²⁴ FBK 1993.33.

²⁵ Be. 276. § (2) bekezdés ba) pont.

büntetőeljárás megindulásának alapjául szolgálhatnak. Ami bizonyos, hogy az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények többsége a terhelt által is elkövethető (pl. hamis vád, hamis tanúzásra felhívás), így nem lehet kizárni azt sem, hogy az alapeljárástól teljesen függetlenül újabb büntetőeljárás induljon meg a gyanúsított, vagy a vádlott ellen az alapügyben elkövetett valamely szándékos, büntetendő cselekmény miatt.

- b) *Megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a bizonyítást veszélyeztetné, így különösen a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlítene, jogellenesen befolyásolna, tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot vagy vagyonelekobzás alá eső dolgot megsemmisítene, meghamisítana vagy elrejtene (kollúzió):*²⁶ ebben az esetben a jogalkotó nem kívánja meg, hogy a hipotézis megalapozottsága bizonyítékkal is alátámasztható legyen. Herke Csongor szerint „ez érthető is, hiszen ezen letartóztatási oknál olyan terhelti magatartások jöhetnek számításba, amelyek megléte is nehezen lenne bizonyítható, nemhogy azok veszélye”²⁷ Álláspontom szerint ugyanakkor ebben az esetben is szükség van valamilyen – akár közvetett – bizonyítékra, amely ezen elrendelési ok fennállását megalapozza, így például a tanú befolyásolásának szándékára utaló jelre, vagy éppen a potenciálisan még meglévő tárgyi bizonyítási eszközök eltüntetésének, vagy hamis tárgyi bizonyítási eszközök elkészítésének lehetőségére. A 2000-es kommentár egyebekben két erre utaló adatot, nyomot is példaként említ: ilyen a terhelt kijelentése, vagy a fogdából kijuttatott levele.²⁸

Megjegyzem, hogy az eljárás sikerének veszélyeztetése minden nyomozás kezdetén felmerülhet opcióként, még akkor is, ha mindössze egy fogvatartott terhelt van az ügyben. Sőt: feltárázó jellegű beismerő vallomás esetében is előfordulhat, hogy – az ennek fejében szabadlábon védekező – terhelt az egyéb bizonyítékok (pl. tanúvallomások, okiratok) eltüntetésével, módosításával igyekszik elérni, hogy cselekménye enyhébb minősítés alá essen. Ezért a bíróságnak pusztán általánosságban az eljárás megghiúsulásának vagy megnehezítésének a lehetőségére való utalása nem elégséges oka a letartóztatásnak, ahhoz valamely konkrét ok, körülmény megjelölése is szükséges.²⁹ A bírósági végzésben tehát ebben az esetben utalni kell azokra a körülményekre, amelyek valószínűsítik a terheltnek az eljárás megghiúsítására irányuló szándékát, valamint arra is, hogy az objektív körülmények lehetővé teszik-e egyáltalán a megghiúsítást.³⁰ Ami bizonyos, hogy a terhelt tagadása, illetőleg védekezésének következtelensége ilyen esetekben önmagában nem lehet a letartóztatás oka, mindez ellentétben állna a terhelt eljárási jogaival, különösen a védelem jogával.

III. 3. A bűnisméltés megakadályozása mint eljárási cél

A bűnisméltés esetköreit a Be. taxatívén meghatározza, ennek alapján e letartóztatást megalapozhatja:

- a) A bűnisméltés ténye: ebbe a körbe tartozik az, ha 1. a terhelt a gyanúsított kihallgatását követően az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatta, vagy 2. a gyanúsított kihallgatását követően elkövetett újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt gyanúsítottként hallgatták ki.³¹ E körülmény konkrét, az ügyészség által előterjesztett indítványban foglalt tényadatok alapján állapítható meg.
- b) A bűnisméltés veszélye: ebbe a körbe tartozik, ha megalapozottan feltehető, hogy 1. a terhelt a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, 2. az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatná, vagy 3. a terhelt szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.³²

E feltevés (hipotézis) csak akkor lehet megalapozott, ha konkrét adatokkal alátámasztható, továbbá e körülményekre az elrendelésről, vagy meghosszabbításról szóló végzésben utalni kell. A feltevésnek egyrészt a bűncselekmény befejezésének objektív lehetőségén, másrészt a terhelt szubjektív tudattartalmán (pl. kijelentésein) kell alapulnia.

Az 1. pont tekintetében csakis az eljárás tárgyát képező cselekmény véghezvitelének feltételezéséről lehet szó, tehát más – a gyanúsítást, vagy vád tárgyát nem képező – cselekmény véghezvitelének szándéka ebben a tekintetben nem nyerhet értékelést (ez a lehetőség csak a 3. pont esetében merülhet fel, de akkor is csak szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény jöhet számításba).

A 3. pont tekintetében a bíróságnak meg kell indokolnia az elrendelés, vagy meghosszabbítás alapjául szolgáló alapos feltevését, meg kell jelölnie az újabb várható bűncselekményt, utalni kell a bűncselekmény szabadságvesztéssel való fenyegetettségére, valamint azt is alá kell támasztania, hogy a bűncselekmény elkövetésének fennáll az objektív (reális) esélye, illetőleg a terheltnek mindez szándékában állhat.³³ Megjegyzem, hogy ha az eljárás tárgyává tett bűncselekménnyel az újabb bűncselekmény törvényi egységet képez, akkor ez nem számít újabb bűncselekménynek, tehát a letartóztatás elrendelésére ebben az esetben, ilyen alapon nem kerülhet sor. Ugyanez a tétel megállapítható akkor is, ha pl. az üzletszerűség törvényi egységet képez és ennek része az újabb bűncselekmény.³⁴

A bűnisméltés veszélyére tekintettel elrendelt letartóztatás indokolt lehet

- vagyon elleni bűncselekmények elkövetője esetén, ha nem rendelkezik állandó vagyonnal, jövedelemmel, munkahellyel és emiatt feltehetőleg a közeljövőben is bűncselekmények elkövetéséből tartaná fenn magát,

²⁶ Be. 276. § (2) bekezdés *bb*) pont.

²⁷ HERKE [2002] *i. m.* 99.

²⁸ Uo.

²⁹ FBK 1995.11.

³⁰ HERKE [2002] *i. m.* 101.

³¹ Be. 276. § (2) bekezdés *ca*) pont.

³² Be. 276. § (2) bekezdés *cb*) pont.

³³ HERKE [2002] *i. m.* 108.

³⁴ Uo. 107.

- ha a terhelt büntetett előéletű és a folyamatban lévő eljárással párhuzamosan más eljárás is folyamatban van ellene,
  - ha a súlyos testi sértés elkövetője a bűncselekményt a sértett sérelmére már többször elkövette,
  - ha szervezeten elkövetett bűncselekményszorozatról van szó (pl. kábítószer-kereskedelem),
  - ha különös képzettséget igénylő elkövetési formáról van szó (pl. zsebtolvajlás).
- Ugyanígy szólnunk kell a letartóztatás elrendelése ellen szóló érvekről is, ennek alapján annak elrendelése nem indokolt, ha
- a terhelt egy speciális – pl. hivatali – helyzetet használ ki a sorozatos bűncselekmények elkövetésére, de ebből a pozíciójából, beosztásából eltávolítják,
  - folytatólagosan elkövetett I rendbeli szemérem sértés esetén, ha a vádlott a terhére rótt bűncselekmény elkövetését beismerte és büntetlen előéletű,
  - ha a bűnelkövetés szorosan adott szituációból fakadt és annak ismétlődése kizárt³⁵ (pl. távoltartás, vagy bűnügyi felügyelet elrendelésével).

III. 4. A letartóztatás alkalmazásával kapcsolatos kérdések a Kúria joggyakorlatában

A Kúria több szinten is foglalkozott a letartóztatások elrendelésének elméleti és gyakorlati kérdéseivel. A letartóztatás végrehajtása tekintetében elsősorban a védővel való kapcsolattartás lehetősége, illetőleg annak korlátozása vet fel jogértelmezési kérdéseket. A beadványok tárgya sok esetben a hatékony védelemhez való jog és az adott büntetés-végrehajtási intézet működési rendjének ütközésével áll összefüggésben.

Ezzel kapcsolatban a Kúria megállapította, hogy „a védekezés jogát nem vonja el az, hogy a vádlottnak és védőnek alá kell vetniük magukat a büntetés-végrehajtási intézetek legális rendjének”. E döntés alapját az alábbi tényállás képezte: az ítéletábla elutasította a vádlottak védői által az előzetes letartóztatás megszüntetése és nyomkövető technikai eszközzel ellenőrzött házi őrizet elrendelése érdekében előterjesztett indítványokat. E végzés ellen a vádlottak és védőik fellebbeztek. Az I. rendű vádlott arra hivatkozott, hogy a fogvatartása folytán megnehezült a védekezésre felkészülése, különösen azért, mert a büntetés-végrehajtási intézetben csak az üvegfallal keresztül kiabálva érintkezhetett a védőjével, valamint az üvegfallal résein keresztül körülményes volt az iratok átadása is. Ehhez hozzátette, hogy magatartása mindvégig kifogástalan volt, ráadásul a nyomkövető technikai eszközzel ellenőrzött házi őrizetből egyébként sem tudott volna megszökni. Az I. rendű terhelt védője – a felkészülést akadályozó körülményként – utalt a büntetés-végrehajtási intézetbe történő beléptetés

hosszadalmas voltára, valamint a nyomozati iratok papíralapú másolatának kiadása iránti indítványának elutasítására is.

A Kúria megállapította, hogy az ítéletábla helyes indokkal utasította el a védői indítványokat, egyúttal leszögezte, hogy a védekezés lehetősége természetesen nem azonos a szabadlábban védekező, valamint a fogvatartott személy esetében. Mindazonáltal, sem a vádlottak, sem a védők nem állították, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben történő fogvatartás a védelem jogának elvonását eredményezte volna és az is egyértelmű volt, hogy a vádlottakat és védőiket kötik a büntetés-végrehajtási intézetek legális rendjének betartását biztosító normák. Ezenfelül, a bíróság mindig csak a letartóztatás tárgyában dönt, s ez nem áll összefüggésben azzal, hogy foganatosítása legális korlátok közé szorítja a védelemre irányuló tevékenységét. A kifejtettek alapján a Kúria a megtámadott határozatot mindkét vádlott tekintetében helybenhagyta.³⁶

IV. Az óvadék mint alternatíva

Az óvadék a távoltartás és a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak megtartását biztosító intézkedés. A Be. alapján a terhelt vagy védője indítványozhatja, hogy a bíróság állapítsa meg az óvadék összegét, és az óvadék letétele esetére letartóztatás helyett távoltartást, bűnügyi felügyeletet, vagy távoltartást és bűnügyi felügyeletet rendeljen el.³⁷ Fontos azonban, hogy a bíróságnak minden esetben mérlegelnie kell ezen alternatív kényszerintézkedések alkalmazásának lehetőségét. Ezzel kapcsolatban a Kúria vízi közlekedés halálos tömegszerencsétlenséget okozó veszélyeztetésének vétsége miatt folyamatban volt büntetőügyben, a Bt.III.750/2019/21. számú ítéletében a legfőbb ügyész törvényesség érdekében benyújtott jogorvoslati indítványát elbírálván megállapította, hogy a Budai Központi Kerületi Bíróság 42.Bnyf.1646/2019/2. számú, illetőleg a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Bnyf.8434/2019/15. számú végzésének óvadékra vonatkozó rendelkezése törvénysértő volt. A Kúria az indokolásában a következőket emelte ki: ha a kényszerintézkedésről határozó bíróság megállapítja, hogy a bűnügyi felügyeletnek nincsenek meg a feltételei, akkor mindezt óvadék kiszabásával sem lehet kiküszöbölni, vagyis, ha a bűnügyi felügyelet törvényileg nem alkalmazható, akkor az óvadék sem lehet alkalmas ennek ellentételezésére. A Kúria döntése alapján a vonatkozó ügyben az alsóbb fokú bíróságok határozatai törvénysértők voltak, mert a bűnügyi felügyelet elrendelésének e határozatok alapján sem álltak fenn a feltételei.³⁸

Az óvadéki eljárásokhoz kapcsolódó alapvető szabályokat a Kúria a 4. számú büntető kollégiumi véleményében (a továbbiakban: 4. BKv.), még az

³⁵ FARAGÓ Ágnes: *Az előzetes letartóztatás elrendelésének feltételrendszere* (Szakdolgozat), Pécs, 2000. Idézi: HERKE [2002] i. m. 104–105.

³⁶ Tájékoztató a Kúria Bfv.II.1.672/2016. számú jelentős ügyben hozott határozatáról. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-kuria-bfvii16722016-szamu-jelentos-ugyben-hozott>

határozatarol-vedekez-es-jogat-nem (2023. június 30-i letöltés).

³⁷ Be. 285. § (1) bekezdés a) pont.

³⁸ Tájékoztató a Kúria Bt.III.750/2019/21. számú ügyben kihirdetett ítéletéről. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/dunai-hajobaleset-nincs-helye-ovadeknek-ha-bunugyi-felugyelet-elrendelesenek-nincsenek-meg> (2023. június 30-i letöltés).

1998. évi XIX. törvény tekintetében rögzítette. Ennek bizonyos elvei a jelenleg hatályos Be. tekintetében is irányadónak tekinthetők, ugyanakkor számos rendelkezése (pl. az óvadék összegét a bíróság határozza meg akkor is, ha a terhelt annak összegére nem tesz javaslatot) már nem alkalmazható.³⁹

Megjegyzem, hogy az óvadéki eljárások kezdeményezése az egyes európai államokban meglehetősen eltérő képet mutat: így például Angliában és Walesben a rendőrség kifejezetten követelheti az óvadék letételét, ha az elkövető beismeri a bűncselekmény elkövetését és elfogadja az óvadék követelését.⁴⁰ Ehhez képest hazánkban a terhelt vagy védője indítványozhatja az óvadék összegének megállapítását.⁴¹

Összefoglalva megállapítható, hogy a jogalkotó az 1998. évi XIX. törvényhez képest sokkal részletesebben szabályozta az óvadék jogintézményét, ugyanakkor az óvadék összegének bíróságok általi megállapítása tekintetében egységes jogalkalmazói gyakorlatról még nem beszélhetünk. Jóllehet, a Be. minimális előírásokat tartalmaz ezzel kapcsolatban, amelynek alapján: 1. az óvadék összege nem lehet kevesebb, mint ötszáz ezer forint, illetőleg 2. annak összegét a bíróság a jelenlét biztosításával, a bizonyítás megnehezítésével vagy meghúzásával, illetve a bűnismétléssel kapcsolatos fenyegetettség mértékéhez igazodóan, a bűncselekmény tárgyi súlya alapján, a terhelt személyi körülményeire és vagyoni helyzetére is figyelemmel állapítja meg.⁴² A közeljövőben azonban szükségesnek mutatkozik majd olyan kúriai állásfoglalás kidolgozása – akár joggyakorlat-elemző csoport felállításával –, amely empirikus kutatási adatokra támaszkodva rögzíti az óvadék összege meghatározásának minimumszabályait.

Záró gondolatok

A személyi szabadságot érintő kényszercselekmények elrendelésével kapcsolatos bírósági gyakorlat folyamatos elemzése a közeljövőben is szükséges. A kényszerintézkedések körébe tartozó, a házi őrizetet, illetőleg lakhelyelhagyási tilalmat felváltó bűnügyi felügyelet esetében különösen a végrehajtási szabályok terhelt általi betartásával kapcsolatos statisztikai adatok, illetőleg a magatartási szabályok megszegése esetén alkalmazott szankciók vizsgálata indokolt, mivel ebben a körben egyértelműen kikristályosodott bírói gyakorlatról még nem beszélhetünk. Ugyancsak szükséges az óvadéki eljárások lehetővé tételével, illetőleg az óvadék összegének megállapításával kapcsolatos bírósági határozatok tendenciáinak nyomon követése. A letartóztatások elrendelésével,

illetőleg meghosszabbításával kapcsolatos döntések esetében különösen a határozatok indokolásával kapcsolatban szükséges további minimumkövetelmények meghatározása, különös tekintettel a letartóztatások különös feltételeinek mérlegelési szempontjai körében. E vizsgálatok hatékonyságát a közeljövőben is elsősorban a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának rendszeres működése biztosíthatja.

Felhasznált irodalom

Monográfiák

- [1] BÉRCES Viktor: *A büntetőeljárás reformja és a bizonyítás alapkérdései*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021.
- [2] FARAGÓ Ágnes: *Az előzetes letartóztatás elrendelésének feltételrendszere* (Szakdolgozat), Pécs, 2000.
- [3] HERKE Csongor: *A kényszerintézkedések taktikája*, In: *Kriminálisztika* (szerk.: Fenyvesi Csaba–Herke Csongor–Tremmel Flórián), Ludovika, Budapest, 2022.
- [4] HERKE Csongor: *A letartóztatás*, Dialóg Campus, Budapest–Pécs, 2002.
- [5] *Kommentár a büntetőeljárás törvényéhez* (szerk.: Polt Péter), Wolters Kluwer, Budapest, 2018.
- [6] TÓTH Andrea Noémi: *A távollátás jogintézménye*, Debreceni Egyetem, Debrecen, 2018.

Kúriai határozatok

- [1] Kúria Kfv.VI.37.739/2016.
- [2] Kúria Bpkf.II.528/2019.
- [3] Kúria Bt.III.750/2019/21.
- [4] Kúria Bfv.II.1.672/2016.
- [5] Kúria Bhar.III.1.002/2021/9.

Egyéb források

- [1] 4. BKv.
- [2] 46/2007. (VI. 27.) AB határozat.
- [3] 53/2009. (V. 6.) AB határozat.
- [4] 64/1991. (XII. 17.) AB határozat.
- [5] BH 1995.505.
- [6] BH 1996.578.
- [7] FBK 1995.11.
- [8] R (87) 18. Ajánlás a büntetőeljárás egyszerűsítéséről. <https://kuria-birosag.hu/hu/etmb/r-87-18-ajanlas-buntetoeljaras-egyszerusiteserol>.
- [9] Tájékoztató a Kfv.VI.37.739/2016. számú rendszeti tárgyú jelentős ügyben. <https://kuria->

³⁹ Lásd az óvadék megállapítására irányuló indítványban – kötelező jelleggel – meg kell jelölni a letenni kívánt óvadék összegét [Be. 285. § (2) bekezdés].

⁴⁰ R (87) 18. Ajánlás a büntetőeljárás egyszerűsítéséről. <https://kuria-birosag.hu/hu/etmb/r-87-18-ajanlas-buntetoeljaras-egyszerusiteserol> (2023. július 20-i letöltés). Vö. Az angolszász jogrendszerek nyomozási szakaszának egyik lehetséges módozata, amikor a rendőrség őrizetbe veszi a gyanúsítottat és írásban megvádolja bűncselekmény elkövetésével (*charge*). Ezt

követően kétféle döntést hozhat: 1. a bírósági eljárás kezdetéig továbbra is fenntartja az őrizetet, vagy 2. rendőrségi óvadék fejében szabadlábra helyezi a terheltet azzal, hogy közli a bíróság előtti kötelező megjelenés helyét és időpontját. In: BÉRCES Viktor: *A büntetőeljárás reformja és a bizonyítás alapkérdései*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021, 125.

⁴¹ Be. 285. § (1) bekezdés.

⁴² Be. 286. § (2) bekezdés.

birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-kfvvi377392016-szamu-rendeszeti-targyu-jelentos-ugyben.

- [10] Tájékoztató a Kúria 2019. június 2-án hozott, Bpkf.II.528/2019. számú jelentős ügyben hozott határozatáról. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/kuria-hatarozatot-hozott-kenyszerintezkedes-szabalyainak-megszegese-es-bunugyi-felugyelet>.
- [11] Tájékoztató a Kúria Bfv.II.1.672/2016. számú jelentős ügyben hozott határozatáról. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-kuria-bfvii16722016-szamu-jelentos-ugyben-hozott-hatarozatarol-vedekezes-jogat-nem>.
- [12] Tájékoztató a Kúria Bt.III.750/2019/21. számú ügyben kihirdetett ítéletéről. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/dunai-hajobaleset-nincs-helye-ovadeknak-ha-bunugyi-felugyelet-elrendelesenek-nincsenek-meg>.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Patyi András, elnökhelyettes

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró
Dr. Fekete Ildikó Katalin, kúriai tanácselnök

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbíró Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbíró Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
